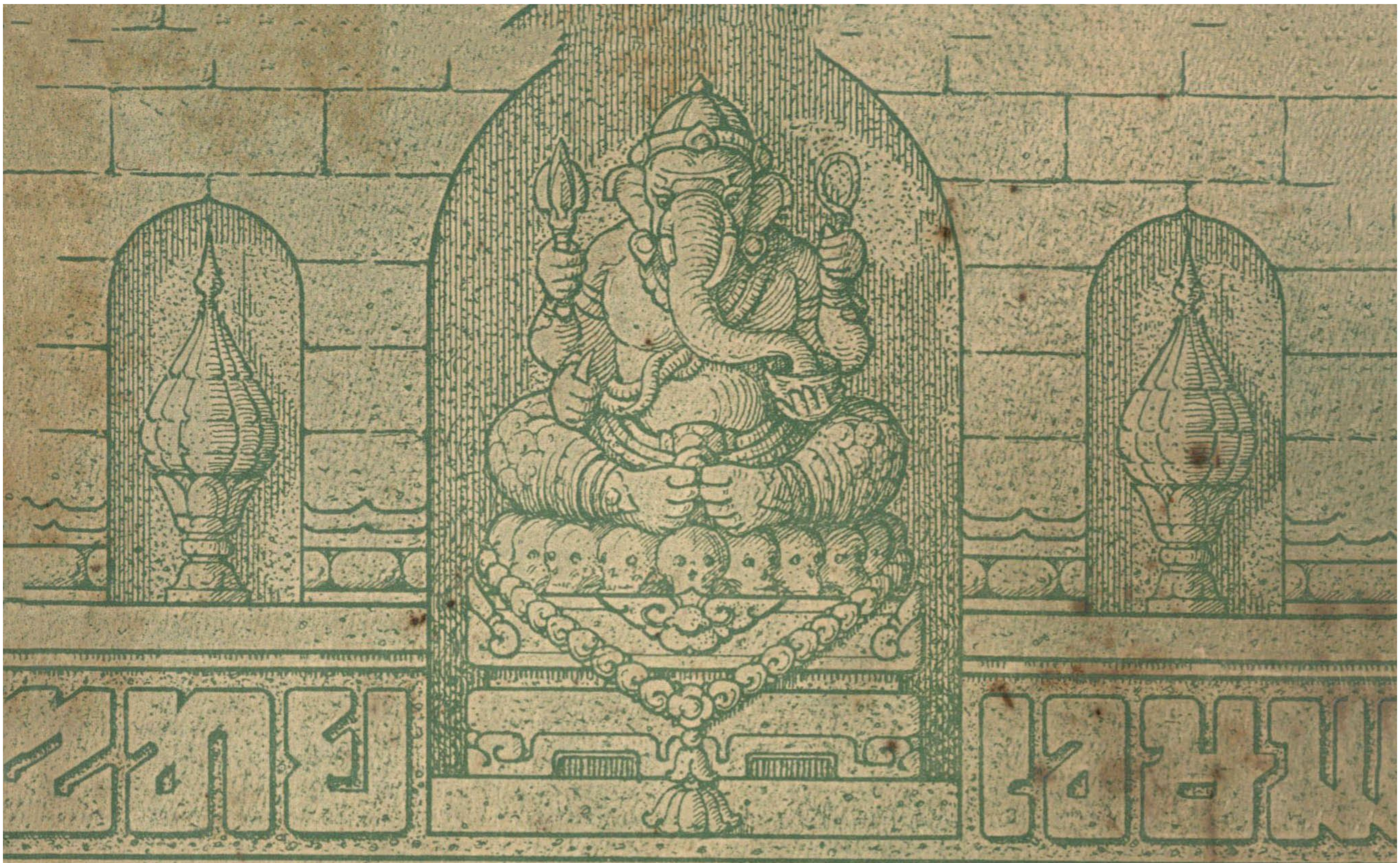

ปีที่ ๖ ตอนที่ ๑๑ ประจำเดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๒

แป้งเยโคมอลต์มีคุณสมบัติเหนือ น้ำมันตับปลาชนิดธรรมดา เปนยอดน้ำมันตับปลา ผสมแป้งมอลต์ มีลักษณะเปนเกล็ดรดโอชาชวนรับประทาน แก้โรคผอมแห้ง บำรุงกำลังทั้งเด็ก ผู้ใหญ่

JECOMALT ห้าง บี. กริม แอนโก เยโคมอลต์

สำนักงาน
๑๒๒๑ หน้าวัดราชบพิธ
ถนนเฟื่องนคร พระนคร โทรศัพท์ ๙๔๙
หลวงสรรสารกิจ บรรณาธิการ
โรงพิมพ์ไทยเขษม หน้าวัดราชบพิธ ถนนเฟื่องนคร พระนคร
เป็นเจ้าของและผู้พิมพ์

กำหนดเวลาออก ในวันที่ ๑๕ ของเดือน หากจะคลาดเคลื่อน คณะพยายามจะไม่ให้เกินกว่ากำหนด ๑๕ วัน (คือ ไม่เกินกว่าเดือนที่ออก)

อัตราค่าบำรุง ในพระราชอาณาจักรสยาม ค่าบำรุงปีละ ๑๐ บาท ครึ่งปี ๖ บาท, นอกพระราชอาณาจักรสยามหรือส่งทางอากาศไปรษณีย์ปีละ ๑๒ บาท. ครึ่งปี ๗ บาท ถ้ารับไทยเขษม รวมข่าว รายสัปดาห์ด้วย คิดรวมกันปีละ ๑๒ บาท, ครึ่งปี ๗ บาท. นอกพระราชอาณาจักรสยาม หรือส่งทางอากาศไปรษณีย์ปีละ ๑๕ บาท, ครึ่งปี ๘ บาท ๕๐ สตางค์.

การบอกรับ ไม่จำเป็นจะต้อง รอ บอกรับตั้งแต่ฉะบับต้นปี จะบอกรับตั้งแต่ฉะบับไรก็ได้ นับ ๑๒ เล่ม เป็น ๑ ปี ๖ เล่ม เป็นครึ่งปี โปรดแจ้งความจำนงยังสำนักงานข้างบนนี้ โดยทางใดทางหนึ่งแล้วแต่ความสะดวก พร้อมกับเงินค่าบำรุง สำหรับผู้ที่อยู่ต่างจังหวัด โปรดส่งเงินทางธนาณัติ สำหรับผู้ที่อยู่ในจังหวัดพระนคร จะให้ไปรับเงินที่บ้าน พร้อมด้วยนำหนังสือส่งยังท่านทีเดียวก็ได้.

ราคาเย็บเล่ม—หนังสือไทยเขษม ปกหนังทั้งตัวเล่มละ ๘ บาท. สันหนังหุ้มผ้าเดิรทองสัน ปีหนึ่งแบ่งเย็น ๒ เล่ม เงิน ๕ บาท, ปีหนึ่งแบ่งเย็น ๓ เล่ม เงิน ๕ บาท ๗๕ สตางค์. หุ้มผ้าทั้งตัวเดิรทองสัน ปีหนึ่งเย็น ๒ เล่ม เงิน ๓ บาท ๕๐ สตางค์, ปีหนึ่งแบ่งเย็น ๓ เล่ม เงิน ๔ บาท.

อัตราค่าลงแจ้งความ ในแผ่นกระดาษหลังปก (คือหน้าซึ่งแจ้งระเบียบการอยู่นี้) พิมพ์ด้วยหมึกสี เต็มหน้าปีละ ๖๐ บาท ในแผ่นกระดาษสีต่าง ๆ สอดอยู่ภายในปกหน้าและหลังเต็มหน้าปีละ ๕๐ บาท, ครึ่งปีหรือครึ่งหน้า ๓๐ บาท.

พิมพ์วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๒ **(มีกรรมสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ)**

บัญชีเรื่อง

(ปีที่ ๖ เล่ม ๑๑ วันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๒)

มาสานุสสรณ์ . . . . . ส. ส. . . . . หน้า ๑๑๒๙

ผลกรรม . . . . . จ. เพ็ชรมีศรี. . . . . ,, ๑๑๓๐

ยี่สิบนาฑีอุบาทว์ . . . . ด. โชตินันทน . . . . ,, ๑๒๔๕

จุดใต้ตำตอ. . . . . ป. ชมโชติ . . . . . ,, ๑๒๔๘

ชีวิตรัก (ต่อ) . . . . . สอาด พลจันทร . . . . ,, ๑๒๕๓

สโมสรขี้เกียจ . . . . . ช. อ๊อดเมนะชัย . . . . ,, ๑๒๘๙

อัฐยายซ้อขนมยาย . . . . ศารทูล . . . . . ,, ๑๒๙๑

นิจ (ต่อ). . . . . ดอกไม้สด . . . . . ,, ๑๒๙๖

คบเด็กสร้างบ้าน . . . . ศ. ร. . . . . ,, ๑๓๓๓

ประกาศบอกบุญ . . . . . ,, ๑๓๔๔

สภาพแห่งความโศก. . . . ก. ศ. . . . . ,, ๑๓๕๓

ดีผีสางอะไร . . . . . ศ. ทิมศิลป . . . . . ,, ๑๓๖๒

ชีวิต เรื่องที่ ๒. . . . . หม่อมเจ้าอากาศดำเกิง. . . ,, ๑๓๖๕

วิชชาน่ารู้ . . . . . ถนอม ธรรมเที่ยง . . . . ,, ๑๓๖๗

สารเขษม . . . . . จ. เพ็ชรมีศรี . . . . . ,, ๑๓๖๙

เครื่องคิดเลข

เบอร์โรส

คิดได้ถึงจำนวน ๙๙,๙๙๙,๙๙๙.๙๙ บวก ลบ คูณ หาร ได้ ให้ความแน่นอนที่สุด สะอาด และเร็วทันใจ ใช้ทำบัญชี คิดเปอร์เซ็นต์ ส่วนลด เลดเจอร์ ทำบิล ฯ ล ฯ ได้อย่างสะดวกที่สุด เป็นเครื่องทนทานจริง ๆ ตามสถานที่ทำการรัฐบาล และห้างร้านใหญ่ ๆ ก็ใช้เครื่อง เบอร์โรส นี้ทั้งสิ้น

การคิดเลขโดยไม่ใช้เครื่องนั้น อาจมีทางผิดพลาดได้ และทำให้เสียการงาน เครื่อง เบอร์โรส จะช่วยให้การงานของท่าน เป็นระเบียบเรียบร้อยน่าดู และเร็วขึ้นด้วย

ขอเชิญท่านโทรศัพท์หรือจดหมายให้ห้างนำมาแสดงให้ท่านดูที่สำนักงานของท่านได้ หรือจะไปชมที่

ห้างสามเหลี่ยม จำกัด

ห้างสามศร ปากคลองตลาด พระนคร

โทรศัพท์ (วัดเลียบ) ๖๕๓ และ (วัดเลียบ) ๒๐๕๕

เป็นเอเยนต์ในกรุงสยาม

อาศาสสสรณ์

ยชฺชีวฺยเต กฺษณมปี ปฺรถิตำ มนุไษฺยรฺ

วิชฺญานวีกฺรมยโศภิรภชฺยมานมฺ

ตนฺนาม ชีวิตมิห ปฺรวทนฺติ ตชฺชฺญา:

◎ ชนใดยังชีพแม้ ขณะเดียว

อ่าวิทย์พิทยาเฉลียว ฉลาดแท้

เก่งกาจบ่หวาดเสียว ในสิ่ง ใดนา

เธียรย่อมเยินยอแล้ ชีพนั้นดีงาม

Even an instant lived here, renowned by men, (as) being associated with learning, valour, and fame, that the knowing call truly living.

ส. ส.

ผลกรรม

โดย

จ. เพ็ชร์มีศรี

ลมหนาวในเดือนมกราคม พัดโชยพา ประทับอยู่ที่หน้าผาก เพ่งตามองตรงไปยัง กลิ่นบุบผาชาติจากรอบ ๆ บริเวณสวน หอม พันสนาม แสดงอาการตริตรอง ตระหลบอบอวล คราวนั้นเป็นราตรีข้างขึ้น รัศมีอันนวลงามของดวงจันทร์ ดอกไม้ ดวงจันทร์กำลังลอยเด่นอยู่เหนือปลายสน ที่คลี่บานอยู่เอนกพรรณ สนามหญ้าอันกว้าง นอกจากสิ่งธรรมชาติได้ทำลายความสงัดเงียบ ใหญ่กลางสวน, โคมไฟฟ้า, ตุ๊กตาหินอ่อนวาง น่าวิเวกวังเวง คือเสียงลม, สัตว์เล็ก ๆ ร้อง เป็นระยะสลับม้านั่ง และธรรมชาติอื่น ๆ หา ประสานเสียงบางคราวแล้ว ก็ไม่มีอะไรอีก ดู ทำให้สาวน้อยผู้มีนามว่า สุดา สนใจไม่ ดู ประหนึ่งบ้าน 'ถาวรกุล' ซึ่งเคยคึกคักขอแจ ก็น่าประหลาดมาก รื่นเริง จากผู้พำนักประจำ ในตำบลพญาไทบ้าน เสียงฝีเท้าดังกะชั้นใกล้เข้ามา ไม่ช้า หนึ่งแล้ว มายังนี้ดูสงัดเงียบ ราวกับ ร่างของเด็กหญิง ผู้หนึ่ง ก็มาย่อตัวลงใกล้ ๆ บริเวณสุสาน นายสาวของเขา

เสียงนาฬิกาบนตึกตีบอกเวลา ๒๐ นาฬิกา สุดาเงยหน้าขึ้นดูเด็กแล้วถามว่า "มีธุระ สตรีสาวผู้หนึ่งซึ่งนั่งอยู่บนม้านั่ง ภายใต้ซุ้ม อะไรหรือรำพึง ?" กะดังงาในสวน ลุกขึ้นยืดตัว แสดงความเบื่อ "คุณผู้ชายต้องการพบ ให้ดิฉันมา หน่ายกะวนกะวายใจ แล้วก็หย่อนตัวลงนั่ง ตามคุณค่ะ" เด็กรำพึงตอบ ณที่เดิม ใช้ข้อศอกยันกับเข่า มือทั้งสอง หล่อนยืนขึ้นด้วยอาการซึมเซ้องปราศจาก

เรี่ยวแรง คล้ายกับผู้พ้นจากไข้ใหม่ ๆ แต่แล้วก็กลับนั่งลงอีก

"ขอกับคุณพี่เถอะ, รำพึง ว่า ฉันอยากนั่งรับอากาศที่นี่ต่อไปอีกสักหน่อย ถ้าไม่มีธุระสำคัญขอเชิญคุณพี่ลงมาทีนี่ดีกว่า"

เด็กรำพึงหายไปสัก ๕ นาที คุณนิตย์ก็เดินอย่างรีบเร่งลงมาจากยนตกิ

ใบหน้าของเขามีแววแห่งความไม่พอใจเมื่อมายืนอยู่ใกล้สุดา, ภรรยาสาว พลางเปล่งคำถามห้วน ๆ ออกมาว่า "พี่สั่งให้ขึ้นไปยนตกิทำไมจึงไม่ไป ?"

สุดาพูดอย่างเอาน้ำเย็นเข้าลูบ "คุณพี่คงเข้าใจคำพูดจากเด็กรำพึงดีแล้ว"

นิตย์ตอบว่า "เพราะพี่เข้าใจคำพูดดีแล้วน่ะซี จึงต้องลงมาหาน้องที่นี่" เขาหยุดอยู่ครู่หนึ่งพลางขยับเข้าไปมองหน้าภรรยาโดยใกล้ชิด "น้องสุดา เย็นอะไรไปหรือ ดูสีหน้าเหงาหงอย มีความทุกข์ใจอะไรหรือพี่สังเกตอาการของน้องตั้งแต่วันแรกที่เรามาอยู่บ้านนี้"

หล่อนยกมือขึ้นยีขมับ "อากาศยนตกิอบอ้าว เหมือนจะทำให้น้องปวดศีรษะ"

"พี่เข้าใจว่าคงไม่ใช่อากาศ หรือโรคคิดถึงบ้าน ที่จะทรมานน้องให้มีอาการแปลกประหลาดเช่นนี้ เครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ ในบ้านน่าจะทำให้น้องมีความสุขยิ่งกว่าสตรีทั้งหลายในโลกนี้ แต่ก็หาเย็นเช่นนั้นไม่"

สุดาก้มหน้าลงดูดินตามเดิม ใช้มือยันคางพูดพึมพำขึ้นว่า "แล้วแต่คุณพี่จะเข้าใจไป"

สามีหนุ่มกล่าว "น้องสุดา กระทำตัวคล้าย ๆ จะไม่ให้พี่มีสิทธิต่อน้อง เยี่ยงสามีภรรยาทั้งหลาย"

"ก็คุณพี่จะมีสิทธิอะไรยิ่งไปกว่าได้เย็นสามีน้องอีกเล่า ?"

"ความลับในส่วนตัวน้อง"

"ความลับ ?" หล่อนทวนถาม

"เย็นเช่นนั้น" เขาตอบแล้วนั่งลงใกล้ภรรยา "พี่ควรมีส่วนจะทราบด้วย พี่กล่าวแล้วว่ามีอะไรสักอย่างหนึ่ง ทรมานดวงใจ, ทำลายความสุขของน้องอยู่ บอกพี่จริง ๆ เถอะน้องสุดา อะไรที่ยังบกพร่องอยู่ในครอบครัวเรา ?"

สุดาอ้าปาก มีอากัปกิริยาคล้ายจะตอบแต่หาได้ตอบไม่ และได้กล่าวเปลี่ยนเรื่องคุยใหม่

"คุณพี่มีธุระอะไรหรือ ?"

"หามิได้, แต่พี่อยากเห็นหน้าน้องอยู่

พร้อมเพรียงกันบนตึก และอยากอยู่ใกล้น้องมากกว่าที่จะได้เห็นน้องหน้าพี่มาอยู่เสียเช่นนี้ และสิ่งที่พี่กระทำไปนี้ถ้าขัดกับความสงบเงียบ หรือความสุขเท่าที่น้องจะได้รับ พี่ก็ยอมรับว่าพี่ผิด และสารภาพว่าพี่เป็นมนุษย์ที่โง่บัดซบคนหนึ่ง ซึ่งไม่รู้จักเอาใจภรรยา”

“เล่าเลยค่ะ” หล่อนตอบ “เท่าที่คุณพี่เอาอกเอาใจและตามใจน้องทุกอย่างก็นับว่าคุณพี่ให้ความสุขและเป็นบุญคุณ ——”

“ยังไม่เพียงพอ” นิตย์กล่าวต่อ

เด็กรำพึงเดินเข้ามาหานิตย์ นั่งลงแล้วกล่าวขึ้นว่า “คุณวิเชียรมาหาคุณ”

นิตย์หันไปทางภรรยา “พี่ต้องไปบนตึกเข้าใจว่า น้องยังจะไม่ไปทนนั่งรับแขกอย่างวิเชียร ตามที่เคยเข็ด ๆ มา”

“ค่ะ” หล่อนกล่าวตอบห้วน ๆ คล้ายกับไม่รู้ว่าตนกล่าวอะไรไปบ้าง

นิตย์ลุกขึ้นเดินตรงไปบนตึก เห็นวิเชียรสหายหนุ่มเข็ดหมวกยืนเก้ ๆ กัง ๆ อยู่ที่ประตูตึก

“ตั้งแต่แต่งงานแล้ว เก็บตัวจัง” วิเชียรกล่าวยิ้ม ๆ

นิตย์ตอบ “ก็ไม่รู้จะไปไหน มันกลุ้มไปเสียหมด”

“เมียสวยออกอย่างงั้น ทำให้กลุ้มก็น่าฉงนอยู่”

นิตย์นำวิเชียรขึ้นไปในห้องรับแขก

“วิเชียรเอ๋ย, กันเริ่มจะเรียนรู้แล้วว่าความสุขหาได้เกิดจากความสวยงามของภรรยา หรือความมั่งคั่งที่กันมีอยู่ไม่”

นิตย์มีสีหน้าเหี่ยวแห้งเมื่อคำพูดเหล่านั้นเปล่งออกมา

“เพราะอะไรหรือนิตย์ กันคิดว่าไม่น่าจะเป็นไปได้เลย?”

“ตั้งแต่เราแต่งงานอยู่กินด้วยกัน ๓ เดือนมาแล้ว ไม่มีเลยที่สุดาจะแสดงให้กันเห็นว่าชีวิตแต่งงานเป็นชีวิตซึ่งได้เริ่มตั้งต้นเดินวิถีใหม่ และจะนำไปสู่แหล่งแห่งความบรมสุข แต่ตรงกันข้ามกันเองรู้สึกตัวว่ากันเป็นผู้ทำลายความสุขของหล่อน และเริ่มจะจูงหล่อนไปสู่ขุมนรก”

“ก็ยากอยู่” วิเชียรพูด “ไม่น่าเลยผู้หญิงสาว ๆ เช่นนั้น จะยกพร่องในข้อนี้”

“ยกพร่องอะไร?” นิตย์ทวนถาม

“ยกพร่องสิ่งที่ยังขาดอยู่”

“ก็จะให้กันเข้าใจว่าอย่างไร วิเชียร สิ่งที่ยังขาดอยู่กับสิ่งยกพร่อง มันเป็นสิ่งเดียวกัน”

"ถ้ากันเดาเอาว่า สิ่งที่ยังขาดอยู่คือความรัก สิ่งที่ยกพร่อง ก็ต้องเป็นความรักน่ะแหละ"

"กันคิดว่า สดาคงมีความในใจอะไรสักอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่กล้าบอกกัน" นิตย์กล่าวเบา ๆ

"ข้อนั้นคงเป็นความรักอย่างที่กันว่า แกอยู่กันมาถึง ๓ เดือนแล้ว ยังจับต้นเหตุไม่ได้ก็โง่เอาการอยู่"

"กันยอมสารภาพว่า โง่ในเรื่องอะไร ๆ ที่เกี่ยวกับสตรีจริง ๆ"

"ได้ปลอบถามความจริงจากหล่อนกี่ครั้งแล้ว ?" วิเชียรถาม

"กันจะบอกจำนวนครั้งว่ามากก็คงไม่มีผล เพราะทุก ๆ ครั้ง ไม่ได้ความอะไรเลยเลย"

"น่ากลัวมันจะเข้าทำนอง คลุมถุงชน เสียแหละมาก ซึ่งสมัยนี้ไม่น่าจะใช้วิธีนั้นเลย แต่หัวเมืองบ้านนอกยังดกดื่นอยู่"

นิตย์ "และเพราะว่ากันแต่งงานกับสตรีชาวบ้านดอน แกจึงกล้านำเอาไปรวมในข้อนี้" วิเชียร ตอบว่า "เพราะเช่นนั้นด้วย และเพราะคุณสุดากับแกพึ่งจะได้พบเห็นหน้ากันก่อนแต่งงานไม่ถึง ๔ เดือน มันเป็นการกระทำของผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายเสียมากกว่า แล้วจะไม่เรียกว่าคลุมถุงชน หรือเกือบ ๆ จะคลุมถุงชนกระไรได้"

นิตย์ "ก็กันรักกันพอใจหล่อนเพียงพอแล้วจึงได้รบเร้าผู้ใหญ่ให้ส่งขอ"

"แน่นอน, กันก็เชื่อ" วิเชียรต่อย "ในโลกนี้ไม่มีชายหนุ่มคนใดจะไม่แต่งงานกับสตรีที่ตนไม่รัก แต่ฝ่ายผู้หญิงเขาเล่า?"

"ก็ถ้าหล่อนไม่ยินยอม ทำไมไม่ปฏิเสธยอกเหตุขัดข้องกับบิดามารดาเสียก่อน?"

"แกกล่าวเมื่อกี้แล้วว่ายอมโง่ในเรื่องอะไร ๆ ที่เกี่ยวกับสตรี กันจะบอกอีกว่าสตรีบางคนแต่งงานโดยถูกบังคับ หรือโดยคำสนับสนุนทางฝ่ายตน บางคนไม่กล้าค้านคำตกลงของพ่อแม่ เพราะเกรงจะเป็นคนอกตัญญู และอะไร ๆ อีกปาละ"

"ความรักจำเป็นต้องมีมาก่อนแต่งงานด้วยหรือ?" นิตย์ถาม

"ถ้ามีมาก่อนแล้ว คู่ข่าวสาวยิ่งได้เปรียบบางที ก้าวติด ๆ หลังการแต่งงาน มาทีเดียวก็มี"

"แต่ส่วนสุดาภรรยากัน ไม่รวมอยู่ในข้อใดข้อหนึ่ง ที่กล่าวข้างบนนี้แน่นอน"

รูปการณ์เท่าที่แกเล่า คงเป็นเช่นนั้น" วิเชียรตอบเรื่อย ๆ

"กันจะทำอย่างไรดี ?" นิตย์กล่าว คล้ายขอความเห็น แต่วิเชียรพ่นควันบุหรี่และวางอารมณ์เฉยอยู่

เสียงฝีเท้าก้าวขึ้นมาบนตึก สหายหนุ่มทั้งสองไม่ตื่นเต้นเท่าใด เมื่อทราบในเวลาต่อมานั้นว่า ผู้ที่ย่างเข้าไปในห้องรับแขกเย็น สุดา แต่ทำให้เขาต้องหยุดสนทนาในเรื่องนั้นทันที

"คุณวิเชียร หมู่นี้หายไปนาน" สุดาเริ่มกล่าวเมื่อนั่งลงบนเก้าอี้ตรงข้าม

"ไม่หายไปไหน แต่นิตย์เขาไม่ไปเยี่ยมผมเอง คงกะดากที่เขาเริ่มเปลี่ยนชีวิตใหม่เป็นผู้ใหญ่ มีเหย้ามีเรือนแล้วกะมัง ?"

นิตย์ต้องหยอกสหายของเขา ด้วยการทุบเบา ๆ ลงบนหลังครั้งหนึ่ง ซึ่งทำให้สุดาผุดยิ้มออกมาได้

"คุณ คงคิดถึงบ้าน มากไปกะมัง ?" วิเชียรหันไปถามหล่อน

"ทำไมคุณจึงทราย ?" หล่อนกลับย้อนถาม "หรือเดา ๆ ไปเท่านั้นเอง ?"

"มีเหตุที่ให้ผมเดาได้"

"เหตุเพราะว่าดิฉันอยู่บ้านดอน มาเช่นนี้คงคิดถึงบ้าน"

"เข้าใจว่านั่นเป็นข้อหนึ่ง"

"มีอะไรอีกหรือ ?"

"ข้อ ๒ สำคัญที่สุดคือใบหน้าคุณ" สุดา กล่าวขึ้น ด้วย กระแส เสียง กังวาน

"ถ้าเพียงแต่คณดใบหน้าคนทั้งหลาย แล้วทายสุ่มไปอย่างนั้น ถึงหากคุณจะมีอาชีพทางหมอดู ก็เป็นหมอดูที่ดีไม่ได้"

"คุณหมายความว่าผมทายผิด" วิเชียรกล่าวแล้วหัวเราะ

สุดา มิได้ตอบประการใด เพียงแต่ยิ้ม ๆ แล้วมองดูนิตย์

นิตย์กล่าวว่า "คืนนี้เป็นคืนแรกของ ๓ เดือน ซึ่งปรากฏว่า น้องสุดายิ้มหัวอย่างออกหน้าออกตาแสดงความรื่นเริงใจ"

วิเชียรพูดต่อไป "นี่เป็นข้อแสดงอันหนึ่งถึงความสุขในครอบครัว"

นิตย์พูด "เพราะแกคนหนึ่ง ที่ทำให้เรารื่นเริง หากแกมาอยู่รวมในบ้านเราด้วย ชีวิตเราก็คงได้เริ่มเปลี่ยนใหม่ง่ายดาย"

"ว่าแต่แกไม่หึงส์หรือ ?" วิเชียรถาม ซึ่งทำให้สุดาต้องค้อนอย่างงาม ๆ

"คุณพี่ ชอบพูดอะไร คลุมเคลือเสมอ เดี๋ยวนี้มีเหตุอันใดเป็นอุปสรรคขัดความสุขอยู่หรือ ?" สุดาต่อว่า

"น้องเองย่อมตระหนักดีกว่าพี่"

เสียง นาฬิกา วิเชียร ทำหน้าตื่น คุณพ่อสั่งให้ ไปคิดบัญชี”

ข้ออ้างของ วิเชียร นิตย์ ก็สุดสามารถที่จะทัดทานไว้ ได้ เขาออกมาส่งถึงประตูใหญ่ กำชับว่าอย่าลืมมาเที่ยวในคืนหลัง ๆ อีก

◎ ◎ ◎

ท่านผู้อ่าน ควรทราบความตอนต้นไปจากนี้ ระหว่าง นิตย์ และ สุดา เสียด้วย คือ นิตย์ เป็นบุตร หลวงศรีวรเศรษฐ, เศรษฐีน้อย ๆ คนหนึ่งในพระนคร นิตย์ เป็นบุตรชายสุดท้อง ยังหนุ่มพ้อ อายุพึงย่างเหยียบ ๒๔ เท่านั้น คุณหลวงตามใจและรักมาก เมื่อ นิตย์ ไปเยี่ยมบ้าที่บ้านดอน เกิดไปรักใคร่พอใจ สุดา กุหลาบดอกหนึ่งประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี สุดา เป็น บุตรี ขุนเพ็องทะเบียนการ เกษตร์ จังหวัดนั้น จากความแรกเริ่มรักไม่ถึง ๔ เดือน นิตย์ ก็รีบให้ ผู้ ใหญ่จัดการสู่ขอทีเดียว ซึ่งฝ่ายผู้ใหญ่ทั้งสองก็เห็นชอบและยินยอม จึงทำการสมรสกัน อย่างครึกครื้นใน เวลา เร็ววัน

นิตย์ นำเจ้าสาวมาอยู่ในพระนคร คุณหลวงให้พักอยู่บ้านถนนพญาไท ตัวท่านเองกับคุณนายและพวกเด็ก ๆ ปลีกตัวไปอยู่บ้านถนนสาธร ฉะนั้นในบ้านจึงมีแต่คู่ผัวเมีย กับคนใช้ ๒—๓ คนเท่านั้น เมื่อความรื่นเริงของเจ้าบ้านไม่มี ก็ย่อมทำให้บ้านถาวรกุลมีสภาพดังกล่าวแล้วณเบื้องต้น ตั้งแต่มาอยู่บ้านนี้ได้ประมาณ ๓ เดือน นิตย์แทนที่จะได้รับความสุขใจ เบิกบานใจใน ชีวิตแต่งงาน อย่างที่หวังไว้ แต่กลับตรงกันข้าม สุดา ภรรยา สาวไม่มีส่วนได้ รับความสุข เสียเลย ซึ่งทำให้ นิตย์ ปริวิตกมาก

◎ ◎ ◎

เย็นวันหนึ่ง นิตย์ ไปหา วิเชียร ที่บ้าน เมื่อคุยถึงเรื่องอื่น ๆ พอควรแล้ว เขาจึงหยิบจดหมายออกส่งให้สหายดู พลางพูดว่า “นี่คงเป็นกุญแจดอกหนึ่งที่เราจะไขไปสู่ความจริงที่ซ่อนเร้นอยู่”

วิเชียร รับจดหมายนั้น ดึงเอากระดาษภายในออกมา อ่านอย่างเอาใจใส่

บ้านดอน, สุราษฎร์ธานี

วันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๐

น้องสุดา ยอดรัก

พี่น่าจะไม่มีสิทธิได้เรียกน้องว่า ‘น้อง’ ต่อไปแล้ว แต่อาศัยสรรพนามซึ่งใช้มาติดปาก พี่ต้องเรียกไปโดยผืนความรู้สึก และทุก ๆ คำ กระทำให้พี่อดคิดถึงความหลังไม่หาย เป็นเวรกรรม

ของเราเอง น้องสุดา จะโทษใครไม่ได้ เราต้องพรากกัน โดยอุปสรรคอันเหลือคาด

น้อง จะบ้ายความผิดนั้นให้ ผู้ปกครองคือบิดา มารดา หรือตัวน้องเองก็ตามเถอะ แต่ความชอกช้ำหัวใจ ยังเตือนพี่อยู่ ตราบชีวิตสลาย พี่ได้เคยถลำร่องรักแล้วจนถอนตัวไม่ขึ้น และเพราะความรักอีกน่ะแหละ ทำให้พี่ต้องน้ำตาเช็ดหัวเข่า พี่พึงจะเริ่มเรียนรู้ถึงสภาพรักเย็นครั้งแรกในชีวิต และเย็นบทเรียนอันหนึ่งสำหรับคนหนุ่มเช่นพี่

ถ้าน้องมีวิถีใด ๆ ซึ่งจะทราบหัวใจพี่ได้ น้องจะอดสงสารพี่ไม่ได้เลย วันที่พี่ทราบว่ามีผู้มาสู่ขอน้อง และฝ่ายผู้ใหญ่ยอมยกให้นั้น น้องเองจะรู้สึกอย่างไร พี่ทราบไม่ได้ แต่หัวอกพี่แทบระเบิดคล้าย ๆ กับคนวิกลจริต มีอาการซึมเซื่องไม่ใยดีต่อความเป็นอยู่ จะกินนอนก็ไม่สะดวกตาย ดูเถอะเสน่หานุภาพทำให้พี่เป็นบุรุษผู้ไม่สมประกอยไปแล้ว

น้องจะแปลกใจมาก เมื่อทราบว่าเวลานี้พี่จำละถิ่นฐานบ้านเรือนไปอยู่ในป่าดง มีกระท่อมน้อย ๆ สำหรับอาศัย นอกจากพี่แล้ว ยังมีน้องชายเป็นผู้ช่วยเหลืออีกคนหนึ่ง เรา ปลูก พืชพันธุ์ธัญญาหาร ผักหญ้าตามควร ความขัดสนและวิริยะภาพในลูกผู้ชาย บังคับพี่ในตัวพี่ฝืนใจ, หักใจหลีกความรื่นเริงสนุกเฮฮาในเมือง มาขลุกอยู่กับงานกสิกรรมอันเย็นชีวิตใหม่ ๆ ในป่าเปลี่ยว ได้ประสพพบเห็นธรรมชาติ อันแท้จริงรอบ ๆ ตัว การงานที่ตรากตรำเหนื่อยยากทำให้พี่ลืมความหลังได้บางขณะ วานนี้ฝนตกทั้งวันไปไหนไม่ได้ มีกระดาษดินสอก็เลยฉวยโอกาส เขียนจดหมายมาถึงน้อง และได้ฝากเขามาส่งที่ในเมือง ไม่ทราบว่าจะถึงมือน้องหรือไม่ ถ้าน้องไม่มีเวลาหรือไม่มีความประสงค์จะตอบ พี่ก็เห็นว่าไม่จำเป็นนัก

ขอฝาก ความรัก และคิดถึงอันเต็มเปี่ยมในทรวงอก มายังน้อง

แต่พี่ผู้ไร้วาสนา

จำนง สง่าศักดิ์

วิเชียร วางจดหมายลง โดย อาการเฉื่อยช้า "นึกแล้วว่าคงเป็นต้นเหตุ จากเรื่องเช่นเดียวกัน"

"ไม่พอที่เลย" นิตย์ กล่าวเสียงแหบ

แห้ง "กันเป็นผู้แย่งและทำลายความสุขของคนถึง ๒ คน น่าสงสารมาก เราจะทำอย่างไร ?"

"กันเองก็มืด" วิเชียรตอบ "จากเรื่องนี้ เรามาสร้างกฎได้อันหนึ่งว่า ทรัพย์สินหรือเกียรติยศชื่อเสียง จะซื้อความรักไม่ได้เลย"

"กันเป็นผู้โง่เขลาและผิดเอง" นิตย์พูด "แต่วิเชียรเอ๋ย บ้านนี้มันไม่สายไปแล้วหรือ ?"

"สายสำหรับเวลาจริง" วิเชียรพูด "แต่คงจะไม่สายสำหรับความรักซึ่งชายหญิงมีใจจดจ่อต่อกันกะมัง ?"

"กันก็ทรายไม่ได้"

"หล่อนยินดีให้แกเห็นจดหมายนี้หรือ ?" วิเชียรถามเมื่อต่างคนต่างหยุดกันครู่หนึ่ง

"หามิได้" นิตย์ตอบ "กันค้นพบและขะโมยมา"

วิเชียรกล่าวพึมพำเบา ๆ "นึกถึงหัวอกเขาหัวอกเราแล้ว มันทำให้กันอดสงสารชายผู้นั้นไม่ได้"

"คงรักกันมานานทีเดียว ความผูกพันแน่นแฟ้นจริง ๆ ใดฝ่ายหนึ่งควรจะลืมไปแล้ว" และต่างก็มิได้ฝ่ายมิฉะนั้น

"แกไม่ได้ชะนะความรักด้วยหัวใจ" วิเชียรกล่าว "แต่ซื้อความรักด้วยฐานและเงินทองมากกว่า"

"นั่นซิ, กันจึงยอมรับว่าผิด" คุยณิภาพภายในห้องดำเนินอยู่นาน นิตย์เอนหลังพิงพะนักเก้าอี้ ดวงตาจ้องอยู่ที่เพดาน วิเชียรใช้ดินสอเคาะโต๊ะเป็นจังหวะเบา ๆ

"แกต้องช่วยเหลือกัน วิเชียร" นิตย์พูดพลางโค้งตัวเข้ามาประทับกับโต๊ะ

"ช่วยเหลือ ?" วิเชียรถาม

"แน่นอน เพื่อเห็นแก่เรา แกต้องไปบ้านดอนในเร็ว ๆ นี้" นิตย์พูดอย่างเอาการเอางาน

"ไปบ้านดอน ?"

"อย่างนั้นซิ !"

"มีอะไรที่จะต้องกระทำที่นั่นอีก ?"

"มี !" นิตย์วางอารมณ์ตอบห้วน ๆ

"ทำไมแกจึงไม่ไปเอง ?"

"เพราะไม่ดีเท่าแกไป" นิตย์ตอบ "เอาเถอะน่ะ นั่งรถไฟไปเที่ยวดูภูมิประเทศแถบภาคใต้เสียครั้งหนึ่งก็แล้วกัน"

"เมื่อถึงที่นั่นแล้วจะให้กันทำอย่างไร ?" วิเชียรถามโดยความวิตก

"ไปหาจำนงสง่าศักดิ์ให้จงได้ เร้า

ถามเอาความจริง ในเรื่องรักระหว่างเขากับสุดา”

“มันไม่ง่ายและไม่สู้เหมาะเลย” วิเชียรแย้ง “หมอนั่นจะโง่บอกความลับของตัวให้กับเราหรือ เพราะการกระทำของเราก็เท่ากับไปพ้นเขียแผลที่ช้ำหนองให้ระเบิดขึ้นอีก”

“ก็เพราะไม่ง่ายน่ะซิ กันจึงต้องให้แกผู้สามารถทำการแทนตัวกัน”

วิเชียร “อุบ๊ะ จะใช้ละก็ต้องยอกันเสียจนเลิศทีเดียวนะ”

“ข้อสำคัญ แกต้องทำไม่รู้ไม่ชี้ เป็นเหมือนว่าแกกับกันไม่รู้จักกันเลย เซ่อ ๆ เข้าไปถามสืบเอาความจริง ยทยาทเรื่องอื่น ๆ ยากกว่านี้แกยังเคยทำสำเร็จแล้ว นับประสาอะไรกับสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ นี้”

วิเชียรยอมรับตามคำร้องขอของสหาย นิตย์ได้ออกค่าพาหนะและค่าใช้จ่ายให้จนเหลือเฟือ วิเชียรจะปฏิเสธอย่างไรก็ไม่เป็นผล วันรุ่งขึ้นรถไฟนิตย์ไปส่ง และมอบจดหมายให้ฉบับ ๑ เป็นการแนะนำให้รู้จักกับข้าของเขา และได้โทรเลขล่วงหน้า ให้คอยรับอยู่ที่สถานีด้วย เพราะอ้างว่าสหายของเขายังใหม่อยู่กับจังหวัดนั้น

วันกับคืนหนึ่ง รถด่วนก็นำวิเชียรมาถึงสุราษฎร์ธานี ระหว่างเดินทางเขารู้สึกตื่นตาตื่นใจในการได้พบเห็น บ้านเมือง สภาพความเป็นอยู่ของชนชาวปักษ์ใต้ คุณป้าของนิตย์ได้ต้อนรับเขาประหนึ่งตัวนิตย์เอง วิเชียรหาได้บอกความจริงในธุระอันสำคัญของสหายแก่ใครแม้แต่ข้าของนิตย์เองไม่ และในจดหมายของนิตย์ถึงคุณป้า ก็บอกแต่เพียงว่าวิเชียรมาปักษ์ใต้ครั้งนี้ก็เพื่อเยี่ยมภูมิประเทศเป็นข้อใหญ่

วันรุ่งขึ้น นายสงัดเด็กหนุ่มในบ้านได้นำวิเชียรไปเที่ยวตำบลบางขยะด้วยเรือพายเล็กๆ ขนาดนั่ง ๒ คน ตอนบ่ายไปเที่ยวสวนสราญรมย์ ซึ่งติดต่อกับสถานีสุราษฎร์ธานี สวนนี้กอปร์ขึ้นด้วยไม้สูง ๆ แลสล้างประดุจเป็นดงใหญ่ ตั้งอยู่บนเนินเตี้ย ๆ คล้ายลูกเขา พื้นดินสีแดง วิเชียรเบิกบานใจได้เห็นธรรมชาติรอบ ๆ ตัว เกิดขึ้นโดยไม่มีผู้ประดิษฐ์ตบแต่ง เสียงนกร้องอยู่เจื้อยแจ้วบนปลายไม้ จักกระจั่นเรไรประสานเสียงอยู่รอบ ๆ บริเวณทางเดิร

ครู่หนึ่งก็บรรลุสถานีรถไฟ วิเชียรมองดูโดยแปลกใจ เพราะเมื่อเขาแรกย่างเหยียบเข้าสู่สถานีนี้เป็นเวลากลางคืนดึกสงัด ไม่สามารถเห็นอะไรได้ชัดเจนนัก ยามนี้ซิ เขา

มองเห็นสะพานรถไฟโค้งยาวยื่นทางด้านขวามือ ข้างหน้าคือแม่น้ำตาปี มีเรือจอดอยู่เรียงราย ถัดไปยนผั่งข้างโน้น เป็นโรงร้านบ้านเรือนของอำเภอท่าข้าม

นายสงัดเป็นมัคคุเทศได้ดีคนหนึ่ง นำวิเชียรไปเที่ยวตำบลต่าง ๆ คอยบอกกล่าวตอบคำถามของวิเชียรจนแจ่มแจ้ง ตกเพลาเย็นจึงได้ลงเรือไฟกลับไปตลาดบ้านดอน ตลอดระยะทาง วิเชียรมีความคิดมุ่งแต่ในเข็มซึ่งเขารับปากกับนิตย์มา ยามนอนกว่าเขาจะหลับลงได้ ก็ดึกโขอยู่ วิตกว่าเขาจะช่วยนิตย์ให้สำเร็จตามความหวัง โดยหัวคิด และการกระทำของเขาไม่ได้เท่านั้น และตราบใดที่งานนี้ไม่ได้ดำเนินไปจนถึงผลที่สุด เขาก็ยังไม่มีความสุขใจอยู่นั่นเอง

รุ่งเช้า เมื่อรับประทานอาหารแล้ว วิเชียรต้องขอความช่วยเหลือ เรียกนายสงัดมาปรึกษาตามเคย ถามสถานที่ควรไปเที่ยวต่าง ๆ และให้นำไปตำบลเคียนซา

สงัดเองไม่รู้ความประสงค์อันแท้จริงของชาวกรุงว่าจะไปเพื่ออะไร แต่เมื่อวิเชียรเคยออกปากว่าเขาเป็นคนชอบป่าชอบดง ของธรรมชาติ สงัดก็หมดข้อสงสัย

มาถึงเคียนซา เกือบบ่าย ๑๔ นาฬิกา วิเชียรนึกถึงรูปการณ์ทบทวนไปมา ว่าจะเดินแผนใดจึงจะเหมาะและให้สำเร็จความประสงค์ของสหายรักโดยราบรื่น

เดินผ่านสวนผักไร่เข้ามาสักครู่หนึ่งวิเชียรจึงเอ่ยถามว่า “นายสงัด, รู้จักนายจำนงไหม ?”

สงัดเงยหน้าดูวิเชียรโดยความแปลกใจ “คุณเคยรู้จักกันตั้งแต่เมื่อไร ?”

“ยังไม่รู้จัก แต่ฉันจะมารู้จัก”

“ธุระอะไรหรือครับ ?”

“ส่วนตัว” วิเชียรตอบเรื่อย ๆ

“โน่นแน่ครับ” สงัดชี้ “ผมไม่ทราบว่าความประสงค์ของคุณจะมาหานายจำนง มิฉะนั้นเราเดินลัดไปทางในก็จะถึงแล้ว แต่ไม่เป็นไร ทางที่เรากำลังเดินอยู่นี้ก็ไปได้เหมือนกัน”

“ก็ไม่จำเป็นนัก แต่เมื่อถึงที่นี่หากฉันได้รู้จักกับนายจำนงหรือใคร ๆ ในเคียนซามันก็เป็นผลดีทั้งเราและเขา ธรรมดามนุษย์เราต้องติดต่ออาศัยซึ่งกันและกัน”

สงัดกล่าวว่า “นอกจากนี้คุณคงมีธุระอะไรสักอย่างหนึ่ง”

วิเชียรหาได้ตอบว่ากระไรไม่ “นึก ๆ ถึงคนเรานี่แปลก” สงัดกล่าว

"คุณจำนง เคยเข็นเสมียน นายยกย่องว่าทำงานการดี นึกขลังขึ้นมาอย่างไร ลาออกมาอยู่บ้าอยู่ดงเสียเฉย ๆ มีเสียงนอกว่าแกเสียใจอะไรบางอย่าง"

"เรื่องอะไร, นายสงัดทราบไหม ?" วิเชียรถามโดยความตื่นใจ

"ผมก็ไม่ทราบอะไรนัก" สงัดตอบ

เดินกันมาอีกครู่หนึ่ง เขาทั้งสองก็มาหยุดยืนอยู่หน้ากะท่อมน้อย ๆ เสียงสุนัขเห่ากระโชก แล้วก็มีเด็กหนุ่มผู้หนึ่งลงบันไดมา และมองดูรอบ ๆ

สงัดนำวิเชียรเดินผ่าหญ้าคาซึ่งสูงเพียงหน้าอก

"คุณมีธุระอะไรหรือครับ ?" เด็กถามเป็นสำเนียงบักษ์ใต้

"มาหา นายจำนง" สงัดตอบ

"โน่นครับ กำลังเลื่อยไม้อยู่ในป่าโน้น"

วิเชียรมองตามมือชี้ พะยักหน้ากับสงัด แล้วออกเดินตรงไป ปล่อยให้เด็กยืนมองดูอยู่โดยความฉงนใจข้างหลัง

เขาทั้งสองได้ยินเสียงเลื่อยสำผัสกับไม้เมื่อยิ่งใกล้เข้ามา ไม่ช้าก็เห็นภาพนั้นเต็มตัว บรูยหนุ่มนั่งหันหลังให้ เสียงฝีเท้าของวิเชียรกับสงัดกระทำให้เขาต้องชะงักและหันมาดู

เขาลดตัวลงนั่งโดยความเหนื่อยหอบเหงื่อโชกตัว, จำนงมองแขกของเขาโดยความแปลกประหลาด วิเชียรเห็นแววตาของชายหนุ่มบอกอาการทุกข์โศก, ใบหน้าซีดเซียว, ผมเผ้ารุงรัง ตลอดจนเครื่องแต่งกายและอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่าเจ้าของไม่เอาใจใส่นัก

วิเชียรนั่งลงบนขอนไม้ หยิบผ้าเช็ดหน้าขึ้นซับเหงื่อ กล่าวถามขึ้นก่อนโดยมีเสียงสั้น ๆ

"ขอโทษ คุณใช่ไหมชื่อจำนง ?"

"ครับ" ชายนั้นตอบ

วิเชียรพะยักหน้าให้สงัดออกไปเสีย เพื่อเขาจะถามความลับเป็นส่วนตัว ซึ่งสงัดก็ยอมกระทำตามโดยไม่รู้ความหมาย

"คุณจำนง" วิเชียรเริ่มกล่าว "เราต่างเป็นคนแปลกหน้าซึ่งกันและกัน ผมขอแนะนำตัวเอง ผมชื่อวิเชียร ขอให้คุณถือว่าผมเป็นสหายของคุณ ซึ่งคุณเชื่อถือไว้ใจได้อย่างสหายที่ดีของคุณทั้งหลาย โปรดบอกความในใจของคุณโดยความสัตย์จริง จากคำถามของผม โปรดคิดว่าผมมาเพื่อช่วยเหลือคุณ"

จำนงยกขวานขึ้นสับไม้เล่นเขาๆคล้ายกับ

ไม่รู้สึกอะไรในคำพูดเหล่านั้น แล้วเงยหน้าขึ้นดูแขกต่างถิ่นนั้นโดยความระแวงใจ

วิเชียร มองดูไร่อ้อย, ไร่เข้าโพด ไกลโพ้นออกไป แล้วลดตาต่ำลง มองดูกสิกรหนุ่ม กล่าวลอย ๆ ขึ้นว่า

"ความจริงก็น่าเพลิดเพลินดี ผมมองเห็นว่าการกสิกรรมเป็นสิ่งจำเป็น และเป็นหน้าที่อันสำคัญอย่างหนึ่งของคนไทยเรา และงานนี้ก็เหมาะสำหรับคนหนุ่ม ๆ โดยฉะเพาะ"

"ก็ไม่เชิงนัก" จำนง ตอบ

วิเชียร "เข้าใจว่าคุณคงคิดทำการใหญ่โตยิ่งกว่านี้ ในวันหน้า ?"

"ก็รับรองไม่ได้" จำนง ตอบ "มันเข้าตำราคนขน ๆ หัวคิดมักเดิรไม่สะดวก เพราะหมุน ๆ ไปก็ต้องชะงักตรงเงิน ผมตั้งใจว่าจะปลูกยางและทำสวนยาง"

"ผมเห็นชอบด้วย นี่เป็นความหวังที่คุณตั้งใจมาประกอบการงาน แผนกนี้จริง ๆ หรือโดยเหตุอื่น ?"

จำนง เลิกคิ้วถามเสียงแหบแห้ง "มีสิ่งไรทำให้คุณต้องถามเช่นนั้น ?"

แสดงกิริยาเยือกเย็นแทนคำตอบ วิเชียรล้วงเอาจดหมายฉะบับที่ จำนง มีไปถึง สุดา แล้วส่งให้

"ผมมาในนามของสหายผู้หนึ่ง จากกรุงเทพ ฯ มาข้านดอน ธุระสำคัญก็คือเรื่องนี้ อย่างไรคุณก็ยิดไม่มิดแล้ว โปรดบอกความจริงกับผมด้วย เพื่อสงสารแก่ตัวคุณเอง และเพื่อเห็นแก่ชีวิตสตรีที่คุณรัก"

กสิกรใหม่ผู้น่าสงสารวางจดหมายลงโดยอาการเฉื่อยช้า จดหมายและคำพูดเหล่านั้นดุจวัตถุอันแหลมคมมาจิ้แทงยาดแผลหัวใจให้เขากระหวัดไปถึงความหลังอีกวาระหนึ่ง ซึ่งเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ มีสภาพดังถ่านไฟอันกำลังจะมอด เมื่อมีผู้มาพัดให้คุกย่อมลุกช่วงโชติขึ้นอีกทันที จึงทำให้ความทรงจำของเขาเย็นประดุจล่วงพ้นมาใหม่ ๆ ราววานนี้หรือวันนี้ เมื่อนึกไปถึง พลันสีหน้าก็ปรากฏให้เห็นความเศร้าสลดที่แฝงอยู่ภายในหัวใจ นัยน์ตาเลื่อนลอย มีความทุรนทุรายเร้าดวงใจ เขามองดู วิเชียร แขกใหม่ ราวกับคนไร้สติและหาได้กล่าวคำพูดอะไร ออกมาไม่.

"โปรดบอกความจริงแก่ผมเถอะ คุณจำนง คุณสุดา รักกับคุณมา ตั้งแต่เมื่อไร ?"

จำนง ยังก้มหน้า คล้ายกับไม่ได้สนใจในคำถาม จน วิเชียร เตือนซ้ำ.

"ความจริง ที่ผมจะบอกคุณ" จำนง กล่าวเบา ๆ มีเสียงสั่น ๆ "ก็ไม่มีประโยชน์อะไร

เพราะบ้านนี้มันสายเสียแล้ว มันเป็นผลร้ายมาก” วิเชียรพูด “นอกจากคุณกับสุดาแก่หัวใจผม เมื่อหวนคิดไปถึงความหลังโปรดคุณอย่าทรมานผมให้ยิ่งไปกว่านี้เลย ขอให้คุณทราบความจริง แต่เพียงได้พบเห็นจดหมายนั้น ก็กินใจความเพียงพอแล้ว อีกอย่างหนึ่ง ผมกล้ายินดีสารภาพต่อคุณว่า สุดารักกับผมเป็นเวลานานตั้ง ๔ ปี และเวลานี้ก็ยังเป็นอยู่เช่นนั้น หากแต่บุพเพสันนิวาส ผมกับหล่อนยังห่างกัน กรรมจึงบรรดาลให้เป็นเช่นนี้”

“คุณจำนง” วิเชียรพูด “คุณยังไม่ทราบกะมังว่า แม่สุดาไม่ได้รับความสุขเลยตั้งแต่สมรสกันมา สหายของผมพึงตระหนักว่าตนผิด เมื่อล่วงเลยมาแล้ว เขากล่าวว่าเขามีความรู้สึกไม่แตกต่างอะไรกับได้แต่งงานกับรูปหุ่น ชีวิตของคุณและของสุดา อยู่ในข่ายแห่งความทุกข์เทวศน่าสงสารมาก”

“กรรมของเราเอง!” จำนงกล่าวเกือบกะซิบ วิเชียรสังเกตเห็นหยาดน้ำตาไหลรินลงอาบแก้ม เขารู้สึกสงสารมาก พลอยมีใจรันทดไปด้วย.

“ความรักที่มีใจผูกพันต่อกันเช่นนี้ หน้าบูชามาก ผมต้องลาคุณกลับเสียที”

“สิ่งที่ล่วงเลยมา ผมอยากจะถือว่า ผมกำลังอยู่ในอาการนิทรารมณ์ และนิมิตอย่างประหลาดที่สุด เวลานี้ตื่นขึ้นแล้ว มีสติเปลี่ยนใหม่ให้คิด และยอมหักใจว่า เหตุการณ์ที่ล่วงแล้ว อันเกิดแก่ผมนั้น เป็นความฝัน”

วิเชียรกล่าว “เมื่อเทียบตามส่วนว่าผมตั้งหน้ามาหาคุณ จากระยะไกลเช่นนี้ ผมน่าจะได้รับข่าวทราบข่าวส่วนตัวของคุณละเอียดยิ่งกว่านี้.”

“ผมออกตัว และอ้างเหตุผลอันคุณควรเห็นใจแล้ว” จำนงพูด “เพราะเพียงนั้นก็ทำให้คุณทราบต้นเหตุดีแล้ว สงสารผมเถอะอย่าให้ผมต้องฝืน กล่าวคำพูดขาดหัวใจผมเองเลย.”

ครั้นแล้ว ต่างคนต่างหยุดสนทนาลงกลางคัน เพราะสงัดหอยผักจิปาถะ เดินตรงเข้ามาเข้าใจว่าคงหมดเรื่องคุยกันแล้ว.

วิเชียรยืนขึ้นกล่าวว่า “สายแล้ว ขอยใจมาก ผมต้องลาคุณกลับเสียที”

"ครับ ยินดีในความเมตตาของคุณ ซึ่งคุณหวังมา แม้ไม่สำเร็จก็ทำให้ผมอดชมเชยและขอบใจคุณเสียมิได้ คุณเป็นลูกผู้ชายอันแท้จริง." ตอนนี้เขาหยุดระบายลมหายใจยาวๆ กล่าวเสียงพิมพำอย่างยากเย็นออกมาว่า "ถึงพระนคร บอกแม่สุดาด้วยว่า ผมคิดถึงไม่ตาย ขอให้หาโอกาสมาเยี่ยมผม พร้อมด้วยสามีและบุตร."

วิเชียรตอบรับปากเบา ๆ เพราะเขาเองมีดวงใจหวิว ๆ นึกสงสารหัวอกหนุ่ม ๆ เช่นนี้ คิดไปว่าถ้าเกิดแก่ตัวเขาเอง จะมีความรู้สึกอย่างไรหนอ.

สงัดออกเดินนำหน้า ลัดออกทางใหญ่ตลอดระยะทางไม่ได้คุยกันมากนัก เพราะวิเชียรมีความคิดเลื่อนลอย พะวงถึงแต่นิตย์ซึ่งบ้านนี้กำลังกระหาย คอยฟังข่าวคราวอยู่ทีเดียว.

◎ ◎ ◎

วิเชียรพักอยู่ในบ้านตอนอีก ๑ วัน ก็กลับกรุงเทพ ฯ โทรเลขล่วงหน้าให้นิตย์มารับ ความกระหายจะมีเพียงไรนั้น นิตย์กะตุ้นเตือนตั้งแต่สถานีหัวลำโพง แต่วิเชียรยังทรมานหัวใจเขาอยู่จนมาถึงบ้านจึงได้บอกความจริง เท่าที่ทรายมาจากตัวนายจำนงโดยสังเขป นิตย์สดับฟังพลางน้ำตาไหลพลาง คิดลงโทษตัวเองว่าไม่แตกต่างกับเขาได้ทำบาปพรากลูกนกลูกกา ดูเถอะ! นิตย์เป็นลูกคนมั่งมี เป็นคนดี ควรหาภรรยาได้สวย และดีกว่านั้น แต่นิตย์ไม่ทรายความจริง มาเป็นตัวมารทำลายความรักของชายหญิงให้สะบั้นลง โดยนิตย์เองไม่ทรายว่าตัวทำอะไรลงไป น่าเวทนามาก ชีวิตของชายจน ๆ ผู้หนึ่ง เกิดช้ำใจ ระกำใจหลีกเลี่ยงเข้าป่าเข้าดง เพื่อเผชิญธรรมชาติภายนอก หาหนทางลืมความหลัง ความในใจของตน นิตย์ต้องรับบาปและผลกรรมเท่าที่เห็นอยู่ก็คือ ตัวไม่สมหวังในความรัก ไม่ได้รับความสุขจากภรรยาอย่างใจปรารถนา สตรีไม่มีความรัก ไม่มีหัวใจ จะฝากแก่นิตย์เสียแล้ว ต้องทนเก็บความทุกข์โศกไว้ในใจโดยปริเวทนาและน่าสงสาร อา! สภาพรักความรัก เมื่อใช้ไม่ถูกทาง ไม่เหมาะส่วนโทษก็มีน้ำหนักเท่า ๆ กับคุณ น่าอนาถไหม?. โลกเราก็เป็นเช่นโรงละครทีเดียว มนุษย์

ต่างกระทำหน้าที่แสดงบทบาทต่าง ๆ กัน.

ดวงหน้าและแววตาของ สุดา สาวน้อยชาวปักษ์ใต้ เคยแสดงว่าไม่มีความสุขใจมาแต่ก่อนนั้นอย่างไร เวลาห้าเดือนล่วงมา ก็เย็นเช่นสภาพเดิม หล่อนซูบซีดและผอมลงจนแปลกตา ไม่มีนายแพทย์คนใดในโลกนี้จะรักษาพยาบาลโรคในใจของหล่อนให้หาย มีแพทย์ผู้หนึ่งยืนยันว่า เส้นประสาทพิการ และหัวใจอ่อน.

๗ เดือนต่อมา หล่อนก็ถึงแก่กรรม! เพราะสุดขีดแห่งความทรมาน

นิตย์จัดการปลงศพอย่างมีเกียรติยศสม แก่ที่ว่า สุดา เป็นบุตรสะใภ้เศรษฐีย่อม ๆ คนหนึ่ง คนภายนอกทั้งหลายหามิใครได้ล่วงรู้ความละเอียดละออ ไม่ว่า สุดา ถึงแก่กรรมด้วยสมุฏฐาน ของโรคอะไร อันแท้จริง.

นิตย์เสียใจมาก ได้ตระหนักถึงบทเรียนอันหนึ่งเวลาผ่านมา ๒ ปี นิตย์ก็ยังไม่สิ้นความทุรนทุรายซอกช้ำหัวใจ เขายังเก็บตัวอยู่อย่างคนหนุ่มโสด นึกถึงความหลังครั้งไร หัวใจเขาตื้นตัน มีความรู้สึกเตือนใจเสมอว่า เขาควรจะมีภรรยาอีกหรือไม่ เป็นปัญหาอันสำคัญ ที่ควรนำมาคิดมานัก นัก.

◎ พูดพล่อยพล่อยอร่อยดีไม่มีติด ทำไม่ได้ดังปากชักยากเย็น

คิดลูกคิดได้กำไรใครก็เห็น มันจะเย็นคุณไฉนใครก็รู้ ๆ

ศ. ท.

ยี่สิบนาฑีอุบาทว์

(เรื่องจริง)

จากต้นฉะบับ ภาษาอังกฤษ ของ

Annie Howell.

โดย

ด. โชติพันธน์

หลาย ต่อหลายปีล่วงมาแล้ว !

ครั้ง คุณปู่ทวด ของ ข้าพเจ้า ออกจาก บ้านเกิดเมืองนอน ไปสู่ประเทศ อินเดีย แต่ อายุ พึ่งจะย่างเข้า ๑๖ ปี และณ ที่นั้น ท่านได้ บำเพ็ญตน ตรากตรำต่อการงาน จนตั้งหลักฐาน เป็นปึกแผ่นได้ ด้วยการทำไร่ปลูกต้นคราม และ ค้าขายแต่ครามเท่านั้น ท่านเป็นบุรุษ ผู้มีน้ำใจ กอบด้วยความเมตตากรุณา รักการสมาคม คบหา กับเพื่อนฝูง โอบอ้อมอารี จนเป็นที่รู้จัก และรักใคร่กันทั่วไป เพราะนิสัยอันรื่นเริง และน่าคบหาของท่านนั้น.

คืนวันหนึ่ง ท่านได้จัดให้มีการเลี้ยงอาหาร เย็น กันขึ้นในบ้าน เพื่อความสนุกสนานรื่นเริง ในระหว่างบรรดา สหายรักของท่าน และเมื่อ รับประทานกันเรียบร้อยแล้ว พวกสหายบุรุษ ของท่าน ก็ยังคงนั่งเผาบุหรี่ และคุยกันอยู่อย่าง สนุกสนานตามเคย แล้วแต่ว่าใคร จะมีเรื่อง อะไร ๆ ก็ยกขึ้นถกกันด้วยความครึกครื้นยิ่ง !

ในระหว่างนั้นเอง คุณปู่ทวดของ ข้าพเจ้า สังเกตเห็น เพื่อนรัก ของท่าน คนหนึ่ง ซึ่งนั่งอยู่ ติดกับท่านนั้น มีอาการแปลกประหลาดขึ้นใน ทันทีทันใด กล่าวคือ สีหน้า สหายของท่าน ผู้นั้น กลับกลายเป็นซีดขาว ดุจคนตาย ตัวเนื้อ ก็แข็งทื่อไปด้วยในขณะนั้น ในบัดนั้นเอง เขา

ก็ได้ยกมือขึ้นคล้าย ๆ กับท่าละครแสดง เพื่อขอร้องให้ทุก ๆ คนสงบเงียบ แล้วก็กล่าวขึ้นด้วยสำเนียงแผ่วเบากะเส่า ๆ ดุจบุคคลที่มีความตกใจจนเกินขนาดฉะนั้น.

"เพื่อนรักทั้งหลาย เพื่อเห็นแก่สวรรค์ขอได้โปรดเงียบและอย่ากะดุกกะดิกเลยเป็นอันขาด! โอ! ได้โปรดเถอะ กันขออ้อนวอนพ่อมหาจำเริญ ขออย่าได้พูดหรือส่งเสียงอะไรขึ้นแม้แต่นิดเดียว และขอได้โปรดอย่าลุกพรวดพราดขึ้นจากเก้าอี้ของท่านเลยเป็นอันขาด! กันต้องขอร้อง, เพื่อนรัก, ให้ทำใจเย็น ๆ ไว้ก่อน เพียงแต่เสียงอะไรนิดเดียวเท่านั้นในขณะนี้—เวลานี้—ก็จะเท่ากับเป็นเครื่องหมายแสดงว่า ความตายของกันจะมาถึงก่อนพระอาทิตย์ขึ้นพรุ่งนี้เป็นแน่แท้ทีเดียว เพราะว่า—เวลานี้มียูตัวหนึ่งกำลังรัดขากันไว้แน่นเปรี๊ยะแล้ว ชีวิตของกันอยู่ในกำมือของเหล่าสหายนี่แหละ ระวัง!"

พวกที่นั่งโต๊ะอยู่นั้น ต่างก็พากันนิ่งแข็งประดุจกลายเป็นรูปหินกันไปหมดทั่วทุกคน ด้วยความตระหนกตกใจและจนปัญญา ในขณะอันคับขันและอันตราย ซึ่งเพื่อนของเขากำลังผจญอยู่นั้น แต่เขาเหล่านั้นก็รู้สึกว่า ตนเองก็ไม่สามารถจะกระทำอย่างไรได้เหมือนกัน เขาจะทำอะไรได้?

คุณยูทวดของข้าพเจ้าได้สติจากการตกตะลึงก่อนใคร ๆ ทั้งหมด ท่านเอื้อมมือไปจับสายกะดิ่งพลางกะตุกเบา ๆ! นาฑิหนึ่งต่อมาซึ่งดูช้าราวสักเดือนหนึ่งหรือปีหนึ่ง คนใช้ของท่านซึ่งเป็นคนชาวพื้นเมืองก็เดินใกล้เข้ามาณโต๊ะที่นั่งกันอยู่นั้น เพื่อรับคำบัญชาให้ปฏิบัติการตามที่ท่านได้กะดิ่งเรียก แต่ท่านได้โบกมือขึ้นเป็นอาณัติสัญญาณห้ามมิให้เข้ามาในห้องนั้น พลางค่อย ๆ สั่งด้วยเสียงอันแหบห้าวให้ไปเอานมใส่จานเปลมาจานหนึ่ง และชิ้นให้วางไว้ห่างกันกับที่ ๆ สหายผู้ถูกงูรัดของท่านนั้นไปสักหน่อยหนึ่ง ทั้งท่านสั่งให้เอาไม้ถืออันที่หนักที่สุดเข้ามาด้วยพร้อมกันทีเดียว.

คำสั่งของท่านได้รับการปฏิบัติตามอย่างเรียบร้อย ในทันทีนั้น ภายในท่ามกลางความเงียบสงัด—เงียบจนแม้แต่ความเงียบนั้นเองก็ดูเหมือนจะเอะอะขึ้น จนพากันรู้สึกความเงียบนั้นได้ ต่อจากนั้นก็ไม่มีอะไรอีกแล้วที่จะกระทำได้ นอกจากจะพากันเงียบและคอยอยู่ด้วยความหวังในผลสำเร็จเท่านั้น.

ต่อจากนี้ปัญหาก็มีอยู่ว่า เจ้างูร้ายตัวนั้นจะเห็นหรือได้กลิ่นนมนั่นหรือไม่หนอ? งูเห่า

โดยมาก มักจะชอบเครื่องดื่ม ชะนิดนั้นอยู่บ้าง และมันก็เป็นหนทางเดียวเท่านั้น ที่จะช่วยเหลือเพื่อนกัน ให้พ้นจากความตายได้ !

มีการเคลื่อนไหวเล็กน้อย เสียงกะเทือนอย่างสาก ๆ เท้างูร้ายตัวนั้น ค่อย ๆ คลายตัวของมันออกจากขาทีละน้อย ๆ ในที่สุดก็พ้นไปจากขาเพื่อนคนนั้น มันค่อย ๆ คลานไปบนพื้นอย่างเฉื่อยช้า และน่าสยดสยองยิ่งนัก ทุก ๆ คนพากันกลั้นลมหายใจ ! ในไม่ช้าก็ถึงจานนม และเลียกินอยู่ด้วยความพอใจ !

คุณยู่ทวด ของข้าพเจ้า ค่อย ๆ ลุกขึ้นจากเก้าอี้ พลางยกไม้ขึ้นเงื้ออยู่เหนือศีรษะ ครั้นแล้วก็เล็งหมายตัวเท้างูร้ายตัวนั้น และตลงไปสุดแรงเกิด มันยิดตัวไปมาด้วยความเจ็บปวดยิ่ง แต่ก็ไม่สามารถจะแผลงอิทธิฤทธิ์ได้อีกต่อไปแล้ว เพราะการตีนั้นได้ปลิดชีวิตของมันออกจากร่างเสียแล้ว และยิ่งกว่านั้นยังแพ่นเอาจานเปลที่ใส่นมแตกตั้งร้อยชิ้นพันชิ้นด้วยซ้ำ !

เฮอ ! ๒๐ นาฬิอะไร ช่างร้ายกาจและยืดยาวเช่นนั้น !

◎ ถึงโง่เง่าเต่าตุ่นมีทุนน้อย พยายามเช้าค่ำค่อยทำไป

ของค่อยค่อยอุตส่าห์อย่าไถล คงจะได้ผลดีมีสักวัน

ศ. ท.

จุดใต้ตำตอ

ของ

ป. ชมะโชติ

คืนนั้น ถ้าไม่เย็นเพราะข้าพเจ้าไปพบกับฑิตจุ่น ในร้านขายกาแฟแห่งหนึ่ง ที่บางลำภู แล้วเรื่องนี้ก็จะไม่เกิดขึ้น.

ฑิตจุ่นเคยเย็นเพื่อนบ้านที่สนิทของข้าพเจ้า เธอเย็นคนไม่ถือตัว บำเพ็ญตนให้มีความร่าเริงอยู่เสมอ แต่เดี๋ยวนี้เธอย้ายภูมิลำเนาไปอยู่เสียไกลจากบ้านข้าพเจ้า เมื่อมาพบกันเช่นนี้ ตามวิสัยของผู้ที่เคยสนิทชิดเชื้อกันมาแล้ว ย่อมถือโอกาสสนทนาถามทุกข์สุขกันบ้างเย็นธรรมดา.

ขณะที่เรากำลังสนทนากันอยู่นั้น มีสุภาพสตรีรุ่นสาวสองคน เข้าไปซื้อกาแฟเย็นดื่มอยู่ทางโต๊ะเบื้องหลังเรา.

"เธออ่านเรื่องที่คุณพี่ของฉันเขียนลงในหนังสือ **ไทยเขษม** เล่มประจำเดือนก่อนนี้แล้วหรือยัง?" คนหนึ่งเอ่ยขึ้น.

"ได้อ่านแล้ว" อีกคนหนึ่งพูด "เรื่องนี้คุณพี่ของเธอเรียบเรียงดีกว่าทุก ๆ เรื่องที่เคยเขียนมาแล้ว, แม่สวาทกับแม่รุจีออกปากชมเปาะทีเดียว."

"ที่จริงเรื่องนี้ฉันเย็นผู้เริ่มเขียนขึ้นก่อน" คนที่อ้างว่ามีพี่ชายเย็นนักประพันธ์กล่าว "ภายหลังฉันต้องไปชุมพรเสียกับคุณป้า จึงได้มอบให้คุณพี่ทำต่อไป"

"ไม่ใช่ยอนะเธอ" สหายของหล่อนพูด "ฉันลงความเห็นแล้วว่าเรื่องนี้เย็นฉันเอกทีเดียว เค้าเรื่องใกล้กับธรรมชาติที่สุด ส่วนสำนวนโวหารก็หยดย้อยไพเราะยิ่งนัก"

ข้าพเจ้ากับฑิตจุ่นคงดื่มโอวัลตินเย็น พลางสนทนากันบ้างบางขณะ แต่ไม่สู้จะเย็นเรื่องเย็นราวอะไรนัก ตามที่สังเกตดูพอจะรู้ได้ว่าฑิตจุ่นจิตต์ใจกำลังเลื่อนลอย และมัวแต่

สนใจฟัง การสนทนา ระหว่างสาวทั้งสองนั้นเสีย ไม่มีกะใจ ที่จะสนทนากับ ข้าพเจ้า บางทีดู เหมือนจะไม่รู้เอาเสียด้วยซ้ำ ว่าข้าพเจ้าได้พูด อะไรกับเธอ ข้าพเจ้า พูดกับเธอ ถึงเรื่องหนึ่ง เธอก็พูดเฉไปเสียอีกเรื่องหนึ่ง ข้าพเจ้า ถามเธอเรื่องนี้ เธอก็ตอบไปเสียเรื่องนั้น ถามเธออย่างนั้น เธอก็พูดเสียอย่างนี้ เช่น ข้าพเจ้าถามเธอว่า เด็กชาย เจียร ลูกชายของเธอที่เป็นโรคตาลขะโมย หายแล้วหรือยัง เธอกลับตอบ ข้าพเจ้าว่า เถ้าแก่ ยิซา ผัว แม่กิมเฮง ได้ตายไปเสียแล้ว, เช่นนี้เป็นต้น,

ความเงียบ เป็นไปชั่วครู่ ระหว่างนี้ ฑิตจุ่น ติดจะเหลียวมองไปทางแม่สาวทั้งสองนั้นบ่อย ๆ และมองดู เป็นเชิง ชมโฉม

นักประพันธการินี เริ่มกล่าวต่อไปอีก.

"เวลานี้คุณพี่กำลังแปลเรื่อง 'เชอร์ลอคโฮล์ม' จากหนังสือ สแตรนด์แมกาซีน *Strand Magazine* จวนจะจบแล้ว บางทีจะได้ลงใน ไทยเขษม ฉะบับหน้า"

"ฉันหวังว่าจะดีกว่าเรื่องทั้งหมด ที่คุณพี่ของเธอได้เขียนไปแล้ว....." สหาย ของหล่อนกล่าว.

"....แต่คงไม่ดีกว่าเรื่องทั้งหมด ที่ 'คุณ' ของเธอได้รจนาไปแล้วเป็นแน่" นักเขียนรุ่นสาวกล่าวเสริม.

"วุ้ย — ตายจริง!" สหายของหล่อน ต่อว่า "เอาอะไรมาพูด ก็ไม่รู้ อีตานักประพันธ์ใส้แห้งคนนั้นน่ะ ทำไมเธอชอบกล่าวขวัญถึงแก นัก ฉันอ่าน เรื่องของแกละก็ น่าหมั่นไส้— — เกลียด——เกลียด!"

"ทำไมเธอไม่ริเป็นนักเขียนบ้างหนอ หรือไม่ชอบ?" นักประพันธการินี ถาม

"ชอบเหมือนกันแหละเธอ" สหายของหล่อนตอบ "แต่ฉันไม่มีความสามารถ เพราะภูมิรู้ของฉันในเรื่องนี้ไม่มีเสียเลย ทั้งนิสัยก็ไม่ให้ ฉันจึงเป็นนักเขียนกับเขาไม่ได้"

ฑิตจุ่น มีอาการ กะวนกะวาย คล้ายคนเป็นไข้หนัก.

"คุณได้อ่านเรื่องที่ผมเรียบเรียง แล้วหรือยัง" ในที่สุด เธอถาม ข้าพเจ้าขึ้น.

น่าแปลกใจมาก ฑิตจุ่น ไม่เคยเป็น นักประพันธ์ หรือหากจะเริ่มเป็นขึ้น ก็เหลือวิสัย เพราะหนังสือ แบบเรียนเร็ว เล่มสอง เธอก็เรียนยังไม่จบ ครั้นจะว่า เธอ เป็น นักอ่าน เรื่อง เริงรมย์ จนติดเข้ากะดูกดำ เหมือนคนติดฝิ่นก็ไม่ใช่ หรือเป็นผู้ได้รู้ได้เห็น ได้ยิน ได้ฟัง เรื่องต่าง ๆ มาก ก็ไม่เชิง เพราะเธอไม่ใช่คนทันสมัย แล้วก็จะมีนิสัย เป็นนักประพันธ์

กับเขาได้อย่างไร ?

ในที่สุด ข้าพเจ้า ย้อนถาม “เรื่องอะไร ?” “เรื่อง ‘เสน่หานุภาพ’ ที่ลงในหนังสือ ไทยเขษม ประจำเดือนก่อนโน้น ไงล่ะ”

ฑิตจุ่น ตอบอย่างภูมิใจ

อันดับนี้ สตรีสาวทั้งสองอยู่ในความสงบ และตั้งใจฟัง ฑิตจุ่น พูด หล่อนมองดูตากันอย่างเลศนัย.

“เวลานี้ผมแปล พงศาวดาร ฝรั่งเศส จวนจะจบอีกเรื่องหนึ่งแล้ว” ฑิตจุ่น กล่าวสืบไป “มีการดวลดาพกันอย่างชะมัด !”

“พี่ฑิต เห็นจะ —— จะ ——” ข้าพเจ้าเผลอพูดกับเธอ อย่างเพื่อนที่คุ้นเคยกันมาแต่ก่อน ข้าพเจ้าเห็น ฑิตจุ่น มีอาการหน้าซีด และแสดงความไม่พอใจ ข้าพเจ้าไหวทันจึงรีบเปลี่ยนคำพูดใหม่ทันที “——ง่า——คุณเห็นจะต้องใช้ความพยายามมาก เพราะการแปลเรื่องจาก ภาษาฝรั่งเศส ไม่ใช่ของทำเล่นได้ง่าย ๆ”

“ตรงกันข้าม” สหายของข้าพเจ้าว่า “ปอกกล้วยเข้าปากยากเสียกว่า แปลไปตามศัพท์ตามสำนวนของเขาก็แล้วกัน ถ้าเรารู้ ‘มีนนิง’ ของเขาดีแล้ว ไม่ว่าภาษาใด ก็แปลได้ง่ายนิดเดียว งั้นไม่ใช่รึ คุณ ?”

ข้าพเจ้า “ครับ !”

สาวทั้งสองยิ่งสนใจฟังการสนทนาระหว่างเรายิ่งขึ้น.

ฑิตจุ่น “คุณรู้จัก ท่านขุนกำจร ฯ ไหมล่ะ ?”

ข้าพเจ้า “ไม่รู้จัก”

ฑิตจุ่น “เจ้าของโรงพิมพ์ ‘พระนคร’ ล่ะ ?”

ข้าพเจ้า “ไม่รู้จัก”

ฑิตจุ่น “ก็ท่านขุนกำจร ฯ เป็นเจ้าของโรงพิมพ์ ‘พระนคร’ ไงล่ะ คุณไม่รู้จักดอกหรือ ?”

ข้าพเจ้า “ไม่รู้จัก”

ฑิตจุ่น “ท่านขุนคนนี้แหละ รู้จักกับคุณกระมัง——?”

ข้าพเจ้า “ไม่รู้จัก”

ฑิตจุ่น “ท่านขุนคนนี้แหละไปหาผมที่บ้าน อ้อนวอนจะให้ผมเป็นบรรณาธิการ แต่ผมไม่ยอมตกลง”

ข้าพเจ้า “ทำไมเล่า ?”

ฑิตจุ่น “เพราะแกให้เงินเดือนผมน้อยนักไม่สมค่ากับความสามารถของผมเลย”

ข้าพเจ้า “อ้อ !”

ตลอดเวลาที่เราสนทนากันในตอนนี้ ภู

เหมือน สาวทั้งสอง แสดงอาการว่า อยากจะเข้าร่วมสนทนา กับเราด้วย แต่ยังหาโอกาสไม่ได้

"ขอโทษเถอะค่ะ" ในที่สุดโอกาสก็เปิดให้ นัก ประพันธ การิน แสดง ความ ประ สงค์ จะสนทนากับเราด้วย "คุณ เป็นเจ้าของเรื่อง 'สเน่หานุภาพ' หรือคะ ?"

ฑิตจุ่น โค้งศีรษะ ตอบรับคำถามของหล่นอย่างสุภาพ "ครับ — — ผมเป็นเจ้าของเรื่องที่คุณว่า"

"ถ้าเช่นนั้น———" สหายสนทนาใหม่ของเราถาม "คุณคงรู้จักกับ 'แม่ยวง' ด้วย"

ฑิตจุ่น นิ่งอึ้งอยู่ชั่วครู่ แล้วก็ตอบ ครับ, รู้จักกันดีทีเดียว"

"'แม่ยวง' เป็นนักเขียน ที่ดิฉันชอบมาก คุณไม่ชอบหรือคะ ?" หล่อนว่า

ฑิตจุ่น อึ้ง แล้วก็ยิ้ม

"ชอบครับ, แต่นั่นแหละ, พูดก็เหมือนยกยอตนเอง เรื่องของ 'แม่ยวง' จะส่งลงพิมพ์ได้หรือไม่นั้น ต้องแล้วแต่ผม"

"เพราะอะไรคะ ?" หล่อนถาม

"เพราะผมเป็น 'เซนเซอร์' เรื่อง ทั้งหมด ของคณะ เรื่องที่ แม่ยวง เขียนทั้งสิ้น ผมเป็นผู้เกลาสำนวน" ฑิตจุ่น ตอบอย่าง ไว้ภูมิ

แม่นักประพันธการินี หันหน้าไปยิ้มกับสหาย ของหล่อน

"อ้อ ! คุณ ก็เป็นนักเขียน ด้วยคนหนึ่ง มิใช่หรือ ?" ฑิตจุ่นถาม

"ค่ะ" หล่อนตอบ "แต่ไม่สู้สันทัดนัก"

"ขอโทษนะครับ" ฑิตจุ่น ว่า "คุณใช้นามปากกา ว่าอะไร ?"

ผู้ถูกถาม ริบหันหน้าไปทางสหายของหล่อน และทำทีเหมือนว่า ไม่ได้ ยินคำถามของ ฑิตจุ่น "เราจะดูหนังกันไม่ใช่หรือ ?" หล่อนถามสหายของหล่อน

"ก็ดูน่ะซี" สหายของหล่อนตอบ "ไปหรือยังล่ะ ?" หล่อนพูด "เวลา ๒๐ นาฬิกา แล้ว" สหายของหล่อนพะยักหน้าแทนคำตอบ นักประพันธการินี เขียนอักษร ลงบนเศษกระดาษชิ้นหนึ่ง ก็แล้ว หันหน้ามาทางเรา

"ดิฉัน ลาก่อนนะคะ" หล่อนยกมือไหว้

"ครับ" ฑิตจุ่น ตอบ และยกมือขึ้นรับไหว้หล่อน

ก่อนที่หล่อน และสหายจะจากเราไป หล่อนได้ ยื่นกระดาษชิ้นนั้นให้ ฑิตจุ่น

"โปรดรับ บัตรนี้ไว้ด้วยค่ะ" หล่อนพูด

หนังสือพิมพ์ ... ไทยเขษม

"เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเราในฐานที่เป็นนักเขียนด้วยกัน"

"ขอบใจ" ฑิตจุ่นสนองคำ

เมื่อหล่อนทั้งสองจากเราไปแล้ว ฑิตจุ่นก็อ่านข้อความในกระดาษชิ้นนั้น

ขั้นแรก หน้าของเธอแดงก่ำด้วยความปลื้มใจ ขั้นที่สอง กลายเป็นขาวซีด และขั้นที่สาม กลับเป็นสีเขียวสลด

ฑิตจุ่นฉีกกระดายนั้นออกเป็นหลายชิ้นทิ้งไว้ใต้โต๊ะ เธอผลุนผลันออกจากร้านกาแฟไปโดยมิได้ร่ำลาข้าพเจ้าเลย.

ข้าพเจ้าใคร่จะรู้เรื่องบ้าง จึงเก็บเอาเศษกระดายเหล่านั้นขึ้นมาต่อกันเข้า ซึ่งมีข้อความพออ่านได้ดังนี้.

"ดิฉันไม่คิดเลยว่า หน้าอย่างคุณจะเป็นนักประพันธ์ผู้มีนามอุทโฆษถึงเพียงนี้ คุณเป็นเจ้าของเรื่อง 'เสน่หานุภาพ' แน่ละหรือ? และคุณแน่ใจละหรือว่า รู้จักกับแม่ยวงด้วย? ขอเรียนให้ทราบว่า คุณพี่ของดิฉันเป็นเจ้าของเรื่อง 'เสน่หานุภาพ' และตัวดิฉันเองคือ 'แม่ยวง' ดิฉันขอประทานโอกาสตั้งนามคุณเป็นนักประพันธ์กำมะลอ จะดีกะมัง!

ขอโทษนะคะ

'แม่ยวง'

◎ ข่มเหงเขาก็เหมือนเรารังแกอาตม์
เราตกยากตรากตรำเพื่อนค้ำจุน

ควรเผื่อขาดเผื่อเหลือได้เกื้อหนุน
เขาทุกข์วุ่นวายด้วยช่วยผ่อนปรน ฯ

ศ. ท.

ชีวิตรัก

โดย

สอาด พลจันทร

(ต่อจากหน้า ๑๑๐๙ ฉะบับ กุมภ์ ๒๔๗๒)

บทที่ ๖

ตัดรัก

คืนนั้น! ทั้งวิชิตและวารุณีนอนไม่หลับแม้แต่งิบเดียว น้ำตาของเขาทั้งสองได้รินไหลอยู่มิขาดสาย พอเสียงไก่ขันตอนรุ่งเช้า วิชิตริบลงไปล้างหน้า และกลับขึ้นมาแต่งตัวเดรดุ่ม ๆ ออกไปนอกบ้านโดยไม่พูดกับใคร

เช้าวันนั้น วารุณีไม่ได้เข้าครัวช่วยยายทิมทำอาหาร โดยอ้างว่าปวดศีรษะ และหล่อนไม่ได้ออกมาจากห้อง ให้ใครเห็นหน้าอีกเลย

เมื่อถึงเวลารับประทานอาหาร คุณพระไม่เห็นหน้าบุตรสาว ก็ใช้ให้เด็กคนใช้ไปตาม เด็กกลับมายอกว่าหล่อนไม่สบายนอนอยู่ในห้อง จึงริบขึ้นไปดู เห็นวารุณีนอนน้ำตาไหลอยู่ หน้าซีดตาโรยลงไปมาก ทำให้ท่านตกอกตกใจเย็นอย่างยิ่ง เอามือคลำที่หน้าผากบุตรสาว แล้วถามว่า

"ไม่สบายไปหรือลูก?" แล้วเลื่อนไปจับชีพจรที่ข้อมือ "คงจะเย็นเพราะไปเที่ยวเรือทีเดียว"

"เปล่าค่ะ!" หล่อนตอบ "ตัวก็ไม่ร้อน ชีพจรก็เดรเย็นปกติ เย็นอะไรยอกพ่อชีลูกรัก อย่าร้องไห้หน่อยเลย พ่อเห็นเข้าแล้วใจคอไม่สู้ดี"

หล่อนจะบอกตามตรงได้อย่างไร เมื่อบิดาทรายเรื่องเข้ามิโกรธเย็นพันเย็นไฟไปหรือ ทั้งหล่อนและวิชิตจะต้องถูกเอ็ดตะโรอย่างใหญ่

หลวง ก็เมื่อหล่อนไม่กล้าจะเปิดเผยความในใจให้บิดาทราบเรื่องเช่นนี้แล้ว หล่อนจะเรียนท่านว่าไม่สบายเพราะเหตุอะไรเล่า? เย็นของที่ยากที่สุด เพราะหล่อนไม่เคยพูดปดผู้ใหญ่สักครั้งเดียว วาระณีรู้สึกอึดอัดเต็มทนในที่สุดหล่อนพูดออกมาว่า

"ไม่สบายค่ะ!"

"ก็นั่นน่ะซี! พ่อรู้แล้วว่าไม่สบาย แต่อยากรู้ว่ามีอาการเย็นอย่างไร?"

หล่อนนึกคันคำตอบอยู่นาน

"ปวดศีรษะค่ะ!" เย็นคำตอบที่หล่อนนึกขึ้นมาได้ในขณะนี้ และไม่มีอะไรจะง่ายกว่านี้ด้วย

"ปวดหัว!" คุณพระอุทานดัง ๆ ด้วยความฉงน "ปวดหัวทำไมตัวไม่ร้อนเล่า รู้สึกปวดอยู่ในสมองยังงั้นรึ?"

"ค่ะ!" คำเดียวเท่านั้นที่หลุดออกมา

"แย่ละซี! เกี่ยวแก่สมอง ต้องรีบไปตามหมอ" ท่านกล่าวด้วยสีหน้าตื่นเต้น

วาระณีรู้สึกขันในอาการตื่นเต้นของบิดามาก เกือบจะหัวเราะออกมาก็หลายครั้ง เมื่อนึกไปถึงคำพูดของหล่อน ๆ กลับเกลียดความชั่วร้ายของตนยิ่งขึ้น ที่ทำให้บิดาถึงกับตกอกตกใจไม่ใช่น้อย

เมื่อคุณพระออกไปข้างนอกห้องแล้ว หล่อนกล่าวกับตัวของหล่อนว่า "เลวมาก!" แล้วก็หวนไปคิดถึงความรักอันไร้ค่า อันเย็นเหตุให้ขื่นขม และยาดหัวใจจนปวดร้าวเหลือกำลัง หลังจากนั้นเย็นเวลาไม่นานนัก นายแพทย์ที่บางกระบือก็มาถึง คุณพระนำเข้าไปในห้องคนไข้ แพทย์ตรวจดูสักครู่หนึ่งแล้วก็เงยหน้าขึ้นพูดกับคุณพระว่า

"ผมได้ตรวจดูโดยละเอียดแล้ว ไม่ปรากฏว่ามีอาการไข้อย่างหนึ่งอย่างใด แต่เกรงว่าจะเกี่ยวกับเส้นประสาทในสมองได้รับความกะเทือนมากไปสักหน่อย"

คุณพระพะยักหน้า "ผมก็คิดว่าเย็นเช่นนั้น คงเกี่ยวกับสมอง เพราะเนื้อตัวก็เย็นปกติเหมือนคนไม่เจ็บไข้ได้ป่วยอะไร"

วาระณีนอนฟังด้วยอาการสะทกสะท้านร่างกายแข็งซื่อประดุจท่อนไม้ หัวใจหล่อนเต้นตึกตักไม่ปกติ

"ผมจะปรุงยาให้รับประทานขนานหนึ่ง โปรดให้เด็กตามไปรับที่ร้านด้วย" นายแพทย์พูดพร้อมกับยกมือทำความเคารพ แล้วลาไป

ตกกลางวัน วิชิตกลับมาบ้านพร้อมด้วยเข้าของรุงรัง สำหรับจะนำไปใช้ที่โคราช เพราะเธอได้ตกลงใจแล้วว่า จะต้องกลับในวัน

พรุ่งนี้ ก่อนครบกำหนดที่ลามาอย่างแน่นอน พอมาถึงบ้านยังไม่ทันจะถอดเสื้อนอก ก็ได้ทราบเรื่องจากคนใช้ว่า วารุณีไม่สบาย พอเธอทราบก็ตกใจ รีบเข้าไปดูหล่อนในห้องทั้ง ๆ ที่ยังไม่ได้เปลื้องเครื่องแต่งกาย

"ไม่สบายหรือ วารุณี?" เธอถามด้วยความสงสาร

"ค่ะ!" หล่อนตอบ พลางลุกขึ้นนั่งบนเตียง "คุณพี่ออกไปเสียเถอะ มิฉะนั้นน้องจะไม่สบายมากขึ้น โปรดกรุณาปฏิบัติตามคำขอร้องของน้องเดี๋ยวนี้ หัวใจเหี่ยวแห้งเต็มทีแล้ว"

วิชิตยืนตะลึง เดินเข้าไปจนชิดเตียง พร้อมกับพูดว่า

"อ้า! ไม่สบายเพราะเรื่องเมื่อคืนนี้ใช่ไหม?"

"ดูซิ! รู้แล้วจะถามทำไมก็ไม่รู้" หล่อนมองดูเธอด้วยดวงตาอันชุ่มไปด้วยน้ำตา "พี่จะแกล้งให้น้องตายเร็ว ๆ ยังงั้นรึ? ออกไปเสียเถอะค่ะ!"

"ใครยอก—? ไม่มีอย่าง น้องช่างพูดออกมาได้ลงคอทั้ง ๆ ที่รู้ว่าพี่รักดังดวงใจ น้ำตาของน้องคือสิ่งที่ประหารดวงใจของพี่ให้ตรมตรอมที่สุด โปรดอย่าร้องไห้เลยยอดรัก!"

"โธ่! พี่ขา จะทำอย่างไรได้ ทั้งรักและสงสารสุดจะหัก" หล่อนกล่าวด้วยเสียงอันละห้อย และฟุบหน้าสะอึกสะอื้นอยู่กับหมอน

วิชิตเอื้อมมือไปจับที่ไหล่ทั้งสองของหล่อน "วารุณี—น้องรักพี่ด้วยหรือ?" เธอถามด้วยความยินดีเย็นที่สุด

หล่อนเงยหน้าขึ้นตอบว่า "ค่ะ!" แล้วก็โผเข้าหาวิชิต "รักยิ่งกว่าชีวิต แต่—แต่พี่ ชาตินี้มีกรรม เราไม่มีโอกาสจะได้ร่วมรัก คุณพ่อรับหมั้นน้องกับคุณพนัศเสียแล้ว ไว้ไปพบกันชาติหน้าเถอะนะ"

"น้องหมั้นกับพนัศ!———" วิชิตพูดได้เท่านี้ก็ต้องหยุดชะงัก เพราะคอหอยตันตันมืนงง ยืนนิ่งตัวแข็งชาราวกับรูปหิน

ความเศร้าโศกอย่างร้ายแรงเข้ามาเยี่ยมเยียนอีกครั้งหนึ่ง ภายในห้องนั้นเงียบสงัดเงียบราวกับป่าช้า ไม่มีเสียงอื่นนอกจากเสียงสะอึกสะอื้นของสองหนุ่มสาว

"ความรักของเราต้องสิ้นสุดลงตรงนี้แล้วหรือ? โธ่! จะทำอย่างไรดี ความรักของเราจึงจะตลอดปลอดโปร่งและราบรื่นเหมือนคนอื่น ๆ โธ่เอ๋ย! เวรกรรมช่างร้ายกาจเหลือเกิน พี่จะยอมเสียสละไม่ได้จริง ๆ"

"โถ! พี่ที่รักของน้อง จะทำอย่างไรได้

ถึงคราวจริง ๆ แล้วที่พี่จะต้องเสียสละ” วารุณีพูดทั้งน้ำตา “แต่ก่อนทำไมจึงไม่ร้องเรียนให้คุณพ่อทราบเสียเล่า — ว่า — ว่ารัก วารุณีสายจนเกินการ คุณพ่อได้รับหมั้นเสียแล้ว เป็นความผิดของคุณพี่”

“ถูกแล้ว! เพราะพี่นึกเสียว่าน้องต้องเป็นของพี่คนเดียวเสมอ เท่าที่พี่ให้ห้อยคอไว้นั้นก็พอจะบอกให้น้องทราบได้อย่างดีแล้วนี่นา ว่าพี่รักน้องอย่างจริงใจ”

“โถ—พี่ขา! น้องพึงรู้ความหมายของพี่เดียวนี้เอง โธ่น้องโง่มาก และน้องก็ยังไม่ได้มอบชีวิตจิตใจไว้กับชายใดด้วย นี่เป็นเพราะความประสงค์ของคุณพ่อ — และน้องจะต้องกระทำตามด้วยความกตัญญู”

วิชิตถอนใจยาวแล้วพูดว่า “แต่นี้ต่อไปยอดรักของพี่จะต้องมอบดวงใจให้กับผู้อื่นเสียแล้ว” ศีรษะเธอพาดกับต้นคอวารุณี และสะอึกสะอื้นด้วยความเสียดาย “พี่รักน้องคนเดียวเท่านั้น พี่จะยอมเสียสละไม่ได้”

“โธ่! อย่าพูดอย่างนี้ซิคะ เป็นเวรกรรมของเราแล้วนี่คุณพี่ขา โปรดตัดใจ—ตัดความรัก ยอมเสียสละเสียเถอะคุณพี่ เพื่อเห็นแก่คุณพ่อ”

“ยากเหลือเกินยอดรัก! ให้พี่กินยาพิษดูเหมือนจะง่ายกว่าการเสียสละ — เสียน้องยอดชีวิตของพี่ให้กับผู้อื่น พี่ตัดใจไม่ได้จริง ๆ และจะลืมความรักไม่ได้ด้วย”

“โถ—คุณพี่ที่รัก! จะทำอย่างไรเล่า?” เธอตรึกตรองอยู่ครู่หนึ่ง แล้วพูดออกไปอย่างเด็ดขาดว่า

“น้องแน่ใจแล้วหรือว่า—พนัส รัก?”

“เปล่าเลยค่ะ เขาชอบน้องสาวของเขาคือแม่ผกา——— !”

“พนักไม่ผิด! แต่น้องทำไมจึงจะสละกายสละใจและความรัก เป็นเครื่องทรมานร่างกายเช่นนั้นเล่า” เธอพูดด้วยความน้อยใจ “ถ้าน้องรักพี่จริง จะไม่มีอุปสรรคอันใดมาขัดขวางเลย คือ—ไป—หนีไปกับพี่ ไปให้พ้นจากความทุกข์ จะได้พบแต่ความรักอันเต็มไปด้วยความสุขและความรื่นในชีวิต”

“น้องทำไม่ได้หรอกค่ะ มันร้ายกาจนัก” วารุณีครวญคราง “ความรักจะทำให้น้องเสียชื่อเสียง—เสียเกียรติยศ—ขายหน้าเพื่อนฝูง อย่าให้น้องประพฤติเช่นนี้เลยค่ะ โปรดให้น้องทรมานหัวใจและผจญภัยกับความทุกข์ตามยถากรรม เพื่อความกตัญญูต่อคุณพ่อที่รักและนับถือ ตามแบบอย่างของสตรีที่ดีเถิด แม้ว่าร่างกายของน้องจะต้องตกเป็น

ของผู้อื่นก็จริง แต่คุณพี่ขา วิญญาณของน้องจะต้องล่องลอยไปอยู่กับคุณพี่ทุกแห่งหน ทั้งโลกนี้และโลกหน้า โปรดตัดใจ—ยอมสละความรักเสียเถอะค่ะ โธ่! คุณพี่ โปรดอย่าร้องไห้ให้น้องเห็นเช่นนี้ซิคะ โปรดอย่าคิดอะไรมากไปกว่าบุญกรรมซิคะ” เสียงที่หล่อนพูดแผ่วเบาจนแทบไม่ได้ยิน

วิชิตทรุดกายลงบนเตียง ด้วยดวงหน้าอันซีดเซียว หัวใจอ่อนระทวยและเหี่ยวแห้ง เธอไม่สามารถจะเอาชะนะต่อความรักได้ เพราะนึกถึงมรรยาทของสุภาพบุรุษที่แท้จริง สอนให้เธอรู้ในการกระทำที่ดีและเกียรติยศ อันเป็นของสำคัญ คำว่า “กตัญญู” ที่วารุณีกล่าวเมื่อตะกี้นี้แล่นทะลุเข้าไปในดวงใจ และชำนะต่อความมัวเมาของเธออย่างง่ายดาย เธอไม่มีถ้อยคำอันใดจะหามาโต้แย้งกับหล่อนได้อีก เธอหมดสิทธิในความรัก—ต่อร่างกาย ดวงใจ ของวารุณีเสียแล้ว เธอต้องหนีไปให้พ้นโดยเร็ว ไม่กลับมาให้หล่อนเห็นหน้าอีกเลย และลืมเสียให้สิ้น

“เพื่อเห็นแก่ความรักอันแท้จริงของพี่ พี่ยอมแล้วที่จะสละน้อง ให้แก่ผู้อื่น และเพื่อเป็นเครื่องตอบแทนบุญคุณต่อคุณอาว์ด้วย” เธอกล่าวออกมาอย่างจริงใจ

“นั่น! พี่คิดถูกแล้ว เกิดมาทั้งที ต้องทำใจให้สมกับที่เป็นลูกผู้ชายโดยแท้” หล่อนแข็งใจให้สติเธอ

เมื่อวิชิตออกไปจากห้องแล้ว วารุณียังไม่อยากจะลุกไปไหน คงนอนอยู่บนเตียงตามเดิม

ตกเย็นแสงแดดอ่อน ๆ พนัศมาเยี่ยมวารุณี วิชิตพาเข้าไปในห้องหล่อน เมื่อเข้าไปข้างใน วิชิตได้พูดขึ้นก่อนว่า

“วารุณี พนัศมาเยี่ยม!”

หล่อนหันมาเชื้อเชิญให้พนัศนั่งอย่างอ่อนน้อม “ขอบใจมากค่ะที่อุตส่าห์มาเยี่ยม” เสียงหล่อนหวานไพเราะน่าฟัง “ดิฉันไม่เป็นอะไรมากนักหรอกค่ะ”

“เธอเจ็บเป็นอะไร?” พนัศถาม

“แพทย์มาตรวจเมื่อเช้านี้บอกว่า เกี่ยวกับเส้นประสาทเล็กน้อย ไม่ช้าก็จะหาย” หล่อนตอบ

“ยินดีมาก ที่ไม่ถึงกับล้มหมอนนอนเสื่อ ที่แรกฉันคิดว่าเธอไม่สบาย เพราะไปเที่ยวเรือ”

“เปล่าค่ะ!” หล่อนกล่าวด้วยอาการยิ้ม พูดกันถึงเรื่องอื่นต่อไป ประมาณ ๕ นาที พนัศก็ลากลับไป

วันกลับของวิชิตมาถึงแล้ว คืนนั้นเป็น

คืนสุดท้ายที่เธอจะได้นอนอยู่ใน พระนคร—นอน บนที่นอนอันอ่อนนุ่ม ซึ่งเคยนอนมาตั้งแต่ เด็ก ๆ เธอ จะต้องจากความรื่นรมย์ ไปสู่ ความเงียบเหงาของ จังหวัดนครราชสีมา อัน อยู่ห่างไกลจาก พระนคร จากบ้านอันผาสุก ซึ่งเธอได้รับ ความร่มเย็น มาแล้ว เย็นเวลานาน จาก มิตรสหาย และ ญาติพี่น้อง อันรักใคร่ และ นับถือ และที่ร้ายที่สุด วิชิต จะต้องพรากจาก วารุณี ยอดชีวิต โดย ความ ขมขื่นใน ความรัก ไปอยู่อย่างอ้างว้างแต่ผู้เดียว เธอจะไม่ได้ลง มาเห็นความคึกคื้นของ พระนคร—บ้านที่เคย อยู่—มิตรสหายและญาติพี่น้อง เพราะได้ตั้ง ใจไว้ว่าจะไม่ลงมาอีกต่อไป จะไม่มาให้วารุณี เห็นหน้าอย่างเด็ดขาด ไปเสียให้ไกลลับ เพื่อลืมเรื่องที่เกิดขึ้นแล้วทั้งหมด

คืนวันนั้น วารุณี ช่วย จัดเข้าของให้ พี่ชาย ด้วยดวงใจโศกสลดผิดธรรมดา วิชิต มี อาการมือสั่น จัดของผิด ๆ ถูก ๆ และลืม โน่นลืมนี่คล้ายคนเสียสติ เมื่อเสร็จเรียบร้อย แล้วต่างก็เข้านอน แต่นอนไม่หลับ เพราะ เรื่องที่จะต้องจากกันไปในวันพรุ่งนี้ ผุดโผล่ ขึ้นในดวงใจเสมอ

แสงเดือนยังไม่ทันจะสิ้นไป เสียงไก่ก็ ขันกะชั้นชื้น ดังจะช่วยอวยชัยให้ วิชิต ไป ดีมาดี วารุณี รู้สึกโผเผ เพราะเมื่อคืนนี้ไม่ ได้หลับเลยสักงีบเดียว รีบล้างหน้าแล้วเช็ด ประตูไปหา วิชิต ที่ห้อง เห็นเธอกำลังหวีผม อยู่หน้ากะจก และกล่าวขึ้นอย่างเศร้าแต่ฝืน เย็นชีมว่า “แหม—พี่วิชิต! วันนี้ราวกับนัด ให้ตื่นพร้อม ๆ กันทีเดียวนะ”

วิชิต ยิ้มอย่างเศร้า ๆ “เมื่อคืนนี้นอน ไม่หลับเลย ใจคอเหมือนไม่อยู่กับตน เพราะ ความอาลัยที่จะต้องจากไป”

“โธ่! น้องก็เหมือนกัน” หล่อนพูด ทั้ง วิชิต และ วารุณี ต่าง มี ธรรมะ ในใจ ดี มาก เมื่อรู้สึกว่าตนไม่มีสิทธิในกันและกัน ต่อไปแล้ว ความสนิทสนมของทั้งสองฝ่าย ต่างก็จำกัดให้อยู่ในวงอันควรแก่ภาวะ มิได้ ปล่อยตัวให้ตกเย็นทาสแก่ ธรรมดา ฝ่ายต่ำเลย

วิชิต เหลือบไปเห็นวัตถุแบนและยาวเย็นรูป สี่เหลี่ยมห่อกระดาษมิดชิด มิโบสีชมพูผูกไว้ เรียบร้อย อยู่ในมือ วารุณี พอเธออ้าปากจะ ถาม หล่อนก็พูดขึ้นว่า

“เออ! พี่วิชิต ทายซิว่าน้องถืออะไร อยู่ข้างหลัง?”

“ใครจะทายถูก เอากระดาษห่อไว้เสีย

หลายชั้นอย่างนี้”

“คิดแล้วที่ไม่รู้” หล่อนยื่นวัตถุสิ่งนั้นส่งให้เธอ “ที่ระลึกของน้องในคราวที่พี่จะต้องจากไปในวันนี้ เมื่อถึง โคราช แล้วจึงแก้ดูนะ”

เธอยื่นมือออกไปรับด้วยความพอใจ พร้อมกับพูดว่า

“ขอบใจน้องมาก!”

ต่อจากนั้น ก็ยินคุย กันอยู่ถึงเรื่อง อื่น ๆ อย่างเพลิดเพลิน จน คุณพระอนุรักษ์ ต้องมาเตือนให้เตรียมตัวไปสถานี

เช้าวันนั้น มีคนไปส่ง วิชิต ที่สถานี หลายคน เมื่อรถเปิดหวูดจะเคลื่อนที่ ใจ วารุณิ ริบหรี่ ๆ จะดับมิดับแหล่ หน้าหล่อนซีดเผือดลงทันที เมื่อไรหนอหล่อนจะได้พบปะสนทนากับเธออีก อีกนานนัก—นับเป็นจำนวนปี ๆ ทีเดียว พอรถเคลื่อนที่ดูเหมือนหัวใจหล่อนได้หลุดลอยไปกับรถขบวนนั้นด้วย ต่อจากนั้น วารุณิ กลับ มา บ้าน ด้วย ท่าทาง อัน เงื่องหงอย และนึกถึงเธออยู่ทุกขณะ ส่วน วิชิต ถ้าจะพรรณนาถึงความเย็นไปในคราวนี้ ก็จะไม่ละเอียดพอ นอกจากจะยกข้อความในเนื้อเพลงเขมร ราชบุรี ขึ้นกล่าว ดังนี้

ชะรอยกรรมจำพรากต้องจากไกล
จะผ่อนผันฉันใดนะอกเอ๋ย
แม้เขามิสงสัยไม่ไปเลย
จะอยู่เชยชมแก้วกัลยา ฯ ล ฯ

บทที่ ๗

สาวใช้ของ วิชิต

กลางวัน ๆ นั้น

จรูญ คนใช้สาวสวยของ วิชิต ได้ รับโทรเลขจาก วิชิต ให้ไปรับที่สถานี จรูญ ดีอกดีใจเหลือประมาณ ที่จะได้พบนายของหล่อน เพราะเธอ จากไป ๑ เดือนแล้ว จึง รู้สึกคิดถึงมาก

หล่อนรีบดูแลปัดกวาดบ้านเรือนอย่างเรียบร้อย จัดเข้าของวางไว้เย็นระเบียบน่าดู เมื่อเสร็จแล้วจึงเข้าไปในห้องของ วิชิต ปัดที่นอนปูผ้าอย่างขาวสะอาด วางหมอนและผ้าห่มไว้ ให้ โดยถูกต้องตาม ความประสงค์ของนายทุกอย่าง หันมาดูที่โต๊ะเครื่องแป้งซึ่งหล่อนได้ปัดถูไว้แล้วอย่างเรียบร้อย แต่บัดนี้มีฝุ่นละอองปลิวมาเปรอะเปื้อนเล็กน้อย หล่อนรีบจัดการเช็ดอย่างเอาใจใส่อีกครั้งหนึ่ง ขวดแก้วชุดเจียรไนย จรูญ เช็ด เสียใสสะอาดเย็น

มันวาว วิชิตเย็นคนละเอียดและสะอาด เมื่อเห็นเข้าแล้วต้องพอใจเย็นแน่

ที่พะนักเก้าอี้หน้าโต๊ะเครื่องแป้ง หล่อนพาดผ้าเช็ดตัวผืนเล็ก ๆ ไว้ผืนหนึ่ง สายตาเหลือบไปที่โต๊ะล้างหน้า ใจหล่อนหายวาบที่เหยือกไม่มีน้ำสักหยดเดียว หล่อนลืมสนิทถ้าเธอต้องการจะล้างหน้ามิขลุกขลัก แย่หรือจรูญไม่รอช้ารีบจัดการไปตักน้ำมาใส่ไว้ทันที

โต๊ะเขียนหนังสือทำให้หล่อนรู้สึกอิ่มใจเย็นกำลังเรียบร้อย จำพวกตำราหล่อนจัดไว้พวกหนึ่งหนังสืออังกฤษทางหนึ่งและพวกเบ็ดเตล็ดอยู่อีกทางหนึ่ง เมื่อก่อนเธอจะลงไปกรุงเทพ ฯ ของบนโต๊ะปล่อยไว้กะจุกกะจุยและก้าวก่ายกันมาก เย็นวันนี้เมื่อ วิชิต มาเห็นต้องแปลกนัยน์ตาอย่างแน่นอน

หลังจากนั้น หล่อนไปตลาดและกลับมาปรุงอาหารที่เธอชอบไว้คอยท่าหลายอย่าง งานครัวเย็นงานสุดท้ายในวันนั้น เสร็จแล้วรีบไป อาบน้ำ ชำระ เหงื่อไคลให้ผิวพรรณผุดผ่องและแต่งตัวไปคอยเธอที่สถานี

๑๙ นาฬิกา ขบวนรถไฟที่มาจากกรุงเทพฯ ก็เทียบชานชาลาสถานีโคราช พอดี หล่อนเห็นเธอ โผล่หน้า ออก มา จาก หน้าต่าง รถชั้นที่ ๒ ด้วยใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส จรูญรีบเดินเข้าไปหาและยกมือขึ้นไหว้ โดยอ่อนน้อม

"ช่วยรับของทีเถอะ" วิชิต พูดพร้อมกับส่งของลงมาทางหน้าต่าง สิ่งของหมดแล้วก็ว่าจ้างเจ๊กขนไปส่งที่รถเช่า ซึ่งได้ตกลงราคาไว้แล้ว ตรงไปบ้าน

อาหารเย็นวันนั้น ทำให้ วิชิต ว้าเหว่หัวใจเพราะ เคยนั่งโต๊ะร่วมอยู่กับใคร ๆ หลายคน แต่เดี๋ยวนี้เธอนั่งอยู่คนเดียว ทำให้รับประทานอาหารไม่ได้

"ต้องการเข้าอีกไหมคะ ?" จรูญ ถาม ซึ่งเตรียมพร้อมที่จะตักใส่จานให้เธอ

"ช่างเถอะ ! ฉันอิ่มแล้ว" แล้วก็รวมช้อนซ่อมเข้าหากัน

"วันนี้คุณรับประทานได้น้อย" หล่อนพูดเย็นเชิงสงสัยในอาการของนาย "หรือจะเย็นด้วยอาหารไม่อร่อย"

"เปล่า !" วิชิต สั่นศีรษะเล็กน้อย "เย็นด้วยเมื่อตอนย่าย ฉันรับประทานอะไรในรถมาแล้ว"

ขณะนี้ จรูญ ได้เข้า มา เก็บ สำหรับ กับเข้าตามเคย

"กินเข้าแล้วหรือยัง ?" วิชิต ถามขณะเมื่อ จรูญ กำลังทำหน้าที่อยู่

"ยังค่ะ!"

"โธ่! จนป่านนี้แล้ว ทำไมจึงไม่กินเสียเล่า มิหิวแย่หรือ?"

หล่อนได้แต่ยิ้ม ไม่พูดว่ากระไร วิชิตจึงพูดต่อไป

"กินเข้าแล้วมาหาฉันหน่อยนะ!"

"ค่ะ!"

"กินตามสบาย ไม่ต้องรีบร้อน ธุระของฉันไม่สู้จะสำคัญเท่าใดนัก"

วิชิตลุกจากที่รับประทานอาหารเดินไปห้องโน้นห้องนี้ ดูสิ่งต่าง ๆ ภายในห้องอย่างเอาใจใส่ นับแต่วิชิตไปกรุงเทพ ฯ จนกลับมาก็นาน รู้สึกว่าการรักษาบ้านช่อง จรูญสาวใช้คู่ใจของเธอได้ปฏิบัติไว้สะอาดสะอ้านและเรียบร้อยเป็นที่พอใจของเธอทุกอย่าง ถึงกับชมการเอางานเอาการของจรูญอยู่ในใจหลายครั้ง ครั้งหนึ่งเธอกล่าวกับตัวเองว่า

"จรูญ! นับว่าเป็นแม่เรือนที่ดีพอใช้คนหนึ่ง ถ้าหล่อนได้รับการศึกษามาแล้วจากโรงเรียนสูง ๆ จะดีกว่านี้หลายเท่า น่าเสียดายมาก เมื่อเล็ก ๆ ขาดคนอุปถัมภ์"

เธอเดินไปหยุดอยู่ที่หน้าโต๊ะเขียนหนังสือสายตาทอดอยู่กับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ข้างบน ด้วยความพอใจและแปลกประหลาด แต่ก่อนแต่ไรมา จรูญไม่เคยจัดให้เธอเลย เพราะเป็นหน้าที่ของเธอโดยฉะเพาะ และถ้าคนอื่นจัดให้ ในเวลาที่เธอต้องการหรือจะหยิบสิ่งใดก็ไม่ได้ทันใจ เพราะต้องเสียเวลาค้น แต่นี่หล่อนจัดไว้โดยถูกต้องสมกับความประสงค์ของเธอทุกอย่าง แสดงให้เห็นว่า จรูญเป็นหญิงสาวที่ขยันขันแข็งไม่ใช่เล่น และคอยปรนนิบัติให้ถูกใจนายอยู่เสมอ อย่างนี้แล้วไม่น่าจะเสียดายรางวัลที่เธอซื้อมาให้จากกรุงเทพ ฯ นั้นเลย

"ดีฉันรับประทานอิ่มแล้ว คุณมีธุระอะไรจะใช้หรือคะ?" จรูญนั่งอยู่กับพื้นอย่างเรียบร้อย ถามเธอด้วยสำเนียงอันแจ่มใส

วิชิตเหลียวมาดูและพูดอย่างเรียบ ๆ ว่า

"มาแล้วรึ—จรูญ? ฉันไม่มีธุระอะไรจะใช้หรอก แต่อยากจะถามถึงเรื่องเงินค่าอาหารที่ให้ไว้เมื่อคราว ฉันจะลงไปกรุงเทพ ฯ หมดแล้วหรือยัง?"

"ยังค่ะ! ยังเหลืออยู่อีก ๑๐ กว่าบาท"

"เอ้อเฮอเก่งจริง! ยังอยู่ตั้ง ๑๐ บาทเทียวรึ? ฉันคิดว่าหมดแล้ว และเข้าใจว่าเธอคงเอาเงินส่วนตัวจ่ายทดรองไปก่อนด้วยซ้ำ"

"เปล่าค่ะ!" หล่อนตอบด้วยอาการสำรวมตามปกติ

"ถ้าจะไม่ได้ซื้ออะไร รับประทาน เสียเลย กะมัง—จรูญ"

"ซื้อเหมือนกันค่ะ บางสิ่งบางอย่าง ที่จำเป็น และของแห้ง ๆ ก็มีอยู่แล้ว"

เธอพะยักหน้าและยิ้มอยู่ในใจ

"ฉันซื้อ ของ มา ฝาก จรูญ อย่าง หนึ่ง" วิชิตยื่นของให้หล่อนห่อหนึ่ง

วัตถุสิ่งนั้นพอสัมผัสกับมือ จรูญ หล่อนก็รู้ทีเดียวว่า คือ อะไร จะมิโชคดีถึงเพียงนี้ ซึ่งมีค่าอย่างผิดคาด ไม่ถูก ริบกัมลงกรายที่เท้าเธออย่างนบนอย

สิ่งนั้นคือ **เข็มขัดนาก** เย็นเงาวาวสุกปลั่ง!

"เข็มขัดสายนี้ ฉันซื้อมาฝากด้วยความตั้งใจ ชอบไหม จรูญ?" เธอถามด้วยอาการยิ้ม ๆ

จรูญนิ่งไม่กล่าวว่ากระไร หน้าหล่อนแดงเรื่อเพราะความขวยเขินระคนกับความดีใจทั้งเธอและหล่อนนิ่งอยู่ครู่หนึ่ง

"จรูญ จะไปทำอะไรก็ไปเถอะ หมดธุระแล้ว อ้อ! เอามุ้งลงให้ฉันแล้วหรือยัง?"

"เสร็จแล้วค่ะ ตั้งแต่เมื่อตอนกลางวัน" หล่อนพูดแล้วก็คลานออกไปจากห้อง และนึกอยู่ในใจว่า "เธอช่างดีแท้ ใจดีอะไรอย่างนี้ อุตส่าห์ซื้อ เข็มขัดนาก มาฝาก ราคามิใช่น้อย จะหานายได้อย่างนี้คงไม่มีอีกแล้ว ชาตินี้ขอตายอยู่แทบเท้าเธอคนเดียวเท่านั้น—จริงๆ"

ต่อจากนั้นหล่อนไปยืดประตู หน้าต่าง แล้วเข้านอน—นอนด้วย อาการ ปลาบปลื้ม ที่ได้ของฝากอันพึงพอใจ—นอนชมความเมตตาของเธอจน นาฬิกา ตีหนึ่ง จึงได้หลับ — หลับ อย่างสนิทและฝันแต่เรื่องดี ๆ

ประวัติของ จรูญ ทราบเพียงหยาบ ๆ ว่าบิดาของหล่อนเป็นข้าราชการคนหนึ่ง แต่ได้ถึงแก่กรรมเสีย เมื่อหล่อนยังมีอายุได้ ๘ ขวบ เมื่อบิดาหล่อนจากไปเสียแล้ว ความยากจนก็เริ่มเข้ามาเยี่ยมกรายทันที ทั้งหล่อนและมารดาต้องตก ระกำลำบากอย่างแสนเข็ญ ค้าขายก็ขาดทุน ทรัพย์ที่มีอยู่บ้างแล้วก็กลับหมดไปแทบจะไม่มีเหลือ ด้วยความจนจึงต้องเลิกการค้าขาย และต้องมาเป็นลูกจ้างให้นายใช้ด้วยความจำใจ

คิดแล้วน่าอนาถ แต่ก่อนเคยผาสุก เต็มไปด้วยความร่าเริงและสดชื่น แต่บัดนี้สิต้องทนทุกข์ ต้องลำบากใจ—ลำบากกาย ด้วยเรื่องทั้งหลาย อย่างนี้แหละหนอที่เรียกว่าผู้ดีตกยาก แต่สองคนแม่ลูกคู่นี้ตกยากแล้ว

ยังแถมระกำใจ ชีวิตจะไม่ดำเนิรไปด้วยความขมขื่นได้หรือ? เคราะห์ดีอยู่บ้างที่มาได้นายดิบริบูรณ์ อย่างวิชิต ถ้าหาไม่จะต้องกินน้ำตาต่างเข้าสองแม่ลูกตุหรัดตุเหร่ด้วยการเย็นลูกจ้างอยู่ที่บ้านโน้นบ้าง—บ้านนี้บ้าง เย็นเวลา ๕ ปี่เต็ม ๆ ในที่สุดก็มาพบ วิชิต และขออาศัยอยู่ด้วย วิชิต ไม่ขัดข้อง ทั้งเธอในเวลานั้นก็ไม่มีใครจะช่วยเหลือทำกิจการบ้านเรือน เธออยู่คนเดียวอย่างอ้างว้าง

มาอยู่กับเธอประมาณ ๑ ปี มารดาหล่อนก็ล้มเจ็บและตาย ก่อนจะสิ้นใจได้ฝากฝังจรูญ ไว้กับเธอ ขอร้องให้เลี้ยงไว้ ใช้ประดุจทาส แม้เธอจะเฆี่ยนตีด่าว่าอย่างไรได้ทุกสถาน ญาติพี่น้องก็ไม่มี นอกจากเธอแล้วไม่ทราบว่าจะฝากฝังหล่อนไว้กับใคร วิชิตรู้สึกสงสารแทบน้ำตาตก

จรูญ เย็นเด็กดี กิริยาเรียบร้อยละมุนละม่อมอ่อนโยน รู้จักฝากเนื้อฝากตัวกับวิชิต ขยันขันแข็งในหน้าที่การงาน ไม่ทะเยอทะยานในสิ่งที่ไม่สมฐานอย่างเด็กบางคนรู้จักเก็บหอมรอมริบ เพราะเจียมตัวว่ายากจนกำพร้าพ่อแม่ ไร้ญาติพี่น้อง ทำให้วิชิตเอ็นดูและสงสารหล่อนยิ่งขึ้น

รูปร่างของ จรูญ ไม่ใช่ขี้เหร่ เด่ยวนี้หล่อนเย็นสาวรูปสวยคนหนึ่ง มีอายุ ๑๙ ปี บริบูรณ์ ถ้า จรูญ อยู่กับกองเงินกองทองหล่อนจะสวยยิ่งกว่านี้มากนัก แต่ถึงแม้จะตกอยู่ในฐานเช่นนี้ก็จริงอยู่ ผู้ที่ได้พานพบไม่ว่าหนุ่มแก่ ย่อมจะอดชมเชยเสียไม่ได้เลยว่า หล่อนเย็นหญิงที่น่ารักน่าเอ็นดูโดยแท้

ตั้งแต่ วิชิต กลับจากกรุงเทพ ฯ แล้ว เธอต้องหอบเอางานมาทำที่บ้านทุก ๆ คืน เพราะว่าคั่งค้างอยู่มาก คืนนี้เย็นคืนที่ ๓ เธอกำลังใช้สมอง ครุ่นคิด อยู่กับการงานที่โต๊ะเขียนหนังสือ จรูญ เดินเข้ามาอย่างเงียบ ๆ พร้อมด้วย พวงมาลัย ที่หล่อนนั่งร้อยอยู่ เมื่อตอนเย็นนำไปวางไว้ ที่มุมโต๊ะข้างเหนือลม อย่าง บรรจง วิชิต เหลือบดูและยิ้มเล็กน้อย

"ไปได้ดอกไม้มาจากไหน—จรูญ"

"เก็บเอามาจากต้นค่ะ" จรูญ ตอบเรียบๆ

"แหม! ที่ต้นมีดอกมากถึงเพียงนี้เทียวรึ?" พร้อมกับเธอยื่นมือไปหยิบเอามาสูดอย่างแรง ๆ ๒—๓ ครั้ง "หอมดีนะจรูญ เข้าใจร้อยสวยดีด้วย"

คำพูดอันยกยอของเธอ ทำให้ จรูญ อิ่มใจไม่ใช่น้อย และที่หน้ามีสีแดงและร้อนผ่าวเพราะความอาย อันเกิดจากสายตาที่เธอมองอย่างแปลกประหลาด และยิ้มอย่าง

หวานแล่นเข้าไปถึงหัวใจ หล่อนอยู่มาก็นาน นักหนาแล้ว ยังไม่เคยเห็นเธอมองและยิ้ม กับหล่อนด้วยอาการอย่างนี้เลย

"คืนวันนี้ฉันต้องอยู่ดึกสักหน่อย เธอช่วยชง โอวัลติน และหาขนมขบเคี้ยวอย่าง หวาน ๆ มาให้สัก ๒—๓ ชิ้นด้วย"

"คุณต้องการอย่างไหนคะ ช็อกโคเลต หรือ บัตเตอร์ครีม?"

"ทั้งสองอย่างถ้าจะดี เวลา ๕ ทุ่มครึ่ง เอามาให้ฉันนะ"

"ค่ะ!"

หล่อนคงนั่งยัดยุงที่เท้าเธออยู่ตามเดิม เย็นเวลาไม่นานนัก วิชิต ได้พูดขึ้นว่า

"ช่างเถอะ—จรูญ! ไปนอนพักผ่อนเสียบ้างเถอะ เมื่อกลางวันทำงานก็เหน็ดเหนื่อยมากพอแล้ว แต่อย่าลืม เวลา ๕ ทุ่มครึ่ง ช่วยเอาโอวัลติน กับขนมขบเคี้ยวมาให้ฉันด้วย"

"ไม่เป็นไรหรอกค่ะ!" หล่อนตอบด้วยความจริงใจ "คืนนี้ยุงชุมมาก"

"โธ! จะมาอดหลับอดนอนเพราะฉันอยู่ทำไมนะ ไปนอนเสียเถิดไป พรุ่งนี้จะต้องตื่นแต่เช้า ไปตลาดและทำงานอีกหลายอย่างมิแย่หรือ? เชื่อฉันเถอะ"

ไม่ปรากฏว่า จรูญ อดเอื้อนอย่างไร หล่อนเดิรไปห้องตามคำพูดฐานกรุณาของนาย เย็นเวลาอันเงียบสงัด ได้ยินแต่สำเนียงหวดโรงสีประน้ำอย่างเยือกเย็น แล้วก็หายไป นาน ๆ จะได้ยินเสียง นกเค้าแมวที่บินผ่านมาร้องขึ้นสักครั้งหนึ่ง นอกจากนั้นแล้ว มิแต่เสียงจักกระจั่นเรไร ร้องกริ่ง ๆ อยู่นอกบ้านสถานที่ ๆ เธออยู่ ในเวลานี้ ช่างแวดล้อมด้วยความเงียบสงัดอย่างวังเวง เหมาะกับการใช้หัวสมองตรึกตรองการงานยิ่งนัก ลมฝนพัดมาต้องผิวเนื้อทำให้เย็นเยือก เธอต้องไปหยิบผ้าเช็ดตัวมาคลุม แล้วกลับมาทำงานต่อไป เสียงนาฬิกาที่มุมโต๊ะเขียนหนังสือดังจิก ๆ ได้จังหวะสม่ำเสมอ เธอเงยหน้าขึ้นดู ๒๓ นาฬิกาก่อนแล้ว รู้สึกง่วงนอนเล็กน้อยแต่พอทนได้ แต่ความหิวทำให้เธอกะวนกะวายและตัดทอนหัวใจที่จะทำงานต่อไป เธอหันมาจุดบุหรี่และนั่งพ่นควันเพื่อฆ่าเวลาไปได้เพียงเล็กน้อย ในที่สุดก็ต้องขยี้ปากกากับหน้าทำงานต่อไป เพื่อให้เสร็จโดยเร็ว

เวลาล่วงไปแล้ว อีกครึ่งชั่วโมง ยังไม่เห็นจรูญ มา เธอจุดบุหรี่สูบอีกมวนหนึ่งเพื่อคอยหล่อน บุหรี่หมดไปแล้วหล่อนก็ยังไม่มา เธอจุดอีกมวนหนึ่ง หมดไปได้ครึ่งมวน จรูญก็เดิรเข้ามา พร้อมกับถ้วย โอวัลติน และจาน

ขนมปังซึ่งวางอยู่บนถาดนิเกิล หน้าหล่อนซีดเซียวเพราะนำมาให้ผิดเวลาตามที่เธอได้สั่งไว้ จรูญริบสารภาพความผิดโดยเร็วว่า

"ดิฉันเคลิ้มตัวหลับไป จึงได้ช้า——"

วิชิตกล่าวด้วยอาการยิ้ม "ฉันนึกไม่ผิดว่าจรูญคงนอนหลับ"

จรูญเดินเอาของเข้ามาให้ด้วยอาการสะทกสะท้าน ใกล้จะถึงเธออยู่แล้วเกิดอุบัติเหตุอย่างไม่นึกฝัน เท้าหล่อนสะดุดริมพรมที่ต่อกัน ถึงกับถลาจวนจะล้ม แต่วิชิตถลันลุกขึ้นยืนและกางแขนออกรับ น้ำโอวัลตินกะฉอกรดกางเกงเธอเปรอะเป็นทางยาว ๆ ๒—๓ แห่ง จรูญใจหายวาบ หล่อนขยับปากจะพูดก็พอดีวิชิตพูดขึ้นเสียก่อนแล้ว

"ถ้าฉันขับไว้ไม่ทัน จรูญคงหกล้มแน่"

หน้าหล่อนก้มลงดูพื้น ไม่กล้ามองดูเธอ เสียงหายใจดัง ๆ ของคนทั้งสองดังผิดปกติ

"เนื้อนุ่มอะไรอย่างนี้" เธอรำพึงอยู่ในใจ "คนอย่างจรูญไม่เห็นเสียหายที่ตรงไหน——?" ยังไม่ทันจะจบ เธอก็ได้ยินเสียงหล่อนสะอึกสะอื้น

วิชิตเอามือเชยคางหล่อน และถามว่า

"ร้องไห้ทำไม จรูญ? ฉันไม่ได้ถือโกรธหล่อนเลย"

จรูญนึกถึงเรื่องหนึ่งทำให้น้อยใจ สิ่งนั้นคือความพลั้งพลาดของหล่อน อันเปรียบเสมอด้วยมารคอยกีดกั้นความตั้งใจดี และความสุขในอนาคตของหล่อน อย่างร้ายกาจ!

"อ้าว! กลับร้องใหญ่" วิชิตพูดด้วยความประหลาดใจ

เธอมองไปที่ดวงตาหล่อนซึ่งเปียกชุ่มด้วยน้ำตา และระคนไปด้วยความโศกอย่างละห้อยอยู่เป็นเวลานาน เธอไม่รู้ความในใจของหล่อนดอกหรือ?

"ไปชงมาให้ฉันใหม่อีกถ้วยก็แล้วกัน"

วิชิตพูดขึ้นด้วยสำเนียงปลอยกลาย ๆ

จรูญวางถาดขนมไว้ที่โต๊ะเขียนหนังสือแล้วกลับออกไป ไม่ช้าก็กลับเข้ามาพร้อมกับโอวัลติน และนั่งคอยรับใช้เธออยู่ต่อไปจนเสร็จกิจ

คืนนั้นทั้งคืน จรูญนอนไม่หลับ คิดและนึกถึงแต่สิ่งที่แปลก ๆ ซึ่งในชีวิตของหล่อนยังไม่เคยนำมาใฝ่ใจเลยสักครั้งเดียว

เช้าวันรุ่งขึ้น จรูญต้องริบไปตลาดทำอาหารไว้ให้เธอ และสาละวนกับการงานในบ้านเรือน เตรียมเสื้อผ้าไว้ให้วิชิตสำหรับแต่งไปทำงาน ความรู้สึกของจรูญผิดแผกกว่าแต่ก่อนไปมาก มีความคิดบางอย่างผุด

ขึ้นในสมองของหล่อน ขณะที่หล่อนช่วย วิชิตแต่งตัวอยู่ หล่อนรู้สึกอึดอัดมิใช่น้อย ไม่กล้ามองเธอได้อย่างเต็มหน้า ด้วยความถะดากอาย แต่ก่อนไม่เคยมี แต่วันนี้ไม่ทราบว่ามาจากไหนเย็นก่ายเย็นกอง ตอนหล่อนสวมเสื้อนอกให้เธอ ใส่ขอเสื้อให้เธอ หน้าต่อหน้าใกล้กันเหลือเกิน วิชิตสุดที่จะหักใจไว้ได้ เธอรวบร่างอันแน่งน้อยของ จรูญเข้ามาชิดกับทรวงอก และปลอยประโลมหล่อนด้วยความรักอย่างล้นเหลือ โดยที่จรูญจะหลบหลีกหาทันไม่

"โธ่! คุณทำอะไรแก่ดิฉันอย่างนี้?" หล่อนพ้อด้วยเสียงอันสั่น

"ฉันรักเธอ—จรูญ รักอย่างจริงใจ" วิชิตกล่าวพร้อมกับรัดร่างของ จรูญกะชับยิ่งขึ้น "จรูญรู้ไหมว่า ฉันรัก จรูญตั้งแต่วันที่ฉันกลับจากกรุงเทพฯ บัดนี้เหลือที่จะทนได้แล้ว จึงบอกให้จรูญรู้ เธอรักฉันบ้างไหม?"

"คุณวิชิตขา! โปรดอย่ารักคนอย่างดิฉันเลยค่ะ คุณเย็นนาย ดิฉันเย็นย่าว วาสนาต่ำต้อย อย่าเลยค่ะ เสียเกียรติยศของคุณ"

"เปล่าเลย! เกียรติยศกับฐานไม่ได้เกี่ยวกับความรัก หญิงกับชายถ้ารักกันแล้ว ไม่มีอะไรจะมาขัดขวางความรักไว้ได้ รักฉันเถอะนะ จรูญ"

จรูญยืนน้ำตาคลอ หายใจรวยๆ เสียงนาฬิกาปารีสที่มุมห้องกังวานขึ้น ๑๐ ครั้ง ถึงเวลาที่เธอจะต้องไปทำงานเดี๋ยวนี้ วิชิตผละจากสาวรัก สวมหมวกลงจากเรือนตรงไปที่ทำการทันที

เย็นวันนั้น วิชิตริบมาบ้านแต่วัน จัดแจงเปลี่ยนเครื่องแต่งกายไปเล่นเทนนิส พลบค่ำจึงได้กลับ ดูท่าทางเธอเหนื่อยมาก อาบน้ำกินเข้าเสร็จแล้วจึงออกไปนั่งเล่นที่เก้าอี้ริมสนามหญ้าหน้าเรือน วันนั้นจำเพาะเย็นวันข้างขึ้นเดือนหงาย ดาวเต็มฟ้า ลมพัดรวยๆ มาต้องกายพอสบาย เมื่อ วิชิตนั่งอยู่สักครู่จึงร้องเรียก จรูญให้หยิบบุหรี่มาให้ ขณะที่จรูญกำลังยื่นบุหรี่ส่งให้วิชิตนั้น เธอรวบมือของหล่อนไว้พร้อมกับกล่าวว่า

"จรูญ เธอยังไม่ได้ตอบคำถามของฉันเมื่อเช้านี้"

"ดิฉันไม่มีคำพูดที่จะตอบคุณหรอกค่ะ" จรูญกล่าวขึ้นพร้อมกับทรุดตัวลงนั่งที่พื้น และพยายามจะดึงมือให้หลุดจากมือ วิชิต

"อ้าว! นั่งเสียข้างบนซิ" วิชิตกล่าวพร้อมกับก้มลงพะยุงร่างอันอ้อนแอ้นของ จรูญ

ให้ฉันมานั่งร่วมขนเก้าอี้ยาว ด้วยความไม่สู้เต็มใจของเจ้าของร่าง "จรูญ ขอให้เข้าใจว่า ฉันรักและเอ็นดูเธอมานานแล้ว ความดีต่าง ๆ ของเธอที่ได้ปฏิบัติวัตรถาก ฉันด้วยความเต็มใจนั้น เป็นพะยานให้ฉันเห็นว่าเธออาจสามารถเป็นแม่เรือนที่ดีของฉันได้คนหนึ่งต่อไปข้างหน้า ฉันเอง ไม่ได้ตั้งใจจะแกล้งเธอให้เสียคน อย่างที่ผู้ชายบางคนได้เคยทำกับคนใช้หญิงสาว ๆ ของเขา เพราะความประสงค์ชั่วแล่นนั้นเลย ฉันรักหล่อนจริง ๆ รักด้วยความจงใจที่จะถนอมเลี้ยง หล่อนไว้ในฐานภรรยาคู่ชีวิต จรูญ ขอหล่อนอย่าได้คิดถึงฐานระหว่างฉันกับหล่อนเลย ไม่จำเป็น ตามที่ฉันได้พูดกับหล่อนเมื่อเช้านี้แล้วอย่างไรจ๊ะ? ตอบให้ชื่นใจสักคำเถอะแม่คุณ"

"ดิฉันรู้สึกเหมือนตัวเองอยู่ที่ไหนก็ไม่ทราบเวลานี้" จรูญพูดแกมสะอื้น และซบหน้าลงบนตักของวิชิต "ความเมตตาของคุณ ทำให้ดิฉันไม่รู้ที่จะสนองพระเดชพระคุณได้อย่างไร จึงจะสมกับความจริงใจของดิฉัน นอกจากจะขอเรียนให้ทราบว่า จะขอกอดผ้าเท้ารับใช้คุณอยู่จนตราบชีวิตหาไม่เท่านั้น" หล่อนหยุดสะอื้น "แต่คุณเจ้าขา ดิฉันเกรงว่ากาลข้างหน้าต่อไป ดิฉันจะลำบาก ถ้าหากคุณเมตตาไปไม่ตลอด"

"จรูญ ด้วยเกียรติยศของฉัน" วิชิตพูดอย่างหนักแน่น พร้อมกับเชยคางจรูญให้เงยหน้าขึ้น "ฉันขอปฏิญาณว่า จะเลิกดูหล่อนอย่างสามีที่ดีควรประพฤติที่เดียว"

ระหว่างนี้มหาเมฆก้อนใหญ่สนัดได้เคลื่อนเข้ามาบดบังรัศมีดวงจันทร์เสียพักใหญ่ ๆ พอเมฆก้อนนั้นเคลื่อนพ้นไปแล้ว อาศัยแสงสลัว ๆ ของพระจันทร์ซึ่งพึ่งขึ้นออกจากเมฆ ก็ปรากฏร่างของวิชิตและจรูญเดินตระกองกันขึ้นไปบนเรือนอันแสนสุข

บทที่ ๙

โชเฟอร์ของผกาจิตต์

ต่อมาอีก ๒ วัน!

เมื่อวิชิตกลับจากทำงาน จรูญนำจดหมายมาให้ฉบับหนึ่ง มีข้อความดังนี้:—

สามเสน

วันที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๓

วิชิต เพื่อนรัก

หวังว่าเพื่อนคงมาถึงโคราชนานแล้ว เป็นอย่างไรสบายดีหรือ? กันคอยฟังข่าวคราวของเพื่อนอยู่เสมอ ทำไมจึงทำ

เย็นคนใจคิดใจดำ ไม่ส่ง ข่าวทุกข์สุขมาถึง กันบ้างเลย หรือว่าเกลียดและโกรธกัน ตามที่กันได้สัญญาไว้กับเพื่อนว่า จะเล่าเรื่องที่กันต้องแต่งงานกับหญิงที่กันไม่ได้รักและกันรักใครอยู่นั้น บัดนี้ถึงเวลาที่กันควรจะบอกเพื่อนได้แล้ว ทั้งหวังว่าคงจะทำให้เพื่อนมีหัวใจเบิกบาน ถึงขีดที่สุดด้วย

เย็นด้วยเจ้าคุณพ่อ ของกันนึกอย่างไรไม่ทราบ จัดแจงไปขอหมั้นแม่วารุณี ให้กับกัน โดยที่กันและหล่อนไม่รู้เห็นด้วยเลย และทั้งกันก็กำลังจะเริ่มรักน้อง ผกาจิตต์อยู่ด้วย กันรักหล่อนมาก รักด้วยหัวใจอันบริสุทธิ์ และอาจพูดได้ว่า นอกจากน้องผกาจิตต์แล้ว กันจะไม่ขอแต่งงานกับใครจริง ๆ

โธ่เอ๋ยเพื่อนรัก ! ครั้งแรกกันคิดว่าเพื่อนคงรู้เรื่องนี้ได้อย่างดี ๆ แต่ที่แท้เพื่อนไม่รู้เลย และกันสลดใจมากที่ได้ทราบว่า เมื่อเพื่อนรู้เรื่องของกันเข้าแล้ว ทำให้เพื่อนได้รับความเสียใจ ชีวิตต้องเต็มไปด้วยความขมขื่น สุดที่จะเปรียบ เพราะวารุณีเป็นคู่หมั้นของกัน เพื่อนรักหล่อนปานดวงใจ และหล่อนก็รักเพื่อนปานจะกลืน แต่ในที่สุดความรักนั้นต้องอันตรธาน เพราะเจ้าคุณพ่อ ของกันผู้เดียว

เพื่อนเอ๋ย ! ไม่ต้องเสียใจ โปรดสงบสติอารมณ์ไว้ให้ดี ๆ พยายามหล่อเลี้ยงหัวใจ ให้สดชื่นเพื่อแต่งงานกับหล่อน กันก็เป็นลูกผู้ชายที่แท้จริงคนหนึ่งเหมือนกัน กันคงไม่ใจร้ายที่จะขยำขยี้ความรักของใครได้ กันรู้ดีว่า ความรักมีอำนาจอย่างร้ายแรง สามารถทำให้หัวใจของมนุษย์ร่าเริงและหดหู่มากน้อยเพียงไร กันไม่ใช่มนุษย์ที่เห็นประโยชน์หรือความสุข ของกันโดยฉะเพาะ นึกถึงของผู้อื่นทั่ว ๆ ไป อย่าวิตกไปเลยเพื่อนเอ๋ย ความรักของเพื่อนไม่สูญหายไปไหนหรอก และเชื่อว่าวันสมรสอันแสนสุขคงคอยเพื่อนอยู่เสมอ

ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นธุระของกัน ทั้งสันกันจะช่วยเหลือเพื่อนอย่างเต็มที่ และคิดว่าคงไม่ยากอะไรนักที่กันจะไปเรียนกับเจ้าคุณพ่อว่า แกกับวารุณีรักกันอยู่ก่อนแล้ว ควรหรือที่ไปขอหมั้นไว้ ให้กับกัน มิเป็นการทำลายความรักและความสุขของเขาไปหรือ ? เชื่อว่าเจ้าคุณพ่อ

หอสมุดแห่งชาติ หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

คงเห็นใจ และเห็นแก่ความรักของผู้อื่น คงถอนหมั้นอย่างแน่นอน ก็ทำไมเล่า เพื่อนจะไม่ได้แต่งงานกับแม่ยอดชีวิตอย่างปลาบปลื้ม

ขอให้คิดใจล่วงหน้าไว้ก่อนเถอะ กันยังมีชีวิตอยู่ตราบใด ความสำเร็จของเพื่อนต้องมีหวังอยู่เสมอ โธ่! กันรักและสงสารเพื่อนเหลือเกิน เรื่องนี้ถ้ากันทำไปไม่สำเร็จ เพื่อนไม่ต้องมาดูหน้าหรือพูดจากับกันอีกต่อไป

เพื่อนรัก! ใช่ว่าความรักของกันจะดำเนิรไปด้วยความสำเร็จเมื่อไร กันคิดว่าไม่มีหวังมากกว่า แต่อุปสรรคความรักของกันไม่เหมือนกับของแก เพราะหัวใจของเจ้าหล่อนโดยตรง เวลานี้กันขับพิรุธของน้องผกาจิตต์ได้หลายอย่าง หล่อนไม่ยินดีที่จะรักกับกันเลย ดูเหมือนว่าหลอนได้มอบชีวิตจิตต์ใจให้ไว้กับชายคนหนึ่งที่อยู่ในบ้านของหล่อนเสียแล้ว โธ่! คิดขึ้นมาแล้วน่าอนาถไม่น้อย มองไม่เห็นเลยว่า ผกาจิตต์จะยอมถ่อมเกียรติยศลงไปรักกับชายคนนั้น ถ้าหัวใจของหล่อนเย็นไปได้ถึงเพียงนั้น กันจะไม่มีความสุขเลยตลอดชีวิต เพราะหล่อนไม่ใช่ของกันนั่นเอง และโลกอันรื่นเริงของเรานี้ จะเย็นโลกอันขมขื่นสำหรับกันมากที่สุด กันต้องหนี—หนีไปให้ไกลลิบ—หนีไปให้พ้นจากฝูงคน ซึ่งแวดล้อมเต็มไปด้วยความรัก

อย่างไรแล้ว กันจะส่งข่าวมาให้เพื่อนทราบภายหลัง หวังว่าแกคงไม่เจ็บไข้ได้ป่วยอะไร ว่าง ๆ ส่งข่าวมาถึงกันบ้างนะ

รักและคิดถึงเสมอ

พนัศ

ป.ล. เมื่อวานนี้ วิไลมาที่บ้านกับน้องผกาจิตต์ หล่อนถามกันว่า เพื่อนส่งข่าวคราวมาบ้างหรือเปล่า หล่อนบ่นว่าคิดถึงอยากจะมาเที่ยว โคราช ช้างแต่ไม่มีเวลา เล่นเอาแม่วารุณียืนอยู่ข้าง ๆ ถึงกับค้อน หล่อนค้อนทำไมกันยอกไม่ถูก เชื่อว่าเพื่อนคงรู้ดี

พ.

วิชิต อ่านแล้วอ่านอีกหลายจบ ดวงใจเธอเหลือน้อยเต็มทน ทุกวันนี้ จรูญ ไม่ใช่ภรรยาของเธอดอกหรือ? เธอยังจำได้อย่างแม่นยำว่า เมื่อคืนนั้นหล่อนได้สละร่างกายของหล่อนให้แก่เธอ และเธอได้ให้ปฏิญาณไว้กับหล่อนอย่างมั่นคง แล้วเธอจะหวนไป

เกี่ยวข้องกับ วารุณี ได้อีกอย่างไร เธอทำไม่ได้อย่างเด็ดขาด วิชิต นึกถึงแววตาคำ ๆ อันซื่อสัตย์ของ จรูญ การสงบเสงี่ยมเจียมตัว และการเป็นแม่บ้านแม่เรือนที่ดี ทั้งกำพร้าพ่อแม่ไม่มีที่พึ่ง เธอสงสารหล่อนยิ่งนัก ถ้าหล่อนรู้ว่าเธอนอกใจ หล่อนมิช้ำใจแย่หรือ และอาจพานตายเอาด้วย

หัวใจเธอแข็งยิ่งกว่าหิน น่าสรรเสริญชมเชยมาก เธอไม่ยินดีตามคำยอกเล่าอันหวังดีของ พนัส เลย เธอพอใจในสิ่งที่มีอยู่แล้วอย่างเต็มเปี่ยม วิชิต จะรัก จรูญ คนเดียวเท่านั้นจนกว่าชีวิตจะหาไม่ หลังจากตัดสินใจลงไปอย่างเด็ดขาดแล้ว เธอจึงพับจดหมายฉบับนั้นใส่ในลิ้นชัก ชวน จรูญ ลงไปนั่งเล่นที่สนามหญ้าเล็ก ๆ หน้าบ้าน คุยกันอยู่จนพระจันทร์ลับยอดไม้ จึงกลับขึ้นมาบนเรือน และรับประทานอาหารพร้อม ๆ กันอย่างสามีภริยาที่รักใคร่ทั้งหลาย

◎ ◎ ◎

ดวงอาทิตย์ อัน มี แสง แรง กล้า ลับ ยอดมะม่วงไปแล้ว เย็นเวลาเย็นแดดเหลืองอ่อน ผกาจิตต์ มีอาการพลุกพล่าน เหมือน ถูกขัง อยู่ในกรง เดินกลับไปกลับมาอย่างทุรนทุราย แล้ว ก็ ทรุดกาย ลงนั่ง ที่เก้าอี้ สนาม หน้าบ้าน พลางดูนาฬิกาข้อมือ เข็มพึ่งชี้ได้ ๑๗ นาฬิกาเดี๋ยวนี้ เมื่อไรหนอเขาจะมา

ลมพัดมาอีกครั้งหนึ่ง หล่อนรู้สึกสะอึกสะอื้นในใจ เพราะคิดถึงความรัก คิดถึงวาสนาของหล่อนกับชายอีกคนหนึ่ง ผกาจิตต์ยิ่งคิด ความเศร้าโศกก็วิ่งมารวมอยู่ที่คอหอยนี่แหละ—ความรักอันมีมหานุภาพ ที่ทำให้ดวงใจเต็มไปด้วยอาการอิดโรย ซึ่งปรากฏอยู่ในขณะนี้

ชายคู่รักของหล่อนมีนามว่า ถมยา รถากิจ พูดถึงฐานแล้ว น่าน้อยใจเย็นที่สุด เธอเป็นคนขับรถของ เจ้าคุณพ่อ ได้ เงินเดือนเพียงเดือนละ ๕๐ บาท ซึ่งผิดกับหล่อนอย่างไกลลิบลับไม่มีที่เปรียบ

เหตุที่ทำให้ความรักเกิดขึ้นนั้น เมื่อคราวหล่อนเริ่มเป็นครูใหม่ ๆ เขาขับรถไปส่งที่โรงเรียนและกลับมาบ้านทุกเช้าทุกเย็น มีโอกาสได้พูดจากับหล่อนอยู่เสมอ หัวใจผู้หญิงจะแข็งกะด้างไปได้แค่ไหน โดนคำออดอ้อนของชายหนัก ๆ เข้า ไม่กี่วันหัวใจก็อ่อนและความรักก็เกิดขึ้นอย่างไม่นึก ผกาจิตต์ก็ทำนองเดียวกัน ถมยา คอยรบเร้าอยู่ทุก ๆ วันเช่นนี้ หล่อนจะไม่เห็นใจว่าเขารักหล่อนโดยแท้จริงได้อย่างไร ?

เมื่อหล่อนเลิกจากการเย็นครู หล่อนขอร้องให้เขาหัดและสอนการขับรถ หล่อนพอใจในการถือพวงมาลัยอย่างยิ่ง ทุก ๆ เย็นจะเห็นหล่อนขับรถอย่แถบพญาไท และมิถมยานั่งอยู่ข้าง ๆ หล่อนอีกคนหนึ่ง

ผกาจิตต์นั่งรอเขาอยู่ด้วยอาการกะสับกะส่ายไม่นานนัก ถมยาก็เดินเข้ามาด้วยอาการยิ้มอย่างแช่มใส เขาเป็นชายหนุ่มผิวเนื้อขาวเหลือง รูปร่างสะโอดสะองอ้อนแอ้นใบหน้ายาวรี ผมหยิกเล็กน้อย สวมกางเกงขายาวแบบฝรั่งอย่างโซเฟอร์ทั้งหลาย หวีผมเรียบร้อยพรมน้ำหอมคูซ์ฟรองซ์เสียหอมฟุ้ง

"คุณคงรอผมอยู่นานมาก" เป็นคำพูดของถมยา "ผมต้องขอโทษคุณสักพันครั้งเป็นเพราะเมื่อคืนนี้ ไปรับท่านเจ้าคุณที่ถนนสาธรดึกมาก ผมจึงนอนหลับไป"

ผกาจิตต์ทำหน้าขึง ๆ แล้วกล่าวว่า "เธอทำอย่างนี้ ฉันเห็นใจแล้ว" หล่อนหันมาค้อน "นี่หรือตั้งใจจะหัดให้ฉันขับเป็นเร็ว ๆ รีบไปเถอะขวนเย็นแล้ว"

ต่อจากนั้น ผกาจิตต์ก็ได้นั่งรถเคียงคู่ไปกับถมยา ทั้งสองมีใจคอเบิกบานอย่างเต็มเปี่ยม คุยกันกะหนุงกะหนิงตลอดทาง บางครั้งหล่อนหักพวงมาลัยมากเกินไป ถมยารีบเอามือขับที่มือหล่อนขับไว้อย่างแน่นจนรู้สึกอุ่น ๆ แล้วบิดพวงมาลัยให้รถแล่นไปตรง ๆ เวลาที่รถเลี้ยวตัวมักเอนไปชิดกันและแขนหล่อนกับแขนเขาเสียดสีกันอย่างจงใจเหล่านี้เป็นเหตุการณ์อันโลดโผน หรือนัยหนึ่งคือชะนวนที่ทำให้กระแสแห่งความรักเกิดขึ้นอย่างร้อนรน

ในที่สุดรถมาจอดอยู่ที่ศาลาแรกนา

"นั่งตากอากาศอยู่ที่นี่สักประเดี๋ยวจึงกลับ" ผกาจิตต์เอ่ยขึ้นก่อน "ไม่มีธุระอะไรไม่ใช่หรือ นายถมยา?"

"เปล่าครับ! เชิญตามสบายของคุณ" ถมยาพูดอย่างอ่อนน้อม "และถ้าคุณอยู่ที่นี่ได้นานเท่าไร ผมก็มีความสุขและพอใจมากเพียงนั้น"

หล่อนหันมาถาม "เพราะอะไร?"

"โธ่! คุณผกาจิตต์! ช่างถามได้ หรือคุณไม่ทราบว่า เวลาที่ผมมีความสุข — เวลาที่หัวใจเบิกบาน ก็ณะเพาะเมื่อได้มานั่งอยู่ข้าง ๆ และสนทนากับคุณ คือเวลานี้เท่านั้น" กล่าวแล้วเขาก็ถอนใจด้วยความยากลำบาก "ผมไม่อยากให้คุณอยู่ห่างจากผมเลย"

"ก็จะทำอย่างไรได้เล่า" หล่อนพูดเอื่อย ๆ แต่ในนั้นสงสารเขาเหลือประมาณ

"ฐาน คอย เย็นอุปสรรค ขวางความรักของเรา อยู่นี่ เธอเอ๋ย"

"โธ่! ผมได้บอกคุณแล้วหลายหน คุณก็ยังเฉยอยู่ร่ำไป" เขากล่าวด้วยน้ำเสียงอันละห้อยและมีใบหน้าเศร้า ๆ

ผกาจิตต์ถอนใจยาวอีกครั้งหนึ่ง แล้วส่ายหน้าช้า ๆ แววตาที่หล่อนมองดูถมยาในขณะนี้เต็มไปด้วยความรัก และความสงสารอย่างล้นเหลือ "ไม่ไหวจริง ๆ นายถมยา ฉันจะทำอย่างนั้นไม่ได้ ฉันยังคิดถึงคุณพ่อคุณแม่ เพื่อนฝูง และเกียรติยศอยู่มากนัก เมื่อฉันไปกับเธอแล้ว——"

ถมยาเคลื่อนกายเข้าไปใกล้หล่อน "โธ่! คุณที่รักของผม โปรดหักใจเพื่อสงสารแก่ความรักในดวงใจของผมบ้างเถิด ผมรักคุณหัวใจผมอิดโรยถึงขีดที่สุดแล้ว"

น้ำตาแห่งความสงสารไหลเอ่อมาจากดวงตาของหล่อน และไหลลงมาถูกหลังมือเขาหลายหยด ใจหล่อนอ่อนแอราวกับผักที่ต้องแสงอาทิตย์เมื่อตอนเที่ยง

"เธอรักฉันมากเพียงไร—ฉันรู้แล้ว ขอเวลาให้ฉันตรึกตรองสัก ๒—๓ วันก่อนได้ไหม?"

ถมยามีใจกล้าขึ้นถนัด เขาเอื้อมแขนไปโอบหล่อนไว้แน่น "ทูนหัวของถมยา! โปรดไปกับผมเถิด"

"กลับบ้านเถอะเย็นแล้ว!" ผกาจิตต์พูดเสียงสั่น ๆ "เธอขับไปเถอะนะ ฉันไม่ขับละ เพราะใจคอไม่สู้ดี เที่ยวจะไปชนอะไรเข้าละก็แย่ทีเดียว"

คืนวันนั้น ใกล้จะดึก ผกาจิตต์ลงมาข้างล่าง ตรงไปห้องถมยาซึ่งอยู่ใกล้ ๆ กับโรงรถ หล่อนมาหาเขาเพื่อจะบอกว่า พรุ่งนี้คุณพ่อจะไปส่งอธิบดี ฯ ที่สถานีรถไฟ ให้เขาเตรียมรถไว้ให้ทันเวลา

พอหล่อนย่างเข้าไปในห้องก็เผชิญหน้ากับเขา ๆ มองหล่อนด้วยแววตาอันโศกเศร้า

"คุณมีธุระอะไรหรือ?"

"พรุ่งนี้คุณพ่อจะไปสถานี เธอจงเตรียมรถไว้แต่เช้า"

"ครับ!"

หล่อนหันหลังจะกลับ ถมยารีบคว้าข้อมือหล่อนไว้ แล้วพูดว่า

"คุยกับผมสักเล็กน้อยไม่ได้หรือ?"

ผกาจิตต์ขนลุกซ่า ตอบว่า "ฉันหนาวเหลือเกินต้องรีบไปนอน ไว้วันหลังเถอะ"

"หนาวหรือครับไม่เย็นไร คลุมผ้าเสียซิผมจะคลุมให้" ถมยาไปหยิบผ้าเช็ดตัวของ

เขาที่กองอยู่บนที่นอนมาคลุมให้หล่อน ขณะที่เขาคลี่ผ้า และเดิรเข้ามาจนชิดตัวหล่อนนั้น หัวใจผกาจิตต์เริ่มเต้นแรง ตัวเริ่มชา รู้สึกกะสับกะส่ายซอยกล แต่หล่อนก็มิได้ขัดขวางอย่างไร

ขณะที่ถมยาคลุมผ้าลงบนไหล่ของหล่อน ความรักที่มีอยู่อย่างเต็มเปี่ยมได้แล่นขึ้นไปสุดชิด เร้าหัวใจถมยาให้กล้าหาญ เขาหักใจจะไม่ทำเช่นนั้นอยู่หลายครั้ง แต่ในที่สุดเหลือจะฝืน เขาต้องโอบหล่อนเข้ามากอดไว้กับทรวงอก และประโลมหล่อนด้วยความรัก ซึ่งระออบอ้าวอยู่ในหัวใจมาช้านานแล้ว

ผกาจิตต์ตัวแข็งเหมือนตุ๊กตา ใจคอไม่ได้อยู่กับตัวเลย หล่อนตกใจมากในเหตุการณ์ประหลาดเช่นนี้

"โธ่! อย่าเพ่อทำอย่างนี้ซิ—ดูซิ! ปล่อยน่ะ เดี๋ยวใครจะมาเห็นเข้า" หล่อนกล่าวเสียงสั่น ๆ

"ไม่มีใครมาเห็นหรอกครับ เขาเข้านอนกันหมดแล้ว" ถมยาตอบ

"ปล่อยเถอะ! ทำอย่างนี้ไม่ดีเลย" หล่อนพยายามจะผละตัวออกจาก ถมยา

"ปล่อยไม่ได้ ผมรักเหลือเกิน" เขาตอบห้วน ๆ ถมยาคงไม่ยอมปฏิบัติตามคำขอร้องของผกาจิตต์ เขามองดูที่หน้าหล่อนอย่างปลายปลื้มหัวใจทุก ๆ ส่วนที่อยู่ในวงหน้าของผกาจิตต์ช่างสวยและน่าเอ็นดู หล่อนสวยอะไรอย่างนี้!

"ชื่นใจอะไรอย่างนี้!" เขาพึมพำอยู่ในลำคอ

ผกาจิตต์หยิกให้หนับหนึ่ง "แปลกจริง ๆ บอกว่าอย่าทำอย่างนี้ ทำไมเธอจึงไม่เชื่อฉันนะ"

"อย่าพูดดังไป เดี๋ยวใครเขาจะได้ยินเข้า"

"ปล่อยน่ะพ่อคุณเถอะ!"

"ยากนักคุณที่รัก! ใครบ้างที่เขาจะยอมกระทำตามคำขอร้องของคุณในเหตุการณ์อันคับขันเช่นนี้"

ถึงแม้ว่ากระแสลมเย็น ๆ ในเวลาดึกสงัดได้พัดมาต้องผิวกาย แต่ก็ไม่สามารถจะระงับความร้อนอันอบอ้าวซึ่งกำลังร้อนระอุอยู่ภายในกายแห่งหนุ่มสาวคู่นี้ได้

ผกาจิตต์ลุกขึ้นยืน เงยหน้าซึ่งมีน้ำตาไหลเยิ้มขึ้นพูดว่า

"โธ่! นายถมยาเธอช่างเหลือเกิน ฉันไม่นึกเลยว่าเธอจะกล้าทำได้ถึงเพียงนี้"

กล่าวแล้วหล่อนก็ออกไป ตรงไปห้อง เย็นอย่างนี้
และเข้านอน แต่หล่อนนอนไม่หลับเลย เผ้า
คำนึงนึกถึงเขา นายถมยา—พ่อยอดชีวิตของ
หล่อน ฤทธิแห่งความรักหล่อนเริ่มรู้จักแล้ว
ยังผลให้หล่อน นอนกะสับกะส่าย นึกถึง เขาอยู่
เสมอ หล่อนรักเขา—บูชาเขายิ่งกว่าพ่อแม่
และใครต่อใครทั้งหมดในโลกนี้

เช้าวันที่ ๒ ของคืนนั้น !

ผกาจิตต์ หายไปพร้อมกับ ถมยา พอ
เข้าคุณทรายเรื่องถึงกับพันเสีย คุณหญิง
ร้องไห้แทบจะขาดใจ อาหารที่วางอยู่บนโต๊ะ
ในตอนเช้าวันนั้น ไม่มีรอยช้อนหรือซ่อม
แตะต้องเลย คุณหญิงเพียงแต่ดื่มนมสด
เล็กน้อย ส่วนเจ้าคุณแล้วไม่กินอะไรทั้งหมด
นอกจากเหล้ากับบุหรี่ พวกบ่าวถูกดุโขมง
ไม่มีใครเข้าหน้าติด คุณหญิงนอนร้องไห้
กะซิก ๆ อยู่บนเตียง และเย็นลมหลายครั้ง
เจ้าคุณเดินงุ่นง่าน อยู่บนตึก ด้วยแววตา อันทมึง
ทึง ไม่มีใครกล้าเข้าไปวี่แวว

ความรัก ของ พ่อแม่ ที่มีกับ บุตร มากน้อย
เพียงไร แต่ดูเหมือน เจ้าคุณ และ คุณหญิง
จะมาก กว่าเขา หลายเท่า แต่ น่าอนาถ
ผกาจิตต์ สู้หนีท่านไปกับ ถมยา เสียได้ อนิจจา
ความรัก — ความรัก ทำให้หัวใจของ ผกาจิตต์

บทที่ ๗

เหตุเพราะรัก

เย็นเวลาย่าย ที่ประหารหัวใจของ จรูญ
ให้ขมขื่นที่สุด คือหล่อนได้พบจดหมายของ
พันศ์ ที่มีมาถึง วิชิต ฉะบับที่เธอยัดลงไปใน
ลิ้นชักวันนั้น หล่อน หยิบขึ้นมาอ่านดูด้วย
ดวงใจอันสั่นสะท้าน เรื่องราวที่อยู่ในจดหมาย
ฉะบับนั้น คือยาพิษอันร้ายแรงที่ทำให้ร่างกาย
ต้องอ่อนเพลียลงทันที หล่อนอ่านแล้วอ่านอีก
หลายจบ แล้วก็มีน้ำตาไหลออกมาเพราะ
นึกถึงฐานอันตกต่ำของหล่อน ทำให้ จรูญ
ท้อใจและเสียใจเย็นที่สุด

เย็นความผิดที่หล่อนได้กระทำไปแล้ว ด้วย
ความรัก ที่แท้จริง อันปราศจากความตริตรอง
และความพิจารณาให้รอบคอบ จะโทษว่า
เธอโหดร้ายใช้กำลังและอำนาจหักโหมอย่างไร
ได้ เย็น เพราะ หัว ใจ ของ หล่อน ต่างหาก
พรหมจรรย์ได้หลุดลอยไปเสียแล้วเช่นนี้ จะ
กลับคืนมาได้อีกหรือ ? ก็และถ้าเธอทิ้งขว้าง
หล่อน เสียเล่า — หล่อนจะ ไปพักพิง อยู่กับใคร
หล่อนจะมีสามีอีกได้ ไหม ก็ใครเล่าเขาจะ

ยินดีกับคนที่ไม่บริสุทธิ์ ทุกคนต้องทราบแล้วว่า สามีของหล่อนคือ คุณวิชิต แม้จะปฏิเสธก็ใครเล่าเขาจะเชื่อ หนุ่มกับสาวอยู่ด้วยกันสองต่อสองอย่างนี้เย็นเวลาหลายชั่ จะไม่เกี่ยวข้องกันเลยทีเดียวหรือ?

คนอย่าง หล่อน เธอหรือจะเลี่ยงดูไปได้ ตลอดรอดฝั่ง จนก็แสนจน ทั้งตระกูลของหล่อนก็เย็น ชาวชนบท ไร้การศึกษา แต่ส่วนอีกคนหนึ่ง—หล่อนเย็นหญิงพระนคร คงสวยหรูหรา ทุกสิ่งทุกอย่างต้อง ทันสมัยทั้งสิ้นใช่แต่เท่านั้น—เขารักกันมาก่อนแล้ว รักกันดังดวงใจ—รักกันปานจะกลืน แต่มีอุปสรรคมาขัดขวาง และก็เคยวุ่นเพื่อนของเขาจะช่วยเหลือ ให้ เขาได้ แต่งงาน กัน อย่าง แน่นอน ดังนี้แล้วหล่อนจะโปรดว่ากระไร

แน่นอนทีเดียว เธอต้องทิ้งขว้างหล่อนอย่างไม่แยแส แล้วก็ไปแต่งงานกับน้องสาวของเธอที่รักปานดวงใจ ปล่อยให้หล่อนอ้างว้างและเศร้าโศกระทมใจ คิด ๆ ขึ้นมาแล้ว จรูญ รู้สึกชังน้ำหน้าตัวหล่อนเสียนี่กระไร ช่างไม่ได้หันมามอง ดูทรวดทรง หรือฐาน ของตนเสียบ้างเลย ช่างปล่อยใจให้เคลิบเคลิ้มไปในความรัก อย่างน่า อดสู — ดีนัก สมน้ำหน้าไม่ตักน้ำใส่กะโหลก หล่อนร้องไห้ครวญครางอยู่ที่โต๊ะเขียนหนังสือเย็นเวลานาน

เย็นวันนั้นเมื่อ วิชิต กลับจากงาน เห็นหน้าตา จรูญ ซีดเซียว และท่าทางเงื่องหงอยลงไปราวกับไม่ใช่ จรูญ ที่ได้เห็นมาแล้ว เธอแปลกใจมากจึงได้ถามว่า

"วันนี้เย็นอะไรไปหรือ—จรูญ? หน้าตาและท่าทาง เธอ บอกว่ามีเรื่องทุกข์ร้อนอะไรอยู่ในใจ"

หล่อนตอบเขา ๆ ว่า "เปล่าค่ะ! ไม่มีเรื่องอะไร"

"เธอพูดจริง ๆ หรือ ฉันแทบไม่เชื่อเลย มีเรื่องอะไรก็บอกให้ฉันรู้บ้างซี ไม่ต้องเกรงอกเกรงใจฉันหรอก บอกฉันเถอะมีเรื่องอะไร?"

หล่อน ก้มหน้าตอบเธอว่า "เปล่าค่ะ! ไม่มีเรื่องอะไรจริง?"

"อะไร ๆ ก็เปล่าทั้งนั้น ฉันกลุ้มใจเหลือเกิน ก็ทำไมหน้าตาจึงซูบซีดลงไปเช่นนี้เล่า หรือไม่เชื่อใจว่าฉันจะช่วยเหลือ จรูญ ได้ตามความประสงค์"

จรูญ เงยหน้าขึ้นพูดอย่างเศร้า ๆ ว่า "โธ่! เปล่าเลยค่ะ ไม่ใช่เช่นนั้น" หล่อนหยุดเสียนิดหนึ่ง แล้วบอกเธออย่างไม่จริงใจว่า "เพียงแต่ปวดศีรษะเล็กน้อยเท่านั้น" แล้วก็ถอนใจใหญ่

อย่างปวดร้าวเหลือประมาณ

เธอหันไปถามอย่างเอาใจใส่ว่า "กินยาแล้วหรือ?"

"ค่ะ! รับประทานแล้ว" คำตอบของหล่อนช่างกะอักกะอ่วนเสียนี่กระไร หล่อนกล่าวออกมาเพียงครึ่งเสียงเท่านั้น

"อุตส่าห์กินยานะ การเจ็บการไข้เป็นของสำคัญมาก" เธอหยิบบุหรี่จุดสูบ และพ่นควันออกมาเป็นก้อน ๆ "เออ! เรื่องคนใช้หาได้แล้วหรือยัง บางทีจะเป็นเพราะเธอทำงานหนักเกินไปก็ได้"

จรูญพูดอย่างเอื่อย ๆ "รายหนึ่งเขาผัดว่าให้สิ้นเดือนเสียก่อน อีกรายหนึ่งถ้าให้เงินเดือนเขาเดือนละ ๑๒ บาท จึงจะมาอยู่ด้วย"

"ก็เธอเห็นคนไหนดีเล่า?"

"เขาก็ดีทั้งสองคน"

"ถ้ายังงั้น พรุ่งนี้ไปบอกให้เขามาอยู่เถอะ เสียเงินเพียงเดือนละ ๑๒ บาท ดีกว่าจะให้เธอต้องเจ็บไข้ได้ทุกข์"

เงียบกันอยู่นาน จรูญก้มหน้าเพื่อซ่นอาการพิรุธไม่ให้เธอเห็น ในที่สุดเธอนึกอะไรขึ้นมาได้อย่างหนึ่ง จึงถามหล่อนว่า

"จรูญ! เธอเห็นห่อกระดาษแบน ๆ ในกะเป๋าเดรทางบ้างไหม?"

"ดิฉันไม่ทันสังเกต คุณต้องการหรือคะ? ดิฉันจะไปค้นให้"

"จ๊ะ—ต้องการ! ฉันลืมสนิทที่เดียว" พอคำพูดของเธอสิ้นสุดลง จรูญก็เดินออกไปหยิบกะเป๋าเดรทางมาดู ตามที่เธอกล่าวพอเปิดก็เห็นวัตถุสิ่งนั้นเห็นอยู่ที่ฝาข้างใน เป็นวัตถุแบน ๆ แข็งสี่เหลี่ยม หล่อนอยากรู้นักว่าสิ่งนั้นคืออะไร ความเข้าใจของหล่อน ๆ คาดว่าคงเป็นสิ่งที่หล่อนนึกอย่างไม่ผิด แล้วก็เดินมาหาเธอพร้อมกับวัตถุนั้น

"นี่ใช่ไหมคะ?" หล่อนยื่นให้เธอดู

"จ๊ะ! นี่แหละ น้องสาวเขาให้เมื่อฉันจะมา"

คำว่าน้องสาวเข้าไปอื้ออึงในหูจรูญ จนแทบจะไม่ได้ยินเสียงใด ๆ หัวใจหล่อนรู้สึกอ่อนระทวยราวกับว่าเป็นไข้มาแล้วหลายวัน

วิชิตแก้สิ่งนั้นออกดูด้วยความตั้งใจ แล้วยื่นให้จรูญดู และถามด้วยใบหน้ายิ้ม ๆ ว่า

"สวยไหม?"

เป็นคำถามที่แล่นแปลบปลาบเข้าไปในหัวใจของจรูญ หล่อนรู้สึกปวดร้าวยิ่งกว่าแมลงป่องต่อยหลายพันเท่า

เธอถามเพื่อจะเย้ยหรืออย่างไร? แล้ว

หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร

หล่อนก็ตอบออกไปอย่างจริงใจว่า

"ค่ะ! สวยมาก หน้าอิ่ม นัยน์ตาหวาน น่ารัก น้องคุณหรือคะ?"

วิชิตยิ้มและพะยักหน้าแทนคำตอบ

หล่อนเหลือบไปเห็นตัวหนังสือที่เขียนไว้บนรูปแวบหนึ่ง หล่อนต้องทอดสายตามองตามไปดูอีก อ่านแล้วอ่านอีกด้วยอาการสนใจ ตัวหนังสือเหล่านั้น ขยำขยี้หัวใจหล่อน ให้ชอกช้ำ หล่อนถึงกับยืนน้ำตาตกใน ตัวหนังสือที่เขียนไว้นั้น มีใจความสั้น ๆ ดังนี้

"มอบไว้ต่างหัวใจของน้อง เป็นเครื่องระลึกเมื่ออยู่ห่างไกล"

วารุณี

หัวใจจรูญหวิว ๆ มองอะไรดูพร่าพราวไปหมด มีอาการคล้ายจะเป็นลม วิชิตกล่าวต่อไปอีก

"นี่แหละน้องสาวที่รักของฉัน"

คำพูดประโยคนี้ ประดุจมรสุมในท้องทะเล หล่อนแทบจะทรงกายไว้ไม่ได้ เนื้อตัวอ่อนเปียกและเย็นเยือก ที่หูดูเหมือนมีลมออกมารวย ๆ

วิชิตพูดแล้วก็เดินถือรูปนั้นเข้าไปในห้อง เธอถือเอาไปทำไม หล่อนประหลาดนัก!

"เธอต้องกลับไปแต่งงานกับคุณคนนี้อย่างแน่นอน" จรูญกล่าวกับตัวของหล่อน "เราจะไปอยู่ที่ไหน — ใครจะรับเลี้ยงเราอีกต่อไป โธ่เอ๋ย! คงไม่มีแน่" หล่อนกล่าวออกมาได้เพียงนี้ น้ำตาก็ไหลรินออกมาเป็นทาง ๆ

"เรานี่ชั่วช้าเหลือเกิน จะหาความคิดสักนิดเดียวก็ไม่มี ไม่ควรเลยที่จะไปสละกาย—สละใจไว้กับเธอ ๆ จะมาเห็นอะไรกับคนอย่างเรา โธ่เอ๋ย! กรรมอะไรอย่างนี้!"

คืนนั้นหล่อนนอนด้วยอาการทุรนทุราย แม้วิชิตจะปลอบประโลมหล่อนสักเพียงไร ก็ไม่ทำให้ใจของหล่อนชุ่มชื่นขึ้นได้ หัวใจครุ่นคิดอยู่แต่เรื่องวารุณีตลอดคืน คิดแล้วน้ำตาก็ไหลลงอาบแก้ม—เปรอะหมอน ด้วยความน้อยใจและเสียใจระคนกัน หล่อนกลัดกลุ้มที่สุด

ยิ่งนานวัน หัวใจหล่อนก็เหี่ยวแห้งลงทุกที และเบื่ออาหารราวกับเย็นยาถ่าย ร่างกายก็อิดโรยซูบซีดลงไปมาก วันหนึ่งวิชิตกล่าวกับหล่อนว่า

"ตั้งแต่วันนั้น ฉันเห็นเธอเผือดแห้งลงไปมาก ต้องมีเรื่องอะไรเกิดขึ้นในใจเป็นแน่ ฉันอยากจะรู้นักว่าเธอจะยึดยังฉันไว้ทำไม?"

"โธ่! ดิฉันไม่ได้ยึดยังคุณเลย" หล่อนตอบอย่างอ่อนน้อม เสียงนั้นเจือไปด้วยความ

เศร้า

"เธอไม่ยึดยังฉัน ก็ทำไมไม่บอกให้ฉันรู้เล่า มีอย่างที่ไหน อยู่ดี ๆ จะมีสีหน้าซูบซีดและร่างกายทรุดโทรมลงไปได้ถึงเพียงนี้ ถามจริง ๆ เถอะ—เธอมีเรื่องอะไร หรือว่าฉันทำให้เธอเจ็บช้ำใจประการใด?"

"เปล่าค่ะ!" หล่อนตอบห้วน ๆ

วิชิตรู้สึกงง และงวน ๆ จะหมดมานะที่จะเซ้าซี้เอาความจริงจากรุจญได้ แต่พยายามซักต่อไปอีก

"ฉันขอถามอีกครั้งหนึ่ง เธอมีเรื่องอะไร?"

หล่อนก้มหน้านิ่ง จะบอกเธอตามตรงก็ใช่ที่ ถ้าหัวใจเธอไม่เย็นจริงเช่นนั้น เธอมิลงความเห็นว่าเย็นคนชิงส์จนเกินไปหรือ? และซ้ำจะทำให้เธอขุ่นเคืองใจก็เย็นได้ ถ้าเธอเย็นจริงก็เลยพาลโกรธหล่อนยิ่งขึ้น ทางที่ดีหล่อนไม่ควรพูดให้เธอรู้เย็นดีกว่า

"เธอมีเรื่องอะไร—ทำไมไม่บอกฉัน?"

เธอถามอีกครั้งหนึ่ง แต่คราวนี้เสียงสั่นผิดปกติ

หล่อนรู้ว่าสามีชักโกรธแล้ว เธอจะล้วงเอาเรื่องในใจของหล่อนออกมาให้ได้ หล่อนหมดปัญญาไม่ทราบว่าจะตอบอย่างไร นอกจากคำง่าย ๆ ที่หล่อนนึกได้ ในขณะนี้ว่า

"เปล่าค่ะ—ไม่มีเรื่องอะไร"

เพราะความรักและความสงสาร วิชิตจึงล้อตส่าห์ปลอบโยนเพื่อจะได้รู้เรื่อง และช่วยเหลือ แต่หล่อนปฏิเสธ ไม่บอกตามความประสงค์ของเธอ เธอโกรธเย็นพึมเย็นไฟ และพูดออกมาด้วยเสียงอันไม่พอใจว่า

"ตายเสียก็ดี เกลียดเหลือเกิน"

แล้วเธอก็เดินไปเสียทีอื่น ไม่หันมามองหล่อนอีกเลย

คืนนั้น รุจญเข้านอนก่อนวิชิต และร้องไห้ครวญคราง นึกถึงคำพูดอันโกรธเคืองของสามีขึ้นมาครั้งไร ดูเหมือนว่าน้ำตาพากันวิ่งพรูออกมาไม่หยุดหย่อน เมื่อวิชิตเข้านอนเห็นภรรยามีอาการเช่นนั้น จึงถามว่า

"ร้องไห้ทำไม?"

หล่อนนิ่ง คงสะอึกสะอื้นอยู่ตามเดิม

"หรือเสียใจที่ฉันแช่งให้เธอตาย"

รุจญพูดออกมา แทบจะไม่ได้ยินเสียง คล้ายกับคนที่จวนจะขาดใจว่า

"ค่ะ! ดิฉันต้องตายในไม่ช้านี่แหละ"

เธอพูดด้วยอาการหัวเราะ "เท่านั้นก็ต้องร้องไห้ด้วย มีอย่างที่ไหน เขาถามดี ๆ ทำไมไม่บอก ถามจริง ๆ เถอะ รุจญ มีเรื่อง

หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร ไทยเขษม

อะไรหรือ?”

หล่อนคงยืดยังตามเคย และพูดด้วยอาการสะอึกสะอื้นว่า “ไม่มีเรื่องอะไร” วิชิตหมดปัญญาไม่สามารถค้นหาความจริงจากจรูญได้

ส่วนจรูญมีความเชื่อมั่นอยู่แล้วว่าวิชิตเคยรักวารุณี เมื่อมากะทบคำพูดของวิชิตเมื่อยามโกรธเข้าเช่นนั้น ก็เลยตัดสินใจอย่างผิด ๆ ลงไปว่า แน่แล้วเย็นความจริงใจของเธอต้องการให้หล่อนตายไปเสียเร็ว ๆ เพื่อจะได้ไปแต่งงานกับวารุณี สมใจนึก ความสุขของเธอกำลังคอยอยู่แล้ว แต่ความตายกำลังจะคร่าหล่อนไปในไม่ช้า

ในที่สุด หล่อนก็เริ่มเจ็บออด ๆ แอด ๆ เพราะความตรอมใจเรื่อยมา เย็นเพราะหล่อนเข้าใจผิดโดยแท้ ถ้าหล่อนรู้ความเย็นจริงของเธอแล้ว หล่อนต้องรักและบูชาเธอยิ่งกว่าเก่าหลายหมื่นเท่า แต่นี่หล่อนไม่รู้และไม่ยอกเรื่องราวให้เธอทราบ จึงต้องนอนเจ็บอยู่อย่างนี้ เย็นความผิดของหล่อนทั้งสิ้น ถึงกะนั้น วิชิตจะผูกใจเจ็บหล่อนสักนิดเดียวก็ไม่มี คงรักและสงสารหล่อนอย่างแท้จริงเหมือนเช่นเดิม ในระหว่างที่หล่อนเจ็บนี้ เขาสู้อุตส่าห์อดหลับอดนอนลาราชการมาพยาบาลหล่อนผู้เป็นภรรยายอดที่รักของเขาบางครั้ง เธอไม่กล้ามองดูหน้าหล่อนได้อย่างจัง ๆ เพราะรู้สึกสงสารมาก อาหารที่เข้าไปในลำคอหล่อนตะละคำแสนจะลำยาก วิชิตเบื่อหมดทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่อยากพบเห็นอะไรเลย นอกจากการหายเจ็บไข้ของภรรยาเท่านั้น

วันหนึ่ง ซึ่งเย็นวันที่จรูญมีอาการเพียบกว่าทุกวันตั้งแต่เริ่มเจ็บ หล่อนได้กอดคอสามีเข้ามาใกล้ ๆ และพูดเบา ๆ ว่า

“คุณขา! ชาตินี้ดิฉันมีกรรมฐานตกต่ำเย็นคนอัยจนไร้วาสนา ต้องลาก่อน ชาติหน้าจึงพบกันใหม่นะคะ” หล่อนพูดแล้วก็ร้องไห้และจูบสามีเย็นครั้งสุดท้าย แล้วก็สิ้นใจทั้ง ๆ ที่แขนหล่อนกำลังกอดอยู่ที่คอสามี วิญญาณของวิชิตแทบจะหลุดลอยตามหล่อนไปด้วยอีกคนหนึ่ง ความวิปโยคของวิชิตครั้งใดยังไม่เทียบเทียมครั้งนี้ น้ำตาไหลออกมาด้วยความสงสารและอาลัยอย่างเหลือประมาณ เธอจบหล่อนซึ่งชีวิตหาไม่แล้วครั้งหนึ่ง แล้วก็ซบหน้าอยู่ที่ศพภรรยายอดรักนั่นเอง

เธอนำศพภรรยาไปฝังไว้ที่วัดแจ้ง ตำบลโพธิ์กลาง ที่หลุมมีหินสลักลวดลายบ่งไว้แผ่นหนึ่ง และจารึกตัวหนังสือซึ่งปรากฏอยู่จนทุกวันนี้ว่า

อ้า จรูญ ยอดรักเพี้ยง ดวงมาลย์ พี่เอย
กรรมวิบากพรากนงคราญ จากข้อย
ขอผลกุศลทาน ตูเจตน์
จุ่งพบ จรูญ น้องน้อย ฟากฟ้า
เมืองสวรรค์

วิชิต มักไปที่หลุมฝังศพบ่อย ๆ บางวันก็นำดอกไม้ไปด้วย และอ่านหนังสือที่จารึกด้วยดวงใจอันเหี่ยวแห้ง เพราะความอาลัยและความรักระคนกัน

บทที่ ๑๐
น้ำใจของเพื่อน

สามอาทิตย์ให้หลังไปแล้ว วิชิตก็เริ่มเจ็บและนอนแบบอยู่บนเตียง เธอเจ็บครั้งนี้เกี่ยวแก่โรคหัวใจและเส้นประสาท เพราะได้รับความตรากตรำจากการอาลัยนึกถึง จรูญ ภรรยาที่ล่วงลับไปแล้วนั่นเอง เธอต้องไปรักษาตัวอยู่ที่กรุงเทพ ฯ มิฉะนั้นจะต้องตามหล่อนไปอีกคนหนึ่งอย่างแน่นอน และเมื่อถึงกรุงเทพ ฯ แล้ว เธอตั้งใจจะไม่บอกให้ใครทราบเลย เธอจะไปอย่างเงียบ ๆ ตรงไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ทีเดียว จะไม่แวะไปที่บ้านเย็นอันขาด เพราะกลัวจะพบ วารุณี และจะต้องเผชิญกับความหลัง แล้วก็จะทำให้อาการเจ็บของเธอกำเริบมากขึ้น

ไปอยู่ที่โรงพยาบาลอย่างซ่อนเร้นได้ ๓ วัน ก็พบกับ พนัศ อย่างผิดคาด เย็นด้วยวันนั้น พนัศ ไปเยี่ยมเพื่อนคนหนึ่ง ซึ่งอยู่ติดกับห้องของเธอ พนัศ ได้ยินเสียง วิชิต พูดกับนางพยาบาล ครั้งแรกแทบจะไม่เชื่อหูของเธอเลยว่า เสียงนั้น คือเสียงของ วิชิต สหายที่รัก แต่เมื่อได้สงบฟังอยู่นานจึงทราบว่าเย็น วิชิต แน่ จึงเดินเข้าไปหา

"เย็นอะไรไปเพื่อนรัก ?" พนัศ จับไหล่ วิชิต ด้วยความสงสาร และมองดูหน้าเธออย่างละห้อย

วิชิต จับแขน พนัศ ไว้แน่น และพูดอย่างช้า ๆ ว่า "โรคภายใน เกี่ยวกับเส้นประสาทและหัวใจเพียงเล็กน้อย"

"มาเมื่อไร ? ทำไมไม่บอกให้กันทราบเพื่อมาเยี่ยมเยียนและสนทนา" พนัศ จ้องดูที่หน้าสหายด้วยอาการตั้งใจ ในที่สุดเธอถอนใจยาวอย่างเสียใจ และพูดต่อไป

"กันได้มิจฉาหมายบอกไปแล้ว ว่าอย่าคิดอะไรให้มากไปนัก จงระวังรักษาตัวให้ดีเพื่อแต่งงานกับหล่อน แกไม่เชื่อกันจึงต้องเจ็บเช่นนี้"

เสียงหายใจยาว ๆ ของ วิชิต พนัศ ได้ยินถนัด

"กันไม่ได้เจ็บเพราะเรื่องนั้น" วิชิต พูดอย่างเยา ๆ "กันเจ็บเพราะเรื่องหนึ่ง....!"

"อย่าปฏิเสธเลยเพื่อนเอ๋ย! กันรู้ได้อย่างดี ๆ เพราะเรื่อง แม่วารุณี อย่างแน่นอน กันได้พูดกับ เจ้าคุณพ่อ ของกันแล้ว เย็นอันว่าท่านจะถอนหมั้น กันตั้งใจจะส่งข่าวไปให้แกทรายนานแล้ว แต่กำลังยุ่งด้วยเรื่องร้อยแปดไม่มีเวลาว่างเสียเลย จึงไม่ได้ส่งข่าวไปให้ และกันคิดว่า การที่จะไปพูดกับคุณพ่อของหล่อนนั้นคงไม่ยากอะไรเลย เชื่อว่าแกต้องได้แต่งงานกับหล่อนสมประสงค์"

"แต่งงานกับหล่อน?" วิชิต ถามด้วยดวงตาลุกวาว "แต่งงานอย่างไรได้! กันมีเมียแล้ว และที่กันต้องมานอนเจ็บอยู่อย่างนี้ก็เพราะเมียของกัน---"

พนัศ ร้องถามด้วยความตกใจ "มีเมียแล้วหรือ—วิชิต"? และเมีย—ทำไมจึงทำให้แกต้องมานอนเจ็บอยู่อย่างนี้?"

"เพราะกันรักหล่อนมากที่สุด รักด้วยความสงสาร ความดี และความซื่อสัตย์ของหล่อน หล่อนเป็นหญิงที่จนฐานต่ำ รู้จักสงบเสงี่ยมเจียมตัว กันรักหล่อนปานดวงใจ แต่วาสนาของหล่อนไม่ยืดยาว ดำเนิรไปยังไม่ได้แค่ไหน หล่อนก็เจ็บและจากไป กันแสนจะอาลัยถึงหล่อนยิ่งนัก ในที่สุดจึงต้องนอนเจ็บอยู่อย่างนี้" วิชิต เล่าด้วยความอ่อนเพลีย

"ไม่ควรจะเสียใจให้มากไปนัก มันถึงคราวที่จะต้องพลัดพรากจากกันแล้ว และเพื่อเปิดโอกาสให้แกได้แต่งงาน กับแม่วารุณีอย่างสมยานด้วย" พนัศ จ้องดูหน้าสหายอีกครั้งหนึ่ง แล้วพูดออกมาอย่างหนักแน่นว่า โชคแกดีกว่ากันหลายเท่า ความรักของกันไร้ค่า ต้องวิ่งเพ่นพ่านคล้ายโคเถื่อนคือ ผกาจิตต์ เปิดหนีไป กับคน ขับรถยนตร์ของหล่อนนานแล้ว และเดี๋ยวนี้ก็ยังไม่ทราบว่าเขาพากันไปอยู่ที่ไหน?"

วิชิต ริบทรงตัวขึ้นนั่ง และถามด้วยความประหลาดใจ "ใคร! คุณผกาจิตต์หรือ?"

พนัศ พะยักหน้า และ พูดซ้ำอีกครั้งหนึ่ง ว่า "ผกาจิตต์—หนีไปกับคนขับรถ นึกประหลาดบ้างไหม?"

วิชิต ส่ายหน้าช้า ๆ แสดงความเสียใจ "กันแทบไม่เชื่อ หล่อนจะตัดใจไปกับคนเช่นนั้นได้ แต่ความรัก—จะทำอย่างไรได้ กันเองยังเอาสาวใช้เป็นเมียโดยไม่ตะขิดตะขวงใจ

แม้แต่น้อย”

“ผู้ชาย ะมิเมียเย็นหญิงชะนิดไร ไม่ เย็น ของแปลก” พนัศ พูดออกมาอย่างหนักแน่น “ก็ที่ผัหญิงมีผัวที่ต่ำศักดิ์ทำไมจิงเย็นของแปลก พูดเช่นนี้กันคิดว่าไม่ถูก เมื่อความรักต่างฝ่ายต่างมาประสพกันเข้าแล้ว ก็ต้องปล่อยไปตามเรื่อง ตามแต่บุญกรรม เพราะอำนาจ ความรัก ทำให้เย็นไปได้ร้อยแปด สำหรับผู้ที่เหนี่ยวรั้งหัวใจไว้ ไม่ได้”

“แกพูดกำกวมมาก—วิชิต คิดดูบ้าง ซิ ลูกสาวเจ้าคุณ หนีไปกับคนขับรถยนต์ ดูออกจะยังไงกะมัง?”

วิชิต ยิ้ม “ก็จะทำอย่างไรได้ เพราะเขาเห็นดีด้วยกันแล้วทั้งสองฝ่าย และผู้ชายคงมั่นใจแล้วว่า ถึงตนจะไปสู่ขอตามระเบียบก็คงไม่สำเร็จ สู้พากันหนีไปไม่ได้” เธอหยุดถอนใจเสียครั้งหนึ่ง “บางครั้งกันยังเคยนึกจะทำเช่นนี้เหมือนกัน เพราะหมดทางที่จะดันรนให้ความรักถึงที่สุด แต่เมื่อหวนมานึกถึงความเย็นสุภาพบุรุษเข้าแล้ว—เลยต้องเลิก ต้องล้มความคิดอันต่ำ ๆ นั้นทันที”

พนัศ ถามอย่างประหลาดใจ “ใครกัน! บอกได้ ไหม?”

“ก็ใครเสียอีกเล่า—วารุณี น่ะซี กันจะพาหล่อนหนี เมื่อทราบว่าแกเย็นคู่หมั้นของหล่อน”

“จริ?” พนัศ ยิ้ม “ต่อไปนี้ไม่ต้องพาหนีแล้วเพื่อนรัก” เธอสั่นมือสหายเบา ๆ “ต้องได้แต่งงานกับหล่อนอย่างเปิดเผย—และเอิกเกริกที่สุด”

“อย่าเลยเพื่อนรัก หล่อนควรเย็นของเพื่อนแต่ผู้เดียว แกควรจะแต่งงานกับหล่อนตามความประสงค์ของผู้ ใหญ่ หล่อนเย็นหญิงที่พร้อมทั้งกายและใจ รู้จักการงานขยันขันแข็งไม่ใช่น้อย แต่งงานกับหล่อนเสียเถิด หล่อนสวยเย็นตาเหลือเกิน ความรักของแกเวลานี้ยังไม่ได้อยู่ที่ใครไม่ใช่หรือ?”

“ขอบใจ! แต่กันได้พูดไว้แล้วว่า กันจะไม่แต่งงานกับหญิงที่กันไม่รัก อย่างเด็ดขาด และจะไม่ ประพฤติ ตัว เย็น อ้ายมนุษย์ ที่ พราก ความรักของใครด้วย แกต้องแต่งงานกับแม่วารุณี และขอให้อยู่กันไปด้วยความสุขอย่างลิ้นเหลือจนกว่าชีวิตจะหาไม่ จะทำให้กันยินดีและปลาบปลื้มอย่างยิ่ง”

“แกไม่ได้รักหล่อนดอกหรือ?” วิชิต ถามเบา ๆ แทบจะไม่ได้ยิน

“ถูกแล้ว! กันไม่ได้รักหล่อน กันจะไม่ขอแต่งงานกับหล่อน และจะไปถอนหมั้น

จากคุณพ่อหล่อด้วย”

“เวลานี้รักใครบ้างหรือเปล่า?”

“มีบ้างแต่ยังไม่ถึงรักแท้ แปลกมาก! สายตาหล่อเมื่อกันหันไปดูที่ไร แสดงว่ารักกันจริง ๆ เสมอ และใจกันก็เต้นผิดปกติเมื่อตาต่อตาประสานกัน”

วิชิตถาม “คือใคร?”

“คือวิไลพักตร์—คนสวยในวัง” พนัศตอบ

วิชิตยิ้มเล็กน้อย “ตาหล่อเย็มไปด้วยความหวาน แก้มคือสิ่งที่ชวนให้หัวใจผู้ชายตกอยู่ในห้วงสิเน่หา แล้วก็มีอาการเคลิบเคลิ้มผู้ที่ได้เห็นต้องนึกรัก แต่เพื่อนเอ๋ย! กันไม่ชอบความเปรียวของหล่อน คือสายตาที่แล่นแปลบปลาบไม่มีเวลาสิ้นสุด”

“ธรรมชาติของหล่อนเย็นเช่นนั้น ไม่ควรติเตียน” พนัศค้าน

“หมายความว่าแกรักหล่อนน่ะซี?”

“ยังไม่แน่นัก เพราะเพียงแต่จะนึกรักเท่านั้น”

“ไม่ต้องปฏิเสธ กันคิดว่าแกต้องรักหล่อนแล้ว ความรักเกิดขึ้นเมื่อตอนหล่อนหันมายิ้ม พร้อมกับชายตามาที่แกด้วยรัศมีอันเกิดขึ้นตามธรรมชาติของหล่อน”

“คงเย็นได้! สิ่งเหล่านี้ทำให้หัวใจกันอ่อนลงทุกที ถ้าได้ประสพหนักเข้ากันก็ไม่รับรองว่าจะไม่รักหล่อน แต่อย่างไรก็ตามเพื่อนต้องแต่งงานกับแม่วารณี” พนัศพูดแล้วหันมายิ้มด้วยความจริงใจ

วิชิตยิ้มอย่างปลายปลิ้ม “ขอบใจเพื่อนรัก!”

เขาทั้งสองก็จับมือกันด้วยความยินดีอย่างจริงใจ

◎ ◎ ◎

เมื่อคุณพระอนุรักษ์ฯ ทราบข่าวจากพนัศว่า วิชิตลงมารักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ครั้งแรกรู้สึกโกรธที่เธอไม่ได้ส่งข่าวให้ท่านทราบเสียบ้างเลย แต่พนัศแก้ตัวให้ว่า การที่วิชิตไม่บอกก็เพราะกลัวจะทำให้ผู้อื่นตกใจ และเดือดร้อนที่จะต้องไปเยี่ยมเยียนเป็นการลำบาก และเหตุอื่น ๆ อีกหลายประการ

ในที่สุดคุณพระอนุรักษ์ฯ ก็ไปรับเธอมารักษาที่บ้าน โดยอ้างว่าเพื่อสะดวกต่อการที่ท่านจะช่วยรักษาพยาบาลและเยี่ยมเยียน ซึ่งวิชิตก็ไม่ขัดขวางความประสงค์ของท่านในข้อนี้

ผู้ที่ทุกข์หนักที่สุดก็คือวารุณี หล่อนไม่

ได้ออกห่างคนไข้เสียเลย คอยนั่งพยาบาล เพื่อช่วยให้
และชวนเธอพูดแต่เรื่องที่สุขใจ
หัวใจมีเวลาได้ชุ่มชื่น

พลบค่ำวันหนึ่ง หลังจากที่ วารุณี กลับ
จากรับประทานอาหาร ได้ถามเธอว่า

"วันนี้รู้สึกสบายขึ้นบ้างไหม—พี่วิชิต?"

"เรื่อย ๆ พี่คิดว่าอีกนานนักกว่าจะหาย"

วารุณี สะดุ้งใจเล็กน้อย แล้วบอกว่า

"ได้ยิน หมอ พูดกับคุณพ่อว่า อีกสองสามวันก็จะทุเลา"

"ลืมจดอง หมดแล้วหรือยัง? พี่อยากรับประทาน" เธอพูดค่อย ๆ ดวงตาอิดโรย

"ยังอยู่อีกถมไป" หล่อนลุกขึ้นไปหยิบที่โต๊ะมุมห้อง และตักใส่ชามแก้วมาให้เธอ พลางนึกในใจว่า "ขอให้กินได้มาก ๆ เถอะจะได้มีแรง โธ่! น่าสงสาร เมื่อไรจะหายก็ไม่รู้"

เงียบและเย็น ได้ยินเสียงช้อนกะทบกับชาม วารุณี มองดูเธอรับประทานอย่างเศร้า ๆ รู้สึกตื้นตันด้วยความสงสาร แววตาของหล่อนทำให้ วิชิต ใจเต้น เพราะรู้ว่าใจของวารุณี เวลานี้กำลังคิดถึงเรื่องอะไร

"ทำไมรับประทานได้น้อยนัก" หล่อนถามเมื่อเธอวางช้อน

"ที่แรกก็นึกยาก แต่เมื่อรับประทานเข้าไปได้เพียงสองสามคำก็เบื่อ"

แววตา วิชิต ที่มองดูหน้าหล่อนเต็มไปด้วยความกตัญญูและความรักใคร่ เธอรู้สึกขอบคุณหล่อนมาก ที่อุตส่าห์เอาใจใส่ถึงเพียงนี้ ถ้า วารุณี มองดูตา เธอสักเล็กน้อย จะรู้ได้ว่าหัวใจของ วิชิต เดี๋ยวนี้รู้สึกอย่างไร

"อยากรับประทานอะไรบ้างไหม ดิฉันจะทำให้" หล่อนถาม

"ช่างเถอะ! ลำบากเปล่า ๆ" เธอตอบ

"โธ่! พี่วิชิต ทำไมจึงพูดอย่างนี้เล่า? ถึงน้องจะเหนื่อยสักเท่าไรก็ไม่ว่า ขอให้พี่วิชิต หายเร็ว ๆ ก็แล้วกัน"

เธอยิ้มด้วยความยินดี และกล่าวในใจว่า "ช่างดีอะไรอย่างนี้—น่ารักเหลือเกิน! อย่างนี้แล้ว เจ้าพนัส ทำไมจึงไม่ต้องการหนอ?"

ลมพัดเข้ามาทางหน้าต่างฉิว ๆ ทำให้คนทั้งสองเย็นจับผิวเนื้อ หล่อนลุกขึ้นไปยืดหน้าต่าง แล้วกลับมาหยิบผ้าห่มขึ้นคลุมให้คนไข้

"น้องห่มให้นะ คืนนี้ลมออกจะพัดแรง คู่หมั้นบ้างหรือ?"

และหนาว พี่หนาวมากไหม?"

"รู้สึกหนาวเหมือนกัน นี่ทุ่มแล้ว?"

"เกือบสามทุ่มแล้ว พี่ควรจะนอนเสียเถอะ จะได้มีกำลังดีขึ้น"

"ยังไม่รู้สึกง่วงเลย" เธอพูดเอื่อย ๆ "เออหมู่นี้พบแม่วิไลพักตร์บ้างไหม?"

หล่อนรีบพูดเร็ว "พี่ถามถึงเขาทำไม?" หัวใจหล่อนเต้นผิดปกติ เพราะความสงสัยชะนิดหนึ่งเกิดขึ้น

"เย็นพรุ่งนี้เขาจะออกมาเยี่ยมพี่"

"ทำไมเขาจึงรู้ว่าพี่เจ็บ?" หล่อนถามเสียงสั่น ๆ

"พนัศเขาส่งข่าวไปถึงหล่อนว่า พี่เจ็บให้หล่อนมาเยี่ยมพี่บ้าง" วิชิตหันไปยิ้มนิดหนึ่ง "พนัศรักแม่วิไลพักตร์รู้ไหม?"

เหมือนกับภูเขาลูกโต ๆ หลุดออกจากอกหล่อนดีใจราวกับได้ขึ้นสวรรค์ ในที่สุดพูดว่า "เขารักกันเมื่อไรไม่ยักรู้"

"ยินดีให้เขาบ้างไหม?" เธอมองดูหน้าอันงามของวารุณีเสียครู่หนึ่ง แล้วกล่าวต่อไปอีกด้วยอาการยิ้ม "ไม่นึกเสียดายที่ลงทุนลงแรงเลี้ยงดูมาตั้งแต่เล็กจนโตหรือ?"

วารุณีเอื้อมมือไปหยิกเบา ๆ ที่แขนเธอด้วยความแค้น "ทำไมจึงพูดอย่างนี้ ราวกับว่าฉันอยากแต่งงานกับเขานัก" พอพูดจบก็ค้อนอย่างแสนงอน

"งั้นอยากแต่งกับใครเล่า บอกพี่ได้ไหม?"

วารุณีอายจนแก้มแดงเรื่อย หล่อนยิ้มเล็กน้อยเพื่อแก้ขวย และก้มหน้ารีดชายเสื้อ จึงไม่แลเห็นวิชิตลอยมองดูหล่อนด้วยอาการอย่างไร

ทันใดนั้นพนัศก็โผล่เข้ามาในห้อง และพูดว่า

"วันนี้ดูหน้าตาผ่องใสขึ้นมาก ถ้าจะทูเลาแล้ว"

วารุณีรู้สึกกะดากมาก พนัศเดินเข้ามาและกล่าวต่อไป

"แม่วารุณี ถ้าเป็นนางพยาบาล คงมีชื่อเสียงโด่งดัง เพราะรู้ใจคนเจ็บทุกอย่าง วิชิตมาจากโรงพยาบาลไม่กี่วัน ก็หายวันหายคืน"

ความกะดากของวารุณีทวีขึ้น จนทำให้หล่อนต้องแสร้งหัวเราะออกมาแก้ขวย ใน

ที่สุดจึงกล่าวออกไปว่า "แต่คงแพ้แม่วิไลพักตร์ ถ้าคุณพนัศเจ็บและแม่วิไลพักตร์พยายาบาล อาการไข้ของคุณต้องหายเร็วยิ่งกว่าที่วิชิตมากนัก

มีเสียงหัวเราะของคนทั้งสามประสานขึ้นพร้อม ๆ กันอย่างชื่นบาน เมื่อสงบแล้วพนัศหันมาต่อว่าวิชิตว่า

"แน่แล้ว! แกคงปูดให้แม่วารุณีฟัง" วิชิตนอนยิ้มด้วยความพอใจ "ก็—เรารักเขาหรือเปล่าเล่า?"

"หนอย! ยังถามได้ เดี๋ยวก็จะไม่เล่าข่าวดีให้แกฟังเสียเท่านั้น"

"เรื่องอะไร?" วิชิตถาม

"เรื่องอะไรเสียอีกล่ะ? เมื่อตะกี้กันไปหาคุณอาว์พระ และพูดถึงเรื่องแกกับแม่วารุณี——————"

ทั้งวิชิตและวารุณีนิ่งฟังอยู่ด้วยอาการสนใจ ในที่สุดพนัศกล่าวต่อไป

"ท่านบอกว่า ทรายจากคุณพ่อของกันก่อนแล้ว และท่านไม่ทรายเลยว่าแกรักแม่วารุณียิ่งกว่าพี่น้อง จึงได้รับหมั้น" พนัศหันยาย้ิมด้วยความยินดี แม้พนัศจะไม่เล่าต่อไป วิชิตกับวารุณีก็คงไม่โง่พอถึงกับจะเดาไม่ได้ว่าความหวังอันมีค่าของเธอทั้งสองจะสำเร็จหรือไม่?

"กลับบ้านละ คุยกันให้สนุกเถอะ ทิวาสวัสดี ทั้งสองคน!"

ถ้าพนัศหันมามองจะเห็นวิชิตดึงตัววารุณีเข้าไปใกล้ และประโลมด้วยความรักซึ่งเกิดขึ้นเย็นครั้งที่สอง เขาสนทนากันอย่างปลาบปลื้มจนนาฬิกาตี ๑ ราตรีนั้นเขาทั้งสองมีความร่าเริงในใจมากที่สุดในชีวิต

อาการอันเพียบหนักน่าวิตกของวิชิตนั้นช่างหายรวดเร็วผิดปกติ ต่อจากคืนวันนั้นสัก ๒—๓ วัน คนไข้ก็ลุกเดินได้ รู้สึกว่ามีเรี่ยวแรงชุ่มชื่นขึ้นมาก จนใคร ๆ รวมทั้งนายแพทย์ด้วย ถึงกับแปลกใจ เว้นแต่คุณพระอนุรักษ์ฯกับพนัศเท่านั้นที่ไม่แปลก เพราะทราบว่าหัวใจของวิชิตมีน้ำทิพย์หล่อเลี้ยงให้สดชื่น

เย็นวันนั้น วิไลพักตร์มาเยี่ยมวิชิต แต่หล่อนไม่ได้ใช้เวลาเพื่อมาเยี่ยมเธอเท่าใดนัก เพราะพนัศริบชวนไปคุยเสียที่ใต้ต้นลำใย ทั้งคนเจ็บก็ลงไปเดินเล่นในสวนดอกไม้ข้าง ๆ

สระน้ำกับ วารุณี วันนั้น อากาศดูเหมือนจะ วิชิต กับ วารุณี ก็ได้เริ่มขึ้น และต่อมา พนัศ
เย็นใจด้วยหนุ่ม ๆ สาว ๆ ท้องฟ้าดูปลอดโปร่ง กับ วิไลพักตร์ ทั้งสองงานนี้เย็นงานใหญ่อย่าง
และสดใส มิลมพัดมาฉิว ๆ เสียงนกร้อง เอิกเกริก มีเจ้านายและข้าราชการเสด็จ
จ๋อยู่ตามพุ่มไม้ เย็นเวลาเย็นที่มีความสุข และไปหลั่งน้ำพระพุทธมนตร์ คับคั่ง ทำให้
จากธรรมชาติโดยแท้จริง เจ้าของงานรู้สึกภูมิใจไม่ใช่น้อย จึงเย็นอันว่า
ต่อจากวันนั้นแล้ว งานสมรสระหว่าง เรื่อง **ชีวิตรัก!** ก็ยุติลงตรงนี้.

◎ เอาเปรียบมิตรคิดแต่ได้อายอดสู เขารอยรู้เงื่อนสายก็อายเหนียม
ใช่มิตรแท้ควรถือคือมิตรเทียม อย่าเลาะเลียมเล่นหัวกลัวอุบาย ฯ

ศ. ท.

สโมสรชี้เกียจ

โดย

ช. อ๊อดเมนะชัย

เมื่อพูดถึงสโมสรแล้ว เมืองใดประเทศใด หญิงและชาย ผู้ที่เป็นสมาชิก เมื่อเข้าสู่สโมสร จะมาตั้งกันอย่างพิศดาร เท่าประเทศยุโรป เป็นไม่มีเลยเลย แต่โดยมาก ก็เป็นสโมสรอย่างธรรมดา ซึ่งท่านก็ทราบกันดีอยู่แล้ว ยังมีบางสโมสรที่บางท่านยังไม่ทราบก็มีบ้าง เช่น สโมสรคนอ้วน ผู้ที่จะมาเป็นสมาชิกของสโมสร ต้องอ้วนจริง ๆ ตามข้อบังคับของสโมสร สโมสรคนผอมก็เหมือนกัน ผู้ที่จะเป็นสมาชิก ต้องเป็นคนผอมตามลักษณะที่กล่าวไว้ในข้อบังคับของสโมสร ยังมีอีกหลายสโมสร ซึ่งพอจะยกเอามาเป็นตัวอย่างได้ เช่น สโมสรเชื่อคำ สโมสรสูบกล้อง และสโมสรเปลี่ยนกาย สโมสรเปลี่ยนกายนี้มีสมาชิกทั้งต้องเปลี่ยนกายทุกคน สโมสรชะนิดนี้มักใช้เกาะเล็ก ๆ เป็นที่ตั้งสโมสร และยังมีสโมสรอื่น ๆ อีกมากมาย

ที่จะกล่าวต่อไปนี้ จะกล่าวฉะเพาะสโมสรชี้เกียจเท่านั้น สโมสรนี้เป็นสโมสรหนึ่งในยุโรป มีสมาชิกเป็นจำนวนมากมาย แต่โดยมาก เป็นคนมีอายุ และมีทรัพย์อย่างเหลือหลาย ไม่จำเป็นต้องทำอะไร หรือพะวงถึงการเงิน ชั่วแต่นั่ง ๆ นอน ๆ ก็มีเงินสำหรับใช้จ่าย อย่างเหลือแหล่ไม่รู้จักหมดจักสิ้น ถึงสมาชิกนั้นจะเป็นคนหนุ่ม ก็ต้องเป็นคนมีเงิน อย่างเหลือหลาย จนเป็นคนชี้เกียจได้ จะนั่งจะนอน อยู่

เฉย ๆ ก็ไม่เห็นจะต้องทุกข์ร้อนอะไร

วันหนึ่งที่จะเริ่มเกิดเรื่องสำคัญของสโมสรนี้ มีสมาชิกหนุ่มคนหนึ่งกำลังติดพันรักใคร่อยู่กับหญิงสาวงามวันนัดพบกันในเวลาค่ำด้วย บังเอิญหรือจะว่าคราวเคราะห์ของหนุ่มน้อยเกิดมีการประชุมขึ้นในวันนั้น และเขาก็จำเป็นต้องอยู่ฟังการประชุมให้จบด้วย การประชุมได้ดำเนินไปอย่างช้า ๆ ทั้งนี้เป็นเพราะความขี้เกียจของนายกสโมสรนั่นเอง หนุ่มน้อยรู้สึกเป็นเดือดเป็นแค้นมาก เพราะเวลานัดพบค่ำรักได้ใกล้เข้ามาแล้ว ครั้นจะขอปลีกตัวไปก่อนเลิกการประชุมหรือก็เกรงจะผิดต่อข้อบังคับของสโมสรขี้เกียจ จำใจต้องนั่งฟังการประชุมอยู่จนจบ คงเหลือเวลาอีกเล็กน้อยเท่านั้น ถึงแม้เมื่อการประชุมเสร็จแล้ว ถ้าหากจะรีบลุกออกจากห้องไปโดยอาการเร่งร้อน ก็จะผิดต่อข้อบังคับและถูกปรับเงินเป็นจำนวนมาก มาย ฉะนั้นเมื่อได้เดินออกจากห้องประชุมมาอย่างคนใจเย็นแล้ว จึงเดินมาโรงไว้รถยนต์อย่างช้า ๆ จะแสดงเป็นคนรีบร้อนไม่ได้ ต้องเป็นคนขี้เกียจเสมอ ความกลุ้มใจจะมีเพียงไรแก่ชายหนุ่มที่ได้นัดพบไว้กับหญิงสาวที่ตนรัก พอนั่งรถเรียบร้อยแล้วก็ค่อย ๆ แล่นออกจากสโมสร เพราะยังคงต้องแสดงเป็นคนขี้เกียจอยู่นั่นเอง

พอรถยนต์แล่นออกจากเขตต์ของสโมสรเชื่อว่าคงไม่มีใครที่เป็นสมาชิกในสโมสรเดียวกันเห็น จึงเร่งน้ำมันรถให้รถแล่นเร็วขึ้น เพราะเวลานัดพบยังเหลืออยู่น้อยเต็มที และพ่อหนุ่มน้อยจะอดกลั้นไว้อีกไม่ได้แล้ว ถ้าขืนช้าผิดเวลาไป เจ้าหล่อนคงไม่รออย่างแน่ ๆ รู้สึกได้ถูกพ้อง โดยสมาชิกคนหนึ่งว่าชายหนุ่มผู้นั้น ได้ขับรถยนต์ไปอย่างเร่งร้อน ซึ่งเป็นการผิดต่อข้อบังคับของสโมสร อันมีข้อความสำคัญอยู่ว่า จะอย่างไร ๆ ก็ต้องเป็นคนขี้เกียจเชื่องช้าเสมอ ฉะนั้นขอให้สโมสรจัดการปรับปรุงชายหนุ่มผู้นี้

นายกของสโมสรต้องเรียกสมาชิกทั้งหมดเข้าประชุม อ่านคำกล่าวโทษของโจทก์และให้จำเลยแก้คำพ้อง

ชายหนุ่มผู้เคราะห์ร้ายได้ยืนขึ้นกล่าวคำคัดค้านว่า ‘เหตุที่ข้าพเจ้าได้ขับรถยนต์ไม่เป็นไปในเชิงขี้เกียจนั้น หาเป็นความจริง

อย่างโจทก์กล่าวหาไม่ ความเย็นจริงที่ ขี้เกียจที่จะชักเท้าออก รถยนต์จึงแล่นเร็ว
รถยนต์ได้แล่นเร็วนั้น ก็เพราะเย็นความ ดังนี้”
ขี้เกียจของข้าพเจ้า คือ ข้าพเจ้าขับรถไป นายกของสโมสรจึงลงมติว่า การที่
อย่างช้า ๆ มิได้เร่งร้อนจะไปไหนเลย บังเอิญ รถยนต์ได้แล่นเร็วนั้น เพราะความขี้เกียจของ
เท้าไปเหยียบเอาที่เร่งน้ำมันเข้า และบังเกิด เขาต่างหาก ให้ยกคำพ้องของโจทก์เสีย

◎ ต้นไม้ล้มเลยข้ามก็งามอยู่
เกิดเย็นคนในแผ่นดินอย่าหมิ่นคน
เย็นเศรษฐีมีทรัพย์นับหมื่นแสน
อนิจจาทั่วโลกโศกสุขมี

ใช่คนผู้กีดขวางทางถนน
เคยยากจนพงศ์ไพร่กลับได้ดี
คราวขาดแคลนนุ่งผ้าห่มผ้าผี
ยากเข็ดที่มีเข็ดครั้งระวังเอย ฯ

ศ. ท.

อัฐยายซื้อขนมยาย

ของ

สารทูล

พอข้าพเจ้าตื่นจากนอน เปิดประตูออกไป ทำไมรึ ?" ข้าพเจ้าย้อนให้ รับอากาศตอนเช้าที่สนามหญ้าหน้าบ้าน ก็พบคุณประสมสหายที่รักกำลังเดินตรงเข้ามา.

"แหม ! ตื่นแต่เช้าเทียวนะ ?" คุณประสมทักขึ้น

"ใครเช้ากว่ากันแน่ ?" ข้าพเจ้าถาม

คุณประสมหัวเราะคิก ๆ แล้วส่งหนังสือที่ถืออยู่ในมือให้ข้าพเจ้าดู.

"ไทยเขษม ฉะบับ เฉลิม พระชนม์ พรรษา ใช่ไหม ?" ข้าพเจ้าถาม เพราะจำหน้าปกได้.

"ฮือ !" คุณประสมว่า "แกเห็นอย่างไรบ้างเรื่องในฉะบับนี้ ?"

"สมเย็น ฉะบับ บรรจบ ๓ รอบจุลจักร !" ข้าพเจ้าย้อนให้ "อ๋าย ! ไม่ใช่พรรค์นั้น" ประสมตั้งกะทู้ "กันอยากขอความเห็นแกว่าเรื่องต่าง ๆ ที่ลงพิมพ์นะ เย็นยังไง ?"

"เข้าทีทุกเรื่อง ! แต่ดูเหมือนเรื่องของแกไม่มี ?"

"ถูกแล้ว ของกันไม่มี, เพราะไม่ได้เขียนส่งไป แต่นี่แน่ะสิริ ! เล่มต่อ ๆ ไป เย็นมีเรื่องของกันแน่ คอยเสียก่อนก็ได้"

"เรื่องอะไร ? บอกบ้างซิ !" ข้าพเจ้ากะเซ้าถาม

"อัฐยายซื้อขนมยาย !" ประสมตอบวางหน้าเฉย

"แกหมายความว่ากระไร ?" ข้าพเจ้า

ถาม เพราะรู้สึกงงเต็มทีแล้ว ประสมควัก ว้วนกระดาษออกจากกะเป๋าเสื้อยื่นให้ข้าพเจ้า แทนคำตอบ ข้าพเจ้ารับมาพลิก ๆ ดูก็ร้อง "อ้อ! ประสมแกเข้าใจหากินมาก"

"แกช่วยส่งให้กันด้วยนะ!" ประสมพูดอย่างยิ้มกริ่ม

"เอาเถอะ กันจะอ่านให้จบเสียก่อน แล้ว จึงจะช่วยส่งไปให้เอง"

ต่อมาการสนทนาระหว่างเราทั้งสองก็กลายเย็นเรื่องอื่น ๆ พอได้เวลา ๗ น. เศษ คุณประสมก็ลากลับ

เรื่องที่ประสมเขียนมาทำไมเขาจึงให้ชื่อว่า "เรื่องอัฐยายซื้อขนมยาย" ขอท่านได้อ่านดูเองเถิด.

ไทยเขษม ฉะบับบรรจบ ๓ รอบจุลจักร

(ปีที่ ๖ เล่มที่ ๗ วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ. ศ. ๒๔๗๒)

คำถวายพระพรชัย		คณะไทยเขษม	หน้า พิเศษ
มาสานุสสรณ์		พระยาศรีสุนทรโวหาร	,, ๘๓๗
วันเกิด	พระนิพนธ์	กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์	,, ๘๓๘
สตรีวันนี้และวันหน้า		ครูเทพ	,, ๘๔๒
ใครเขียน		แสงทอง	,, ๘๔๔
จตุระวรรณะคำกลอน		ขุนสุนทรภาษิต	,, ๘๔๗
สารทิทราย		พรรธนะแพทย์	,, ๘๕๒
วัดพุทไธศวรรย์		นายรุ่ง ผลานุเคราะห์	,, ๘๕๗
สยามหัสดิน		ขุนจงจัดนิสสัย	,, ๘๖๑
พระนางกาลิ		ประภาศรี	,, ๘๖๘
ธมฺมวิจยะ		อุบลวรรณ	,, ๘๘๗
โปตันกงจู๊		ดินสอ	,, ๘๘๙

ดาราคู่ชีพ . . . . . ม. จ. อากาศดำเกิง . . . „ ๔๐๕
ขุมทรัพย์พระยาจันทบุรี . . . อ. ภาคสุวรรณ์ . . . . „ ๔๒๑
ปูงามัส . . . . . ศารทูล . . . . . „ ๔๔๔
ก่อนเฉลิม . . . . . ครรชิต . . . . . „ ๔๔๗
คำให้การของผู้รักชาติ. . . . ประจักษ์ พันธุมโพธิ . . . „ ๔๖๗
ประกิรณกธรรมิกถา . . . . อ. น. ก. . . . . „ ๔๗๕
เฉลิม ราช วัสส. . . . . มรกต . . . . . „ ๔๘๒
แซยิด. . . . . ศิวศริยานนท์. . . . . „ ๔๘๗
เนื้อคู่ . . . . . ดอกไม้สด . . . . . „ ๔๙๒
มะเสงนักษัตร์ . . . . . อายัณโฆษ . . . . . „ ๑๐๒๒
งู . . . . . กาญจนาคพันธ์ . . . . „ ๑๐๔๗
วิชชาน่ารู้ . . . . . ป. เมนะชัย . . . . . „ ๑๐๖๕
อันตวาทิ . . . . . ศุกรหัศน์ . . . . . „ ๑๐๗๐

ไทยเขษม ฉะบับบรรจบ ๓ รอบจุลจักร

ใครเขียนอะไรบ้าง

บรรยายเบ็นกลอนตลาด โดยนายประสม สลวยวิทย์

◎ ถวายพระ พรชัย ไทยเขษม

เจ้าคุณศรี หมื่นศรี มีนิคเนม สุขเกษม สู่สวรรค์ ประพันธ์มา
สานุสสรณ์ ตอนฝรั่ง สันสกฤต โคลงลิขิต พิมพ์หรู อยู่ปกหน้า
เสด็จครู ชาญกลอน แต่ก่อนมา ทรงรจนา กำเนิด วันเกิดมี

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

ศารทูล มิน

ท่านครูเทพ ลำนำ คำเสนาะ ช่างพริ้งเพราะ กล่าวแก้ เรื่องแม่ศรี
วันนี้และ วันหน้า ว่าสตรี เข้าเก่งกี ฟ้าแท้ ไม่แพ้ชาย
เอ๊ะ! ใครเขียน แสงทอง มองดูปราด วะ! กลับชาติ ยุ่งใหญ่ น่าใจหาย
จตุระ วรรณะ อธิบาย เข้าใจง่าย คำกลอน สุนทรครู
พรรณนะ แพทย์เล่า เขาก็ขัน เขียนว่าฉัน อยู่คนเดียว เปลี่ยวใหญ่หู
สารทิทราย สือสาร พาลลอยดู ก็พบคู่ คู่เขา เดิรเคล้ากัน
รุ่งผลา นุเคราะห์ เลาะเข้าวัด มิภาพชัด แจ่มใส พุทไธสวรรค์
กล่าวตำนาน น่าฟัง อยู่ทั้งนั้น พระศรีค้น กลอนไว้ ก็ได้ยล
เรื่องสยาม หัสดิน คชินทร์แท้ รอบรู้แก้ เกียรติยศ ปรากฏผล
ขุนจงจัด นิสสัย ได้ประพนธ์ ประโยชน์ล้น เลิศล้ำ เย็นตำรา
เทวรป โบราณ พาลาะเก่า เข้าของเขา ประภาศรี ดิภายา
ช่างร้อยกรอง อ่านเล่น เหมือนเห็นมา ถัดถึงหน้า อมฺมยล อุบลวรรณ
ท่านดินสอ เรื่องที่เจ็ด ก็เสร็จสม ปล่อยคารม ท้าวไป ถึงไต้ฮั่น
ฉะบับอา จารย์ฮก ยกย่องกัน เรื่องโปตัน กงจู๊ ผู้ปรีชา
ยังคารา คู่ชีพ ต้องรีบอ่าน สารยาญ ยอกกล่าว เก้าร้อยห้า
ท่านอากาศ ปราชญ์เปรื่อง เลื่องลือชา ประทานมา ฉะบับนี้ เออดีจริง
ยังขุมทรัพย์ พระยาจันท ฯ นั้นใช่โคม คล้ายปู่โสม เพราะว่ามี ตอนผีสิง
เรื่องของ อ. ภาคสุวรรณ์ ขยันจริง แต่แอบอิง อ่านเล่น ไว้เย็นนัย
ศารทูล ศูนย์หาย ไปหลายนัด ปู่งามัส เขียนมา น่าสงสัย
ฉะบับแขก แปลกอยู่ ควรดูไว้ เรื่องดอกไม้ เงินทอง ของโบราณ
ท่านครรชิต ฝั่นเสียปอน ก่อนเฉลิม ดูเค้าเดิม เล่นเอางง ชักสงสาร
ถัดอีกเรื่อง นิ้กขำ คำให้การ เย็นพะยาน รักชาติ ประหลาดครัน
ของประจักษ์ พันธุมโพธิ อุคโฆสศัพท์ ลงกำกับ แปลแต่ง แข็งขยัน
สาธุโว อ. น. ก. ก็อีกอัน บรรยายธรร มิกถา ล้วนน่าฟัง

มรกต กล่อมโคลง ขรรโลงปราชญ์ เฉลิมราช วัสยิน ถวิลหวัง
เย็นคติ แน่แท้ แก่ผู้ฟัง ควรจะตั้ง ใจตระหนัก เกิดภักดิ์
ศิว ศริยานนท์ อิกคนหนึ่ง แถลงถึง แซยิด กิจฤาษิ์
เย็นตำนาน กว้างขวาง ทางพิธิ ไทยก็มิ จีนก็ทำ กันร่ำไป
เรื่องเนื้อคู่ รักใคร่ ดอกไม้สด ช่างย้อยหยด คารม สมสมัย
อ่านเสียเพลิน เมินภาพ วะวาบใจ ช่างกระไร แว่นตา ฟ้ยผ่าซิ
อายัณโฆษ โดดมา อยู่น่าหลัง เล่าให้ฟัง เรื่องมะเสง เก่งถึงที่
คู่กับงู คุณสง่า ท่าเข้าที เพราะผู้นี้ ก็ชำนาญ การร้อยกรอง
กาญจ นาคพันธ์ นั่นเย็นไร สกุลได้ นามงู ดูท่านคล่อง
ถ้าจะแปล เห็นจะได้ ใคร่อยากลอง มังกรทอง ถูกไหม อย่างไรคุณ
เรื่องวิชชา น่ารู้ ชูอายุ อ่านแล้วลุ สุขแท้ ไม่แปลหมุน
ของท่าน ป. เมนะชัย อย่างไรคุณ เราควรอุ่น ใจว่า ได้ยาดี
ถึงตอนจบ ศุกรหัศน์ สันทัดถ้อย ว่าป่วยบ่อย พึงหาย ร้ายถึงที่
มาพบ บรรณาธิการ พาลเซ้าซี้ ให้เขียนอัน ตวาที เดือนนี้เอย ฯ

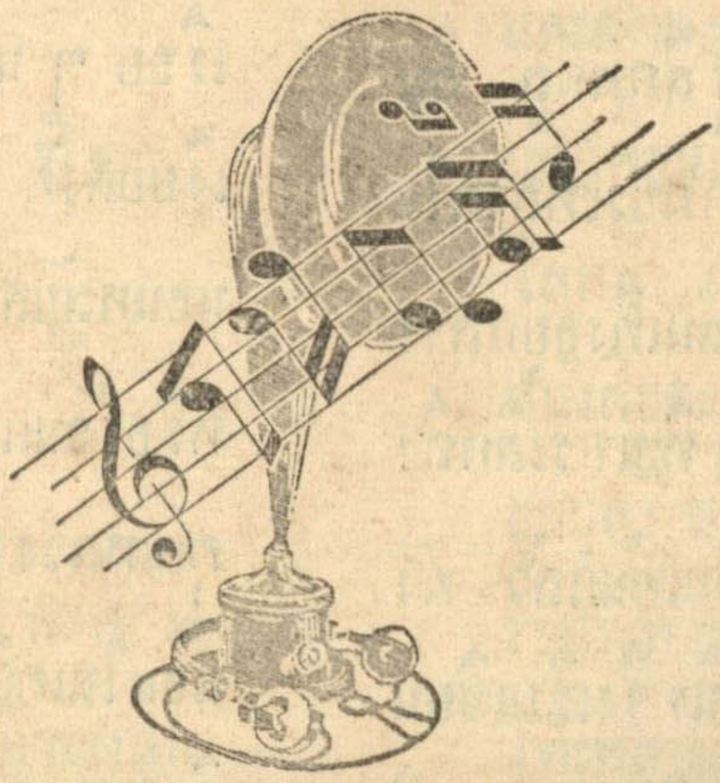

(ต่อจากหน้า ๑๑๘๗ ฉะบับ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๒)

บทที่ ๕
ในเรือมาลินี

วันที่ ๒๘ พฤษภาคม พ. ศ. ๒๔๗๐

กราบเท้า คุณพ่อ

นิจตื่นขึ้นวันนี้มีความรู้สึกพิกล ตื่นเต้นและเบิกบาน สนุกแกมประหลาดใจ เมื่อเห็นตัวอยู่ในเรือ ซึ่งแล่นเทิ่งอยู่กลางทะเล คุณพ่อเป็นคนแรกที่นิจระลึกถึง หลังจากที่ได้รู้สึกตัวหายตื่นเต้นแล้ว ดังนั้น เมื่อแต่งตัวเสร็จ นิจจึงเริ่มเขียนจดหมายฉะบับนี้ทีเดียว นิจอยากจะมีความสามารถในทางประพันธ์มากกว่านี้สักหน่อย จะได้เล่าถึงภาพที่ได้เห็นอยู่ตรงหน้านิจในเวลานี้ได้ชัดเจน ท้องฟ้ากระจ่าง เมฆขาวบริสุทธิ์ ไม่ทราบว่าพระอาทิตย์เวลานี้แฝงอยู่ที่ใด ลมพัดเรื่อย ๆ นอกจากเสียงเครื่องยนตร์แล้วเงียบสงัด เพราะยังไม่มีใครตื่น นิจนอนหลับสบายเมื่อคืนนี้ ไม่รู้สึกแปลกที่หรือร้อนแม้แต่น้อย ตรงกันข้ามกับคุณหลวง บ่นออดแอดตลอดเวลา ลงท้ายนอนในเคบินไม่ได้ ต้องไปนอนหัวเรือ นิจนอนบนเตียงชั้นสูง เมื่อเวลาขึ้นบันไดและคลานขึ้นเตียงนั้น อดหัวเราะไม่ได้

รู้สึกคล้ายเมื่อเด็กๆมุดใต้ถุนเล่นซ่อนหา ตอนเช้ามืดเราผ่านเกาะพะงันมา แต่ นิจ ไม่ได้เห็น เวลานี้เราอยู่ระหว่างฟ้ากับน้ำแท้ ๆ อากาศบริสุทธิทำให้ นิจ มีความสุขราวกับตัวจะลอยได้ นิจ คิดถึง คุณพ่อ และ คุณแม่ เหลือประมาณ เมื่อคืนนี้ตอน คุณพ่อ ลงจากเรือ นิจ รู้สึกเหมือนจะร้องไห้ กลั้นน้ำตาจะไม่อยู่เสียให้ได้ ถึง คุณพ่อ กับ คุณแม่ นิจ ก็เชื่อว่าเศร้าใจมากเหมือนกัน นิจ แน่ใจว่า คุณพ่อ มีน้ำตาคลอ เมื่อกอด นิจ เย็นครั้งสุดท้าย จดหมายฉะบับนี้ดูไม่มีสาระอะไรเลย ถึงกะนั้น นิจ ก็แน่ใจว่า คุณพ่อ คงดีใจเมื่อได้รับ นิจ เรียนกับคุณพ่อ อีกครั้งหนึ่งว่า นิจ มีความสุขอย่างยิ่ง

นิจ กราบ และจูบ คุณพ่อ คุณแม่ ด้วยความเคารพอย่างสูง.

นิจ

◎ ◎ ◎

เรือมาลินี

วันที่ ๒๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๐

กราบเท้า คุณพ่อ ยอดที่รักของลูก

วันนี้เป็นวันที่สองที่ นิจ จากกรุงเทพฯ มา นิจ ตื่นแต่ย่ำรุ่ง รู้สึกใจคอเอิกยานเอาจริง ๆ คลื่นและลมสงบ น้ำในทะเลเรียบ ผิดกับเมื่อคืนนี้ ซึ่งเวลา ๒๒ นาฬิกาเศษ มีลมและคลื่นจัด เรือโคลงจนรู้สึกมีผู้ โดยสารเรือที่เป็น ผู้หญิง สองสามคนตั้งต้น รับประทาน มะม่วง และส้ม กันท่าไว้แล้ว บางคนถึงคืนอาหารที่รับประทานแล้วให้กับปลา เคราะห์ดีที่ นิจ ไม่เป็นอะไรสักนิดเดียว นิจ รับประทานอาหารได้มากและหิวบ่อยกว่าเมื่ออยู่บ้าน แม้อาหารในเรือมีถึง ๕ เวลา และไม่ห่างไกลกันเกิน ๓ ชั่วโมง ก็ยังมีเวลาหิวก่อนจนได้คิดว่ากว่าจะกลับถึงบ้าน นิจ เห็นจะอ้วนตุ๊ และมุดเข้าห้องใต้บันไดไม่ได้ อีกต่อไป นิจ ต้องสารภาพว่า แม้ระหว่างเดินทางนี้ นิจ รู้สึกใจคอเอิกยาน แต่บางคราวก็อดเหงา และคิดถึง คุณพ่อ คุณแม่ไม่ได้ คุณหลวงเป็นเพื่อนเดินทางที่เลวที่สุด ที่จะหาได้ในโลกนี้ เพราะไม่พูดไม่คุยเสียเลย อ่านหนังสือตลอดวันตลอดคืน ถึงไม่อ่านก็นั่งสูบบุหรี่ ขรึมอยู่เฉย ๆ นอกจากในเวลารับประทานอาหารเท่านั้น เพราะมีผู้นั่งร่วมโต๊ะหลายคน เขาชวนคุย จึงต้องพูดด้วย คุณหลวง พูดอังกฤษ เสียงเย็นฝรั่งมาก

ส่วน นิจ ไม่กล้าพูดให้เธอได้ยิน เพราะกลัวจะพูดผิด ขายหน้า เวลาที่ นิจ เขียนจดหมายนี้ นิจ นั่งอยู่หน้าเคบิน มองดูน้ำในทะเล สีน้ำเงินแก่ เย็นมันระยับ คณหลวงยังไม่ตื่น เมื่อคืนนี้ นอนที่หัวเรือตามเคย นิจ ตื่นขึ้นตอนดึก รู้สึกว่านอนอยู่คนเดียว ออกใจหาย จากห้องนอน มองเห็นท้องฟ้าคล้ายกับเย็นพื้นเดียวกันกับทะเล ดูมืดต้อและดำมะเมื่อม น่าหวาดเสียว คุณพ่อคงไม่เอ็ด นิจ นะคะ ที่ขลาดเช่นนี้ เพราะนิจ ไม่เคยออกทะเล อย่างไรก็ดี นิจ นอนหลับเย็นปกติได้ อีกจนเช้า

พรุ่งนี้ นิจ จะเขียนถึง คุณพ่ออีก ตั้งใจจะเขียนทุกวัน แต่ คุณพ่อ จะได้รับจดหมายทั้งหมดในคราวเดียวกัน เมื่อ นิจ ไปถึงสิงคโปร์ แล้ว

ลูกจูบ คุณพ่อ คุณแม่ ด้วยความรักอย่างยิ่ง.

นิจ

◎ ◎ ◎

เรือมาลินี

วันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๐

กราบเรียน คุณพ่อ คุณแม่ที่รักยิ่งของ นิจ.

เช้าวันนี้ ทะเลยิ่งงดงามกว่าสองวันที่แล้วมาอีก พระอาทิตย์เริ่มโผล่จากขอบทะเล ยังแลไม่เห็นดวง ส่วนก้อนเมฆที่ยังดวงอาทิตย์อยู่นั้น เย็นสีน้ำเงินแก่ และดูเย็นปุยคล้ายสำลีที่ย้อมด้วยแสงสีเหลืองแก่ ถัดจากสีน้ำเงินมีลักษณะคล้ายแสงไฟฉายจากถ้ำมืด น้ำในเวลานี้สีเขียวเปลือกแตงโม กับมีแสงขาวยิบ ๆ แกม ช่างงามแท้ ๆ ขณะที่ นิจ มองดูธรรมชาติอันสดใสนี้ ใจช่างคิดถึง คุณพ่อ เสียเหลือเกิน ถ้า นิจ ได้มาเที่ยวกับคุณพ่อคุณแม่แทนที่จะเดินทางมากับชายผู้หนึ่ง ซึ่ง นิจ ไม่เคยรู้จักมักคุ้นมาก่อน แต่เขาผู้นั้นได้ชื่อว่าเป็นสามีของ นิจ — นิจ จะสนุกสนานกว่านี้มาก นิจ อยากให้ คุณพ่อ ยืนพิงลูกกรงตรงที่ นิจ ยืนอยู่เมื่อสักครู่ข้างหนึ่ง และคุณแม่ ยืนอยู่อีกข้างหนึ่ง ส่วน นิจ ยืนตรงกลาง นิจ จำสายตาของ คุณแม่ ที่มองดู คุณพ่อ ด้วยความรักอย่างบูชา และสายตาของ คุณพ่อ ที่มองดู คุณแม่ด้วยความรักอย่างดูดดื่มได้ดี เป็นสายตาที่น่าดูน่าชม ยิ่งกว่าสิ่งใด ๆ ในโลก สำหรับ นิจ เมื่อสายตา ทั้งสองฝ่ายนั้น รวมกัน มองมาที่ นิจ นิจ รู้สึกตัวคล้ายถูกคลุมอยู่ด้วยแสงชะนิดหนึ่งที่อบอุ่น และเป็นของวิเศษ สามารถป้องกันอันตรายได้ทุกสิ่งทุกอย่าง ในขณะนั้น นิจ รู้สึกตัวเหมือนอยู่ห่างไกลจากโลกมนุษย์ กล่าวคือ

อาจสามารถทำอะไรได้ตามใจ โดยไม่กลัวผิด และไม่หวาดเกรงมนุษย์ใด โดยอาศัยแสงนั้นปกคลุมอยู่ แต่ในเวลาที่ นิจ ห่างคุณพ่อคุณแม่มานี้ นิจ รู้สึกว้าเหว่ขึ้นทุกที นิจ คิดเอาเองว่า คนที่ตายอดเคยเดียวได้ โดยอาศัยคนขูงครั้นผู้ขูงปล่อยทิ้งเสีย ต้องเดียวคลำไปแต่คนเดียว คงมีความรู้สึกชะนิดเดียวกับที่ นิจ มีอยู่เดียวนี้ บางที คุณพ่อ คงจะโกรธ นิจ ที่คิดอะไรเหลวไหลเช่นนี้ โปรดอย่าคุ นิจ เลยค่ะ นิจ รู้สึกเช่นนั้นจริง ๆ และได้ห้ามใจแล้ว แต่ก็ไม่ไหว เช้าวันนี้มีอาการหนักกว่าทุกวัน.

เมื่อวานนี้ตลอดวัน เราไม่ได้เห็นฝั่งหรือเกาะเลย เรือกำลังแล่นอยู่ในทะเลจีน ตกค่ำลมแรงและคลื่นก็จัด เสียงน้ำกะทบเรือดังซ่า ๆ มองดูไปข้างหน้ามืดตื้อไม่เห็นอะไรนอกจากแสงดาวยิบ ๆ กับตันบอกเมื่อคืนนี้ว่า คืนวันนี้ราวเที่ยงคืน เราจะได้เห็นกะโจมไฟของเกาะสิงคโปร์ ดังนั้น พรุ่งนี้เช้า นิจ จะได้ขึ้นบก และภายใน ๕ วันจากนี้ คุณพ่อ จะได้รับจดหมายของ นิจ ที่ นิจ เขียนด้วยความกระหาย อยากพบอยากเห็นคุณพ่อคุณแม่ ของนิจ อยากอยู่ในวงแขนของ คุณพ่อ อยากเห็นดวงตาอันเต็มไปด้วยความกรุณา ที่เคยมองดู นิจ อยากจะเล่าอะไร ๆ ในใจของ นิจ ซึ่งเวลานี้ นิจ เล่าไม่ถูก ให้คุณพ่อ ฟัง ในใจของ นิจ เวลานี้ เต็มไปด้วยความรัก และคิดถึงคุณพ่อ คุณแม่ทั้งนั้น.

โดยความรัก อย่างพรรณนา ไม่ได้ สมใจลูกกราบ คุณพ่อคุณแม่ ด้วยความเคารพ

นิจ

◎ ◎ ◎

จดหมายเหล่านี้ นิจ เขียนถึง พระยาสุรแสนสงคราม เป็นจดหมายเหตุประจำวันในเวลาเช้าเมื่อพับจดหมายสามฉะบับ สอดลงในซองเดียวกันแล้ว นิจ ขยับตัวพิงเก้าอี้ รวบเสื้อคลุมสำหรับใส่ในห้องนอนให้กะชับ พลางถอนหายใจยาว หล่อนทอดสายตา อันมีแววหวานซึ้งมองดูน้ำ ซึ่งใยจักรพัดแหวกออกเป็นทาง ในสมองเต็มไปด้วยความคิดแปลก ๆ ร้อยแปดประการ ลมพัดแรงต้องผมดำขลับของหล่อนปลิวไสว และตกลงมาปกคลุมหน้าผากอันขาวสะอาด นิจ ไม่นำพา หล่อนนั่งนิ่งอยู่เช่นนั้น ปล่อยเวลาให้ผ่านไปนานเท่าไรไม่รู้สึกตัว จนกระทั่งได้ยินเสียงฝีเท้าหนัก ๆ ดังขึ้นข้าง ๆ นิจ สะดุ้ง เหลียวไปดูก็เห็น หลวงธนสาร ฯ มีผ้าห่มนอนพาดบ่า เขาหยุดยืนข้างหล่อน แล้วพูดห้วน ๆ ว่า

“สายแล้ว ยังไม่ได้แต่งตัวอีก จะแต่ง

ก่อน หรือจะให้ฉันแต่งก่อนล่ะ ?”

นิจ ช้อนสายตาอันอ่อนหวานมองดูเขาแล้วตอบอย่างนุ่มนวล

“ คุณหลวง แต่งก่อนเถอะค่ะ ! ”

เขาหันหน้ากลับไปจากหล่อนโดยไม่พูดว่ากระไร นิจ ถอนหายใจยาวอีกครั้งหนึ่ง และมองตามร่างอันสูงโปร่งหายเข้าไปในห้อง จากใต้บังตา หล่อนมองเห็นเท้าเขาเดินไปเดินมาและได้ยินเสียงกุกกักอยู่นาน ราว ๑๐ นาที เขาก็เปิดบังตาออกมา ในมือถือหนังสือเล่มหนึ่ง เขาพูดกับหล่อนห้วน ๆ ตามเคยว่า “ เสร็จแล้ว ” แล้วก็เดินไปทางหัวเรือ

หญิงสาวรู้สึกว่าตันคอหอย และน้ำตาแล่นขึ้นมาคลอหน่วย โดยที่หล่อนเองก็ไม่ทราบว่าเย็นเพราะเหตุไรแน่ นับแต่วันแรกที่ได้แต่งงานแล้ว รู้สึกว่าความซึนบานได้หายไปทีละเล็กละน้อย จนถึงเช้าวันนี้ไม่มีเหลืออยู่เลย มีแต่ความเศร้าสลดเข้าแทนที่ ทั้งนี้เพราะชายผู้เย็นสามีของหล่อนนั้น มิได้เคยพูดจาปราศัยกับหล่อนด้วยวาจาอันอ่อนหวานสักครั้งเดียว เสียงของเขาที่พูดกับหล่อนมักแข็ง และแกมความฉุนเฉียวอยู่ด้วยเสมอ ทั้งสายตาที่มองดูหล่อนก็กะด้างไม่อ่อนโยน เขาพยายามที่ห่างจากหล่อนจนออกนอกหน้า ในวันแรก ๆ นิจ นึกยอกกับตัวเองว่า หล่อนเย็นเด็กที่ไม่ดี ปรารถนาในความพะเน้าพะนอเกินไป จึงได้เกิดน้อยใจไปต่าง ๆ และเตาเอาเองว่า สามีภรรยาทุกคู่ที่แต่งงานกันใหม่ ๆ คงเย็นเหมือน หลวงธนสาร ฯ กับหล่อนฉะนี้ เมื่อคิดได้เช่นนั้น นิจ รู้สึกสบายใจขึ้น แต่เวลาล่วงไป ๆ หลวงธนสาร ฯ มิได้คลายความยิ่งลง จน นิจ สงสัยยิ่งขึ้น และตั้งต้นคิดค้นหาต้นเหตุที่เดียว ซ้ำร้ายที่หล่อนสังเกตเห็นว่าขณะที่เขาพูดกับคนอื่น ๆ นอกจากตัวหล่อน เขามักมีสีหน้าเย็นปกติ และยางครางก็ยิ้มแย้มดี มีเสียงหนึ่ง เขาที่สุด อย่างขลาดที่สุดกะซิบว่า “ เขาเกลียดเจ้า ” นิจ สะดุ้งแรง แต่พยายามทำไม่ได้ยิน แล้วก็หัวเราะเยาะเสียงนั้นเสีย

ย่ายวันนั้น เมื่อรับประทานอาหารกลางวันเสร็จแล้ว ทุกคนพากันกลับขึ้นชั้นบน คงเหลือแต่กับตันและนิจ กับตันเรือมาลินี เย็นชายชาติ เดนมาร์ค แกมีรูปร่างอ้วนใหญ่ แต่หน้าตาของแกอ่อนโยนแสดงว่าเย็นคนใจดี แกพา นิจ ไปยืนที่หัวเรือ และพูดกับหล่อนอย่างผู้ใหญ่พูดกับเด็ก แกถาม นิจ ว่าเย็นหลาน หรือเย็นน้องของ หลวงธนสาร ฯ

“ เขาเย็นสามี ของฉัน ” นิจ ตอบ พร้อม

กับเลือดขึ้นหน้า จนแก้มเย็นสีชมภูอ่อน

"ยังงั้นหรือ ?" กับตันทวนถามพร้อมกับทำตาโต "เธอมีอายุเท่าไรแล้ว ?"

"๑๘ ปีกว่า !" นิจตอบ

"เธอแต่งงานนานแล้วหรือ ?" กับตันถามอย่างสนใจ

"มิได้ เราพึ่งแต่งกัน พอเสร็จพิธีก็เดินทางมานี่แหละ !"

ชายต่างชาติทำท่าพิศวงเย็นอันมาก แกมองดูหญิงสาวอย่างพินิจพิเคราะห์อยู่สักครู่หนึ่ง ในที่สุดพูดเชิงสัพยอกว่า

"เธอพึ่งแต่งงานกันใหม่ ๆ ถ้าฉันหน่วงเธอไว้ที่นี่นานนัก เห็นจะถูกต่อยหน้าเย็นแน่"

นิจยิ้มอย่างเศร้า มองดูผู้พูดแล้วตอบว่า

"บางทีท่านจะต้องการไปทำธุระอะไรของท่าน เชิญเถอะไม่ต้องเกรงใจ ถ้าสำหรับสามีของฉันละก็ ท่านไม่ต้องวิตก เขาไม่หวงฉันนักหรอก โกออฟเต็น[๑] กับตัน"

ชายชาติเดนมารุคก้มศีรษะคำนับ พลางหัวเราะอย่างล้อเลียน

ไม่น่าเชื่อในข้อนั้น ถึงอย่างไรก็ดี ขออนุญาตให้ฉันนำเธอขึ้นไปส่งข้างบนเถอะ"

เมื่อนิจกับกับตันขึ้นบันไดถึงชั้นบน เห็นหลวงธนสาร ฯ ยืนอยู่ที่กราบเรือข้างขวา เขากำลังส่องกล้องดูเกาะที่เห็นตะคุ่ม ๆ อยู่ข้างหน้า เมื่อได้ยินเสียงฝีเท้า เขาหันมองดูแล้วพะยักหน้าพลางพูดเย็นภาษาอังกฤษว่า"

"หาดทราย"

กับตันรับกล้องที่หลวงธนสาร ฯ ส่งให้มาดูบ้าง นิจยืนอยู่ข้างตัวแก ผู้เฒ่าจ้องภาพข้างหน้าอยู่ครู่หนึ่ง แล้วส่งให้กับนิจพูดว่า

"สวยจริง ๆ ทีเดียว ! สีแดดกับสีทรายเข้ากัน ดูกี่หนไม่รู้จักเบื่อ" แล้วแกก้มศีรษะคำนับเดินห่างไป

นิจถือกล้องติดกับตาไว้ แต่หาเห็นสิ่งที่จะดูไม่ ด้วยใจกำลังมาจดจ่ออยู่เสียที่สามีซึ่งอยู่ใกล้กับหล่อนณที่นั้น หล่อนยืนนิ่งอยู่เช่นนั้นนาน และหวังว่าเขาจะพูดกับหล่อนสักคำ ครั้นเห็นเขาไม่เอ่ยปากหล่อนก็ลดกล้องลงจากระดับตา หันหน้ามาทางเขา หลวงธนสาร ฯ เอื้อมมือออกทำท่าจะรับกล้อง โดยไม่แลดูผู้ส่ง นิจรู้สึกว่าขณะนั้นตาของหล่อนกำลังมีน้ำตาคลออยู่ จึงเมินหน้าไปเสียทางอื่นและปล่อยกล้องลงในมือของสามี โดยแรงหลวงธนสาร ฯ ไม่ได้ระวังตัว รับไว้ไม่ทันกล้องนั้นก็เลยหลุดลงน้ำไป

---

๑ ภาษาเดนมารุค คล้ายกับคำ *Good Afternoon*

"อุ๊ย ! ตาย !" นิจร้องขึ้นเมื่อเห็นกล้องตกลงไปในทะเล หันหน้าเพื่อจะถามสามีว่าเหตุไรจึงปล่อยให้ตกลงไปเสียได้ พอเห็นหน้าของเขาตึงเครียดจ้องดหล่อนราวกับจะกินเนื้อ ตาต่อตาเพ่งกัน นิจแข็งใจสู้ตาเขาได้ด้วยความมานะ ในที่สุดหลวงธนสาร ฯ คำรามออกมาพร้อมกับเขย่าเขี้ยวอย่างน่ากลัว

"ตัวมาร ! ทำลายทุกสิ่งที่เรารัก !"

โอ๊ย ! ตาย ! คุณพระช่วย ! คำพูดอะไร น่าเกลียดน่ากลัวและน่าเจ็บใจปานนั้น ! เหลือทน พ้นวิสัยที่จะทนได้ นิจถอยหลังไปก้าวหนึ่ง มองดูผู้ที่เรียกหล่อนว่าตัวมารด้วยสายตาแสดงความตกใจและชอกช้ำอย่างที่สุด ครั้นแล้วหล่อนยกมือขึ้นปิดหน้า หันหลังให้เขา วิ่งไปห้องนอน ซบหน้าลงกับหมอนร้องไห้ !

◎ ◎ ◎

บทที่ ๖

บ่ายวันหนึ่งในเดือนกันยายน อากาศเย็นรื่นมาแต่เช้า ครั้นตกบ่าย ๑๗ นาฬิกา พระอาทิตย์กลับฉายแสงเหลืองจ้าลงจับต้นไม้ และพื้นดินสว่างไสว นางธนสารสมบัติยืนนิ่งอยู่ตรงหน้าต่างในห้องนอน ข้อศอกเท้าอยู่บนกรอบหน้าต่าง ดวงตาดำมีแววโศกจ้องจับดูสนามสี่เหลี่ยมเล็กตรงหน้า ที่นั่นเย็นที่ ๆ หล่อนเคยอาศัยนั่งเล่น และฆ่าเวลาให้หมดไปโดยการอ่านหนังสือ หรือรำพึงถึงสิ่งเศร้าใจอยู่คนเดียว เก้าอี้ไม้ยาว ทาสีขาว ตั้งหันหลังติดกับรั้วบ้าน ระหว่างต้นสายหยุดสองต้น ต่อจากต้นสายหยุด คือกะถางกุหลาบ ตั้งเป็นระยะไปรอบสนาม จดเชิงบันได เงียบสงัดไม่มีศัพท์สำเนียงใด ๆ นอกจากเสียงนกร้องและเสียงกิ่งไม้ไหว ราวกับทั้งบ้านอันระโหฐานนี้ไม่มีมนุษย์คนอื่นอยู่ นอกจากสตรีสาวผู้มีหน้าอันเศร้าแสนเศร้าแต่ผู้เดียว นิจถอนใจสะท้อนติดกันหลายครั้ง ความว้าเหว่เย็นความที่รู้สึกเคยชินกับหล่อนเสียแล้ว แต่ฉะเพาะวันที่ ๘ กันยายนนี้ ในปีก่อน ๆ ที่ล่วงแล้วมา เป็นวันที่นิจได้รับความเบิกบานสำราญใจเป็นที่สุด ความรู้สึกถึงความเย็นไปในกาลก่อนยกมาเทียบกับกาลปัจจุบันนั่นเองที่ทำให้หัวใจปวดร้าว ราวจะแตกทำลาย เมื่อปี พ. ศ. ๒๔๖๙ ในชั่วโมงเดียวกันนี้ นิจยังจำได้ติดตาว่า หล่อนกำลังยืนอยู่กลางสนามที่บ้านคุณพ่อ พี่น้อง และเพื่อนที่รักล้อมอยู่รอบกาย ทุกคนพากันอวยไชยให้พรกับหล่อนสำหรับวารดิถีอันคล้ายวันเกิด ชั่วเวลา ๓๖๕

วันนี้ โลกหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก กรรมบันดาลให้ นิจ ต้องมาเป็น นางอนสารสมบัติ และถูกทิ้งขว้างให้ว้าเหว่ อยู่คนเดียว ในวันที่หล่อนต้องการ ความพะเน้าพะนอ และความเอาใจใส่อย่างที่สุด สามีของหล่อน ตลอดจนบิดามารดาของเขารู้ดีว่า วันนี้เป็นวันเกิดของ นิจ เพราะในตอนกลางคืนวานนี้เอง หล่อนได้ลาคุณหญิงว่า จะไปใส่ยาตร์ที่บ้านในตอนเช้า และบอกเหตุผลให้ทราบด้วย คุณหญิงดูทำท่าไม่พอใจ และไม่เข้าใจว่าเหตุใดจะต้องใส่ยาตร์ในวันเกิด ! ท่านพูดเปรย ๆ ว่า

"ดีนะแม่นิจ อุตส่าห์ทำบุญวันเกิด พวกฉันไม่มีใครมีวันเกิดกันสักคน เราไว้ทำบุญวันตาย"

คำพูดนี้เท็จแท้ ๆ นิจ จำได้ดีว่า เมื่อสองเดือนก่อน คราวที่หลวงธนสาร ฯ มีอายุครบ ๓๑ ปีบริบูรณ์ เขาก็ได้ทำพิธีรื่นเริงฉลองเหมือนกัน วันนั้นเอง เป็นวันที่หัวใจของนิจถูกกรีดออกเป็นริ้วเล็กริ้วน้อย แผลยังระบมเป็นหนองอยู่จนเดี๋ยวนี้ — นิจ สังเกตเห็นว่า สามี มีนิสัยชอบอ่านหนังสือทุกชะนิด หล่อนจึงไปซื้อ หนังสือ พงศาวดาร ตำรับตำรา มาให้เขาเป็นของขวัญ หล่อนส่งให้เขากับมือในตอนเช้า เมื่อเขาอ่านหนังสืออยู่ที่ชิงช้าหลังบ้าน ครั้นตอนสายลง นิจ เห็นหนังสือนั้นทิ้งอยู่ใต้ชิงช้า จึงเก็บไปไว้บนโต๊ะหนังสือในห้องของเขา พอตอนเย็นก็กลับลงไปอยู่ในตะกร้าสำหรับทิ้งเศษกระดาษอีกแล้ว เมื่อ นิจ เห็นหนังสือนั้นปนอยู่กับเศษกระดาษ หล่อนรู้สึกสะดุ้งใจ และไม่เห็นเหตุว่า ทำไมเขาจึงต้องเกลียดชังถึงกับต้องขว้างทิ้งเสีย ต่อเมื่อปกหนังสือนั้นแยะออก เห็นลายเซ็นที่หล่อนเซ็นไว้เอง จึงนึกขึ้นได้ คำที่เขียนไว้ว่า ให้ คุณหลวง **ผู้เป็นสามียอดที่รักของ นิจ ในวันเกิด** นี่เองเป็นเครื่องยาดใจเขา เขาทำกับของที่หล่อนให้เพียงนั้นยังไม่พอ ค่ำลงเขาเลี่ยงอาหารเพื่อน ที่ห้อยเทียนเหลา โดยมิได้ชวนหล่อนสักคำ ตอนนี้ยังไม่เป็นไร มีข้ออ้างว่าเขาอยากสนุกกับเพื่อนผู้ชายล้วน แต่ตอนดึกเมื่อเขากลับมาบ้าน มิได้มาคนเดียว พาเอาแม่รัศมีมาด้วย คำพูดของคนทั้งสอง ซึ่งแสดงว่า เขาได้เที่ยวกันมาพักใหญ่แล้วนั้น นิจ ยังจำได้ขึ้นใจ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

คืนวันนั้น ความกะเทือนใจที่ได้รับ ในตอนเย็น ทำให้ นิจ นอนไม่หลับ จนดึกราวเที่ยงคืน อากาศเผอิญร้อนอบอ้าว ลมไม่พัดเสียเลย นิจจึงลุกขึ้นจากเตียง สวมเสื้อชั้นนอกแล้วลงจากตึกมาข้างล่าง ตั้งใจจะเดินเล่นอยู่ที่สนาม

พอให้เย็นใจ คนที่บ้านพระยาวิชัยฯ นี้เขานอนแต่หัวค่ำเสมอ ราว ๑๑ นาฬิกาเศษ ทุกคนมักจะหลับเงียบหมด คืนนั้นเดือนหงายสว่างข้า นิจเดินอ่อย ๆ ชมจันทร์อยู่สักครู่หนึ่ง เห็นรถคันหนึ่งแล่นเข้ามาทางประตูใหญ่ แน่ใจว่าเป็นรถของสามี ด้วยความไม่อยากประจันหน้ากับเขา นิจจึงหลบตัวเข้ายังเงาต้นไม้ข้างโรงรถ ซึ่งอยู่ห่างจากประตูใหญ่เพียงเล็กน้อย เข้าใจว่าเขาจะนำรถเข้าเก็บในโรง แต่เขาไม่ทำเช่นนั้น เพราะเขามิได้มาคนเดียว ข้างตัวเขามีสตรีผู้หนึ่งนั่งมาด้วย เจ้าหล่อนผู้นั้นห่มผ้าซึ่งแสงจันทร์ไม่สว่างพอที่จะทำให้เห็นได้ว่าเป็นสีอะไรแน่ และสวมหมวกผู้ชายซึ่งน่าจะเป็นหมวกของหลวงธนสารฯ นั่นเอง สามีของนิจเปิดประตูให้เพื่อนเดินทางลง แล้วเดินเคียงกันไปปลุกคนรถ ให้เอาน้ำมันมาเติม ระหว่างคอยเขาทั้งสองยืนอยู่ข้างต้นแก้วที่นิจซ่อนอยู่นั่นเอง นิจรู้สึกว่าเขาทั้งสองอยู่ใกล้กับหล่อนมาก เพียงต้นไม้ต้นอยู่เท่านั้น ใกล้จนหล่อนกลัวว่าหัวใจของหล่อนซึ่งกำลังเต้นแรงนั้น จะดังออกมานอกทรวงอก อันจะเป็นเหตุให้เขาทั้งสองได้ยิน จึงลิบตัวยังกอไม้และพยายามผ่อนหายใจให้เบาลงอีก ได้ยินเสียงกิ่งแก้วทางด้านที่หนุ่มสาวยืนอยู่ไหวแกรกกรากครู่หนึ่ง แล้วได้ยินเสียงผู้ชายพูดแผ่ว ๆ ว่า

"เธอใส่น้ำหอมอะไรนะ ช่างหอมชื่นใจเสียจริง ๆ"

"เสียงหัวเราะเบา ๆ ของฝ่ายหญิง "ยังได้กลิ่นอีกหรือคะ ดิฉันคิดว่ามันระเหยตามลมไปหมดแล้วอีก"

"ยังอยู่จ้ะ อยู่ที่ผม ที่หน้าน่ะหมดไปแล้ว"

"อุ๊ย! ก็คุณพี่น่ะซิ ขะโมยเขาไปหมด" ไม่มีเสียงตอบ เสียงฝ่ายหญิงดังขึ้นอีก

"อุ๊ย! อะไรก็ไม่รู้ละ ว่าอยู่หยก ๆ—— น้ำหอมที่คุณพี่ให้ดิฉันยังไงล่ะคะ น้ำไวโอเล็ตน่ะ เกือบหมดหีบแล้ว เหลืออีกขวดเดียวเท่านั้น"

"หนาวไหมจ๊ะ ยอดรักของพี่?"

"อยู่ยังงั้นจะหนาวยังไงได้คะ ไอตัวคุณพี่นี่ร้อนจริง"

"ไม่ใช่หรอก เธอเข้าใจผิด ไอของความรักน่ะ มันร้อนกรุ่นอยู่ในหัวอก ด้วยความไม่สมปรารถนา เมื่ออยู่ชิดกับเธอเช่นนี้ยิ่งลุกฮือขึ้นลามไปเผาเธอเข้าด้วย"

"ตาย! ตาย! หมั่นไส้! ช่างพูดนักปากละหวานเสียเหลือเกิน"

"ยังไม่หวานเท่าปากของเธอ"

เสียงลมพัดกะโชกฮือใหญ่ พายุฝนเกิดขึ้นในทันทีทันใด และฟ้าแลบ

"ฝนจะตกก็ไม่รู้ น่ากลัวเธอจะไม่ได้กินไอสกรีม"

"ไม่เย็นไรหรอกค่ะ ตกลงมาเวลานี้ก็ไม่กลัว แหม! ถ้าลงมาเวลาที่เราอยู่บางซื่อละแย่ทีเดียว"

"จะแย่ทำไม ผ้ายังฝนของเราก็มี"

"ดิฉันกลัวฟ้า"

"อยู่กับพี่สองคนแล้ว ยังกลัวอีกหรือ?"

ฝ่ายหญิงไม่ตอบด้วยคำพูด แต่คงตอบด้วยกิริยา ด้วย นิ ข ได้ยินเสียงฝ่ายชายถอนใจยาว

เงียบกันอยู่ครู่หนึ่ง

"นี่ถ้าเธอไปถึงบ้าน พบ น้าชม ยังตื่นอยู่ จะว่าอย่างไร?"

"อุย จะเย็นไรไปคะ แม่แกไม่ว่าหรอก ดิฉันไปเที่ยวกับคุณพี่ กลับดึก ๆ น่ะแกรู้ทุกทีแหละ ว่าแต่คุณพี่เถอะ กลับมาหม่อม เขายังตื่นอยู่ จะว่าอย่างไร?"

"ไม่ตื่นหรอก เด็กคนนั้นนอนหัวค่ำเสมอ ถึงตื่น ก็จะมาทำอะไรพี่ ทั้งเขาไม่เคยถามสักทีว่า พี่ไปไหนมาบ้าง"

"เด็กดีนะคะ!" ฝ่ายชายหัวเราะหึ ๆ "ถึงถามก็ไม่ยอกธุระอะไร จะต้องมาเซ้าซี้จุกจิก ไม่ได้เย็นแม่ของพี่;"

"อ่านหนังสือที่เขาให้เย็น ของขวัญ แล้วหรือคะ?" น้ำเสียงเต็มไปด้วยความเยาะเย้ยประชดประชัน แกมถือดี

ผู้ชายตอบห้วน ๆ "เปล่า ทิ้งตะกร้าไปแล้ว!"

"โถ! น่าสงสาร! เดียวเขาโกรธขึ้นมาหนีไปอยู่เสียกับพ่อ จะว่าอย่างไร?"

เสียงหัวเราะห้าว ๆ "ถ้าเย็นได้เช่นนั้นจริง เธอไม่ดีใจหรือ เธอไม่นึกหรือว่า พี่จะได้ความอิสสรภาพคืนมา เย็นอิสสระ เย็นคนโสดอีกครั้งหนึ่ง แทนที่จะยืนอยู่เช่นนี้ เราจะได้อยู่ด้วยกันในห้องโน้น นั่น! ห้องของเขาและห้องของพี่ เราจะรื้อฝาออกเสีย ทำให้เย็นห้องเดียวกัน เธอไม่นึกบ้างดอกหรือว่า เราจะมีความสุขเพียงไร เธอไม่ได้คอยชั่วโมงเหล่านั้นอยู่ดอกหรือ เออ! รัศมีของพี่ คิดแล้วแค้นใจนัก เธอรักพี่เสมอ เหตุไรจึงไม่....."

เสียงของเขาขาดหายไป เหมือนมีอะไรมายึดปากเสีย เสียงผู้หญิงดังขึ้นแทน

"ขยุ้ ขยุ้! คุณพี่ เอาอีกแล้ว ดิฉันอยู่กับคุณพี่เท่านี้ยังไม่พออีกหรือคะ เราต้องอดทนไปก่อน คอย ๆ ๆ โอกาสของเราคงจะมาถึงสักวันหนึ่ง...ปล่อยทีค่ะ ตาอายเดรัจฉานนั่นแน่ะ เห็นจะเติมน้ำมันเสร็จแล้ว"

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ กินเวลาไม่ถึง ๑๐ นาที แต่นิจรู้สึกคล้ายกับว่านานราวสัก ๑๐ ปีของนรก คืนวันนั้นหล่อนไม่ได้หลับตลอดคืน ใช้เวลา ๖ ชั่วโมงทำศึกในใจ ความโกรธกับความหยิ่งต่อสู้กับเหตุผล และความมานะอย่างรุนแรง มาลงเอยเอาตอนเช้าตรู่แสงอรุณขึ้น โดยฝ่ายเหตุผลซึ่งเป็นฝ่ายถูกได้ไชยชะนะ

นี่แหละคือเรื่องราวที่เกิดขึ้นในวันเกิดของหลวงธนสาร ฯ และคุณหญิงวิชัย ฯ ได้พูดออกมาเต็มปากเต็มคอว่า พวกของท่านไม่เคยนึกถึงวันเกิด

นิจยืนรำพึงถึงสิ่งเหล่านี้อยู่นาน ต่อมาหล่อนได้ยินเสียงรถแล่นเข้ามาในบ้าน เสียงผู้หญิงหัวเราะแว่ว ๆ นิจยิ้มอย่างขมขื่น คงยืนนิ่งอยู่ในท่าเดิม หล่อนเดาเอาเองว่าคงเป็นหลวงธนสาร ฯ พร้อมด้วยบิดามารดาและน้องสาวของเขา กลับมาจากที่ใดที่หนึ่งที่เขาไปมาด้วยกัน ช่างเขาปะไร ใครจะมาจะไปในบ้านนี้ไม่เกี่ยวกับหล่อน แขกของคุณหญิงที่มีมาไม่เว้นตะละวัน นิจไม่เคยได้พบความห่างเหินระหว่างหลวงธนสาร ฯ กับนิจ ทำให้นิจไม่มีโอกาสรู้จักกับญาติของสามี และด้วยเหตุอันเดียวกัน สามีก็ไม่รู้จักกับญาติของภรรยา นิจเคยถูกต่อว่าจากญาติทางฝ่ายหล่อนเสมอว่า ไม่พาสามีไปให้รู้จักและไม่ไปมาหาสู่เหมือนแต่ก่อน นิจแก้ตัวไปตามแต่จะได้ ลงท้ายเมื่อหมดหนทางก็เลยเลี่ยงไม่อยากพบปะกับพี่น้องอีก เย็นเคราะห์ดีที่เมื่อกลับจากสิงคโปร์แล้ว เจ้าคุณสุรแสน ฯ ได้สั่งให้บุตรเขยและบุตรสาว ไปไหว้ญาติผู้ใหญ่ฝ่าย นิจสองสามคน ซึ่งทำให้นิจหายหนักใจไปบ้าง สำหรับญาติผู้ใหญ่ฝ่ายสามีนิจได้ไปไหว้พระยาคำแหงรณภพคนเดียว ท่านผู้นี้มีความกรุณานิจมาก เมื่อได้พบหลานชาย น้องชาย หรือน้องสะใภ้ ก็ถามข่าวถึงหลานสะใภ้ด้วย และสั่งเสียให้ไปหาเสมอเมื่อวันขึ้นปีใหม่ ยังได้ส่งนาฬิกาเรือนเพชรมาให้เป็นของขวัญ อ้างเหตุว่าเมื่อแต่งงานของรับไหว้ ท่านให้กับฝ่ายชาย แต่ฝ่ายเดียวไม่ยุติธรรม จึงให้นาฬิกาข้อมือมาแก้ตัว คุณหญิงสงวนไม่พอใจอย่างยิ่ง ที่เจ้าคุณโปรดปรานหลานสะใภ้ถึงเท่านั้น เพราะตัวท่าน

เองที่เคยพยายามประจบประแจงพี่ชายของสามี อยู่เสมอ ยังไม่เคยได้อะไรที่เป็นแก่นสารสักที หนหนึ่ง เจ้าคุณผู้นั้นไปหาเจ้าคุณสุรแสน ฯ ที่บ้าน เผอิญพบกับนิจ ท่านถามหล่อนว่าท่านไปที่บ้านพระยาวิชัย ฯ ถึงสองครั้งแล้ว เหตุไรไม่ได้พบสักที นิจไม่ประหลาดใจเลยที่คุณหญิงวิชัย ฯ ไม่ได้เรียกร้องเชิญหล่อนมาหาลุงของสามี เพราะเป็นของธรรมดาอย่างเอก ความเป็นไปในบ้านของท่าน ไม่เคยเกี่ยวถึงหล่อนมาแต่ไร สิ่งเดียวที่ทำให้นิจจำได้ว่าหล่อนอยู่ในบ้านนั้นก็คือ ต้องรับประทานอาหารทั้งสามเวลาพร้อมกับพ่อบ้านแม่บ้านนั่นเอง

เสียงหัวเราะดังใกล้เข้ามาทุกที ฟังดูคล้ายหลายเสียงประสานกัน ชั่วครู่เดียว นิจเบิกตากว้างด้วยความประหลาดใจ และแทบไม่เชื่อตาตนเอง กำลังเลี้ยวจากมุมตึกตรงมาที่หล่อนยืนอยู่คือ เฉลา เพื่อนรัก และเพื่อนสาวอื่น ๆ อีก ๔ คน

นิจผละจากหน้าต่าง วิ่งลงบันไดทีละสองคั้นมาโดยเร็ว โผตัวเข้าในวงแขนของ เฉลา น้ำตาที่คลอตาอยู่ตั้งครึ่งชั่วโมงนั้น จะหยดลงในเวลานี้เสียแล้ว ด้วยความมานะอย่างสุดกำลัง นิจกลั้นสะอื้นไว้ได้ ในดวงหน้าที่หันมาหา เฉลา คงเหลือแต่ความดีใจ

"เห็นไหม นิจ ว่าพวกเราไม่ลืมเธอในวันนี้ ดูซิ ครบชุดทีเดียว" เฉลาพูดพลางหันไปทางแม่สาว ๆ

นิจออกจากวงแขน เฉลา วิ่งตรงไปกอดรัดเพื่อนทีละคน ความยินดีทำให้เสียงไม่ออกจากลำคอ จนเวลาแห่งความตื่นเต้นผ่านไปแล้วจึงพูดออกมาได้

"เชิญขึ้นไปบนเรือนฉันเถอะ ขออนุญาตรัยในห้องนอน เราจะได้อยู่กันตามลำพัง... แหม! ถวิล ก็อุตส่าห์มารวมด้วยได้ ตั้งแต่เธอไปส่งฉันที่ท่าเรือแล้ว ไม่ได้พบกันอีกเลย"

"ก็ฉันไปไหนตามลำพังคนเดียวได้เมื่อไรล่ะ นี่หากว่าคุณเฉลา กับจำนง ไปรับ ถึงกับไปลาคุณแม่ให้ถึงได้มา เธอสิแต่งงานแต่งการแล้ว ทำไมถึงไม่ไปเยี่ยมฉันบ้าง?"

"ก็เขาเป็นผู้หลักผู้ใหญ่ ต้องทำหน้าที่แม่บ้าน จะหาเวลาว่างที่ไหนมา" เฉลาแก้แทน ".....แต่นี่ นิจ เราไปคุยกันที่ไหนที่ไม่ใช่ห้องนอน ถึงจะได้ เพราะพี่มีพี่ชายมาด้วย ทั้งแม่พี่สะใภ้ของพี่ก็มากับสามี"

"อ้อ!" นิจร้อง "แหม จำนง ถึงกับน่วงเอาคุณจำลอง มาด้วยเทียวหรือ ถ้ายังงั้นไปที่ห้องรับแขกกันเถอะ.....พี่เฉลา คะพี่ชายที่มาด้วย ชื่ออะไร?"

"ชื่อฉลาด คนนี้เธอไม่เคยรู้จัก เพราะไปเป็นชาวป่าเสียหลายปี"

นิจนำหน้าพาเพื่อนไปยังห้องสี่เหลี่ยม ซึ่งจัดไว้เป็นห้องรับแขก แล้วขัดแจงเปิดหน้าต่างออกทุกบาน แม่เพื่อนสาวที่มานำของขวัญกะจุกกะจิกมาด้วยทุกคน นิจรับรองและกล่าวคำขอบใจ แล้วก็เชิญให้นั่ง เฉลาเข้ามาที่หลังเพื่อน พาพี่ชายทั้งสองเข้ามาด้วย

"นิจ" หล่อนกล่าวแนะนำ "นี่พี่ฉลาด.....คุณพี่คะ นี่นางธนสารสมบัติ หรือนิจที่ดิฉันเคยพูดถึงเสมอ"

"เชิญนั่งซิคะ" นิจพูดพลางพะนมมือทำความเคารพ "ยินดีที่ได้รู้จักกับคุณ ซึ่งเป็นพี่ของเพื่อนที่รัก พี่เฉลาเป็นยิ่งกว่าเพื่อนของดิฉัน เพราะฉะนั้นดิฉันจึงเรียกว่าพี่"

"และพี่เห็นว่าพี่ฉลาดคงยินดีให้เธอเรียกว่าพี่ด้วยเหมือนกัน"

"แน่นอนทีเดียว และบางทีเธอจะไม่รังเกียจที่จะอนุญาตให้ฉันเรียกชื่อตัวสั้น ๆ นิจเป็นคำที่เพราะและน่าเอ็นดูอยู่ในตัว ถ้าทรงเครื่องเข้าไปเห็นจะรุ่มร่าม ฉันรู้จักชื่อเธอก่อนที่จะได้พบตัวหลายปี"

นิจยิ้มอย่างแช่มช้อย ตอบว่าหล่อนไม่รังเกียจ แล้วเชิญให้แขกของหล่อนนั่ง ตัวเองออกไปทางหลังห้อง หายไปสักครู่จึงกลับเข้ามา

คุณฉลาดนั่งคุยอยู่ราว ๒๐ นาทีแล้วก็ลุกขึ้นกล่าวคำขอโทษ ว่าจะต้องไปธุระที่อื่นเวลา ๑๙ นาฬิกา จึงจะกลับมารับน้องสาว เพื่อนของนิจที่มาในวันนี้ ทุกคนเคยอยู่โรงเรียนกินนอนร่วมกันมา และออกจากโรงเรียนก็ไล่เลี่ยกัน เพราะฉะนั้นจึงมีความสนิทสนมกันมาก การสนทนาเข้ากันได้เย็นชื่นเย็นขลุ่ย นายจำลองเป็นผู้ชายคนเดียวที่นั่งอยู่ณที่นั้น แต่เขาก็ไม่มีความกะดากกะเดือง เพราะเขารู้จักกับเพื่อนของภริยาดีพอที่จะรู้สึกเป็นคนกันเอง เจ้าของบ้านไม่ค่อยได้พูดกี่คำ ทำหน้าที่เป็นผู้ฟังอยู่เรื่อยคำพูดอันตลกคะนองของเพื่อน ร่วมกับความอารี ทำให้หัวใจของนิจชุ่มชื่นขึ้นบ้าง แต่ไม่พอที่จะทำให้หล่อนลืมฐานะอันแท้จริงของตนเสียได้

"นี่พระเอกของเธอไปไหนเสียนะ?" เพื่อนคนหนึ่งถามขึ้น

นิจกลืนน้ำลายอย่างผิดเคือง ก่อนที่จะตอบ "เขามีธุระต้องไปกับคุณพ่อคุณแม่"

"อะไร! ทิ้งเมียไว้คนเดียวในวันเกิดคุณของฉันอย่างนี้ละก็ ฮึม!" แม่ลับร้องขึ้น

หล่อนพึ่งแต่งงานได้สองเดือนเท่านั้น และไม่ยอมเข้าใจว่าผู้ชายจะมีธุระอะไรซึ่งสำคัญเหนือไปกว่าความรัก

"โถ! ก็เขามีธุระนี่นะ" เฉลาค้านพลางชำเลืองดูนิจ "เขามิทำมิ่งขวัญกันตั้งแต่เช้าแล้วหรือ เรามาฉะเพาะเวลาที่เขาไม่อยู่ แล้วมาทำเข้าก็เข้าการ"

คำพูดสองสามประโยคนี้กะแทกหัวใจนิจเข้าบ้างใหญ่ สุดที่จะฝืนสีหน้าให้เป็นปกติได้ จึงลุกขึ้นกล่าวคำขอโทษแล้วเดินออกจากห้องขณะที่จำนงกำลังพูดว่า

"ยังใหม่อยู่ ยังใหม่อยู่ รอให้ปีหนึ่งล่วงแล้วเสียก่อนเถอะ ลับ เธอจะเห็นว่าผู้ชายไม่จำวันเกิดของภริยาได้เสมอไปหรอก" พูดแล้วชำเลืองค้อนสามีขวับใหญ่

"เข้าเรื่องเก่าละจำนง" จำลองพูดแกมหัวเราะ "พี่ยังไม่เคยลืมวันเกิดเธอสักทีพึ่งหนเดียวเมื่อปีกลายนี้เท่านั้น"

"นั่นมันตรงกันไหมกับคำที่ว่าไม่เคยลืมสักที?" เฉลาถาม

พี่ชายโคลงศีรษะไปมาแล้วพูดว่า

"เอาแล้วเฉลา เป็นสัมพันธมิตรกับพี่สะใภ้ตามเคย ส่วนพี่ของตัวเองละไม่ช่วยข้างเลย"

เฉลากับจำนงมองดูกันแล้วก็หัวเราะ ส่วนนิจเมื่อเดินออกจากห้องรับแขกตั้งใจจะไปเตือนคนใช้ให้ยกน้ำชามาเลี้ยงตามที่ได้สั่งไว้ พอพบกับละไมหญิงสาวใช้ประจำตัวพอดี สีหน้าของเด็กหญิงยิ่งบูดแสดงว่าได้เกิดเรื่องกับคนใช้อื่น ๆ มาแล้ว อาศัยความเคยชิน นิจเดาเรื่องได้ตลอดทันที โดยไม่ปล่อยโอกาสให้เด็กคนใช้มีเวลาพูดอะไรได้สักคำ นิจริบหลีกทางเดินไปเสียบนห้องหยิบธนบัตร์ได้สองยาทแล้ว จึงริบกลับลงไปครัว ที่นั่นหล่อนได้พบสิ่งที่นึกไว้แล้วโดยตลอด จริงดังคาด ยายแม่ครัวกำลังใช้ปากอันดำด้วยน้ำหมากบ่นพึมพำว่างานล้นมือ ทำไม่ไหว นายหรือก็มากคน เดี๋ยวคนนั้นจะเอานี่ เดี๋ยวคนนี้จะเอานั่น แท้ที่จริงงานซึ่งมากขึ้นตามที่แกบ่นนั้น ไม่มีอะไรมากไปกว่าที่เด็กหญิงละไมได้ไปขอให้แกต้มน้ำให้กาหนึ่งเลย การเทศนาของแม่ครัวมีผู้ฟังคือ คนใช้ผู้ชายสองคน เมื่อนิจโผล่เข้าไปต่างทำหน้าเจื่อนไปตามกัน

นิจกลืนความรู้สึกอันเดือดพล่านไว้ภายในแล้วส่งเงินให้ชายคนหนึ่งที่ยืนอยู่ พลางสั่งว่า

"เอ้า! เอาไปแบ่งกันทั้งสามคน รีบพัดไฟให้น้ำเดือดเร็ว ๆ ถ้วยน้ำชาเอาไป ๗

ถ้วย แล้วบอกละไมให้เอาขนมขั้งหวานของฉันมาเผื่อใส่ถาดไปทั้งหิ้ว ไว ๆ มือเข้าหน่อย”

๕ นาทีภายหลังของรับประทานก็ตาม นิจเข้าไปในห้องรับแขก เจ้าของบ้านสาวทำหน้าที่ปรุงน้ำชาแจกคนละถ้วย พอครบก็พอดีทอดสายตาออกไปนอกหน้าต่าง เห็นรถสีแดงกำลังแล่นวงรอบสนามช้า ๆ เลือดขึ้นหน้า นิจ จนร้อนผ่าว กาจะหลุดจากมือเสียให้ได้ พยายามข่มสติเต็มกำลัง และพูดออกมาได้ด้วยเสียงเกือบเย็นปกติ

“คุณหลวงกลับมาแล้ว — แปลกแกไปเรียนทีเถอะ ว่าฉันเชิญมาทีนี่กับแม่รัศมีด้วย แล้วแกไปเอาถ้วยน้ำชามาอีกสองถ้วย”

หัวใจ นิจ เต้นระรัวเย็นติกลอง เมื่อเห็นรัศมี นวยนาดเคียงข้างมากับหลวงธนสาร ฯ สามีของหล่อนยิ้มจืด ๆ ขณะที่รับไหว้แม่สาว ๆ คุณจำลอง ลุกขึ้นยืน หัวเราะพลางพูดว่า

“คุณหลวงมัวไปไหนเสีย สุภาพสตรีเหล่านี้กำลังนินทาว่า ทำผิดหน้าที่ในการที่ทิ้งภริยาไว้บ้านคนเดียวในวันเกิด”

“แฮ่ะ ๆ” เป็นอุทานตอบของ หลวงธนสาร ฯ

“ถ้าคุณหลวงพา นิจ ไปเสียด้วย” เฉลาตอบคำของพี่ชาย “พวกเรามิได้พบแต่บ้านเท่านั้นหรือ ที่ไหนจะได้พบคน”

อีกครั้งหนึ่ง หลวงธนสาร ฯ หัวเราะแก้เก้อ นิจ มองดูรัศมี เห็นกำลังยืนอ่อนคอคุยอยู่กับ ถวิล จึงพูดว่า

“แม่รัศมี มานั่งใกล้ขนมนี่แน่ะ ชิ้นรถกะเทือนมาใหม่ ๆ น่าจะหิว”

รัศมี เยื้องกรายมานั่งลงบนเก้าอี้ข้างโต๊ะ นางธนสาร ฯ ปรุงน้ำชาแล้วก็ส่งให้ รัศมียิ้มแล้วเบือนหน้า มือผลักมือ นิจ ที่กำลังถือถ้วยอยู่ ปากพูดว่า

“ฉันไม่กินหรอกน้ำชา ไปหาน้ำเย็นมาเลี้ยงหน่อยซิ”

ไม่มีใครเห็นดวงตา ภายใต้ขน อันงอนยาว ได้ว่า มีแววอย่างไร วินาทีหนึ่งล่วงไป นิจจึงเงยหน้าขึ้น พูดแกมหัวเราะว่า

“ดูเอาทีหรือ น้องผัวยังอาจใช้พี่สะใภ้ถ้าจะเหน็ดเหนื่อยและกระหายมาเต็มที่” เบือนหน้าอันงามแต่ซีดไปทางสามี “คุณหลงคะไปหาน้ำเย็นให้น้องรับประทานหน่อยเถอะ”

แววตาของ หลวงธนสาร ฯ ขุ่นด้วยฤทธิ์โกรธ โกรธใคร ? — เพราะอะไร ? — เขาเองก็บอกไม่ถูก ลุกขึ้นจากเก้าอี้โดยแรง จนเก้าอี้เกือบล้ม ครั้นนึกได้ว่า ได้แสดงมารยาทอันไม่สมควรต่อหน้าแขก ก็ฝืนยิ้มแก้เก้อนิดหนึ่ง

แล้วออกจากห้องไป

เมื่อเขากลับมาอีกทีหนึ่ง รัศมีย้ายไปนั่งอยู่ที่เก้าอี้ยาวนอกวง แล้วหล่อนใช้สายตาอันคมและเต็มไปด้วยเสน่ห์เรียกเขา คล้ายถูกมนต์สะกด หลวงธนสาร ฯ เดินเข้าไปนั่งลงข้างหล่อนทันที

นิจกำลังนั่งอยู่บนม้าหน้าปี่อาโนถูกเพื่อนฝูงรุมโหวกให้ร้องเพลงและเล่นปี่อาโนคลอไปด้วย นิจหัวเราะอย่างรื่นเริง แต่ไม่ยอมทำตามที่เพื่อนขอและแก้ตัววนไปเวียนมา ครั้นเห็นแก้ตัวไม่หลุดก็คิดจะหนีดื้อ ๆ จึงหันตัวจะลงจากม้า พอเห็นภาพอันยาดตาเข้าอย่างจัง

หลวงธนสาร ฯ นั่งเอนหลังพิงเก้าอี้ แขนพาดอยู่บนพะนัก รัศมีนั่งครึ่งนอนครึ่ง ศีรษะทับแขนเขาอีกทีหนึ่ง ความอายมีอำนาจเหนือความแค้น นิจหันหน้ากลับเบือนฝาปี่อาโนทันที เพื่อยึดความเอาใจใส่ของเพื่อนมิให้วอกแวกไปอื่น สมองในเวลานั้นตื้อตัน ไม่ทราบจะขึ้นต้นเพลงอะไร พอความคิดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น นิจจึงขึ้นเพลงฉุยฉาย พร้อมกับเล่นปี่อาโนคลอเสียงไปด้วย

“ฉุยฉายเอย จะไปไหนหน่อยเจ้าก็ลอยชาย เยื้องย่างเจ้าช่างกรีดกราย นุ่งผ้าลายดอกลอย ทุกข์อะไรของสตรี ไม่เท่าผัวมีเมียน้อย”

จะมีใครบ้างที่ไหวว่าเนื้อเพลงนั้นซึ่งหลุดจากปากของนิจเย็นเสียงร้องทุกข์—เสียงของความรู้สึกอันแท้จริงจากหัวใจของหญิงสาวผู้ได้รับความทรมานอย่างหนัก! ทุกคนพากันตบมือกราวใหญ่ และหันไปมองดูแม่จำนงและคุณจำลองอย่างล้อเลียน หลวงธนสาร ฯ สะดุ้งทั้งตัวเหมือนคนตื่นจากหลับ ชักแขนออกจากศีรษะรัศมี แล้วผุดลุกขึ้นมายืนอยู่กลางห้อง

◎ ◎ ◎

บทที่ ๗

เพื่อนของนิจลากลับก่อน ๑๙ นาฬิกา ทุกคน คงเหลือแต่เฉลาซึ่งพี่ชายยังไม่มารับแต่คนเดียว นิจจึงพาขึ้นไปที่ห้องนอนในระหว่างที่เจ้าของห้องกำลังคุยอย่างสนุกสนานนั้น เฉลานั่งฟังอยู่เงียบ ๆ สายตาจ้องจับดูสีหน้าของเพื่อนอย่างพินิจพิเคราะห์

“นิจ” เฉลาเอ่ยขึ้นทั้ง ๆ ที่นิจกำลังเล่าเรื่องหนึ่งค้างอยู่ เสียงของหล่อนทำให้นิจสะดุ้ง และสังหรณ์ในใจว่า หล่อนกำลังจะตกฐานะเข้าด้ายเข้าเข็ม “นิจบอกพี่ทีหรือว่าเธอเย็นสุขเท่าที่เธอแสดงอยู่หรืออย่างไร?”

“พี่เฉลาหมายความว่าอย่างไร?” นิจ

ย้อนถาม เดาไม่ถูกจริง ๆ ว่าเฉลาจะมาไม้ไหน

"หมายความอย่างที่ถามนั่นแหละ เธอมีความสุขเหมือนเมื่อยังไม่ได้แต่งงานหรือ?"

"ชีวิตที่แต่งงานแล้วกับชีวิตที่ยังเย็นโสด จะเหมือนกันอย่างไรได้"

"เธอตอบอย่างเลี่ยงสิกขาเสียแล้ว นิจเธอเข้าใจนี่นะว่าพี่หมายความอย่างไร เธอจะซ่อนความรู้สึกจากสายตาพี่ไม่ได้หรอก เธอลืมเสียแล้วหรือว่าเธออยู่ในความปกครองของพี่มาตั้งแต่อายุ ๘ ขวบจนถึงอายุ ๑๖ ปี"

นิจนิ่งเงียบ หลบสายตาลงดูพรมซึ่งปูอยู่ตรงหน้า เฉลาลุกขึ้นจากเก้าอี้ไปนั่งลงบนเตียงข้างตัวนิจ โอบร่างอันผอมบางมากอดไว้

"สีหน้าและสายตาของเธอบอกอยู่ชัด ๆ ว่าเธอมีความทุกข์ เล่าทุกข์นั้นให้พี่ฟังเถอะการที่ถามไม่ใช่เพราะความสอดรู้สอดเห็น พี่ร้อนใจจริง ๆ ที่เห็นนิจของพี่มีความเศร้าโศกเช่นนี้ ถ้าพี่รู้เรื่องเผื่อบางทีจะช่วยบัดเบาผ่อนผันได้บ้าง เธอไม่ไว้ใจพี่เสียแล้วหรือหรือเรื่องที่จะบอกนั้นพูดยากลำยากนัก จะอายพี่ทำไม แข็งใจพูดออกมาเถอะ น้องรักของพี่"

ใครเลยจะขัดน้ำเสียงอันเต็มไปด้วยความกรุณานั้นได้ น้ำตาไหลอาบหน้านิจ หล่อนซบหน้าลงบนบ่าเฉลา ทำอาการเหมือนเมื่อ ๗–๘ ปีก่อนโน้น เมื่อหล่อนได้รับความช้ำใจจากเพื่อนก็ดี หรือจากครูก็ดี เคยนำความมาให้เฉลาเช็ดน้ำตาเสมอ

เฉลาใช้มือลูบศีรษะนิจเบา ๆ ปล่อยให้สะอื้นอยู่จนซาลงแล้วจึงพูดว่า

"พี่รู้ดีนี่นะว่านิจของพี่ไม่สบายใจ เอ้าทนเล่าเรื่องให้พี่ฟังให้ละเอียด ถึงหากพี่จะช่วยเธอไม่ได้ก็ยังดีกว่าไม่ได้พูดเสียเลย ความทุกข์ที่เก็บไว้จนเต็มอกแล้วไม่พูดเสียบ้างนั้นให้โทษร้ายแรงนัก พี่เคยผจญมาแล้วรู้จักดี"

"นิจไม่ทราบจะขึ้นต้นว่าอย่างไร"

"ขึ้นต้นด้วยคำว่าคุณหลวงน่ะแหละ ใช่ไหมล่ะ?"

"ค่ะ"

"แล้วยังไง? — เขารักแม่รัศมีแทนที่จะรักเธอผู้เป็นภริยา?"

น้ำตาของนิจซึ่งได้เช็ดจนแห้งแล้วนั้นกลับไหลนองลงมาอีก

"เห็นไหม พี่รู้เรื่องของเธอดี ที่น้องยากรู้ว่าเป็นเพราะเหตุใด?"

"นิจ ก็ไม่ทราบ เย็นแต่ทราบว่า เขารักกันมาก่อนที่ได้แต่งงานกับ นิจ"

"เอ๊ะ! ทำไมเธอถึงรู้?"

"รู้สิคะ ก็นิจเคยได้ยินเขาพูดกันกับหูทีเดียว"

"เขา! คุณหลวงของเธอน่ะหรือ! พูดกับใคร?"

"พูดกับรัศมีน่ะซีคะ เขาพูดกันถึงเรื่องอะไรต่าง ๆ ซึ่งข้อความแสดงว่า เขาเคยรักกันมาก่อน"

"อ้อ! แล้วทำไมถึงไม่....!...แล้วทะเล้นไปขอเขาทำไมล่ะ หรือพ่อแม่ไม่ชอบรัศมี บังคับให้แต่งงานกับเธอ"

"จะว่าอย่างนั้นก็เห็นจะไม่ถูกค่ะ เพราะถ้าเย็นเช่นนั้นจริง ท่านทั้งสองคงกรุณานิจบ้างนี่ไม่มีเสียเลย ยิ่งคุณหญิงละก็ยิ่งแล้วใหญ่ แสดงความไม่ชอบจนออกนอกหน้าคอยเกียดกันอยู่เสมอ และไม่เคยละโอกาสที่จะว่ากล่าวข้อนแคะนิจให้เจ็บใจเลย ท่านทำกับนิจเหมือนกับญาติจน ๆ คนหนึ่งที่มาขอทานเข้าสุกกินไปมื้อหนึ่ง ๆ ตลอดจนข่าวไพร่ นิจไม่มีอำนาจจะไหว้วานได้เลย ถ้าสำหรับแม่รัศมีของท่านละก็ตรงกันข้าม ท่านบูชาของท่านนัก พวกข่าว ๆ มันก็รู้ใจนาย รัศมีสั่งการในบ้านนี้ได้ดีเท่ากับคุณหญิงเองส่วนนิจอยู่ที่นี่มีราคาเท่ากับแมวตัวหนึ่งเท่านั้น"

"นี่เป็นความรู้ใหม่อีกข้อหนึ่ง ที่ว่าคุณหญิงก็จงเกลียดจงชังเธอด้วย นั่นมันเรื่องราวอะไร ที่นี่เจ้าคุณล่ะ?"

"เจ้าคุณเปรียบเหมือนเต่าตัวหนึ่ง กับภรรยาของท่านละก็เผยอไม่ขึ้นทีเดียว ที่จริงนิสัยใจคอของท่านก็ไม่ใช่ว่าเหี้ยมโหด แต่เย็นคนอ่อนแอเสียเหลือเกิน เห็นคุณหญิงไม่ชอบนิจก็เลยต้องทำตามเหมือนกัน คุณหญิงพูดอะไรต่าง ๆ อันเย็นเชิงกะทบกะเทือนนิจ เจ้าคุณแสดงท่าไม่พอใจออกมาบ้าง และรีบหนีเข้าห้องสีซอ"

"ขันดีนะ ในบ้านนี้มีอะไรต่าง ๆ ที่นี่พอยากรู้ว่ายายคุณหญิงตาเหลือกน่ะแกเกลียดเธอทำไม ก็ตัวเองไม่ใช่หรือที่เย็นคนไปขอครั้นได้มาแล้วกลับไม่มีความกรุณา เธอเคยทำอะไรให้แกเจ็บช้ำน้ำใจหรือ?"

นิจนิ่งตรองอยู่ครู่หนึ่ง แล้วทำท่าเหมือนจะยิ้มขณะที่ตอบว่า

"บางทีจะเคย แต่นิจไม่ได้ตั้งใจจะทำให้ท่านเจ็บช้ำน้ำใจหรอก คือเมื่อนิจมาอยู่ที่นี่ใหม่ ๆ นิจพาอีแต้มแมวของนิจมาอยู่

ด้วย อีแมวตัวนี้มันซนนัก เคยทำอะไร ๆ ที่บ้าน คุณพ่อ แตกมาหลายหนแล้ว นิจรู้ดีถึง ได้คอยระวังมิให้มันไป ทาง บริเวณของ เจ้าคุณ และคุณหญิงเลย วันหนึ่ง นิจกำลังเล่นหีบเพลง อยู่ในห้องรับแขก ได้ยินเสียงตุ้บ ที่ไหนล่ะ อีแต้มขึ้นไปอยู่บนหลังตู้เครื่อง ลายคราม แล้ว บนนั้นมีนาฬิกาตั้งวางอยู่ด้วย นิจกลัวอีแต้ม จะกะโดดลง และพานาฬิกาตามมาด้วย จึง วิ่งไปจับตัวมันไว้กำลังจะอุ้มลง พอดีแขน นิจ เองปัดเอานาฬิกาตกลงมา หน้าปัดแตก ละเอียดทีเดียว นิจวิ่งไปรายงานตัวเองทันที เจ้าคุณ ไม่อยู่ อยู่แต่ คุณหญิง พอ นิจเรียน ท่าน ท่านยิ้มอย่างปากเบี้ยวตามเคยน่ะแหละ แล้วว่า 'ดีย่ะ ผู้ดีแท้ มาอยู่บ้านผัวไม่ทัน ถึงสามวันมีเวลาต่อยของแตกแล้ว' นิจจึง ตอบท่านว่า 'โธ่! คุณอาว์คะ เราต้องการ เวลาไม่ถึงนาทีสำหรับให้หัวของเรา เองแตก"

เฉลาหัวเราะก๊ก แล้วพูดว่า

"เธอก็สำคัญ! ไปตอยกับแกอย่างนั้น เข้าด้วย แล้วตั้งแต่นั้นมาแกก็เลยจงเกลียด มาเรื่อยซี?"

"อาจจะเย็นได้ละกะมังคะ แต่ตามความ เห็นของ นิจ รู้สึกว่าท่านไม่ชอบ นิจ มาแต่ไหน แต่ไรแล้ว ดังจะเห็นได้ว่า เพียงแต่นาฬิกา แตกไปเรือนเดียวเท่านั้น ทำไมจึงจะต้องเอ่ย ถึงว่าเย็นผู้ดีหรือเย็นไพร่ แต่ว่าเรื่องความ รู้สึกของ คุณหญิง ที่มีต่อ นิจ นั้น เย็นแต่ เครื่องช่วยให้ นิจ มีความ ร้อนใจมากขึ้น เพียง เล็กน้อยเท่านั้น ข้อสำคัญอยู่ที่ คุณหลวง"

"ออ! ข้อนั้นน่ะแน่ละ พี่เข้าใจดี และ ลูกชายของแกไปเที่ยวกับ หลานสาว จนดึกดื่น น่ะแกไม่ว่าดอกหรือ?"

"ไม่เคยได้ยินว่า อาจจะไม่รู้ก็ได้"

"อะไร ไม่รู้! แต่พี่อยู่ไกลร้อยโยชน์ พันโยชน์จากบ้านนี้ยังรู้นี่นา น่าประหลาด แท้ ๆ ทำไมตาหลวงหนวดนั่นถึงได้เจ๋อไปขอ เธอโดยไม่รักและทั้งที่ตัวก็มีคู่รักอยู่แล้ว มัน จะมีอะไรกันหนอ จะว่าพ่อแม่บังคับ—เพราะ เหตุใด?—เห็นแก่สมบัติหรือ?—ก็ไม่น่าจะ เย็นไปได้ พวกนี้เขามั่งมีมาแต่ไหนแต่ไร ถึงเดี๋ยวนี้ก็ยังคงมั่งมีเช่นเดิม หรือพ่อแม่ของ แม่รัศมีเขาไม่ยอมให้ลูกของเขา? เย็น ไปไม่ได้อีกน่ะแหละ อีตาขุนขาข้างเดียว กับ อียายชมยอแจหลิ หรือจะหวงลูกไม่ยอมให้กับ อำมาตย์ตรีหลวงธนสารสมบัติ บัญหานี้ขย ยากจริง"

"นั่นน่ะซีคะ นิจก็พยายามขบอยู่ทุกวัน ลงท้ายก็ต้องยอกกับตัวเองว่า เมื่อเขาไปขอ นิจ

นั้น เขาคงตั้งใจจะรัก นิจ เหมือนกัน แต่ครั้นมาอยู่ด้วยกันเข้า เขาคงค้นพบอะไรที่ไม่ดีในตัว นิจ จนเขารักไม่ลง”

เฉลา ยกมือขึ้นปิดปากเพื่อน พูดว่า “อย่า! ไม่ต้องพูดคำนั้น ไม่เป็นความจริงเลย นิจ ของพี่ไม่มีอะไรน่าเกลียดสักนิดเดียว มีแต่น่ารักเท่านั้น ถึงจะไม่มีจริตคิดคิ้นอย่างผู้หญิงบางคน ก็มีกิริยามารยาทน่าเอ็นดูอยู่ในตัว คนที่ไม่มีใจเท่านั้นถึงจะไม่ชอบ นิจ อีตาหนวดนั่นแกคงไม่มีหัวใจหรือมิก็คงหลงเสน่ห์นังมวยโตนั่นจนตาบอดไปแล้ว”

คำพูด และ กิริยา ของ เฉลา ทำให้ นิจ ต้องหัวเราะทั้งน้ำตา

“เธอขัดกิริยาของเขา ว่าไม่ชอบเธอได้ตั้งแต่เมื่อไร?”

“ตั้งแต่วันแรกที่ได้แต่งงานแล้วทีเดียวค่ะ”

“อือ! แปลก! แล้วเธอทำอย่างไรกับเขา?”

“นิจ ทำหน้าที่ภริยาทุกอย่าง มีดูแลเครื่องแต่งตัวและห้องหับกับธุระที่เกี่ยวกับเขาโดยตรง เมื่อมีธุระก็พูดกับเขา ถ้าไม่มีก็ต่างคนต่างอยู่ นิจ รู้สึกตัวเองว่า ยังมีกิริยามารยาทไม่ค่อยถูกแยบแผน ก็ได้พยายามฝึนอิริยาบถจนสุดความสามารถ เพื่อจะให้ถูกใจเขา และคุณพ่อคุณแม่เขาด้วย การวิ่งเล่นกะโดดโลดเต้น ร้องเพลงเอ็ดตะโร หัวเราะอย่างคึกคะนองอย่างนี้เลิกหมด ถึงยังงั้นก็ไม่ทำให้ฐานะของ นิจ ดีขึ้น”

“เจ้าคุณอาว์รู้เรื่องนี้ไหม?”

“ไม่ทรายเลย นิจ ไม่เคยปริปากสักคำเดียว คุณพ่อท่านสอนให้ นิจ อดทน นิจ จะทนไปจนกว่าจะหมดเวร จะทนอกแตกตายดีกว่าที่จะให้ คุณพ่อคุณแม่ ร้อนใจ โดยที่ช่วยอะไรก็ไม่ได้ อีกอย่างหนึ่ง นิจ ต้องทำหน้าที่ของภริยาที่ดี ภริยาไม่ควรเอาสามีไปเที่ยวนินทาจริงไหมคะ?”

“ถูกแล้ว เท่าที่เธอเล่าและเท่าที่พี่ได้เห็นกับตาเอง พี่เห็นว่าเธอทำหน้าที่ของหญิงที่ดีแล้วครบบริบูรณ์ เธอทำมาเย็นเวลาไม่ใช่เล็กน้อย ตั้ง ๔—๕ เดือนแล้ว แต่เมื่อมันไม่ทำให้เธอสบายขึ้น เราก็จะต้องหาวิธีใหม่การที่จะเอามือกอดอก รออยู่จนหมดเวร อย่างเธอว่านั้นไม่ได้ ผิดทั้งทางโลกทางธรรม ในโลกนี้แม้จะเต็มอยู่ด้วยความทุกข์ มิสภาพเย็นอนิจจัง ไม่มีอะไรแน่นอน แต่สุขกับทุกข์เย็นของคู่กัน เมื่อเรามีทุกข์เราต้อง

ต่อสู้เอาชะนะให้ทุกข์แพ้เราให้จงได้ หรือ ไม่ได้ จำเป็นที่จะต้องแก้ไข พี่จะสอนให้มิฉะนั้นก็ต้องหนีทุกข์ มีอยู่สองอย่าง ใน ถึงพี่ไม่เคยแต่งงานก็จริง แต่พี่มีน้องหลายฐานะเช่นเธอต้องต่อสู้ เพราะเธอยังหนีไม่พ้น คนทั้งหญิงและชาย พี่เคยเป็นคนที่สาวไม่มีทางจะหนี เรื่องหย่ายังพูดถึงไม่ได้ เพราะ และพี่สะใภ้มาปรับทุกข์ด้วยเสมอ แม้แต่พี่ชายในบ้านเมืองของเรานี้ ผู้หญิงที่เลิกร้างกับ ก็เคย ฤทธิ์แต่ได้ยินได้ฟังมามากจนเข้าใจสามีมักเป็นขี้ปากของความครหา———และยิ่งกว่านั้น บางทีเธอจะรักเขาด้วย” เรื่องพรรค์นี้ได้ดี เมื่อคราวแม่จำนงกับพี่จำลอง ก็หยอกไปเมื่อไหร่ล่ะ ในที่สุดเดียวนี้ก็เรียบร้อยกันแล้ว”

นิจก้มหน้านิ่ง เฉลาเดาคำตอบได้เอง เฉลาหยุดพูด ข้อศอกเท้าขาไว้ เอาจึงพูดต่อไป หน้าวางลงบนผ้ามืออีกทีหนึ่ง นิจมองเพื่อน

“นั่นไหมล่ะ ทายละไม่มีผิด เรื่องร้ายของผู้หญิงเรามันอยู่ที่ตรงนี้แหละ อยู่ปากทานแรงนักขึ้นชื่อว่าเขาเป็นสามีละก็เป็นต้องรักทีเดียว จะเลวทรามอย่างไรหรือโหดร้ายกับตัวอย่างไรก็อุตส่าห์ก้มหน้าก้มตารักอยู่ได้” นิ่งตรองครู่หนึ่ง “เธอรักเขา แต่เขาไม่รักเธอ เพราะฉะนั้นเธอต้องต่อสู้เขา ต่อสู้กับคู่แข่ง เพื่อความรักของสามี”

นิจสั่นศีรษะอย่างไม่มีหวัง

“นิจจะทำอะไรได้ ไม่เห็นมีทางจะสู้เขาได้สักนิด”

“ได้! ต้องได้! เพราะถึงเวลาจำเป็นจริง ๆ พี่บอกแล้ว ถ้าเธอยืนอยู่อย่างนี้อกจะเป็นหนองตายก่อน ถึงจะอดทนเท่าไรก็อดได้แต่ภายนอก ภายในเธอจะห้ามไม่ให้ทุกข์อย่างร้อนรน ถึงแม้หล่อนจะได้บอกกับเฉลาเองว่าไม่มีทางจะต่อสู้ได้ ถึงกระนั้นก็ยังหวังว่า คำแนะนำของเฉลา จะเป็นยาขนานวิเศษสำหรับยึดเข้าให้หล่อนพ้นจากทุกข์

“หลวงธนสาร” เฉลาเอ่ยขึ้น “ไม่ใช่คนเลว ทางราชการก็ดี พี่ได้ยินคุณพ่อเล่าว่า นายโปรดว่าขยันขันแข็งและซื่อสัตย์ความประพฤติส่วนตัวก็ดี แต่เขามีข้อเสียอยู่ข้อหนึ่งที่ผู้ชายโดยมากเคยเสีย คือถ้าลงรักแล้วเป็นหลง ผู้ชายชะนิดนี้ชอบคนยั่วยวน และจริตของแม่รัศมีหล่อนไม่ใช่เล่น ส่วนเธอจะไปทำจริตคิดดื้นอย่างเขาคงทำไม่เป็นจริงไหม? ทั้งเธอก็จะหยิ่งเกินที่จะล่อสามีให้รักเพราะความยั่วยวน เพราะฉะนั้น

เธอไม่ควรต้องทำอะไรให้ผิดกับตัวจริงของเธอสักนิดเดียว ตรงนี้หมายความว่าเธอไม่ต้องแต่งจริตให้มากขึ้น แต่เธอไม่มีสิทธิ์ที่จะซ่อนความน่าเอ็นดูความรื่นเริงที่เคยมีในตัวเธอไว้ภายใต้กิริยาอันหงิมเหงา เช่นนี้เพราะให้โทษหลายประการ เธอกำลังจะค้านว่า หัวใจของเธอไม่มีความสุข จะแสดงกิริยารื่นเริงอย่างไรได้ พี่กำลังจะขอให้เธอฝืนกิริยา นิจ ขอให้เธอลืมความทุกข์เสียให้มากที่สุดที่จะลืมได้ แล้วฝืนตัวให้เป็นคนสนุกสนานอย่างแต่ก่อน นิกจะเล่นอะไรก็เล่นนิกจะร้องเพลงก็จงร้อง จงทำอะไรทุกอย่างที่เธอต้องการจะทำเพื่อความรื่นเริงของเธอเอง”

“คุณหญิง ท่านจะได้ข้อนนิจตาย!”

“เธอกลัวด้วยหรือนิจ พี่เข้าใจว่าคนเราตายใดที่อยู่ในทางที่ถูก ตายนั้นเราเป็นอิสสระ ไม่ต้องกลัวใคร พี่เชื่อว่าเธอจะทำอะไรที่อยู่ในเขตต์ถูกเสมอ นิจ เพราะฉะนั้นถ้ายายคุณหญิงแกอยากจะข้อนเรา เราก็ข้อนแกเป็นเหมือนกัน เธอเคยยอมกลัวแกมามากแล้ว แกก็ยิ่งอยากจะบังคับเธอให้แขนเหมือนกับผ้าที่เขาอัดไว้ในคอยบ์ ที่นี้เธอเลิกกลัวเสียที อย่ายอมแพ้ทีเดียว ดูที่หรือแกจะกล้าทำอะไรเธอได้ สามีของเธอก็เหมือนกัน หน้าตาท่าทางไม่ใช่เป็นคนหัวแข็งใจแข็ง มีความรู้สึกที่ถูกกะทบง่าย และเอนไปทางขลาด ธรรมดาคนขลาดถ้าเห็นใครยอมกลัวก็ยิ่งข่มใหญ่ เพราะฉะนั้นเธอจะทำตัวงออย่างนี้ไม่ได้ เขาอาจจะเหมาเอาว่าเธอเป็นเต่าเป็นตุ่นไม่มีความรู้สึก ไม่มีหัวใจ ต่อไปเธอต้องเปลี่ยนกิริยาให้เหมือนเมื่อยังไม่ได้แต่งงาน การพูดคำตอบคำต้องเลิก นิกจะพูดอะไรกับเขาเป็นพูดออกไปทีเดียว ไม่ต้องกลัวไม่ต้องอาย นิกไว้ว่าเขาเป็นสามีของเธอ เธอมีสิทธิในเขาเท่ากับเขามีสิทธิในเธอ อีกอย่างหนึ่งสามีของเธอดูที่อ ๆ เซื่อง ๆ เหมือนคนหลับใน เธอควรจะยั่วและล้อให้เขาหัวหมุนเล่นบ้าง จะได้ตื่นจากหลับในบางครั้งบางคราว ส่วนแม่รัศมีคอยาวนั้น เธอคงแค้นเขาบ้างจริงไหม เธอจะว่าอะไรเขาเล่นบ้างก็ได้ ไม่ต้องกลัว แต่ระวังอย่าให้ร้ายแรงจนเกินขีดของผู้ดีเท่านั้น เธออยู่ในฝ่ายถูก เขาพยายามจะแย่งสามีของเธอ ใครบ้างจะไม่โกรธ ถ้าพลาดเราเป็นฉะทีเดียว เตือน ๆ ให้รู้สึกไว้บ้างว่า เธอเป็นภริยาของหลวงธนสาร ตามกฎหมาย อย่างที่เธอตอบกับเขาเมื่อเวลาเขาใช้เธอให้หาน้ำให้เมื่อตอนเย็นนี่แหละคะ แต่อตอนที่เธอเชิญเขามานั่ง

ใกล้ขนมนั้นเกินไปหน่อย เขาไม่ควรได้รับความปรารถนาจากเธอถึงเท่านั้น เธอดีกับเขามามากแล้ว พอที ที่หลังไม่ต้องเอาใจใครหมด ทำใจของเธอให้แข็ง ลืมทุกข์เสียบ้าง ในชั้นต้นเธอทำแต่เพียงเท่านี้ก่อน ถ้าไม่ได้ผลเราจะคิดอุบายกันใหม่”

นิจนิ่งฟังอย่างเอาใจใส่และตรึกตรอง เมื่อเฉลาพูดจบลง หล่อนจึงตอบว่า

“นิจจะลองดู”

“ไม่ต้องลองละ ต้องทำจริง ๆ ทีเดียว พี่เชื่อว่าเธอจะทำได้ เธอเป็นลูกของทหารนี่นา ต้องทำใจให้กล้าหาญซี ให้สัญญากับพี่ได้ไหม?”

นิจก้มหน้านิ่งอยู่ครู่หนึ่งจึงเงยหน้าขึ้น ยิ้มอย่างเด็ดเดี่ยว

“ค่ะ นิจสัญญา” หล่อนตอบอย่างมั่นคง

“ชโย! อย่างนั้นซี มา ขอจับมือที เถอะ สัญญาต้องเป็นสัญญานะ!” เฉลาร้องอย่างยินดี พลางจับมืออันเรียวเล็กของเพื่อนเขย่าอย่างร่าเริง แล้วดึงตัวเข้ามากอดไว้

“โธ่! จะยอกพี่เสียตั้งแต่แรกก็ไม่ได้ อมพะนำไว้คนเดียวจนผอม ดูที่หรือสายเลือด ที่แก้มซึ่งใคร ๆ เคยอิจฉานั้นไม่มีเหลืออยู่เลย ถ้าปรับทุกข์กับใครเสียบ้าง ก็จะไม่แฟบไปถึงเพียงนี้ นี่หากว่าพี่สังเกตเห็นเอง”

“ตาพี่เฉลาละคมเหลือเกิน ความสังเกตก็เป็นที่หนึ่ง ช่างทายเรื่องราวนิจถูกต้องเสียหมดทุกอย่าง”

เฉลาทอดสายตาไปตรงหน้าอย่างใจลอย ด้วยกลัวเพื่อนจะช้ำใจยิ่งขึ้น หล่อนไม่กล้าจะคัดค้านคำชมเชยของนิจ แท้ที่จริงเฉลารู้เรื่องเหล่านี้ ก็เพราะสังเกตเห็นหลวงธนสาร ๆ ไปบ้านรัศมีซึ่งอยู่ติดกับบ้านของหล่อนเสมอ และไม่เลือกเวลา ในที่สุดหล่อนตอบแต่เพียงว่า

“น้องเอ๋ย ในชีวิตของพี่ไม่ได้รับความสุขอยู่เสมอดังที่เธอเข้าใจหรอก พี่ได้รับทุกข์มามากเหมือนกัน คิดดูถึงคุณพ่อของพี่มีภริยากี่คน และแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยงก็คล้าย ๆ กับลูกสะใภ้กับแม่ผัวน่ะแหละ พี่ได้รับความทุกข์ เพราะความอยุติธรรมของคนอื่นอยู่เสมอ”

นิจใช้สายตาอันเต็มไปด้วยความเศร้าแกมประหลาดใจมองดูผู้พูด แล้วกล่าวช้า ๆ ว่า

“นิจเสียใจเหลือเกินที่ได้ยินเช่นนี้ เพราะนิจไม่รู้จะช่วยได้อย่างไร”

เฉลาเอนศีรษะลงพิงกัยศีรษะนิจ ยิ้มอย่างรักใคร่แล้วตอบว่า

"อย่าเสียใจเลย พี่พูดถึงเมื่อก่อนนี้ต่างหากเล่า ส่วนเดียวนี้พี่สบายแล้ว เพราะเธอว่าพี่ช่างสังเกต พี่จึงพูดให้ฟังว่า พี่เคยได้รับทุกข์มามาก จึงเห็นทุกข์ของผู้อื่นได้ง่าย ในบางแห่งความทุกข์มีประโยชน์นะน้อง ช่วยทำให้คนเป็นคนดีขึ้น"

◎ ◎ ◎

บทที่ ๔

"คุณเจ้าคะ เจ้าคุณกับคุณหญิงลงมือรับประทานเข้าแล้วเจ้าค่ะ"

นิจมองดูนาฬิกาข้อมือ เห็นเวลาเพียงย่ำค่ำเศษเท่านั้น หล่อนพึงกลับจากบ้านเจ้าคุณสุรเสนฯ กำลังผลัดเครื่องแต่งกายยังไม่เสร็จ จึงรีบสวมเสื้อชั้นนอกและหวีผมให้เรียบร้อยแล้วรีบไปยังห้องรับประทานอาหาร

หล่อนเดินช้า ๆ ไปนั่งลงตรงกันข้ามกับสามี เขาไม่ได้แสดงกิริยาว่าเห็นหล่อน คงรับประทานอาหารอยู่เรื่อย ๆ คุณหญิงเย็นผู้ต้อนรับด้วยอาการชำเลืองค้อน จนเห็นแต่ตาขาว เย็นวิธีแสดงความไม่พอใจในการที่ลูกสะใภ้มารับประทานอาหารช้ามาก นิจรู้ท่าจึงร้องตอบท่านแล้วพูดเรียบ ๆ ว่า

"ยังไม่ทุ่มหนึ่งเลยค่ะ ดิฉันไม่ทราบว่าจะรับประทานอาหารแต่หัวค่ำเช่นนี้"

"ไปไหนมายะ?" คุณหญิงถามโดยไม่รู้จะพูดว่ากระไร

"ไปหาคุณพ่อมาค่ะ ดิฉันจำได้ว่าได้ลาคุณอาว์แล้ว"

สีหน้าคุณหญิงเผือนด้วยความโกรธ ท่านไม่คุ้นเคยกับสำนวนเช่นนั้น ลงท้ายท่านพูดว่า

"ฉันน่ะ ไม่ว่าอะไรหรอก แม่คุ้ณ จะไปไหนก็ไปเถอะ แต่ฉันเห็นว่าไม่สวย เย็นสาวเย็นแส้ไปไหนค่ำ ๆ มืด ๆ"

"รับประทานโทษค่ะ คุณอาว์ ดิฉันไม่ใช่สาวแล้ว อีกประการหนึ่ง ตาวัน คนขับรถเย็นคนไว้ ใจของคุณพ่อ"

คุณหญิงกะแทกช้อนลงในแกงจนชามเอียง

"ดีแล้ว ๆ ไม่ต้องอธิบายอีกละ ฉันพูดไม่ทันหล่อนหรอก แต่ฉันหัวหงอกแล้วนะ แก่กว่าแม่นิจหลายปี เมื่อฉันตักเตือนแม่นิจไม่ได้ ก็ให้มันรู้กันไป"

"มิได้ค่ะ ดิฉันยินดีฟังคำตักเตือนของคุณอาว์เสมอ และตั้งใจจำไว้ด้วย แต่สำหรับเรื่องไปหาคุณพ่อนี้....."

"คุณแม่ครับ วันนี้ผมไปให้หมอตรวจ"

หลวงธนสาร ฯ พูดขึ้นโดยเร็ว เห็นชัดว่าการโต้เถียงระหว่างมารดากับนิจ ทำให้เขาหายใจไม่สะดวก "ผมไม่สบายมาหลายวันแล้ว ปวดศีรษะเสมอ นอนก็ไม่ค่อยหลับ"

"เออ!" เจ้าคุณวิชัย ฯ วางถ้วยน้ำที่กำลังดื่มอยู่ทันที "แล้วหมอว่าอย่างไรบ้างล่ะ?"

"เขาว่าผมทำงานมากไป ถ้าไม่หยุดเสียบ้างจะเป็นโรคเส้นประสาท เขาแนะนำให้ผมลาพักไปตากอากาศเสียชั่วคราว"

ความประสงค์ของชายหนุ่มเป็นอันสำเร็จ คุณหญิงวิชัย ฯ แม้จะมีนิสัยนึกถึงแต่ตัวเองเป็นที่ตั้ง ก็ยังมีเวลาสำหรับนึกถึงบุตรชายที่รักดังดวงใจของท่านได้ ท่านลืมเรื่องราวลูกสะใภ้เสียทันที หันมารับขวัญบุตรชายเป็นควัน

หลวงธนสาร ฯ เป็นโรคเส้นประสาท! นิจนึกยิ้มในใจ หล่อนเชื่อแน่มานานแล้วว่าเขาเป็นคนเส้นประสาทพิการ แต่ไม่คิดว่าโรคนั้นเกิดจากทำงานมากไป

อย่างไรก็ดี นิจไม่ทำตัวให้เป็นคนชะนิด รู้กว่าหมอ และเชื่อว่าหลวงธนสาร ฯ ต้องการพักผ่อน ยิ่งกว่านั้น หล่อนยินดีตามคำแนะนำของหมอเสียด้วย เพราะเผอิญมาตรงกับความต้องการของหล่อนเข้า

ตอนเช้าวันนี้นิจได้รับจดหมายจากเฉลาฉบับหนึ่ง ถามข่าวและเตือนให้รักษาสัญญากับยอกว่าหล่อนจะไปหัวหินกับเจ้าคุณพ่อและพี่ ๆ น้อง ๆ อีกหลายคน หล่อนชวนให้นิจไปด้วยจะได้สนุกด้วยกัน ทั้งเป็นประโยชน์แก่ร่างกายนิจด้วย

คำชวนของเฉลาทำให้นิจติดใจมาก แต่ยังไม่กล้ารับคำ เพราะมีเหตุติดขัด สตรีเป็นเพศที่ประหลาด เรื่องสามีแล้วไม่ชอบให้คลาดจากสายตา จะได้เห็นอะไรดีหรือไม่ดีที่สามีปฏิบัติก็ทนได้ ขอให้ได้เห็นเป็นพอ นิจเป็นคนหนึ่งที่เป็นอย่างว่านั้น เพราะฉะนั้นแม้ว่าคำชวนของเฉลาจะเร้าความกระหายสักเท่าไร และแม้ว่าตอนกลางวันหล่อนไปหายิดามารดา ท่านทั้งสองชักชวนเกลี้ยกล่อมให้ไปกับท่าน ซึ่งท่านก็จะไปพร้อม ๆ กันกับเฉลา นิจก็ยังคงไม่รับคำอยู่นั่นเอง แต่ขัดขึ้นเมื่อได้ทราบว่าหมอแนะนำให้สามีไปตากอากาศ นิจตัดสินใจทีเดียวว่าจะหาอุบายให้เขาไปหัวหินให้จงได้

วันรุ่งขึ้นเป็นวันอาทิตย์ นิจตื่นขึ้นราว ๗ นาฬิกา แต่งตัวเสร็จแล้วก็หยิบหนังสือเล่มหนึ่งลงไปนั่งอ่านที่สนามตามเคย ครั้นสายเข้า แดดขึ้นจัด อากาศชักร้อน นิจจึงปิด

หนังสือเสีย แล้วเดินไปตัดดอกกุหลาบได้ช่อใหญ่ พอกับความประสงค์แล้วก็กลับขึ้นเรือนนำดอกไม้ไปชัดลงไว้ในแจกันที่โต๊ะเครื่องแป้งเหลือไว้ ๕—๖ ดอก สำหรับปักแจกันในห้องของสามี หล่อนถือดอกไม้เหล่านั้นไปที่ประตูซึ่งเปิดถึงห้องนอนของเขา ก้มตัวลงยรรงถอดกลอนแต่เบา ๆ หัวใจเต้นแรงจนต้องเอามือกุมทรวงอกไว้ หล่อนพิพักพิพ่วนอยู่นาน พอดีได้ยินเสียง ๆ หนึ่งลอดประตูออกมา เสียงนั้นทำให้นิจเกิดความกล้า ด้วยอาการแสดงความเด็ดขาด หล่อนเปิดประตูออกโดยแรง

หลวงธนสาร ฯ แต่งตัวเรียบร้อย แสดงว่าเขาตื่นนานแล้ว นอนอยู่บนเตียง หนังสือปกแข็งเล่มหนึ่งแบะคว่ำไว้บนหน้าอก เจ้าของเสียงที่นิจได้ยินนั่งอยู่ข้างตัวเขา นิจเดินเข้าไปยืนอยู่ใกล้คนทั้งสอง มองดูผู้หญิงอย่างถือดี แล้วพูดว่า

“เธอนี่เองแหละหรือ รัศมี มาแต่เช้าทีเดียว ฉันอยู่ในห้อง ได้ยินเสียงผู้หญิงพูดเข้าใจเสียว่า ไสว เพราะไม่นึกว่าเธอจะเข้ามาในห้อง คุณหลวง เวลานี้”

ด้วยสีหน้าแสดงความถือดีเท่ากัน รัศมีตอบว่า

“ไม่ใช่ ไสว นังคนนั้นมันไม่กล้าเข้ามาในเวลาที่คุณพี่ยังนอนอยู่หรอก”

“ถ้าฉะนั้น” นิจพูดอมยิ้ม “ฉันอยากจะแสดงความยินดีกับมัน ในข้อที่มันรู้จักรักษาชื่อดีกว่าผู้ดีเสียอีก” พลางหล่อนก็ทอดสายตา อันเต็มไปด้วยความดูถูกเหยียดไปทางสามี หล่อนพูดด้วยเสียงเย็นกังวาน หนักแน่นและเยือกเย็น “หนังสือธรรมะเล่มหนึ่งสอนไว้ว่า ‘ชายผู้มีความคิด ไม่ควรอยู่ในสถานที่ลับตาคนกับ ธิดา พี่สาว น้องสาว แม้กับมารดาตน’” พูดแล้วหล่อนเดินไปที่โต๊ะหนังสือ ยกช่อกุหลาบซึ่งร่วงโรยอยู่ในแจกันออกทิ้งเสีย แล้วปักดอกที่ตัดมาใหม่ลงแทน

ในระหว่างที่นิจทำงานอยู่นั้น ไม่มีใครปริปากพูดว่ากระไร นิจได้ยินแต่เสียงขยับตัวและเสียงฝีเท้า ครั้นงานของหล่อนเสร็จแล้ว กำลังเก็บกลีบกุหลาบซึ่งร่วงอยู่บนโต๊ะ สามีเดินเข้ามาใกล้ พูดเสียงห้าว ๆ ตามเคยว่า

“นี่ ฉันไม่ต้องการให้เธอมาแสดงอำนาจในห้องฉัน น้องของฉันคนนี้เคยปฏิบัติวัตรถากฉันทุกอย่าง เขามีสิทธิที่จะเข้ามาในห้องฉันได้ทุกเวลา”

ดวงหน้าอันขาวของ นิจ กลายเป็นสีแดงจัดขึ้น หล่อนยืดตัวตรงประดุจจะวัดความสูงระหว่างเขากับตัวหล่อน ดวงตาคมแสดงความดูหมิ่นและท้าทาย

"ถ้าคุณหลวงมีผู้ปฏิบัติอยู่แล้ว โดยไม่ต้องเสียอะไรแลกเปลี่ยน ทำไมถึงมาแต่งงานกับนิจ ให้เปลืองทรัพย์ ถ้าน้องของคุณหลวงจำเป็นจะต้องปฏิบัติใครคนหนึ่งเสมอ ก็ควรจะหาคนใหม่ ไม่ควรจะมาเหนื่อยแรงแย่งหน้าที่ของภริยา" พูดแล้วหล่อนยืนนิ่งคอยฟังคำตอบ ครั้นเห็นไม่มี ด้วยคนทั้งสองกำลังโกรธเกินที่จะนึกหาคำพูดโต้ตอบได้ หล่อนก็ยกศีรษะตรง เดินไปที่ประตู ก่อนจะออกหล่อนหันมากล่าวว่า

"นิจ จะไปบ้านคุณพ่อ และจะอยู่ทั้งวัน เมื่อวานนี้ท่านบ่นว่า ท่านไม่ได้พบคุณหลวงมานานแล้ว นิจ เรียนท่านว่า คุณหลวงมีธุระ ไม่ค่อยมีเวลาว่าง"

เสียงลั่นกลอน เสียงผีเท้า และเสียงพูดหลวงธนสาร ฯ คงยืนทื่มึงทึงอยู่กลางห้อง จนมือยาว ๆ และอุ่น ๆ มาจับไหล่เขา ๆ เขาจับมือนั้นจูงมานั่งที่เตียง พูดว่า

"ฉันไม่รู้จะทำอย่างไรกับเด็กคนนี้ ความผิดของเขาก็ไม่มีสักนิด คุณแม่ท่านทำกรรม ข้างหู ให้แท้ ๆ---ที่ถูกท่านควรจะแต่งงานกับเด็กเสียเอง" เขาหัวเราะคำพูด อันเหลวไหลของตัวเอง "นี่แน่ะ รัศมี อ้ายเรื่องกาแฟนรสิงห์ของเราเป็นอันล้ม พี่จะต้องไปหา เจ้าคุณสุรแสน ฯ เสียที"

ความเดือดแค้นในใจ รัศมี เวลานั้น ทำให้เจ้าตัวนึกว่า หล่อนอาจฆ่าคนเล่นได้ โดยง่าย แต่หล่อนฉลาดพอที่จะไม่แสดงมากนัก เป็นแต่เพียงเมินหน้า และพูดว่า

"แหม! ช่างซื่อตรงต่อคำสั่งดีจริง ผัวอย่างนี้จะหาที่ไหนได้"

"เธอก็รู้อยู่แก่ใจแล้วว่า เขาไม่ได้สั่งพี่ เขาเล่าให้ฟังต่างหาก" หลวงธนสาร ฯ ค้าน

เขาไม่เกลียดอะไรมากเท่ากับเวลาที่ใครว่าเขาทำอะไรตามคำสั่งของภริยา "ที่พี่จะต้องไปก็เพราะเห็นว่าจำเป็น เจ้าคุณสุรแสน ฯ เป็นคนที่น่านับถือ และท่านกรุณาแก่พี่เสมอ"

"เพราะเหตุฉะนั้น พี่จะต้องไปหาวันนี้จำเพาะจะต้องเป็นวันนี้ ช้าอีกวันเดียวก็ไม่ได้ยังงั้นไม่ใช่หรือ?"

"จ๊ะ!"

รัศมี สะบัดหน้าแรง จน มวยเอียงมา อยู่

"ถ้ายังงั้นดิฉันกลับละ"

"อ้าว! ไหนว่าจะอยู่คุยกับพี่ทั้งวันยังไงล่ะ"

"จะให้อยู่ทำไมอีกล่ะคะ ประเดี๋ยว คุณพี่ก็จะต้องไปหา พ่อตาแม่ยาย"

ชายหนุ่ม ไม่ยักตอบว่ากระไร ปล่อยให้หล่อนเดินไปจนถึงประตู แล้วหล่อนหันกลับมาอีก พูดว่า

"ไปหาเสียตอนกลางวันได้ ไหมล่ะคะ?"

"เสียใจจริง ๆ ที่รัก พี่มีธุระ ต้องทำงานที่เอามาจากกระทรวงให้แล้ว"

รัศมีสะบัดหน้าแรงอีกครั้งหนึ่ง แล้วออกประตูไป

หลวงธนสาร ฯ ทำงานทั้งวันจริงดังพูด กว่าจะเสร็จตกราว ๑๗ นาฬิกา มีเวลาพอดีแต่งตัวตามสบาย และไปถึงบ้านเจ้าคุณพ่อตาก่อนค่ำ

เขาขับรถเข้าไปจอดที่หน้าตึก ตามเคย แล้วขึ้นบันไดหน้ามุข เข้าในห้องซึ่งเขารู้แน่ว่าเจ้าคุณกับคุณหญิง ใช้เป็นห้องนั่งเล่นเสมอ

เจ้าคุณสุรแสนสงคราม นอนตะแคงอยู่บนเตียงยาวใกล้หน้าต่าง หันหน้ามองดูคุณหญิง ซึ่งนั่งอยู่หน้าเตียง กำลังถักไหมพรมสำหรับรองบาตร์ นิจ นอนพังพาบมือเท้าคางอยู่ข้างมารดา ผีเท้าของ หลวงธนสาร ฯ ที่เดินเข้าไปนั้นเงียบมาก จึงไม่มีใครรู้สึก ต่อเขานั่งพับเพียบลงแล้ว ทำเสียงคล้ายเสียงกระแอม คุณหญิงจึงเงยหน้าขึ้นดู

"อ้อ! หลวงธนสาร ฯ มา แหมช่างเงียบเชียบดีจริง" ท่านทัก

นิจ คงนอนอยู่ในท่าเดิม เจ้าคุณสุรแสน ฯ ลงจากเตียง มานั่งขัดสมาธิ อยู่ข้าง ภริยา แล้วพูดว่า

"ยังไง สบายดีหรือ หลานชาย ถามนิจ เขาเมื่อเร็ว ๆ นี้ ได้ความว่าธุระมาก ไม่มีเวลาว่าง ราชการงานเมืองของเราดีอยู่หรือ?"

"ดีครับ" หลวงธนสาร ฯ ตอบคำเดียวตามนิสสัย เขาเป็นคนพูดน้อย และไม่ชอบพูดถึงเรื่องของตัวเองเลย แต่เจ้าคุณสุรแสน ฯ เป็นคนมีนิสสัยรื่นเริง และชอบเล่นชอบคุย ซึ่งนิจได้รับมฤดกนั้นไว้ด้วย เพราะฉะนั้น ท่านจึงซักถามเรื่องราวต่าง ๆ และยังคั้นให้ หลวงธนสาร ฯ คุยจนได้

เรื่องมาลงเอยกันที่โรคเส้นประสาท ของหลวงธนสาร ฯ เจ้าคุณเอ่ยขึ้นว่า

"นิจ เขาบอกว่าหลานชายไม่สบาย หมอแนะนำให้ไปตากอากาศหรือ?"

บุตรเขยรับคำ ท่านจึงพูดต่อไป

"เจ้าพระยานครินทร์ฦาชัย คะยั้นคะยอให้ไปหัวหิน ฉันก็ไม่ค่อยชอบนักหรอก อ้ายที่นั่นพึ่งเขาเล่า ดูมันกลายเย็น สมาคม สำหรับ การแข่งความเพ้อกันไปเสียแล้ว และยิ่งกว่านั้น ออกจะกลายเย็นสถานที่เลือกคู่กันอีกด้วย ครั้นจะปฏิเสธหรือก็เกรงใจผู้ใหญ่ เดี๋ยวจะว่าท่าโน้นท่านี้ ก็เลยรับคำ ทั้งท่านว่าเดือนสองเดือนนี้ไม่ค่อยมีคนด้วย เพราะยังไม่ถึงคราวของเขา ยาย เฉลา ก็อิดออดขอให้พา นิจ ไปด้วยให้ได้ หลานกำลังต้องการพักผ่อน ไปสนุกกันที่หัวหิน สักพักไหมล่ะ ?"

หลวงธนสาร ฯ รอคำถามประโยคนี้มาตั้งแต่ประโยคแรกแล้ว ถึงกะนั้นยังไม่มีเวลาพอเตรียมคำตอบ เขานิ่งอึกอักอยู่นาน คุณหญิงจึงพูดขึ้น

"ถ้าเห็นจะไม่เต็มใจรับกะมัง ไปกับผู้ใหญ่กลัวจะไม่มีเพื่อนสนุก ก็ลูกชายลูกสาว เจ้าคุณนัครินทร์ ก็ไปกันหลายคน รู้จักกันไม่ใช่หรือ ?"

ลูกเขยยังคงนิ่ง โดยไม่ได้ตั้งใจ เขามองไปทาง นิจ พบสายตาของหล่อนกำลังจ้องดูเขา มีรอยยิ้มแกมเยาะเย้ยอย่างรู้เท่าคล้ายจะพูดว่า

"ถึงจะมีเพื่อนสักกี่คน ก็สู้เพื่อนคนหนึ่งในกรุงเทพ ไม่ได้"

หลวงธนสาร ฯ รู้สึกฉุนแกมกะดาก ให้กะอักกะอ่วนใจ ในที่สุดหลุดปาก ออกไปว่า

"ผมก็อยากไปเหมือนกัน แต่...."

เขาหยุดนิ่งอยู่เพียงเท่านั้น ไม่ทราบจะหาอะไรมาต่อให้เหมาะกับ "แต่" นั้นได้ การกล่าวเท็จเขาไม่ชอบ และไม่อยากประพฤติ

ภริยาสาว ช่วยต่อคำพูดของ สามี

"แต่เย็นห่วง...." ชะงักไว้นิดหนึ่ง "....งาน"

"เปล่าไม่ใช่ !" สามี ค้านอย่างตกใจโดยไม่มีมูล นิจ หัวเราะ หลวงธนสาร ฯ รู้สึกตัวจึงพูดต่อไปเย็นปกติว่า

"ไม่มีอะไรมิได้ ผมตกลงใจแล้ว เย็นอันว่าไป"

ตกกลางคืน นิจ อิ่มเอิบใจเย็นอันมาก หล่อนรีบเขียนจดหมายถึง เฉลา มีใจความดังนี้

ถนนสาธร

วันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๒

พี่เฉลา ที่รักของ นิจ

จดหมายของเธอ นิจ ได้รับแล้ว ขอบคุณจริง ๆ ที่เย็นห่วง และ เอาใจช่วย นิจ นักหนา จะหาเพื่อนที่ไหนได้อย่างเธอ

เย็นคนที่สองเห็นจะไม่มีแล้ว นิจ ทำตาม สัญญาที่ได้ ให้ไว้กับเธอ และรู้สึกว่า ได้ผลดี การที่เลิกตั้งคำถามกับตัวเอง ว่า คนนั้นทำไมถึงเกลียดเรา คนนี้ทำไม ถึงไม่ชอบเรา เสียได้ ทำให้ นิจ หายกลุ้ม ได้มาก นิจ กำลังพยายามทำตัวให้สนุก สนานเต็มที่ เริ่มต้นด้วยการเย็นเพื่อน กับเด็ก ๆ ทำได้ง่ายเหลือเกิน มัน พากันติด นิจ ทั้งบ้าน เคยมาวิ่งเล่นที่ ข้างห้อง นิจ กลุ้มโต ๆ คุณหญิง ทำท่า ไม่พอใจ ว่าเด็กวิ่งบนสนามหญ้าของ ท่านเสีย นิจ ทำหูทวนลม นี่เย็นขั้นแรกที่ นิจ เลิกเอาใจใส่ในความคิดของ คุณหญิง ท่านคงทำหน้าที่ "แม่ผัวเกลียดลูก สะใภ้" ตามเคย เมื่อวานก็เถียงกัน สองสามคำ ด้วย เรื่อง นิจ ไป หา คุณพ่อ กลับจนค่ำ ขันจริง ๆ ที่ท่านชอบแสดง ว่าเอาใจใส่ในตัว นิจ อยากจะให้ดี อยาก จะให้เย็นอย่างโน้นอย่างนี้ แต่คำตักเตือน ของท่านไม่เห็นถูกเรื่องสักที นิจ เย็น ศิษย์ที่ถือคำสั่งครูอย่างเคร่งครัด เมื่อ เช้าก็ ฟาด ข้อ กับ คุณหลวง และ แม่รัศมี 'มวยโต' ตามที่เธอเรียก จะเล่าเรื่อง ละเอียดให้เธอฟัง เมื่อเราพบกันที่หัวหิน พูดถึงหัวหิน อดหัวเราะไม่ได้ คุณหลวง ติดกับ ของ นิจ เข้าถนัดใจ เมื่อ ได้รับจดหมายเธอชวนไป หัวหิน นั้น ให้ นึกอยากไปเสียเหลือเกิน แต่ว่า — นี่ นิจ ยอกตรง ๆ เธอจะนึกว่า นิจ เย็นบ้าหรืออะไรก็ตามใจ—ถ้า นิจ ปล่อยให้ คุณหลวง อยู่บ้าน **เขา กับ เจ้าหล่อน** คงสำราญกันใหญ่ เกือบจะเลิกคิดถึงหัวหินอยู่แล้ว พอดีค่ำวันนั้นเอง คุณหลวง เขาเล่าว่า เขาเย็นโรคเส้นประสาท หมอแนะนำให้ ไปตากอากาศที่ใดที่หนึ่ง นิจ มองเห็นทาง ที่จะได้ ไปเที่ยว สมใจ ทีเดียว และ จะ ลากเอา คุณหลวง ไป เสีย ด้วย ให้เข็ด เช้าขึ้นจึงบอกกับเขาว่า คุณพ่อคุณแม่ บ่นถึง เขาก็คิด อุตส่าห์ ไปหาคุณพ่อ ในเย็นวันนั้นเอง แปลว่าเขาเอาเท้าสอดเข้าบ่วงที่ นิจ ดักไว้ เพราะ นิจ หนุน คุณพ่อคุณแม่ ไว้แล้ว ให้ชวน เขาไปตากอากาศพร้อมกับท่าน นิจ น่ะแน่ใจว่าเขาเย็นห่วงดวงใจของเขา แต่เขาเกรงใจคุณพ่อ ทั้งหาข้อแก้ตัวไม่ได้ ด้วย จึงต้องรับ นิจ ขอให้ท่านหาบ้านให้เราสองคนต่างหาก ถ้าท่านหาได้แล้ว โทรเลขมาบอก เราจึงจะไป เพียงแต่

นึกถึงความสุขที่จะได้พบกับเธอที่นั่น และเล่นหัวกันทุกวันก็ทำให้นิจกลืนเข้าจะไม่ลงเสียแล้ว และภาวนาให้วันมาถึงเร็ว ๆ เข้า เธอจำภาพหัวหินเมื่อสองปีก่อนได้ไหม ตั้งแต่คราวนั้นมานิจยังไม่ได้เล่นน้ำสนุกอีกเลย หวังว่าจะได้เล่นในสองสามวันนี้

ฝากความคิดถึงให้พี่ ๆ และน้อง ๆ ของเธอทุกคน

โดยความรัก

จากเพื่อนและน้องของเธอ

นิจ.

◎ ◎ ◎

บทที่ ๔

แสงสว่างแห่งดวงอาทิตย์ ในเวลาเช้าสาดเข้ามาในห้องเต็มที่ ต้องกายของหญิงสาวซึ่งกำลังหลับสนิทอยู่บนเตียง หล่อนขยับตัว และลืมตาขึ้นมองดูรอบห้อง อย่างประหลาดใจ ที่เห็นตัวเองอยู่ในห้องซึ่งผิดจากห้องที่เคยอยู่ พอสมองที่ได้รับความพักผ่อนพอแล้วเริ่มทำงาน จึงนึกได้ว่าหล่อนนอนอยู่ในบ้านพักที่ตำบลหัวหิน ซึ่งหล่อนมาถึงในตอนบ่ายวันก่อน นิจลุกขึ้นนั่งยกมือขึ้นลูบผม พอนึกอะไรขึ้นได้อย่างหนึ่งก็โดดลงจากเตียงโดยเร็ว และวิ่งไปที่ประตู ก้มตัวลงมองลอดช่องกุญแจออกไปข้างนอก

"ตายจริง! คุณหลวงตื่นแล้ว!" หล่อนรำพึงพลางลงมือล้างหน้าและแต่งตัว "มีอะไรล้างหน้าล้างตาหรือเปล่าก็ไม่รู้ ผ้าเช็ดตัวก็อยู่ในนี้ ถ้าเห็นจะนึกแช่งเราในใจเย็นแน่ช่างปะไร เอาให้เช็ด ดูทีหรือจะกล้าว่าอะไรบ้าง" หล่อนหัวเราะด้วยความพอใจ เมื่อนึกถึงภาพที่หล่อนแอบเห็นทางช่องกุญแจเมื่อคืนนี้ สามีของหล่อนแสดงความประหลาดใจและฉุนเฉียวเป็นอันมาก เมื่อเห็นเตียงผ้าใบตั้งอยู่หน้าห้อง มีหมอนและผ้าห่มของเขาเองวางอยู่พร้อม เขาถามละไมด้วยเสียงหวาน ๆ ตามเคยว่า

"เตียงนี้ตั้งไว้สำหรับใคร?"

"สำหรับท่านเจ้าค่ะ!"

"ใครเป็นคนสั่ง?" เขาถามเสียงเขียว

"คุณเจ้าค่ะ" เสียงละไมชักสั่นเล็กน้อย นิจเห็นเขาหันมาดูประตูที่หล่อนลงกลอนไว้เรียบร้อยแล้ว และถามเบา ๆ เขาเกือบเท่ากะซิบ

"คุณหลับแล้วหรือ?"

"ยังไงก็ไม่ทราบเจ้าค่ะ"

"ฉันถามว่านอนนานแล้วหรือ?" เสียง

อย่างเกรียวกราด

"ไม่นานนักหรอกเจ้าค่ะ พอดิฉันหยิบหมอนกับผ้าห่มออกมาแล้วก็ปิดประตู ประเดี๋ยวเดียวท่านก็มาถึง"

เขาไม่พูดว่ากระไรอีก เอามือกอดอก มองดูเตียง มองดูโคมซึ่งแขวนอยู่ตรงหน้า แล้วก็มองออกไปนอกบ้าน นิจไม่ทราบว่าเขาทำอะไรอีก ต่อจากนั้นหล่อนขึ้นเตียงและนอนหลับเหมือนตุ๊กตา

นิจแต่งตัวเสร็จ รีบออกจากห้องโดยเร็ว ที่ระเบียงหน้าห้องไม่มีใครอยู่ จึงเดินเลียบระเบียงไปทางข้างห้องซึ่งอาจมองเห็นหาดทรายและทะเลได้ชัดเจน หลวงธนสาร ฯ กำลังเดินหันหลังมาทาง นิจ ก้มหน้าก้าวเท้าหนักดังตึก ๆ เห็นได้จากควันโขมงไล่หลังเขาไปว่ากำลังดูดบุหรี่ถี่ ๆ อันเป็นกิริยาที่เขาเคยแสดงเสมอในเวลาพินิจ นิจแสร้งลากรองเท้าแตะให้ดังขึ้น แล้วเดินไปยืนพิงลูกกรงมองดูทะเลซึ่งอยู่ห่างจากสายตาเพียง ๔—๕ เส้น จากหางตาหล่อนเห็นเขาหยุดเดิน เหลียวมามอง แล้วกลับหลังหันเดินลงซ่นให้หนักยิ่งขึ้น ผ่านหล่อนไป นิจยืนนิ่งอยู่จนแน่ใจว่าเขาเข้าห้องแล้ว หล่อนก็ไปครัว ช่วยละไมเตรียมอาหารจนเสร็จแล้ว กลับออกมาเห็นสามีนั่งอยู่บนอาศน์ที่เขานอนเมื่อตอนกลางคืนนั่นเอง และสูบบุหรี่ตามเคย

นิจกลับเข้าห้องเพื่อทำความสะอาดบ้านที่ทั้งสองพักนั้น เย็นเรือนเตี้ย ๆ ชั้นเดียวหันข้างให้ทะเล บ้านนี้เป็นบ้านหนึ่งในจำนวนหลายบ้านซึ่งเป็นของ เจ้าพระยานครินทร์ ฯ อยู่ใกล้ ๆ กับบ้านที่ท่านอยู่เอง ชั่วแต่มีบ้านอีกหลังหนึ่งที่ พระยาสุรเสน ฯ กับ คุณหญิง พักค้นอยู่ตรงกลาง บ้านที่ นิจ อยู่นั้นเล็กกะทัดรัด มีห้องสองห้อง ซึ่ง นิจ ยกให้คนใช้สองคน ห้องหนึ่ง ห้องที่ นิจ นอนใหญ่กว่า มีหน้าต่างซึ่งอาจมองเห็นทะเลได้ถนัด อาศัยความอารีของ เจ้าคุณนครินทร์ ฯ เจ้าคุณสุรเสน ฯ ได้จัดหาโต๊ะเครื่องแป้งกับโต๊ะเขียนหนังสือให้บุตรสาวกับบุตรเขยได้ ยังมีของสิ่งหนึ่งที่ไม่จำเป็นก็อุตส่าห์มี คือกะจกกรอบทองเก่า ๆ สำหรับแต่งตัว ติดอยู่บนฝาห้องตรงกันข้ามกับโต๊ะเครื่องแป้ง นิจ จัดโน่นนิดนี่หน่อยเรียบร้อยแล้วก็ออกจากห้องไปหาสามี

"จะรับประทานอาหารหรือยังคะ?" หล่อนถาม

"กินก็ได้" หลวงธนสาร ฯ ตอบโดยไม่เงยหน้าขึ้นจากหนังสือที่กำลังอ่านอยู่

นิจเลือกเฉลียงทางที่อยู่ใกล้ทะเลเย็นที่

รับประทานอาหาร โต๊ะสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ ปูผ้าขาวสะอาดเอี่ยม ขวดปักดอกไม้ขวดเล็กจัดด้วยดอกเทียนตั้งกลางโต๊ะ ผ้าเช็ดมือซักรีดเย็นมันอยู่ในปลอกเงิน ช้อนซ่อม มีดเครื่องหัวและขวดเจียรนัยที่ใส่ผักดอง ทุกสิ่งทุกอย่าง ดูสะอาดตาน่าดึงใจให้ผู้รับประทานรู้สึกเอร็ดอร่อย นิจจัดการเหล่านี้ด้วยตั้งใจจะให้ถูกอารมณ์สามี

ระหว่างรับประทาน หนุ่มสาวต่างไม่ปริปากพูดเลย การรับประทานอาหารด้วยกันฉะเพาะสองคนอย่างนี้ ไม่ค่อยมีบ่อยนัก สามีทำหน้าเฉื่อย ๆ กลืนอาหารไม่ลงคอ ภริยาทำท่าเหมือนอร่อยเสียเต็มที แท้ที่จริงรับประทานไส้กรอกไม่ทันหมดชิ้น และขนมปังไม่ทันหมดแผ่น ต้องอาศัยน้ำช่วยตั้งครึ่งถ้วยแก้ว กาแฟได้รับเกียรติยศมากกว่าอาหารอื่น เพราะกลืนง่าย หลวงธนสาร ฯ รับประทานตั้งสองถ้วย ซึ่งเกินกว่าปกติถึงเท่าตัว ขณะที่ถ้วยที่สองจวนจะหมด ไม่ทราบว่ามีอะไรเกิดขึ้นทำให้เขียดปากออก

"เมื่อคืนคุยกับตาจำลอง เพลินไป กลับช้าหน่อยเดียวปล่อยให้นอนตากฝนได้"

"อ้อ! เมื่อคืนฝนตกหรือคะ?" นิจถามอย่างซื่อที่สุด

"ตก! มากด้วย สาดเข้ามาจนถึงที่นอน นึกว่าหวัดจะกินเสียแล้ว ผ้าห่มก็หนาไม่พอ"

"อ้าว! นิจก็ไม่ทราบ ผ้าห่มเอามาฉะเพาะสองผืนเท่านั้น แต่ไม่เป็นไร ลองไปถามที่คุณแม่ บางทีจะมีของนิจก็แล้วกัน นิจจะยืดหน้าต่างเสียให้หมด ในห้องไม่หนาวเท่าไหร่"

สามีทำท่าอึดอัด นิ่งอยู่ครู่หนึ่งจึงพูดว่า "ผ้าผืนหนึ่งละองฝนไม่พ้น ฉันนอนคลุมหัวไม่เย็น"

นิจเอามือเท้าคางทำท่าตริตรอง "ถ้ายังงั้นเห็นจะต้องหาผู้ลี้ผ้าใบ" หล่อนว่า

นิ่งอึดอึกครั้งหนึ่ง "ไม่ไหวละ พ่าแลบเข้าตาออกจะตายไป คืนนี้ต้องเข้าห้อง เมื่อคืนนี้คุยเพลินจนเผลอไป"

นิจยกมือขึ้นยีดปาก กลืนหัวเราะลงในคอด้วยความลำบาก ในที่สุดลุกขึ้นยืนพูดว่า "คุณพ่อสั่งให้นิจไปหาเจ้าคุณนัครินทร์ ฯ เช้านี้ จะไปด้วยไหมคะ?"

"ไปไหนก็ไปทั้งนั้นแหละ" เขาตอบห้วน ๆ "นี่" เขาเอ่ยขึ้นอีกเมื่อนิจเดินห่างออกไป "ฉันจะต้องนุ่งผ้าไหม? หรือไปทั้งกางเกงอย่างนี้ได้?"

นี่เป็นคราวแรกที่หลวงธนสาร ฯ ขอความแนะนำจากภริยา ขณะที่ตอบว่า

"นุ่งผ้าเสียเถอะค่ะ ดีกว่าเราตั้งใจไปหาท่านจริง ๆ ถ้าเราไปเที่ยวพบท่านเข้าโดยเผอิญ ถึงจะนุ่งกางเกงก็ไม่เป็นไร"

นิจเข้าห้อง หยิบผ้าม่วงสีเขียวแก่ออกวางไว้ พร้อมกับเสื้อชั้นนอก พอเสร็จหลวงธนสาร ฯ ก็ตามเข้ามา นิจนั่งลงหวีผม มองเห็นเงาของสามีในกะจก กำลังนุ่งผ้าและม้วนชายกะเบนเป็นเกลียว เสร็จแล้วมือหนึ่งจับชายพกไว้ อีกมือหนึ่งจับชายกะเบน หันหลังเข้าพิงเสาเตียง ปล่อยชายกะเบนเสีย หยิบเข็มขัด แต่ด้วยความความเผลอ เขาหยิบทางหัว ห้อยทางปลายลง ห่วงจึงร่วงหลุดตกลงไปที่พื้น สีหน้าแสดงความอึดอัดใจฉายเด่นอยู่ในกะจก ทำให้นิจต้องกัดริมฝีปากไว้เพื่อไม่ให้หัวเราะ ถ้าสามีเดาความคิดของหล่อนออก เขาจะเดือดแค้นเพียงไหน แม้ยังไม่รู้สึกตัวว่ามีคนคอยมองดู ยังพลุ่มพล่ามถึงเพียงนั้น แท้จริงเขากำลังอึดอัดอย่างที่สุด จะก้มลงเก็บห่วง หลังห่างจากเสาเตียง ชายกะเบนคงหลุด ก็จะเกิดลำบากขึ้นอีก การนุ่งผ้าให้ตัวเอง ตั้งแต่เกิดมา เป็นหนุยศแล้วเป็นเด็กชาย ยศ เป็นนายยศ จนเป็นหลวงธนสารสมบัติ พึ่งเคยทำคราวนี้เป็นคราวแรก เขานึกตำหนิตัวเองที่ไม่คิดหาคนใช้ของตัวมาด้วยสักคน อึดอัดอยู่ครู่หนึ่ง จึงมองไปทางภริยา

"น่า! ช่วยหยิบห่วงเข็มขัดให้ทีเถอะ"

นิจค้อนเขาในกะจกทีหนึ่ง จึงลุกขึ้นเดินมาทำตามสั่ง ทั้งช่วยเหน็บชายกะเบนให้เรียบร้อยด้วย หลวงธนสาร ฯ หยิบเสื้อสวมแล้วไปยืนที่ม้าเครื่องแขวน

"เอ๊ะ!" เขาอุทานเบา ๆ ตามองดูรูป ๆ หนึ่งที่พิงอยู่กับกรอบกะจก ยกมือข้างที่ไม่ได้ถือหวีขึ้นเกาศีรษะ "ใครเอารูปนี่มาหือ?" เขาไม่ได้นึกว่าภริยาควรจะได้ยินคำรำพึงนั้น แต่หล่อนเดินเข้าไปใกล้แววตาและสีหน้าเต็มไปด้วยความล้อเลียน

"นิจเป็นคนเอามาเองแหละค่ะ"

หลวงธนสาร ฯ งงไปครู่หนึ่ง แล้วคิดไปว่าบางทีแม่รัศมีจะได้ให้รูปนี้แก่นิจด้วย จึงยกขึ้นดู ก็เห็นลายเซ็นที่เซ็นให้ไว้กับเขานั่นเอง

"รูปที่เขาให้ คุณหลวงยังไงล่ะคะ นิจเห็นว่าอยู่ในห้องไม่มีใครอยู่ ประเดี๋ยวจะเงียบเหงาเศร้าใจจึงพามาด้วย"

สามีไม่ตอบว่ากระไร วางหวีลงเสีย

โดยไม่หวีผม แล้ววางรูปที่ถืออยู่อีกมือหนึ่ง คว่ำทับหวีเสียด้วย ฉวยหมวกได้ออกจากห้องไป

เจ้าพระยานัครินทร์ฯ กำลังรับประทานอาหารเช้าอยู่ที่นอกชานใหญ่หน้าห้องนอนของท่านเอง ท่านนั่งอยู่บนเบาะซึ่งปูอยู่บนพรมสี่เหลี่ยมผืนใหญ่อีกผืนหนึ่ง โต๊ะสำหรับวางอาหาร สูงไม่เกินหนึ่งศอก ตั้งอยู่ตรงหน้าท่าน นอกจาก คุณเฉลา ผู้มีหน้าที่โดยตรงสำหรับปรนนิบัติ เจ้าคุณบิดา เวลารับประทานแล้ว ยังมีบุตร และ ภริยา อีกหลายคนนั่งสำรวม อิริยาบถอย่างเรียบร้อย อยู่ในระยะห่างจากตัวท่านเจ้าคุณ พอสมควร

คุณฉลาดเป็นผู้นั่งอยู่ปลายแถว เท้าข้างหนึ่งห้อยอยู่ที่นอกชาน ซึ่งลดลงมาอีกชั้นหนึ่ง เขาเป็นผู้เห็น นิจ กับ หลวงธนสารฯ ก่อนคนอื่น จึงลุกขึ้นเดินไปรับที่บันได แล้วพาขึ้นมาข้างบน

หลวงธนสารฯ นั่งลงกราบเจ้าคุณ อยู่ทางปลายพรมตรงหน้าท่าน นิจ คลานอ้อมหลังผู้ที่นั่งอยู่ก่อนเข้าไปจนถึงตัวเจ้าคุณ แล้วกราบลงบนตัก อันเป็นกิริยาที่นิจ เคยแสดงต่อท่าน เสมอทุกคราวที่ได้พบกัน

"ยังไง! ยายนิจ แกมาถึงเมื่อวานนี้ไม่ใช่หรือ?" ท่านเจ้าคุณถาม เสียงของท่านใหญ่และกังวานเย็นสง่า สมกับรูปร่างอันผึ่งผายและดวงหน้าอันแสดงอำนาจอยู่ในตัว

"เจ้าค่ะ" นิจตอบ

"บ้านเย็นอย่างไรบ้าง ไม่เล็กไปไม่ใช่หรือ สำหรับสองคนผัวเมีย ฉันว่าจะให้แกอยู่หลังโน้น ข้างหลังเรือนฉันนี่แหละ เพราะว่ามันโตกว่าหลังที่แกอยู่ แต่พ่อแกเขาว่า คงชอบเรือนที่เขาเลือกให้มากกว่า เพราะมันใกล้ทะเล"

นิจยิ้มและไม่ตอบว่ากระไร เป็นกฎธรรมดาระหว่างผู้น้อยกับผู้ใหญ่สนทนาต่อปากคำกันไม่ได้นาน

"เฉลา แกไม่หาอะไรมาเลี้ยงเพื่อนแกหรือ? ลูกหมากรากไม้มี ไม่เอามาสู่กันกินนิกินเข้าเช้ากันแล้วหรือยัง?"

"รับประทานแล้วเจ้าค่ะ พอเสร็จก็มานี่" เฉลาหันไปพะยักหน้ากับน้องชายคนหนึ่งให้ยกกะเช้าลูกไม้มาให้นิจ หลวงธนสารฯ กำลังสนทนาเยาๆ อยู่กับคุณฉลาด ชำเลืองดู

ภรรยาเห็นหล่อนกำลังปอกลางสาดรับประทานอย่างเอร็ดอร่อย เจ้าคุณนัครินทร์ฯ มองดูกิริยาแสดงความสนิทสนมอย่างเด็ก ๆ ด้วยความพอใจ ครั้นเห็นนิจกำลังรับประทานเพลิน ท่านจึงพูดสัพยอกขึ้นว่า

"นั่นจะกินเสียคนเดียวหรือยายนิจ คนที่เขามาด้วยไม่ให้เขากินบ้างหรือ?"

นิจเงยหน้าขึ้นยิ้ม แล้วก็ผลักกะเช้าลูกไม้ไปให้ห่างตัว แต่ไม่ลืมที่จะหยิบลางสาดวางไว้บนตักเย็นช่อใหญ่

นิจอยู่ที่บ้านเจ้าคุณนัครินทร์ คุยเล่นกับเฉลาและพี่น้องผู้หญิงของเฉลาจนเที่ยงเศษ หลวงธนสารฯ เล่นสะกากับคุณจำลอง เพลินอยู่เหมือนกัน ต่อภริยามาชวนกลับจึงรู้สึกว่าหิว ทั้งสองกลับไปรับประทานอาหารกลางวันที่ที่พัก แล้วนิจก็ลงสามีไว้บ้านแต่คนเดียวตัวเองไปอยู่ที่บ้านเจ้าคุณสุรแสนฯ เย็นลงอาบน้ำทะเลกับเพื่อน ๆ และกลับถึงที่พักพอดีเวลาเตรียมอาหารค่ำ

"ละไม" นิจเอ่ยขึ้นทันทีขณะเมื่อรับประทานอาหารค่ำเสร็จ "ก่อนที่แกจะกินเข้าไปที่ที่พัก คุณพ่อบอกให้นายวันมารับฉันยามหนึ่งตรง ฉันจะไปนอนที่บ้านโน้น"

สามีของหล่อนวางผ้าเช็ดมือกะแทกลงบนโต๊ะ

"มีใครเย็นอะไรไปหรือ?" เขาถาม

"เปล่าค่ะ!"

"อ้าว! ก็ว่าจะไปนอนที่บ้านโน้น คิดว่าจะไปนอนเย็นเพื่อนใคร หรือพยาบาลใคร"

"ถูกแล้ว นิจจะไปนอนที่โน่น แต่ไม่ใช่สำหรับเย็นเพื่อนใคร หรือพยาบาลใคร"

".....??"

".....???"

"ละไม แกไปกินเข้าเถอะ ที่คุณสั่งน่ะ ฉันจะจัดการเอง" หลวงธนสารฯ สั่งแล้วขุดบุหรี่สูบดูดถี่ ๆ หลายหนซ้อนกันในอึดใจเดียวจนควันพุ่งตระหลบไปหมด

"นึกอย่างไรถึงจะไปนอนที่บ้านโน้น?" เขาถามเมื่อบุหรี่หมดเข้าไปแล้วครึ่งตัว

"ก็คุณหลวงจะนอนในห้อง!"

เขาทำตาโตมองดูหล่อน นิจยิ้มขรึม ๆ ดวงตาคำขลับและหวานซึ้ง ข้องตาเขาเต็มไปด้วยความหมาย ซึ่งหลวงธนสารฯ อ่านไม่ออกชัด เขาหลบตาลงทันที ตั้งต้นอัดบุหรี่อีก

พักใหญ่ แล้วจึงพูดว่า “ฉันจะนอนข้างนอกเองคืนนี้” เหมือนเมื่อเย็นคราวเคราะห์ของหลวงธนสารฯ จะว่าเคราะห์ดีหรือร้ายก็ได้เท่ากัน คืนวันนั้นฝนตกตั้งแต่เที่ยงคืนจนตี ๓ เขาต้องนอนคลุมศีรษะอึดอัดและไม่ได้หลับเกือบตลอดคืน รุ่งเช้าขึ้นจามเสียพักใหญ่ และทำมูกพีด ๆ แสดงว่าตั้งต้นจะเป็นหวัด อาการของเขาทำให้นิจใจหาย ด้วยกลัวว่าถ้าเขาเกิดเจ็บไข้ขึ้น ความผิดนั้นจะต้องเป็นของหล่อนโดยตรง จึงตกลงใจ จัดห้องนอนของคนใช้เป็นห้องนอนของหล่อนเองอีกห้องหนึ่ง และให้นายสอนคนใช้ ผู้ชายนอนที่หน้าห้อง

จะจบในตอนหน้า

◎ ผู้เก่งกล้าสามารถ และอาจหาญ
ใช่เชี่ยวชาญแท้ทุกอย่างต่างชำนาญ
บางสถานที่หักสันทัดทำ
มดเล็กเล็กอาจฆ่าคชาได้
ควรจำไว้ดำหริคติข้า
อย่า ยโสโอ่ศักดิ์ถือหลักธรรม
จึงสมตำแหน่งที่วิรชน ฯ

คบเด็กสร้างบ้าน

เรื่องที่ ๑

น้อยคำพันธุ์เรียนภาษา

โดย

ศ. ร.

ผู้แปลเรื่อง

เท็ลมาค้าวนต์แดร๊กคูลา ฯลฯ (พ. ศ. ๒๔๕๘)

บรรดาเด็ก ๆ ในย่านสระประทุมแล้ว คงไม่มีเด็กคนใดที่จะแก่นแก้วเกิน เด็กชายอาจโกมลเพ็ชร บุตรหลวงรักษาราษฎร์ ข้าราชการเบี้ยบำนาญ ที่จริงมิใช่ว่าคุณหลวงหรือนางสาย ภรรยาจะตามใจและถนอมอย่างหัวแก้วหัวแหวนเมื่อไร เพราะปรากฏว่าคุณหลวงยังมีบุตรชายหญิงที่เป็นพี่เด็กชายอาจอีก ๒ คน ที่ยอมให้เด็กชายอาจคงมีชื่อว่าเป็นเด็กแก่น ก็เพราะเห็นว่าเหลือขอแล้วประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งก็เห็นว่า เด็กชายอาจยังไม่มีโทษผิดถึงชั้นอุกฤษฎ์ นอกจากว่าจะซนและเกกมะเหรกอยู่บ้าง เขาตั้งตนเองเป็นพวกคณะนอกกฎหมาย ตามอย่างที่เคยเห็นมาจากในภาพยนตร์ และมีพวกพ้องลูกสมุนซึ่งได้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิก แห่งคณะนอกกฎหมายนี้ด้วยอีก ๓—๔ คน คือเด็กชายทองคำ บุตรนายพริ้ง พึ่งตน, เด็กชายสมัครบุตรนายสมาน รักชาติ, เด็กชายเออม บุตรนายสอน สุขารมณ์ กับเด็กหญิงพักตร์ บุตรนายภมร เที่ยงธรรม ผู้ที่อยู่แถวนั้น ถ้าเอ่ยถึงชื่อ เด็กชายอาจ กับคณะของเขาแล้ว เป็นต้องเบือนหน้าทุกคน บ้านของเด็กเหล่านี้อยู่ใน

ย่านเดียวกัน และบิดามารดา เคยไปมาหาสู่กันเสมอ ขนเด็ก ๆ ชอบพอ รักใคร่เยี่น น้ำหนึ่งใจเดียวกันแท้ จึงได้ยอมลงนิ้ว เห็นพ้องกัน ยกให้ เด็กชาย อาจ เยี่นหัวหน้าแห่งคณะนอกกฎหมาย ทั้งนี้ บางทีจะเห็นว่า เด็กชาย อาจ เยี่นบุตร คุณหลวง ซึ่ง เยี่นผู้มีเกียรติยศกว่าบิดาของตนกะมัง.

เวลากลางวัน แห่งวันอาทิตย์หนึ่ง หลังจากที่ ได้ ทำธุระในเรื่อง อาหาร กลางวัน ที่บ้านเสร็จแล้ว ต่างคนก็มารวมสมาคมกันอยู่ในสวนหลังบ้าน เด็กชาย อาจ ปฤกษาหารือกันว่าวันนี้จะเล่นอะไรดี เพราะโดยมาก ทุก ๆ อาทิตย์ เด็กเหล่านี้ มักจะเล่นกัน แต่เรื่องโจรสลัด กับเรื่องแขก อินเดียนแดง จับคนไปทำการบูชายัญ ซึ่งเยี่นของโปรดของ เด็กชาย อาจ เยี่นอย่างยิ่ง เพราะได้ ไปเห็น และจำท่าทางมาจากภาพยนตร์ แต่วันนี้ เด็กหญิง พักตร์ เยี่นผู้คัดค้านขึ้นว่า :—

“ หนูเบื่อเต็มทีแล้ว ที่จะต้อง เยี่น นางเอกให้ พวกโจร หรือ แขกอินเดียน ยิ้อไป ลากมา หนูอยากทำอย่างอื่นบ้าง ”

“ อ้าว ถ้าเช่นนั้นจะทำอะไร และจะเยี่นตัวอะไรล่ะ ? ” เด็กชายทองคำ ถามอย่างนึกฉิวนิด ๆ.

“ เล่นเรื่อง คนธรรมดาเรานี่ไม่ดีหรือ ? ” เด็กหญิง พักตร์ ตอบ.

“ เล่นเรื่องคนธรรมดา— ! ” เด็กชาย สมัคร ขู่ตวาดออกมา “ เล่นทำไมกัน เรื่องคนธรรมดาไม่เห็นดีตรงไหน — ”

“ เราเล่นเรื่องคนในหมู่บ้าน ศาตร์มานู นั่นไม่ดีหรือ ? ให้เราคนหนึ่ง เยี่นตัวคนที่อยู่ในหมู่บ้านนั้น ” เด็กหญิง พักตร์ ตอบอย่างใจเย็น

เด็กชาย อาจ ซึ่งนั่งนิ่งฟังอยู่นานแล้ว จึงเอ่ยขึ้นว่า—

“ เอาเถอะ จะเล่นเรื่องคนธรรมดากันก็ไม่ว่า ถ้าเราจะไม่แสดงวิธี เล่นอย่างคนธรรมดา ”

“ เราไม่จำเยี่น ต้อง แสดงวิธีเล่น อย่างคนธรรมดา ” เด็กหญิง พักตร์ วิงวอน

“ เอ้า ถ้าเช่นนั้น กันจะเยี่น ตาขุนราษฎร์นิยม แก่เอง ” เด็กชาย อาจ เตรียมเรื่องขึ้น

“ แล้วหนู เยี่น นางสาว ศรี ใจเย็น ที่อยู่บ้านต่อไปนั้น ” เด็กหญิง พักตร์ ริบอก

พวกคณะนอกกฎหมายคนอื่น ออกรู้สึกว่า มองเห็น ความสนุก ของการเล่นที่ว่านี้ขึ้นบ้าง เด็กชาย ทองคำ จึงริบผะสมยอกว่า “ กันเยี่นตัว หลวงวิรนิทธิ์ ”

“ กันเยี่นตัว .นายสุดใจ เกษมสวัสดิ์ ” เด็กชาย สมัคร ต่อ

เหลือเด็กชายเอ้อนอีกคนหนึ่ง ซึ่งยังไม่ได้จัดว่าจะให้เป็นใคร จึงถามขึ้นเชิงน้อยใจว่า “แล้วกันจะเป็นอะไรเล่าโว้ย ?”

“อ้าว อ้ายแกก็เป็นตำรวจเดิรรักษาการอยู่ที่ถนนซิ” เด็กชาย อาจ ยอก

เด็กชาย เอ้อน พอใจ เริ่มหัดตน ทำท่าให้เหมือนตำรวจ ส่วนเด็กอื่น ๆ ก็ช่วยกันเอากิ่งไม้มากั้น ทำเป็นบริเวณหมู่บ้าน ศาตร์มานู แล้วแบ่งเป็นบ้าน ๆ ต่างอยู่กันตามบ้านของตน ส่วนเด็กชาย เอ้อน เดิรตรวจไปมาอยู่นอกบริเวณนั้น.

การเล่นได้ดำเนิรไป แล้วแต่ความคิดของเด็กเหล่านั้น จะสมมุติให้เป็นไป เช่น ตัวขุนราษฎร์ไปขะโมยผ้าของ นางสาวศรี ซึ่งซักตากทิ้งไว้ ขณะที่เจ้าหล่อน มัวไปนอนหลับคุดคู้เสีย แล้ว นายสุดใจ เอา หลวงวิรนิทธิ์ไปขังไว้ ในห้องใต้ถุน และกินของ เครื่องกะบองเสียหมด ในที่สุด ลงท้ายของเรื่อง พวกบ้านศาตร์มาน เป็นต้องถก เด็กชาย เอ้อน ซึ่งเป็นตำรวจ วิ่งไล่จับรอบ ๆ สวนทุกครั้ง บางคนถูกจับตัวได้ แล้วถูกไต่สวน และลงโทษขังคุกภายหลัง เรื่องลงเอย ที่พวกบ้านศาตร์มานู คนอื่น ซึ่งไม่ถูกจับ ไปแย่งกลับคืนมาได้.

ขณะที่เด็กชาย อาจ กำลังนึกอยู่ว่าตนเป็นขุนราษฎร์ จะเล่นท่าไหน จึงจะให้ออกรสสนุกยิ่งขึ้นอีก ในที่สุดเห็นว่าอะไรคงไม่ดีเท่ากับแสดงตนเป็นคนบ้าเที่ยวอาละวาด ให้เด็กชาย เอ้อน ไล่จับไปส่งปากคลองสาร คงจะดีหาน้อยไม่ พอดีมีเสียงหนึ่งตะโกนเรียก “เฮ้ย !” พร้อมกับหน้าเกลี้ยง ๆ บาง ๆ โผล่ออกมาจากรั้วกุ่ระหง กั้นเขตต์บ้าน ซึ่งอยู่ติดกัน

“เฮ้ย !” เด็กชาย อาจ ตะโกนตอบ แล้วเหลือบมองดูอย่างไม่แยแส พลางหันมาเล่นกับ อ้ายขุด สุนัขพันทาง ซึ่งเป็นสหายที่รักใคร่

“ข้อยอยากว่า ภาษาไทย” เสียงนั้นพูดต่อไป “แม่เลี้ยงข้อย อยากให้ว่าภาษาไทยดี ๆ”

เด็กชาย อาจ มองดูผู้พูดนั้น ด้วยแววตาโกรธแค้น พลางเก็บเศษกิ่งไม้ แล้วหันมาสั่ง อ้ายขุด ลูกสมุนว่า “เชิ้ว, อ้ายขุด”

“หนูอาจ เอ๊ย !”

เด็กชาย อาจ ถอนใจ เมื่อจำเสียงได้ว่าเป็นเสียง มารดา เรียก ในขัดดลนั้น มีศิรษะหนึ่ง โผล่ตามเสียงที่เรียกออกมาที่หน้าต่างห้องรับแขก

“แม่จ๋ะ ! หนูยังกำลังยุ่ง—” เด็กชาย อาจ ตอบเสียงแข็ง.

“หนูอาจ ! แม่ทองย้อย บ้านข้างเคียง

เรานี่ มีลูก รับมาเลี้ยงไว้คนหนึ่ง อยากจะให้ลูกมาเล่นกับพวกเจ้า เพื่อเรียนพูดภาษาไทย วันนี้ แม่ชวน เขามาบ้าน อ้าว พ่อหนูอยู่นี่เองน่ะแหละ”

ผู้เป็นเจ้าของหน้าเกลี้ยง ๆ บาง ๆ ที่เยี่ยมหน้ามาจากรั้ว เมื่อกี้ โผล่เข้ามายืนอยู่เต็มตัว ข้างหลัง เด็กชาย อาจ — เป็นเด็กกำลังรุ่น อายุราว ๑๖—๑๗ ปี เด็กคนนี้เป็นเด็กลาวเชียงใหม่ ซึ่ง คุณนาย ทองย้อย ผู้ค่อนข้างมีอันจะกินได้รับมาเลี้ยงไว้เป็นบุตรบุญธรรม และ อยู่บ้านในแถวย่าน สระประทุมด้วย.

“ข้อยหาทางเข้ามา ทางช่องรั้วนั้น ข้อยอยากพูดกับเด็กน้อย ๆ พวกนี้”

“ดีทีเดียว หนูอาจ” แม่สาย มารดาพูดเชิงบังคับ “บ่ายวันนี้เจ้าต้องเล่นกับพ่อคำพันธุ์ และสอนให้เขาพูด”

เด็กชาย อาจ มีสีหน้าบึ้ง โกรธจัด ตอบมารดา อย่างไม่มีเยื่อใยว่า “หนู ไม่รู้จะพูดอะไรกับเขา หนูพูดภาษาเขาก็ไม่เป็น”

“ไม่เห็นจะเป็นไร” แม่สาย ตอบอย่างอ่อนโยน “พ่อคำพันธุ์พูดภาษาไทยได้ดี หนูจงพูดเล่นกับเขาตามปกติ ก็แล้วกัน”

แล้ว นางสาย ก็รีบตัดบท การโต้เถียงกับบุตรชายเสีย โดยยืดหน้าต่างห้อง ปล่อยให้ เด็กชาย อาจ ทำหน้าที่รับผิดชอบแต่ผู้เดียว.

“บ่ายวันนี้ เจ้าบ่ต้องไปโฮงเฮียน หรือ?” น้อยคำพันธุ์ เอ่ยขึ้น.

“ไม่ไป” เด็กชาย อาจ ตอบห้วน ๆ.

“ถ้าเช่นนั้น เจ้ามาสอนข้า ว่าภาษาไทยแปลก ๆ เถอะ”

“ข้ามีการเล่นของข้า ที่จะต้องเล่น บ่ายวันนี้” เด็กชาย อาจ ตอบอย่างมะนาวไม่มีน้ำ

“ข้าจะเล่นด้วย ข้าชอบเล่นเหมือนกัน”

“ข้าเกรงว่า จะไม่มีตัวเรื่องให้เจ้าเล่น”

“เช่นนั้น ข้าจะคอยดู” น้อยคำพันธุ์ ตอบ “ข้าชอบดูเหมือนกัน”

◎ ◎ ◎

ในบ่ายวันนั้น เมื่อ น้อยคำพันธุ์ได้นั่งดูการเล่นของพวกสมาคมนอกกฎหมาย จนเพียงพอแก่ใจแล้ว ก็เดินกลับบ้าน เขาได้นั่งดูการเล่น ซึ่งสมมุติให้เป็นไปโดยประการต่าง ๆ เป็นต้นว่า ขุนรายฎร์นิยม ผู้เสียจริต พยายามต่อสู้ตำรวจ ที่มาจับ หลวงวิรุนทธิ์เกียว นางสาวศรี และ นายสุดใจ เมาเย่ ถูก เด็กชาย เอื้อน ซึ่งเป็นตำรวจจับตัวไปทำโทษอย่างหนัก.

น้อยคำพันธุ์ เดินทอดน่อง ช้า ๆ กลับบ้าน พลางท่องบ่นคำพูดแปลก ๆ ซึ่งได้ยินมาจากปากเด็ก ๆ เหล่านั้น เช่น “เดินเข้าไป——

เย็นโว้ย——ปริ่ริงวะ——มันเทศสัมปะหลังวะ——ฯลฯ” เย็นต้น

นายพลตำรวจตรี พระยาดัษกรอริพ่าย เย็นคนรูปร่างอ้วน ๆ เตี้ย ๆ— เดิรสวนทางมา เมื่อเห็นน้อยคำพันธุ์ ซึ่งเย็นบุตรบุญธรรมของคุณนายทองย้อย เศรษฐี ก็รู้จัก และทักขึ้นว่า——

“เอ๊ะ พ่อคำพันธุ์น่ะเอง———สบายหริอ ?”

“สบายฮับ” น้อยคำพันธุ์ตอบ

“เดิรเที่ยวเล่นริ ?” เจ้าคุณซักถามต่อไป

“หามิได้ฮับ ข้าเจ้าไปที่หมู่บ้านศาตร์มานูมา——พยอ้า——ท่านขุนรายฎร์—หัวเสีย——เขาว่าอะไรฮับ อ้อ——ย้า ๆ—เย็นย้ำฮับ”

“อะไร้ ?”

“จริงฮับ” น้อยคำพันธุ์ยืนยันตอบ “แล้วโปลิศมาจับตัว เกิดต่อสู้ชกกัน เที่นกันใหญ่เทียวฮับ โปลิศไปตามคนมาช่วยจับ”

เจ้าคุณตกตะลึงปากอ้า คะยั้นคะยอถามว่า “ง่ำ เจ้าแน่ใจจริงหริอ ?”

“จริงฮับ ข้าเจ้าไปมา ได้ไปดูเห็นแก่ตาเทียว”

“ผ่าชิ !” เจ้าคุณกล่าวคำสบถในคอออกได้ ริบสาวเท้าตรงไปทางบ้านศาตร์มานู

น้อยคำพันธุ์ยังคงเดิรทอดน่องเรื่อย ๆ ไปตามลำพัง จนถึงตรงหัวเลี้ยวเกือบโดนกับขุนมัชชวิรัติประเพณี ซึ่งเย็นนายกแห่งสมาคมมัชชวิรัตินี้ ท่านขุนได้พบน้อยคำพันธุ์ พร้อมกับคุณนายทองย้อยมารดาเลี้ยง เมื่อวันก่อน จึงจำได้ ริบร้องทักว่า—

“อย่างไร พ่อคำพันธุ์ ไปเล่นอะไรที่ไหนมา ?”

“ข้าเจ้าไปที่บ้านศาตร์มานูมาฮับ” น้อยคำพันธุ์ตอบ

“อ้อ—ไปหาใคร—?”

น้อยคำพันธุ์ริบสอดเล่าขึ้นว่า— “ข้าเจ้าได้พบนายสุดใจ—แฟะเทียว—ท่านขุนเริยกอะไรฮับ ?— ปริ่ริ———เมาแฟะฮับ”

“ไม่เคย !” ท่านขุนคัดค้าน เพราะนายสุดใจผู้นี้เย็นเลขานุการของสมาคมมัชชวิรัติ มีความจำเย็นอยู่แล้ว ที่จะประพฤติตนให้ผิดจากทางของสมาคมไม่ได้เย็นอันขาด

“พุทโธ่ ! จริงฮับ !” น้อยคำพันธุ์ยืนคำ “โปลิศต้องมาช่วยหามเข้าบ้านกะลิ่ง—กะลิ่งหลุน ๆ เทียวฮับ”

“เย็นไปไม่ได้” ท่านขุนคัดค้านเสียง

เขียว

"ข้าเจ้าได้เห็นมา" น้อยคำพันธุ์ตอบ "ยังขันเสียท้องแข็งน้อย---"

ท่านขุนมัชชวิรัติประเพณี มองดูน้อยคำพันธุ์ อย่างจะหาทางขัยพิรุธมุสาวาท แล้วก็รีบตรงไปทางบ้านศาตร์มานู

น้อยคำพันธุ์มาถึงบ้านพอดีพยมารดาเลี้ยงเปิดประตูบ้านออกมา

"คำพันธ์ เราจะไปเยี่ยม แม่สาย ยังไงล่ะ?" คุณนายทองย้อยเตือนบุตร

"ไปซิฮับ" น้อยคำพันธุ์ตอบ

มารดากับบุตรเดินมาจนถึงบ้าน นางสายภรรยาหลวงรักษาราษฎร์ นางสายรีบออกมาต้อนรับ อย่างฉันมิตรสหาย อันสนิทสนม แล้วยกขนม ของว่าง ผลไม้มาเลี้ยง พลางหันมาถามน้อยคำพันธุ์ว่า "เย็นอย่างไรบ้างพ่อคำพันธุ์ วันนี้มาคุยเล่นอยู่กับหนูอาจไม่ใช่รึ?"

"ฮับ" น้อยคำพันธ์ตอบ ขณะที่ทรุดตัวลงนั่ง ในห้องรับแขก "ที่บ้านศาตร์มานูนั้น---ข้าเจ้าเห็น คุณหลวงวิรนิทธิ์ชื่นใจที่ตรงแก้ม คุณสาว ศรี ที่ในสวน"

คุณนายทองย้อย หันมาดูบุตร เสียงเขียว ว่า "เหลวไหล?"

"คุณหลวงชื่นใจจริง ๆ ฮับ" น้อยคำพันธุ์ตอบหน้าเฉยตาเฉย "ข้าเจ้าเห็นแก่ตา คุณสาว ศรี ยังได้หอมตอบ และว่าจะเสียผีด้วย" นางสายกับคุณนายทองย้อย ต่างมองดูตากัน หน้าสลด

"นี่เจ้าหล่อน ไม่รู้หรือยังไงนะ ว่าเขามีเมียแล้ว แต่ไม่ได้อยู่ในบ้านเท่านั้น" คุณนายทองย้อย ว่า

"ฉันเอง ก็ไม่ทราบ" นางสายตอบ "เห็นว่าใครคนหนึ่ง ควรจะต้องบอกให้หล่อนทราบเสียทันที จะดี"

"เรารีบไปบอกเสียเองไม่ดีหรือ?" คุณนายทองย้อยชวน "ก่อนที่เจ้าหล่อน จะไปเที่ยวเล่าให้ใคร ๆ ฟัง"

คุณนายทั้งสอง รีบผลุนผลันออกไปจากบ้าน ทิ้งน้อยคำพันธุ์ไว้คนเดียว ในห้องรับแขก น้อยคำพันธุ์ฉวยได้ ขนมชิ้นใหญ่ ๆ ขึ้นกัดกินอย่างสบายใจ พลางพูดรำพึงแก่ตัวเองว่า "ดีหาน้อยไม่ ดีหาน้อยไม่"

◎ ◎ ◎

ฝ่าย นายพลตำรวจตรี พระยาดัษกร ฯ ไปถึงบ้าน ขุนราษฎร์ ฯ อย่างเงียบกริบ โดยไม่มีเสียงกะโตกกะตาก ในบ้านเงียบนี้ไม่มีแม้แว

ว่า ตำรวจ ซึ่งไปเรียกคนมาช่วย ได้กลับมาถึงแล้ว เจ้าคุณ เดินเยื่องเท้าเข้ามาในสวน แล้วย่องขึ้นไป แอบดูที่หน้าต่างห้องรับแขก พบเจ้าของบ้าน ผู้เสียจริต นั่งอยู่ที่โต๊ะในห้องนั้น หันหลังมา ทางหน้าต่าง กิริยาที่สังเกตเห็นจากข้างหลัง บ่งชัดว่า เย็นคนบ้า เจ้าคุณ มีความคิดว่า ถ้าหากจับได้ ลำพังกำลังตนคนเดียว ก็จะทำให้ ชื่อเสียงของ เจ้าคุณ กะเดื่องเดชาขึ้นในหน้าหนังสือข่าว เมื่อตกลง ใจดังนี้ จึงค่อย ๆ ย่องผ่านห้องกลาง พอถึงประตูห้องรับแขก ซึ่งเปิดทิ้งอยู่ รู้สึกว่า รองเท้ายืด ที่ใส่ ทำเสียงดังขึ้น เกรงว่า คนบ้าจะรู้สึกตัว จึงเปลี่ยน อิริยาบถใหม่ คือ ลงคลานสี่เท้า เพื่อทำดังนี้ คนบ้าจะได้ ไม่เห็น และไม่ได้ยิน แล้วเมื่อถึงตัว จึงค่อยกะโดดลุกขึ้นจับตัวมัดไว้

เจ้าคุณ คลานเข้าไปในห้อง พอถึงกลางห้อง ท่านขุนรายฎร์ ฯ เหลียวขวับมาพบ กิริยาที่ เจ้าคุณ ลงคลาน สี่เท้า มา ขนพรม ในห้องรับแขก ผิดกว่ากิริยา ที่เคยทำเช่นนี้ ท่านขนจึงลงมติ เห็นว่า เจ้าคุณ คงต้องวิกลจริตไปเสียแล้ว และ ท่านขุน เคยรู้อยู่ว่า จะแสดงกิริยาต่อคนบ้า ต้องเอาใจดีเข้าใส่ ดังนั้น ท่านขุนจึงลงคลานสี่เท้าบ้าง พลางเห่าอย่างสุนัข ว่า “เบ๊า เบ๊า!” เพื่อว่า เจ้าคุณ ผู้เสียจริต จะได้นึกเสียว่า ท่านขุน เย็น สุนัข ก็คงไม่เอะอะอาละวาด ทำร้ายอย่างใด เย็นแน่.

“บ๊อก บ๊อก!” เจ้าคุณ เห่าตอบ โดยที่ความคิดของ เจ้าคุณ มาลงรูปเดียว กับของท่านขุน เข้า.

ทั้งสอง ต่างเห่าโต้ตอบกันอยู่พักหนึ่ง ครั้นแล้ว ท่านขุนรายฎร์ ฯ เห็นท่าไม่ได้การ จึงคิดหาทางหนี กะโดดไปที่ประตู ข้าง เจ้าคุณ ก็มีความปรารถนาที่จะจับคนบ้า จึงกะโดดไล่ตาม

ต่างไล่กัน ชุลมุนอยู่ในห้อง พลางส่งเสียงเห่าโต้ตอบกันขรม ฝ่าย เจ้าคุณ ไม่รู้สึกตัวว่า เหตุใด จึงเปลี่ยนตนเอง กลายเป็นแมวไป บางทีคงจะรู้สึกว่า เห่า เหนื่อยมากกว่าที่จะร้องเสียงแมวกะมัง และ อีกประการหนึ่ง เพื่อลวงให้ ท่านขุน ไล่ตะครุบแมวออกมาที่ห้องกลาง ซึ่งเย็นที่กว้างขวางสักหน่อย คงจะจับตัวได้ง่าย แต่ลงท้าย เจ้าคุณ ลืมความคิดที่จะหาชื่อเสียง ตัดสินใจเด็ดขาดว่า ให้ตำรวจมาจับเอง ก็แล้วกัน ตนเองหนีเอาตัวรอดดีกว่า แต่ทางที่จะออกประตู ท่านขุน ขวางอยู่ เพราะฉะนั้นไม่มีทางหนีทางไหน นอกจากกะโดดขึ้นบันได คราวละสี่ขั้น ขึ้นไปข้างบน เข้าซุกซ่อนตัวอยู่ในห้องเล็ก ๆ ห้องหนึ่ง ปิดประตู

ขังตนเองไว้ เสียงกุญแจประตูห้องล่นดังกริก จากข้างนอก ตรงขั้นไดขึ้นบน ท่านขุนราษฎร์นิยม ยืนตัวสั่น พลางเช็ดเหงื่อที่หน้าผาก มีเสียงรองเท้าเตะประตูห้องปัง ๆ อยู่ภายใน.

◎ ◎ ◎

ส่วน นางสาย รักษาราษฎร์ กับคุณนายทองย้อย มารดาเลี้ยง น้อยคำพันธุ์ เมื่อผ่านเข้าไปในหมู่บ้าน ศาตร์มานุ ได้แว่วเสียงโครมครามทุบประตูในบ้านของ ท่านขุนราษฎร์ ฯ เหมือนกัน แต่ทว่าใจคอจดจ่ออยู่ด้วยเรื่องที่จะไปสนทนากับ นางสาว ศรี จึงกลบความรู้สึกอย่างอื่นเสียหมด.

เวลานั้นพอดี นางสาว ศรี ใจเย็น พึ่งกลับมาจากไปหาหญิงผู้หนึ่ง ซึ่งได้ว่าข้างมาให้เป็นแม่บ้าน หลวงวิรนิทธิ์ เพราะคุณหลวง ปกครองบ้านอยู่ผู้เดียว เย็นการไม่สะดวก ที่จะไปทำการงาน และทิ้งบ้านไว้กับบ่าว ซึ่งไว้ใจไม่ได้ จึงได้ไปวาน นางสาว ศรี เพื่อให้หาหญิงที่ไว้ใจได้ มาช่วยดูแลการบ้านให้.

"หล่อนก็คงทรายแล้วนะซิ?" มารดาน้อยคำพันธุ์เอ่ยขึ้น "ว่าพอฉันรู้ข่าวก็อดที่จะมาบอกเล่าเก้าสิบให้หล่อนรู้ตัวไม่ได้ ที่จริงเขามีแล้วคนหนึ่ง"

"ใครคะ?" นางสาว ศรี ซักถาม ในสายตา แสดงความไม่พอใจ

"คุณหลวงวิรนิทธิ์น่ะซิจ๊ะ"

"ถ้าเช่นนั้นจริง คุณหลวง ควรจะบอกให้ดิฉันทราบ" นางสาว ศรี พูดเรื่อย ๆ

"แต่ว่าเจ้าหล่อนไปเสียแล้ว" นางสายสอดขึ้น

"อ้าว ถ้าเช่นนั้นก็ควรแล้ว ที่ดิฉันจะหาให้คุณหลวงใหม่คนหนึ่ง" นางสาว ศรี ตอบ

"แต่ว่า —— หล่อน ยังไม่ได้หย่าขาดจากสามีภริยากัน" นาง สาย เสริมต่อ

"ก็ไม่เห็นจำเป็นจะต้องหย่า" นางสาวศรี พูดหน้าเฉยตาเฉย เรื่องพรรค์นี้ดิฉันคอนข้างจะเป็นคนพิถีพิถัน อยู่สักหน่อย"

"แต่เมื่อเราได้ยินว่า เขาจูบหล่อน แม่ศรี ——" คุณนาย ทองย้อย ขยายขึ้น

นางสาว ศรี ส่งเสียง ร้องกรี๊ด ย้อนถามว่า "ดิฉันรึ?"

"จ๊ะ พอเราได้ยินว่า หลวงวิรนิทธิ์จูบหล่อน——"

นางสาว ศรี ร้องกรี๊ดดังขึ้นกว่าเก่า พลางคำพูดต่าง ๆ ที่ไม่เพราะหูก็ร่วงพรูออกมาว่า— "คนกาลี——ตัวเหี้ย" แล้วหล่อนก้าวเข้าไปตรงหน้า คุณนายทั้งสอง ตัวสั่นด้วยโทสะ

"ฉันเสียใจ" นางสาย พูดระล่ำระลัก

"ผิดไปแท้ ๆ———เข้าใจผิด—"

"คนตอแหล——หน้าไหว้หลังหลอก——นังงูพิษ!" นางสาว ศริ พ่นพิษโทโสออกมาโดยไม่มียั้ง

คุณนาย สาย กับ คุณนาย ทองย้อย ริบสาว เท้าก้าวออกจากบ้าน หนีมายืนตัวสั่นอยู่ที่ถนนสายกลาง หน้าบ้าน เสียง นางสาว ศริ ตะโกนด่า ยังดังก้อง ตามออกมา แต่ในทันใดนั้น พอดีเหลือบไปเห็นชายสองคนท่าทางตื่นเล็กลักเย้นที่น่าพิศวงอย่างยิ่ง คนหนึ่งคือ เจ้าคุณดัษกรอริพ่าย กับ ขนมัชชวิรัติประเพณี ซึ่งต่างออกมาจากบ้าน สองข้าน ทางสุดถนนกลางทางโน้น ด้วยอาการผิดปกติ ท่านขุนมัชชวิรัติ ฯ ตกยันได กลิ้งหลุน ๆ ลงมาข้างล่าง นาย สุดใจ เกษมสวัสดิ์ยืน มองดู อาการอำลาของ ท่านขุน อยู่ข้างยนยันได พร้อมกับคำผรุสวาทส่งตามออกมาว่า———

"กูจะสอนมึงให้รู้จัก เสียบ้างว่า การสบประมาทกันเล่น มีโทษเพียงไร หนอยแน่ะขี้เมา! กูเย็นเลขานุการอยู่ในสมาคม มัชชวิรัติมาตั้ง ๒๐ ปี มึงเองแหละขี้เมา กูจะบอกให้———"

ท่านขุนมัชชวิรัติ ฯ คงนั่งงอก่อ อยู่ตรงเชิงบันได ตอบเอ็อย ๆ ว่า "กูไม่ได้เมา"

"ข้าจะให้ตำรวจมาลากคอมึง" นายสุดใจร้องตะโกนบอก "จะพ้องหมิ่นประมาทรู้ไหม? ท่านขุน คลำหาลูกกะดุมเสื้อพลางเถียงว่า "ข้าพูดให้ฟัง ตามที่ได้ยินมาเท่านั้น"

นายสุดใจ ยืดประตูบ้าน ปังใหญ่ ส่วนท่านขุน ก็ย่องแย่งลุกขึ้น เดินมาที่ถนนกลาง

ในทันที ท่านขุน ต้องยืนตะลึงปากอ้านัยน์ตาคงจับอยู่ที่บ้าน อีกบ้านหนึ่ง ต่อไปนั้นจากหน้าต่างห้อง ๆ หนึ่ง ของบ้านนั้น มีรูปร่างอันอุ้ยอ้ายของ เจ้าคุณดัษกร ฯ ค่อย ๆ เหนี่ยวรางน้ำฝนไต่ตัวมเตียมลงมา จะสังเกตเห็นได้ว่าหมวกที่ศีรษะ หามีไม่ และที่หัวเข่า กางเกงเปื้อนผงละออง เต็มหนาไปหมด พอเท้าถึงดิน ท่านก็รีบเผ่นอ้าว มายืนอยู่ที่ถนน ขนเกือบชนกับหมู่คน ที่ยืนดูอยู่นั้น ทั้งสี่คนหน้าซีด มองดูตากัน แล้วเอ่ยขึ้นพร้อมกัน คล้ายกับนัดแนะกันว่า— "เจ้า คำพันธุ์ บอกฉัน—" แต่พูดเพียงเท่านี้แล้ว ต่างก็หยุดชะงัก

"ว่า—มาที่บ้านดิฉันเถอะ" นางสายเชื้อเชิญตัดบทเสีย.

◎ ◎ ◎

ระหว่างนี้ เด็กชาย อาจ ซึ่งเย็นหัวโจก ได้นำพวกคณะนอกกฎหมายเข้ามาในรั้วบ้าน ทางประตูหน้า แล้วย่องเข้าข้างหลังบ้าน ผ่านห้อง

รับแขก พลางชะโงกหน้าดูที่หน้าต่างหลัง เห็นเงียบเชียบไม่มีวี่แววว่า แขกของมารดาที่เชิญมานั้น อยู่ข้างในเลย นอกจาก น้อยคำพันธุ์นั่งกินขนม อยู่คนเดียว

"เอ๊ะ ! นี่แน่ะ ไปกันหมดแล้วรึ ?" เด็กชาย อาจ กะซิบกะซาบถาม

"ไปแหลว" น้อยคำพันธุ์ตอบ "มาแหลว ไปแหลว"

"เข้ามากันเถอะโว้ย พวกเรา" เด็กชาย อาจ หันไปเรียกลูกน้อง

ทุกคน ต่างย่องเข้าไปในห้อง รับแขก ด้วยกิริยาแสดงว่า มีพิรุธกลัวความผิด พอเด็กชาย อาจ มองประสพขนมผลไม้นั้นน่ะตา ก็พองโตทันที

"เสร็จเราละโว้ย" เด็กชาย อาจ พูดขึ้นตามภาษาของตน "เมื่อไปกันแล้วเช่นนี้ เราจะฉันขนมที่เขาเหลือไว้ให้เราให้เกลี้ยง ก็เห็นจะไม่ถูกเทศนาเป็นมั่นคง"

"เฮ้ย ส่วนแก คำพันธุ์" หันมาพูดกับน้อยคำพันธุ์ "คอยระวังต้นทาง ๆ หน้าต่าง ให้พวกเราที่นะ ถ้าเห็นข้าศึกมาละก็ อย่าลืมให้สัญญา"

น้อยคำพันธุ์ พอใจที่จะรับหน้าที่ เป็นกองระวังด่าน ส่วนพวกคณะนอกกฎหมาย ต่างก็ทำหน้าที่ บรรจุของกินในจาน ลงในกะเพาะอาหารจนเกลี้ยง.

"กันรู้สึกเบื่อแล้ว ที่จะเล่นเรื่องบ้านศาตร์-มานู" เด็กชาย อาจ เอ่ยขึ้น ทั้งที่ขนมเต็มปาก "พรุ่งนี้กันขอโหวดว่า ควรกลับไปเล่นเรื่องโจรสลัดกับแขกอินเดียนแดงอีก"

พวกลูกสมุน ซึ่งต่างก็มีขนมอยู่เต็มปาก พะยักหน้าเป็นที่รับรอง ความเห็นพ้องด้วย.

"กันเห็นว่า—" เด็กชาย สมัคร เอ่ยขึ้น แต่ขณะนั้น พอดีน้อยคำพันธุ์กะหีดกะหอบขอกว่า "มาหละโหวย มาหละวา !"

พวกคณะนอกกฎหมายทั้งหมด ต่างไปยืนรวมกับ น้อยคำพันธุ์ที่หน้าต่าง แอบดูเหตุการณ์ข้างนอก มีพวกข้าศึกสี่คน เดินมาตามถนน คนหนึ่งคือท่านเจ้าคุณ นายพล— ซึ่งถ้าจำได้ไม่ผิด (เพราะรางน้ำสกปรกด้วยฝุ่นละอองนอกถนน จึงเปลี่ยนสีกางเกงของท่านให้ผิดสีเดิมไป) อีกคนหนึ่ง ท่านขุนมัชชวิรัติ ฯ คอเสื้อเปิด ลูกกะดุมเม็ดต้นหายไป ๑ เม็ด ต่อไปนั้น คือ มารดาเลี้ยง ของ น้อยคำพันธุ์ กับนางสาย มารดา เด็กชาย อาจ สีหน้าตื่นเล็กลักเป็นพิรุธ ทั้งสี่คน เดินตรงมาที่บ้าน นางสายรักษาราษฎร์ เด็กชาย อาจ เหลียวมองดูจานขนม ต่าง ๆ ที่เกลี้ยงนั้น อย่างกลัวผิด แล้ว

มองดูที่พรม เมื่อเห็นว่าไม่มีขนมตกค้างอยู่แล้ว จึงหันมาแนะนำแก่ลูกสมุนว่า———

"เฮ้ย! พวกเราควรล่าทัพกันดีกะมัง"

สหายทุกคนลงนิ่วเห็นพ้องด้วย พร้อมกันค่อย ๆ ย่องล่าทัพ กลับออกไปทางเดิมที่เข้ามา.

น้อยคำพันธุ์คงยืนอยู่ที่หน้าต่าง รอจนคนทั้งสี่เข้าประตูบ้านมา เมื่อเข้ามาใกล้ข้อพิศวงสงสัยในอาการวิปริตต่าง ๆ ของคนทั้งสี่นั้น น้อยคำพันธุ์ก็ได้ทราบเหตุผลโดยแจ่มแจ้งทันที.

◎ ◎ ◎

สองชั่วโมงต่อมา เด็กชายอาจนั่งนิ่งอยู่บนกะถางต้นไม้ซึ่งคว่ำทิ้งไว้ในสวน อ้ายจุดสุนัขตัวโปรดก็นั่งนิ่งงับแมลงวันอยู่ตรงเท้าทันใดน้อยคำพันธุ์โผล่หน้ามาที่รั้ว ร้องกู่เรียก

"เฮ้ย!"

"เฮ้ย!" เด็กชายอาจถอนใจพลางร้องตะโกนตอบ

"ไม่ฟัง เขาพูดแก่ข้าบ้าง" น้อยคำพันธุ์พูดเศร้า ๆ "เขาพูดแก่ข้า เพราะว่าข้าเล่าเรื่องที่เข้าเล่นให้เขาฟัง"

"ข้าก็เหมือนกัน" เด็กชายอาจพูดอย่างน้อยใจ "เขาพูดแก่ข้าอย่างสาดเสียเทเสีย เพราะว่าเรากินขนมที่เขาเหลือกินแล้วเสียหมด ถ้าแม่ข้าคงจะดีใจพิลึก เมื่อกลับมาบ้านเห็นข้าหิวตาย!"

"อือ หน้าตาแต่ละคน——ฮือ น่ากลัว!"

ครั้นแล้ว ทั้งสองคนหัวเราะก้ากใหญ่ คุณนายสายกำลังปวดศีรษะ เพราะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นต้นเหตุ เมื่อได้ยินเสียงยุตรชายหัวเราะเข้าแก้วหู ต้องลุกขึ้นยืดหน้าต่าง

น้อยคำพันธุ์หันมาถามเด็กชายอาจว่า—

"พรุ่งนี้เข้าจะเล่นอะไรโว้ย——อาจ?"

"เรื่องโจรสลัด" เด็กชายอาจตอบ "อยากมาดูไหมล่ะ?"

"ดีเทียว เหมาะเทียว ข้าเข็นมาแน่!" น้อยคำพันธุ์บอก.

จบเรื่องที่ ๑

ประกาศบอกบุญ
การปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ขอประกาศแก่มหาชนให้ทราบทั่วกัน ด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชปรารภว่า กรุงเทพพระมหานครอมรรัตนโกสินทรราชธานี จะมีอายุยั่งยืนถึง ๑๕๐ ปี ในพุทธศักราช ๒๔๗๔ เป็นอภิลักขิตมงคลอันสมควรจะมีการสมโภช ทรงพระราชดำริว่า วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เป็นคู่กับพระนครมา ด้วยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกย์ทรงสร้างขึ้นเป็นที่ประดิษฐานพระมหามณีรัตนปฏิมากรแก้วมรกต อันทรงอานุภาพเป็นศรีพระนคร เป็นที่เลื่อมใสของชาวประเทศนี้ และตลอดไปจนชาวประเทศอื่น ๆ พากันมาสักการะบูชาอยู่เนืองนิจ และวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ยังนับสถานที่เป็นสิ่งสำคัญหลายแห่ง เช่น พระอุโบสถ พระระเบียง และหอพระมนเทียรธรรม เป็นต้น ชำรุดทรุดโทรมมาก สถานและวัตถุอื่น ๆ ที่ในพระอาราม ก็ชำรุดทรุดโทรม อยู่มาก บ้างน้อยบ้างแทบทั่วไปทั้งอาราม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระราชดำริว่า ถึงเวลาสมควรที่จะจัดการปฏิสังขรณ์ทั่วพระอารามให้เป็นการถาวรมั่นคงเสียสักครั้งหนึ่ง จะได้มีการสมโภชพระมหามณีรัตนปฏิมากรแก้วมรกต ฉลองพระอารามใน พ.ศ ๒๔๗๕ จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสสั่งให้ตั้งกรรมการจัดทำนุบำรุงวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ดำริการปฏิสังขรณ์ กรรมการได้ประชุมปรึกษากะการซ่อม ประมาณเงินที่จะต้องใช้จ่ายในการปฏิสังขรณ์ครั้งนี้ ๖๐๐,๐๐๐ บาทเศษ (หกแสนบาทเศษ) ได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณา ทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว มีพระราชศรัทธา ทรงอุทิศพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ ๒๐๐,๐๐๐ บาท (สองแสนบาท) ให้เป็นทุนในการปฏิสังขรณ์ และรัฐบาลได้อนุญาตเงิน แผ่นดิน อุดหนุนในการนี้อีก ๒๐๐,๐๐๐ บาท (สองแสนบาท) ส่วนที่ยังขาดอยู่อีกเท่าใด โปรดเกล้า ฯ ให้กรรมการนี้จัดดำเนินการเรี่ยไร ขอกบุญชักชวนพระบรมวงศานุวงศ์ ภิกษุสามเณร

เสนามาตย์ราชบริพาร ตลอดทนประชาชน บริจาค

ทั่วไป เพื่อได้มีโอกาสบำเพ็ญกุศลร่วมกัน ผู้ใดมีศรัทธาบริจาคเงิน ในการนี้เท่าใด
โดยตระหนักพระราชหฤทัยอยู่ว่า คงจะพากันมี จะได้รับใบเสร็จและเหรียญตอบแทนเป็นที่ระลึก
ศรัทธาเข้าส่วนทำบุญในการทำนุบำรุงวัดพระศรี ตามชั้นและจำนวนเงินที่บริจาค ซึ่งกระทรวง
รัตนศาสดาราม อยู่ทั่วกัน พระคลังมหาสมบัติ จักได้ประกาศ รายละเอียด
และสถานที่การรับเงินให้ทราบภายหลัง

เมื่อผู้ใด มีศรัทธาบริจาคทรัพย์ช่วยทำนุ อนึ่ง ผู้ใดบริจาคทุนทรัพย์ตั้งแต่ ๕ บาท
บำรุงปฏิสังขรณ์ครั้งนี้แล้ว ก็จะเป็นผู้ที่มี ขึ้นไป กรรมการจะได้รวบรวมรายนามประกาศ
ส่วนช่วยกระทำความถาวรมั่นคงงดงามน่าดูน่า ในราชกิจจานุเบกษา ตามคราว เพื่อให้ปรากฏ
ชมให้ยังเกิดขึ้นแก่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ความเลื่อมใสศรัทธา ของท่านนั้น ๆ อยู่ชั่ว
นี้สืบไป จะเป็นบุญเป็นกุศลในทางที่ทำให้เกิด กัลปาวสาน
ศรัทธาเลื่อมใสของมหาชนที่ยังไม่เลื่อมใส ทำ ในโอกาสนี้ขอชักชวนท่านทั้งหลาย เพื่อ
ให้ผู้ที่เลื่อมใสอยู่แล้ว เลื่อมใสเจริญยิ่งขึ้น มีปีติยินดีสามัคคี พร้อมใจกันช่วยทำนุบำรุง
หรือเมื่อนึกถึงทรัพย์ที่ตนเองได้บริจาคช่วย ปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ซึ่งเป็น
ปฏิสังขรณ์ พระอุโบสถ ประดิษฐานปูชนีย ที่ประดิษฐานพระพุทธรูปแก้วมรกต บรรจุ
วัตถุสำคัญยิ่งนี้แล้ว ย่อมทำให้เกิดปีติ พระพุทธสารีริกธาตุของ สมเด็จพระบรมศาสดา
ปราโมทย์รื่นเริงบันเทิงใจ เอิบอิ่ม อยู่ในกุศล สัมมาสัมพุทธเจ้า อันเป็นวัตถุอันเลิศ คล้าย
ส่วนนั้น นึกถึงในคราวใด สมัยใด ย่อมเป็น พระองค์ประดิษฐานอยู่ และเป็นมิ่งขวัญเชิดชู
บุญเป็นกุศล ความดี ความชอบ ทุกขณะจิตต์ที่ ยอดเยี่ยมของประเทศสยาม ตามสมควร
คิดถึง มิแต่เจริญทวียิ่งขึ้นโดยลำดับในคราว แก่กำลังทรัพย์สมบัติ และศรัทธาเลื่อมใส
นั้น สมัยนั้น

ในการรับเงินเรี่ยไรนี้ ทรงพระกรุณา เทาญ

โปรดเกล้าฯพระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์ วัดพระศรีรัตนศามดาราม
ให้เป็นหน้าที่กระทรวง พระคลังมหาสมบัติ จัด วันที่ ๑๖ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๒
เจ้าพนักงานไว้รับเงินตามสถานที่ต่าง ๆ สุดแต่ **บริพัตร์**
ที่เห็นว่าจะเป็นความสะดวกแก่ผู้มีศรัทธา นายก

กรรมการจัดการทำนุบำรุง
วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

◎ ◎ ◎

ประกาศระเบียบการรับเงินเรี่ยไร การปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ขอประกาศระเบียบการรับเงินเรี่ยไร การปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ให้ทราบทั่วกันดังต่อไปนี้

๑ สถานที่รับเงิน ในชั้นต้นนี้จะได้จัดเจ้าพนักงานไว้รับเงินเรี่ยไรที่กรมพระคลังมหาสมบัติและที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระบรมมหาราชวัง กับณที่ทำการคลังจังหวัดต่าง ๆ ทั่วพระราชอาณาเขตต์ ต่อไป ถ้าควรเปิดที่รับเงินมากแห่งออกไปจากนี้อีก จะประกาศให้ทราบเป็นคราว ๆ

๒ ลักษณะใบเสร็จรับเงิน ใบเสร็จรับเงินมี ๔ ชะนิด คือ ชะนิดราคา ๑ บาท สีขาว ชะนิดราคา ๕ บาท สีเขียวใบไม้ ชะนิดราคา ๒๐ บาท สีแดง ชะนิดราคา ๑๐๐ บาท สีเหลือง

ใบเสร็จทุกฉะบับมีหมายเลขแสดงเลขประจำใบเสร็จนั้น และเลขหมายประจำเล่มมีตราคุนของกรมคลังมหาสมบัติประทับระวางต้นขั้วกับใบเสร็จเป็นสำคัญ มีลายเซ็นและมีตราของเจ้าพนักงานผู้รับเงินประทับที่จำนวนเงินด้วย

๓ พระราชทานเหรียญที่ระลึกตอบแทน เหรียญที่ระลึกที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานนั้น เป็นเหรียญคุนรูปพระมหามณีรัตนปฏิมากร (แก้วมรกต) อยู่ในเรือนแก้วด้านหนึ่ง คุนลายยันต์มีตัวอักษรภาษามคธว่า “**วา ละ ลุ กัง สัง วา ตัง วา**” ด้านหนึ่ง ผู้บริจาคตั้งแต่ ๑๐๐ บาทขึ้นไป พระราชทานเหรียญทอง ผู้บริจาคตั้งแต่ ๒๐ บาทขึ้นไป พระราชทานเหรียญเงิน ผู้บริจาคตั้งแต่ ๕ บาทขึ้นไป พระราชทานเหรียญทองขาว ผู้บริจาคตั้งแต่ ๑ บาทขึ้นไป พระราชทานเหรียญทองแดง

๔ วิธีการรับและส่งเงิน เมื่อเจ้าพนักงานได้รับเงินแล้ว เจ้าพนักงานผู้รับเงินจะได้ออกใบเสร็จและจ่ายเหรียญ ซึ่งพระราชทานมาไว้สำหรับตอบแทนให้ตามชะนิดที่กล่าวมานั้น

หอรัษฎากรพิพัฒน์
ประกาศมา ณ
วันที่ ๑๖ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๒

ศุภโยคเกษม
เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

◎ ◎ ◎

สนทนากับนาคะประทีป

ประกาศระเบียบการรับเงินเรี่ยไรการปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนศาสดารามนี้ ทำให้ข้าพเจ้าเกิดอยากรู้ข้อความในวรรคที่ ๓ ซึ่งแสดงอักขระในลายยันตร์เป็นภาษามคธว่า **วา ละ ลุ กัง สัง วา ตัง วา** นั้นแปลว่าอะไร พอนึกหาตัวคนที่จะถาม เจตสิกก็แล่นปราดไปถึงนาคะประทีป ต่อล่วงมาสักหน่อย ราวธันวาคม เมื่อมีโอกาสว่างงานลงไปข้างคว้าประกาศฉบับนั้นได้ ก็ตรงไปหานาคะประทีป เพราะกระหายอยากรู้ความเต็มทน

นาคะประทีป—"เชิญ! มาหาเรื่องอีกรึ?"

ข้าพเจ้า— "หมู่นี้ไม่พบชื่อเสียงมานานแล้ว คิดถึงก็มาเยี่ยมเยือนดูบ้าง"

นาคะ— "มาหาเรื่องด้วย!"

ข้าพเจ้า— "ทำไมต้องเย็นเช่นนั้น?"

นาคะ— "ฉันไม่เห็นคุณยรรณาธิการทำอะไร นอกจากคอยหาเรื่อง เพราะหน้าที่ยรรณาธิการก็คอยหาเรื่องเท่านั้น."

ข้าพเจ้า— "ก็ถ้ามาหาเรื่องล่ะ?"

นาคะ— "จะมาเอาเรื่องอะไรที่ฉันล่ะคุณ?"

ข้าพเจ้า— "เรื่องอยากจะขอความรู้สักนิดเดียว คือ" พลางคลี่ประกาศนั้นให้ดูและชี้ที่ตัวอักขระถาม "**วา ละ ลุ กัง สัง วา ตัง วา** นี่แปลว่ากระไรกัน?"

นาคะ— "เอ้อเฮอ! ไม่ใช่ความรู้เพียงนิดเดียวนี่ ฉันได้อ่านมาก่อนแล้ว ติดเหมือนกัน คะเนว่าคงเย็นหัวใจอะไรเรื่องหนึ่งในยาลิตั้งแต่ประกาศนั้นออกมา ก็ถูกถามอยู่เสมอครั้นตอบไปว่ายังไม่ได้ความ เขาก็รุกเอาว่าเย็นหน้าที่ของฉันต้องรู้ ทำไมจึงไม่รู้? ฉันนึกประหลาดว่าอยู่ดี ๆ ไฉนเขาจึงมาเกณฑ์ให้เย็นศาสดาในโลก? แล้วเขายังคาดคั้นว่าต้องรู้มาบอกให้จนได้.

"ฉันเองก็อยากรู้จนใจสั่นเหมือนกัน อุตส่าห์พยายามเที่ยวไปไล่เลียงพระสงฆ์องค์เจ้า และยังเลือกถามฉะเพาะที่ท่านคร่ำ ๆ ตามฐานะที่ฉันพอเข้าไปไต่ถามได้ง่าย ๆ ท่านปฏิเสธหมดว่าไม่เคยพบเห็นหัวใจอะไรอย่างนี้ บางองค์ก็แสดงความเห็นว่า หัวใจย่อมเย็นของศักดิ์สิทธิ์ ต้องผูกให้ลึกซึ้งสุขุม เพราะถ้าไปแปลได้รู้เรื่องเข้า ก็หายขลังหมด และลักษณะหัวใจชะนิดนี้ ท่านเคยทราบว่ากันยิ่นได้ ถ้าเขียนแล้วแช่น้ำ

น้ำนั้นก็กลายเป็นน้ำมนตร์! กินแก้ปวดท้องหาย! ฉันไม่เถียงท่านในข้อที่แปลไม่ได้ เพราะฉันเองแปลไม่ออกเป็นพะยานอยู่ หนักใจที่เมื่อมีผู้ก็ได้ ทำไมจึงมีแก้ไม่ได้หนอ? บางทานกแนะว่า เรื่องนี้เป็นพระดำรัสของเจ้านายเราพระองค์หนึ่ง, ควรไปเฝ้ากราบทูลถามพระองค์ท่านดู ซึ่งฉันเองก็นึกใส่ใจไว้ก่อนท่านแนะแล้วเหมือนกัน, เป็นแต่เมื่อยังไม่เห็นความจำเป็น ก็ไม่อยากไปเบียฬพระโอกาสอันมีค่าของพระองค์ท่าน. สำหรับหัวใจอะไรนี้ ฉันรู้สึกตัวว่าออกจะเป็นมารบกวนโลก พระเจ้าพระสงฆ์ให้ท่านอุตส่าห์เอาการอยู่ ไป ๆ ต้องนึกเสกคาถา **กาเยน วาจาย ว เจตสา วา สังเฆ กุกัมมัง ปกตัง มยา ยัง ฯ ล ฯ** พอสบายใจไปได้. เพราะความที่เอาใจจดใจจ่ออยู่ พอเห็นพระสงฆ์เดินมาเหลือง ๆ ยังไม่ทันจะนึกถาม ใจก็ปรารถนา **วา ละ ลุ กัง สัง วา ตัง วา** ทีเดียว เลยเป็นคำที่แม่นยำเท่าสวดมนตร์. หนักเข้าถึงฝัน. ฝันว่าไปในที่ชุมนุมเผาศพใครไม่ทราบ พบคุณหลวงเทพดรุณานุศิษฏ์. ท่านสนทนาด้วยเรื่องธาตุขันธ์ในภาษามคธตามเคย. เราก็คุยกันจนเพลิน. พอนึกถึงกถา **วา ละ ลุ กัง สัง วา ตัง วา** ก็งัดเอาออกมาถาม. พอท่านร้อง "อ๊อ!" พลางหัวร่อ ขยับจะอธิบาย, ก็พอดีได้ยินเสียงเด็กเข่าปี่แอ๊ด! ตกใจตื่น, รู้สึกเสียดายจริง! จะอ่อยอยู่แล้ว!

มีเป็นความเหลวของฉันอย่างหนึ่ง: ประกาศนั้นออกเมื่อกันยายน ฉันได้ไปออกเงินเรี่ยไรถวายตั้งแต่ตุลาคม ได้รับพระราชทานเหรียญที่ระลึกมา. ครั้นจะดูอักขระเบื้องหลัง ก็ไปยอมเชื่อเอาว่าคงเป็นกถา **วา ละ ลุ กัง สัง วา ตัง วา** ซึ่งเรามีคแปดด้านนั้นเอง เลยเก็บไว้เสียไม่ได้พิจารณา

"ครั้นสัญจรไปตามสำนักท่านทิสาปาโมกข์ฤษีมุนีต่าง ๆ เพื่อแสวงหาความรู้นี้ ไม่สำเร็จศิลปศาสตร์ลงไปได้ ก็ไม่เห็นมีทางอื่นแล้ว ถ้าไม่ถึงกับหาโอกาสเข้าเฝ้าเจ้านายเราพระองค์นั้น คงไม่มีหวังที่จะรู้ได้อย่างแน่ ๆ. แต่เมื่อไรนั้น คอยดูไป.

"คราวหนึ่ง เป็นวันที่ ๙ ธันวาคมนี้ ฉันผ่านหน้าวังเจ้านายเราพระองค์นั้น เห็นเดิรถยนตร์ที่นั่งเทียบอยู่หน้าพระตำหนัก. ใจมาตั้งกะบุง เพราะพระองค์ท่านเคยทรงพระเมตตาแก่ฉันอยู่ จึงเข้าไปนั่งคอยอยู่บนเก้าอี้ยาวข้างทางเดิรหลังรถที่นั่ง. ไม่ทราบว่า

เย็นด้วยอะไร รู้สึกอิ่มเอิบใจเสียจริง ๆ ยังไม่ทันจะรู้ว่ามีโอกาสได้เผ้าหรือไม่.

สักครู่หนึ่ง ราว ๑๘ นาฬิกา เสด็จพระดำเนิรออกมาหน้าพระตำหนัก พอทอดพระเนตรเห็นเข้าก็ทรงยิ้ม ตรัสปราศรัยด้วยพระสำเนียงอันขบขัน 'อ้อ! มหา—มาทำไมหรือ?'

"กราบทูล 'ขอพระราชทานพระโอกาสเข้าเผ้า เพื่อขอพระบัญญาบารมีเย็นทีพ่ง.'

"รับสั่ง 'อะไร?'

"กราบทูล 'เหรียญที่ระลึกซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทาน ตามประกาศระเบียบการรับเงินเรี่ยไรปฏิสังขรณ์วัดพระแก้ว เบื้องหลังมีกถาว่า **วา ละ ลุ กัง สัง วา ตัง วา** นั้น ขอพระราชทานศึกษาเพื่อทราบเกล้า ฯ ว่าเย็นหัวใจอะไร?'

"ทรงพระสรวล รับสั่งว่า กถาหัวใจหลังเหรียญนั้น ฉันบรรจุเอง เย็นหัวใจอัฏฐังคิกมรรค!'

"ฉัน (นาคะประทีป) ตกตะลึง เพราะชั้นแรกเคยได้คิดถึง อัฏฐังคิกมรรค เหมือนกัน ซึ่งอยู่ในจำพวกแปด ๆ เท่าจำนวนอักขระ. แต่อัฏฐังคิกมรรคนั้นมี คือ **สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกับโป สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต สัมมาอาชีโว สัมมาวายาโม สัมมาสติ สัมมาสมาธิ.** เมื่อเอาอักขระตัวต้นมาให้เย็นหัวใจจะต้องเย็น **ทิ สัง วา กัง อา วา ส ส.** แต่ในประกาศนั้นว่า **วา ละ ลุ กัง สัง วา ตัง วา.** อักขระคือ **ละ ลุ** ไม่มีเค้าเงื่อนในองค์มรรคเลย. ฉันจึงกราบทูลว่า 'ชั้นเดิม ข้าพระพุทธเจ้าก็นึกสอยในมรรคแปดมาแล้ว, แต่มาจนด้วยเกล้า ฯ ที่ **ละ** กับ **ลุ.**'

"ทรงพระสรวลอย่างสนุก, รับสั่งถาม 'คุณได้พิจารณาอักขระที่ว่านั้น ที่หลังเหรียญดบ้างหรือเปล่า?'

"ตอนนี้ ฉันหวนระลึกถึงความเหลวขึ้นมาทันที. เหรียญก็อยู่กับมือแล้ว จะพิจารณาเสียหน่อยก็ไม่ได้ เลยกราบทูลอย่างเรี่ย ๆ ว่า 'ไปเข้าใจเสียว่าคงเย็นอย่างประกาศ จึงไม่ได้รับพระราชทานพิจารณาเลย.'

"รับสั่ง 'คุณไปดูเสียใหม่ให้ดีเถิด' ครั้นแล้วเสด็จขึ้นประทับรถที่นั่ง ฉันถวายคำนับเมื่อรถที่นั่งเคลื่อนแล้ว ก็ออกจากวัง เดินตัวลอยอย่างชีวิตไม่มีอะไรเปรียบ จะได้เงินสัก ๙๒๕ บาทก็ไม่เท่า พอกลับถึงบ้าน จะอาบน้ำก่อนไม่ทันใจ ค้นเอาเหรียญมาพลิกด้านหลังออกพินิศด้วยแว่นขยาย ซึ่งเวลานี้ฉันเอามาด้วย."

พลางชี้ให้ข้าพเจ้าดู———

ข้าพเจ้า “อ้อ! เขียนอักษร พะม่า.”

นาคะ— “ไม่ใช่ ถ้าอักษร พะม่า ต้องเขียนรูปนี้” แล้วเขียนให้ดู

และพูดต่อไปว่า “เห็นไหมล่ะ? อักขระก็ตัว ไทยเรานี่เอง ถ้าฉันพิจารณาดูเสียก่อน ก็จะไม่ต้องไปยุ่มย่ามรบกวนพระเจ้าพระสงฆ์หาขาป เปล่า ๆ. พอรุ่งขึ้น ก็ได้รับลายพระหัตถ์ เจ้านายเราพระองค์นั้น ทรงพระกรุณาวาดพระราชทานมาให้เห็นอย่างชัดเจน รู้สึกซาบซ่านในพระกรุณาคุณเย็นล้นเกล้า ฯ นี่เขียนอย่างนี้”

คลี่ให้ข้าพเจ้าดู——

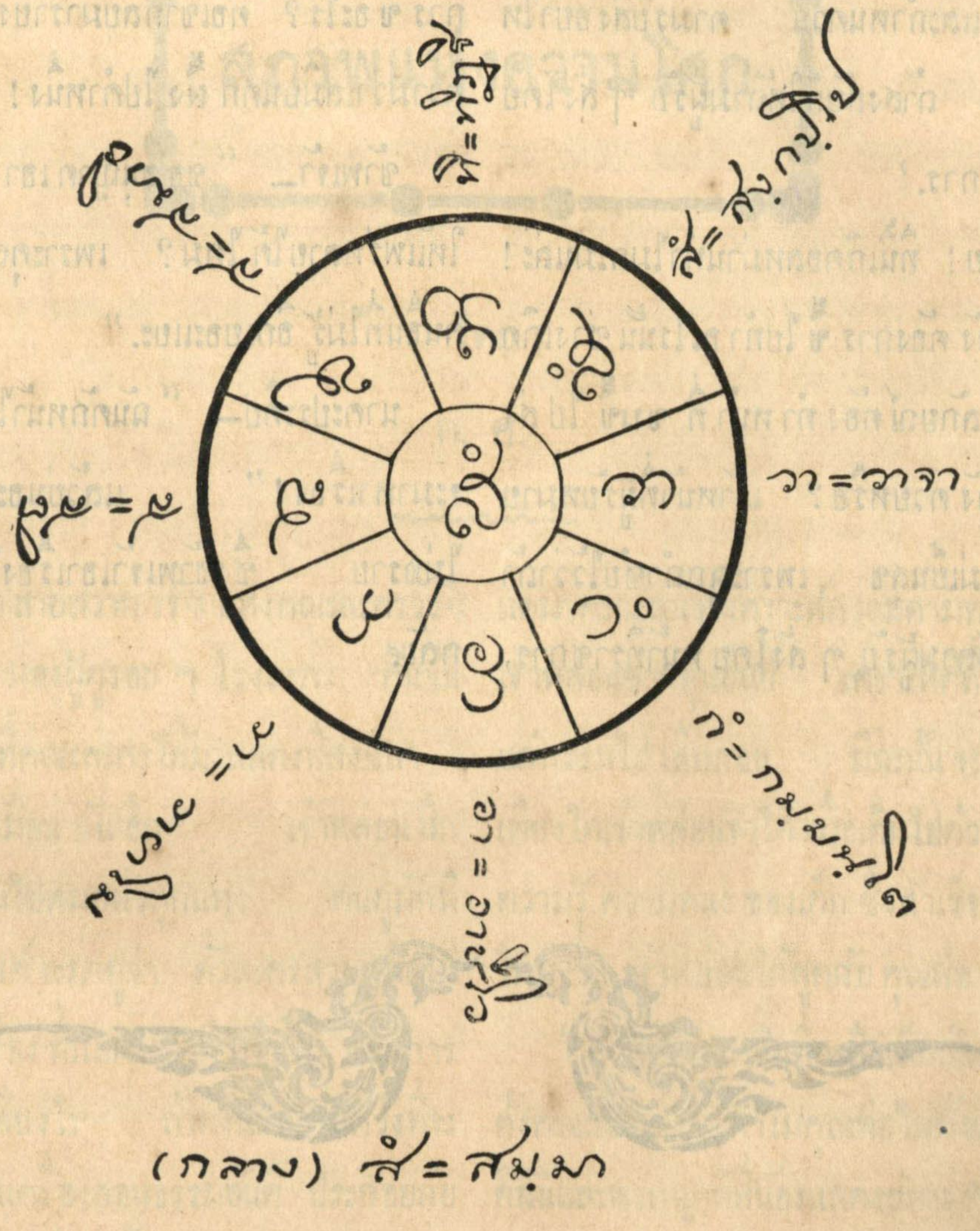

ยญหลังเหรียญพระแก้วมรกต

ข้าพเจ้าพิจารณาดูพลางร้องอุทาน "พู่โธ่! เท่านี้เองแหละ! แต่กาหลจริงนะ!"

นาคะ— "การกาหลด้วยตัวหนังสือเช่นนี้ไม่ใช่เป็นของใหม่ เคยได้ยินมาเป็นเรื่องเก่าแก่ หมายกระทรวงวังมีไปถึงกรมพระอาลักษณ์ ว่า—

'หน้าที่กรมพระอาลักษณ์ เมื่อรวบรวมได้มากน้อยเท่าใดให้ขนขี้ไปส่งกระทรวง

วัง.' แล้วกำชับส่งท้ายว่า 'ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวัน ตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับ ๆ สั่งโดยหน้าที่ราชการ.'

"ป๊าย! ที่นี้เกิดอลหม่านทำไมกะมันล่ะ! กระทรวงวัง ต้องการใช้ไปทำอะไรนั้น ช่างเถิดแต่พระอาลักษณ์ต้องทำหน้าที่ขนใช้ไปส่งกระทรวงวังด้วยหรือ? เจ้าหน้าที่ผู้รับหมายทีแรกอยู่ไม่เย็นสุข เพราะถูกกำชับไว้ว่าถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับ ๆ สั่งโดยหน้าที่ราชการ, ต้องให้พนักงานวิ่งไปถามที่กระทรวงวัง ว่าต้องการใช้อะไร? ต่อเขากลับมารายงาน จึงได้ความว่าเสมียนตกผึ้งไปคำหนึ่ง!"

ข้าพเจ้า— "ขออนุญาตเอาไปลงพิมพ์ให้แพร่หลายได้ไหม? เพราะคุณรู้คนเดียวคนอื่นที่ไม่รู้อีกเยอะแยะ."

นาคะประทีป— "ฉันดักหน้าไว้แล้ว ว่าจะมาหาเรื่อง!" แล้วย่นอะไรอุบอิบอีกไม่ทราบ ซึ่งข้าพเจ้าเอาเรื่องได้แล้วก็ลากลับ.

◎ พูดคำเท็จเผล็ดผลร้อยหนชัด ผลที่ได้สุขริตสถิตทน

แม้ความสัตย์กล่าวถึงเพียงหนึ่งหน เท็จให้ผลผลก็หมดเพราะคดโกง ฯ

ศ. ท.

สภาพแห่งความโศก

โดย

ก. ศ.

นางสาว สายสวาท วิรัช แห่งคณะละครวิรัช บรรเทิง มองผู้ดูรอบ ๆ โรงละคร คืนนั้นเป็นคืนแรกที่คณะละครได้มาแสดงที่สงขลา

"ก็เหมือนกันอีก" เจ้าหล่อนนึก "เหมือนกันไปหมดทั่วทุกแห่ง คนดูมักมีความประสงค์จะมาดูว่า ตัวละครสวยหรือไม่ แทนที่จะดูเรื่องที่แสดงว่า ดีหรือไม่ หรือการแสดงนั้นดีเพียงไร ถ้าดังนั้นความหวังที่จะให้ละครเป็นเครื่องสอนธรรมอันดี ประกอบกับความริเริ่งจะเป็นผลขึ้นได้อย่างไร"

แล้วใจเจ้าหล่อนก็หวนคิดถึงความหลังเมื่อเล็ก ๆ สายสวาท บุตรีของพ่อค้าซุงที่มั่งคั่งผู้หนึ่งในปากน้ำโพ สายสวาท นักเรียนขบหลักสูตร โรงเรียนสตรีชั้นสูง ในกรุงเทพ ฯ สายสวาท ผู้เย็นที่รักใคร่ของเด็กผู้ใหญ่ทั่วไป แต่มาคราวหนึ่งที่เคราะห์กรรมตามทัน คุณพ่อเจ้าหล่อนขาดทุนย่นย่ับ เคราะห์ดีที่คุณแม่ถึงมีฉะนั้นจะโศกเศร้าเพียงใดเจ้าหล่อนจำได้ เมื่อเต็มไปด้วยความคิดความรู้ ความทนง ของเด็ก ซึ่งสำเร็จการเรียนใหม่ ๆ เจ้าหล่อนได้พูดกับคุณพ่อ ว่า

"คุณพ่อคะ เงินที่เหลือเล็กน้อยนิดพอจะตั้งคณะละคร ทำไมคุณพ่อไม่ตั้งละคร ให้ดิฉันและพวกญาติพี่น้องแสดงล่ะคะ? คุณพ่อก็จะไม่ต้องเป็นห่วงพวกดิฉันอีก"

นึก ถึง หน้า คุณพ่อ เมื่อ ได้ฟัง — เย็น ไปไม่ได้ — สายสวาทแสดงละคร ความคิดอะไรเช่นนี้

แต่เจ้าหล่อนก็รบเร้าอธิบาย คุณพ่อช่างหัวเก่าไม่ทันสมัยเสียจริง ๆ

"คิดดูซิคะ" เจ้าหล่อนว่า "ถ้าเย็นอยู่ดังนี้ ดิฉันจะมีหวังอะไรภายหน้า นอกจากอยู่กับบ้านเฉย ๆ ทำให้คุณพ่อเย็นห่วง จนกว่าจะมีใครมาสู่ขอ ถ้าเย็นอยู่เช่นนี้พวกผู้หญิงจน ๆ ที่รับจ้างแจวเรือข้ามฟากไปสถานียังดีกว่า เมื่อเวลาหน้าแล้งน้ำลดก็ไม่ท้อถอยอุตส่าห์โดดลงน้ำ เข็นเรือที่ติดหาดทรายโดยกำลังน้ำพักน้ำแรงของตัวเอง เพื่อรักษาความอิสสระของตน การแสดงละครนั้น ทำให้ดิฉันมีสิทธิแก่ตัว และอาจจะทำประโยชน์โดยหนุนการแสดงละครนี้ จนเย็นอาชีพอันแท้จริงสำหรับเพศเดียวกัน ถ้ารักษาตัวให้ดี แสดงให้ดี เลือกเรื่องดี ๆ จนเย็นที่นับถือและพอใจของผู้ดูทั่วไป"

นิก ๆ ก็ขัน คุณพ่อแทบเต้น เด็ก ๆ สมัยนี้ละรู้ดีเกินเหตุ คิดนอกคอกนอกทางต่าง ๆ สิทธิความอิสสระของตนละ ประโยชน์ต่อเพศเดียวกันละ น่าขันไหมสำหรับเด็กที่ปากยังไม่สิ้นกลิ่นน้ำนม แต่นั่นแหละ เพราะว่าเจ้าหล่อน เย็น สายสวาท คนเดียว ของ คุณพ่อ และคุณพ่อก็เย็นคุณพ่อคนเดียวของ สายสวาท ลงสุดท้ายท่านก็ต้องยอมตาม แต่เดี๋ยวนี้เวลาได้ล่วงมาแล้วสองสามปี ละครก็เจริญพอที่จะเย็นอาชีพของเจ้าหล่อนและญาติพี่น้อง เที่ยวแสดงไปมิช้า สายสวาท ก็ลืมคำนึง ถึงแม้การเรียนจะสอนให้ สายสวาท มีความคิดความรู้ทันสมัยก็จริง แต่ในใจของเจ้าหล่อนยังเต็มไปด้วยความฝัน ทั้งนี้เย็นลักษณะที่ทำให้เจ้าหล่อนเย็นนางละครเอก โดยเนื่องด้วยความปลาบปลื้ม ความภูมิใจที่สายสวาทของคุณพ่อสามารถถึงเพียงนี้

แต่เจ้าหล่อน มองผู้ดูรอบ ๆ โรง แล้วก็เศร้าใจ เพราะท่าทางผู้ดูไม่ปรากฏเลยว่ารื่นเริงเพราะการแสดงดีหรือเรื่องมีคติ ตรงกันข้าม เย็นเหมือนกันไปหมดทุกแห่ง สายสวาทคิดว่า การที่ฐานะของละคร เรายังตกต่ำมากก็เพราะ ผู้ดู ไม่ให้เกียรติยศผู้แสดง เพียงพอทำไมหนอผู้ที่สมบูรณ์ไม่คิดเห็นใจผู้ที่อับโชคบ้าง ว่าความจำเย็น ย่อมบังคับให้มีอาชีพต่าง ๆ กัน แต่ผู้ที่รักษาความอิสสระ สงวนสิทธิของตน ถึงแก่มีความมานะ อดทนประกอบการหาเลี้ยงชีพโดยตนเอง เพื่อสงวนสิทธินั้นแล้ว จะไม่มีธรรมอันดีที่จะรักษาตนให้ดีเพื่อความอิสสระนั้นหรือ

คืนนั้น ละครแสดง เรื่อง ศกุนตลา และเมื่อแสดงไปมิช้า สายสวาท ก็ลืมคำนึง ถึงแม้การเรียนจะสอนให้ สายสวาท มีความคิดความรู้ทันสมัยก็จริง แต่ในใจของเจ้าหล่อนยังเต็มไปด้วยความฝัน ทั้งนี้เย็นลักษณะที่ทำให้เจ้าหล่อนเย็นนางละครเอก โดยเนื่อง

จากการลืมเรื่องจริงนั่นแหละ ที่ทำให้ตัวละคร
ถอนความรู้สึกไปเข็นตัวในเรื่องได้แท้ ๆ
สายสวาทผู้เข็นตัวศกุนตลาได้ลืมสิ่งต่าง ๆ
หมด นอกจากว่าเจ้าหล่อนเข็นศกุนตลาและ
มีความรักอยู่ในท้าวทุษยันต์ จนขบฉากลง
เจ้าหล่อนจึงรู้สึกตัวว่า ที่แท้นั้นเข็นแต่การ
แสดงละคร เมื่อหันไปมองคนดู ก็กลับ
เศร้าใจอีก ที่ไม่มีหน้าใดเลยแสดงว่า เต็มไป
ด้วยความชื่นบาน ในเรื่องรักอันดูดดื่มของ
กลิทาศ ยังคงเต็มไปด้วยความใคร่ ความ
หลงอยู่เช่นเดิม แต่———ทางเก้าอี้ตัวสุดท้าย
แถวที่สองนั้น มีชายหนุ่มท่าเศร้านั่งอยู่คนเดียว
ที่นัยน์ตาแสดงว่าเต็มไปด้วยความฝัน คล้าย
กับว่าได้ลืมหมดว่า ที่นั้นไม่ใช่สถานที่เริงรมย์
ใกล้อาศรมฤษี ที่ท้าวทุษยันต์แสดงความรัก
ต่อศกุนตลาดอกหรือ ? สายสวาทพิศวงว่า
เขาจะเข็นใครหนอ !

◎ ◎ ◎

เนื่องจากคุณพ่อของสายสวาทเคยเข็น
พ่อค้าที่มั่งคั่งมาแล้ว และสายสวาทเองก็
เคยอยู่โรงเรียนสตรีชั้นสูงที่กรุงเทพ ฯ แม้
ละครไปแสดงที่ใด ก็มักพบเพื่อนฝูงของคุณพ่อ
หรือเพื่อนนักเรียนของเจ้าหล่อนเอง ซึ่งเคย
เข็นข้าราชการ และครอบครัวประจำมณฑล
นครสวรรค์มาก่อน ดังนั้นสายสวาทก็ไม่ขาด
การสมาคม เย็นวันหนึ่งเจ้าหล่อนได้นั่ง
รับประทานน้ำชากับเพื่อน ที่หน้าโฮเต็ลบน
เขาน้อย มองดูภาพของเมืองอย่างเพลิดเพลิน
สงขลาช่างงามนี่กระไร อ่าวเว้งเข้ามามี
เกาะหนูเกาะแมวเคียงข้าง ข้างหน้าเข็นทราย
สีเหลืองรายริน ต้นสนขึ้นเข็นแนวอยู่ไสว
มองลงไปข้างล่างริมชายเขาเข็นสนามกอลฟ์มี
ข้าราชการกำลังหย่อนอารมณ์กันอยู่ ส่วน
บนเขาก็ปลูกต้นไม้ดอกไม้ไว้งามตา ส่งกลิ่น
เข็นชื่นใจ มีทางเดินคดเคี้ยวรอบเหลี่ยมเขา
เลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ และนกไว้รอบโฮเต็ลเสียงร้อง
น่าเพลิดเพลิน

สายสวาทรู้สึกว่ามีชายหนุ่มผู้หนึ่งเดิร
เข้ามา และเพื่อนเจ้าหล่อนได้ยิ้มรับ ลุกขึ้น
ทักทายปราศัยแนะนำ

"คุณชยุติ พิทยารัตน์ — คุณสายสวาท
วิรัช"

เขาก็คือชายหนุ่มท่าเศร้า ที่เข้าใจเรื่อง
ละครเพียงพอจนลืมตัว—ละครที่เจ้าหล่อนแสดง
คืนแรกนั่นเอง เขาแสดงท่ากะดากอายคล้าย
กับผู้ที่ไม่คุ้นเคยต่อการสมาคมกับเพศตรง
กันข้ามนัก แสดงความยินดีที่ได้รู้จัก พูด
ทักทายปราศัยสองสามคำ แล้วก็นั่งพังเพื่อน

เจ้าหล่อนพูดมากกว่าอื่น แต่การสนทนาหันไปถึงเรื่องละคร ถึงเรื่องศกุนตลา ถึงกลิทาศผู้แต่ง

"ขอให้นึกถึงสมัยนั้น" เสียง คุณชยุติพูด "ว่าภาพเขียนอย่างไร วันสมโภชรายฎรมาดูกันเนืองแน่น ละครแสดงเรื่องศกุนตลา โดย กลิทาศ ถวายต่อพระพักตร์พระเจ้าวิกรมาทิตย์ เรื่องรักอันเยี่ยมเรื่องหนึ่งซึ่งแต่งโดยกวีเลิศคนหนึ่ง ศกุนตลา ผู้ซึ่งงามพร้อมทุกประการ ผู้ที่มาดู—สตรีคนใดบ้างจะไม่คิดอยากทำดี อยากอ่อนหวาน อย่างศกุนตลา ส่วนบุรุษใครบ้างจะไม่ให้เกียรติยศต่อสตรีมากขึ้น เมื่อรู้สึกว่าทุก ๆ คนอาจจะเย็นอย่างนาง ศกุนตลา"

"คุณเห็นจะชอบละครมาก" สายสวาทรู้สึกตัวว่าเจ้าหล่อนถาม

"ผมชอบละครที่ดี" คุณชยุติตอบ "ละครที่เรื่องดี และผู้แสดง ๆ ดีจนผู้ดูแทบรู้สึกว่าเป็นเรื่องจริง เพราะผมรู้สึกว่าละครไม่ชั่วแต่ให้ความรื่นเริงเท่านั้น ยังอาจจะเย็นเครื่องสอนให้ผู้ดูประพฤติดี มีธรรมอันดีด้วย ทั้งนี้ผมไม่รวมถึงเรื่องละคร ชะนิดที่มีตัวอ้ายดำมืด อ้ายดำปลอดอะไรต่าง ๆ ซึ่งถ้าจะไปดูเรื่องกันแล้ว ผู้ดูก็คงปวดหัวเกือบตาย ส่วนการแสดงล่ะ ถึงแม้ผู้แสดงจะตั้งใจแสดงจริง ๆ ก็จะแสดงสนิทสนมเย็นจริงไปไม่ได้ เมื่อรู้สึกว่าเรื่องไม่ให้โอกาสเสียเลย ลงสุดท้ายผู้ที่ไปดูก็ไปดูตัวละครมากกว่าอื่น ว่าสวยหรือไม่ ผู้ที่แสดงก็เข้าใจดีว่าผู้ดูไปดูเพื่ออะไร ก็เลยพะวงคิดแต่ว่า ทำอย่างไรจึงจะให้ผู้ดูเห็นสวยเก่ติดใจไปดูอีก ทำให้เกียรติยศของการแสดงละครตกต่ำ และไร้ประโยชน์ที่อาจจะมีได้"

สายสวาทจำไม่ได้แน่ว่า คุณชยุติได้พูดอะไรบ้าง แต่รู้สึกว่าความอายของคุณชยุติหายหมด เพราะคุณชยุติพูดถึงเรื่องที่ตนเอาใจใส่โดยแท้จริง ได้ยินคุณชยุติอธิบายถึงประโยชน์ที่กวีอาจให้ผู้ดูผู้ฟัง กลับไปพูดถึงกลิทาศ ประโยชน์ที่กลิทาศให้รายฎรกรุงอุชชนีในสมัยนั้น โดยพรรณนาถึงภาพของอินเดียอย่างชัดเจนในกาพย์เรื่อง "วิถีแห่งเมฆ" ทำให้ผู้ได้ยินได้ฟังมีใจรักบ้านเกิดเมืองนอนยิ่งขึ้น ทำให้อยากท่องเที่ยวไปแสวงหาความรู้ความเห็น ได้ยินคุณชยุติกล่าวถึงเรื่อง "กำเนิดพระกรรติเกยะ" นี้กลิทาศสอนให้มีความรักเที่ยงตรงแท้จริงอย่างนางบรรพตีซึ่งพระศิวะแปลงเป็นพราหมณ์หนุ่มมาทดลอง ติเตียนตัวเองว่าไม่มีสกุล

และขน สมาคมกับผีสางชั่วช้า ก็ยังมีความรักเด็ดเดี่ยวจนพระศิวะเห็นใจ แสดงตนให้ปรากฏยอมรับนางเป็นพระชายา ไม่ช้า คุณ ชยุติ ก็ลาไป เมื่อได้ขอเชิญเจ้าหล่อนและเพื่อนไปดูการชนวัวในวันรุ่งขึ้น ซึ่ง สายสวาท ตกลงรับเชิญโดยยินดี

เพื่อนของสายสวาทล้อเจ้าหล่อนว่าคุณชยุติไม่เคยช่างพูดดังนี้เลย ตั้งแต่มาเป็นครูอยู่โรงเรียน จังหวัดสงขลาตั้งปีเศษแล้ว จริงอยู่เธอเป็นผู้มีกิริยาวาจาอ่อนหวาน เป็นที่ชอบพอรักใคร่ทั่วไป แต่เป็นคนขี้อาย ไม่ค่อยกล้าพูดจากับเพศตรงกันข้ามนัก จนพวกเพื่อน ๆ ล้อกันว่า เป็น ฤาษี บ้าง เกลียดผู้หญิง บ้าง สายสวาททำให้ คุณ ชยุติ พูดได้มากมาย เขาคงจะรักเจ้าหล่อน แต่ สายสวาท สงสัยว่าการที่ คุณ ชยุติ ไม่ค่อยพูด คุย ก็เนื่องจากไม่มีใครเอาใจใส่ในเรื่องที่ คุณ ชยุติ เอาใจใส่ ดอกกะมัง

◎ ◎ ◎

สงขลามีการชนวัวแทบทุก อาทิตย์ หรือสองอาทิตย์ ผู้คนชอบไปพะนันขันต่อกันมาก ๆ วันนั้นมีวัวคู่ดี ตัวหนึ่งไม่มีเปรียบในสงขลาและตัวหนึ่งไม่มีสู้ ในพัทลุง ฝูงชนมาดูกันล้นหลาม เสียงพะนันขันต่อกันอยู่เซ็งแซ่ ส่วนวัวเมื่อเปรียบกันแล้ว ก็เข้าชนกันอย่างทรหด เจ้าตัวดำใหญ่กว่าก็คอยจะเสยรุนเรื่อยไป แต่เจ้าตัวแดงถึงเล็กกว่าก็มีเชิงในการชน ค่อยถอยหลังออกมาแล้วกะโดดชน เจ้าดำรับไว้ สองขาหน้ายันพื้นดิน คอตั้งตรงทั้งสองตัว แลเห็นเส้นที่ต้นคอขึ้น เงื่อไหลย้อย แล้วต่างก็พยายาม บิดคอ เพื่อเอาปลายเขาแทง ตัวไหนพลาดท่าก็ถูกขวิด เนื้อที่ต้นคอ ที่ข้างหูที่ข้างตาเป็นแผลเลือดไหลหยด สายสวาท รู้สึกว่าไม่อาจทนดูได้ มองไปรอบ ๆ เห็นพวกที่ถือหางพะนันกันอยู่เอิกเกริกเซ็งแซ่ พอตัวไหนได้ท่าเจ้าของ และผู้ ต่อรอง ก็ ถึง กับ กะโดดออกไปเต้นแร้ง เต้นกาอยู่ ข้างสนาม ร้องท้าทายพะนันขันสู้ เสียง “สามเอาสอง” “ห้าต่อสี่” สนั่นไป

ทันใดนั้น ตัวหนึ่งได้ท่า ขวิดอีกตัวหนึ่งเซไปล้มลง พอลุกขึ้นได้ก็ไม่กลับหน้าสู้อีก วิ่งหนีไปรอบ ๆ สนาม ตัวที่ชะนะกำลังเดือดก็ไล่ไม่ลดละ พวกที่ออกไปเต้นร้องพะนันอยู่ข้างสนาม แตกตื่นยัดเยียดกลับเข้ามาภายในรั้วไม้ขอบสนาม แต่วัวทั้งสองนั้นก็ไล่กันไม่ลดละ ตัวแพ้ไม่มีที่หนีวิ่งเตลิดเปิดเบิ่งพังรั้วไม้ออกมาในระหว่างคนดู ตัวชะนะก็ยังไล่ตามออกมา ผู้ดูต่างแตกตื่น วิ่งหลบหนีขึ้นอัมพรรย์ตาม ๆ

กัน เคราะห์ดีที่วัวนั้นเดือดดาลกันเอง ถ้าไล่ชน คนดูก็คงมีบาดเจ็บ กันบ้าง เย็นแน่ วัวคู่นั้น ยังวิ่งไล่กันอยู่รอบ ๆ ทางเดิร ขนมีคนเยี่ยด ช่องประตูรั้วสังกะสีให้ตัวแพ้หนีออกไปข้างนอก ได้ จึงสงบลง เจ้าของจึงมาขับวัวทั้งสอง นั้นไป

ในระหว่างที่แตกตื่นกันนั้น สายสวาท ตกใจ จับแขน คุณ ชยุติ ไว้แน่น จนเหตุการณ์สงบ แล้วจึงได้สติ ปล่อยแขนทันที เจ้าหล่อนรู้สึก อายแต่ ให้ รู้สึก ปลาบปลื้ม ซอบกล ยาก ที่ เจ้าหล่อนจะอธิบายกับตัวเองได้ นี่เจ้าหล่อน รัก คุณ ชยุติ ละหรือ ? สายสวาท นึกในใจ

"เรากลับกันเถอะค่ะ" สายสวาท พูดกับ คุณ ชยุติ และเพื่อนเจ้าหล่อน "ดิฉันทนดู อยู่ไม่ได้แล้ว"

"เชิญซิครับ" คุณ ชยุติ ตอบ "ผม เองก็ไม่ใคร่ชอบนัก เพราะคอยแต่นึกว่า ถ้ามีอำนาจอันใดอาจทำให้วัวนี้ เกิดความคิดแต่ เล็กน้อยว่า จะมาชนกันเองทำไม ช่วยกัน ไล่ชนผู้ที่ยังคัยจับชนกันมิสนุกกว่าหรือ แล้ว ผู้ดูก็คง จะไม่รู้สึก รื่นเริงใน การชนวัว นักเย็น แน่"

◎ ◎ ◎

ไม่ ต้อง สงสัยว่า สายสวาท และ คุณ ชยุติ จะไม่สนิทสนมกันขึ้นทุกที เย็นวันสุดท้ายที่ คณะละครจะแสดงในสงขลา คุณ ชยุติ ได้เชิญ สายสวาท และคณะละครไปเที่ยวสวนตูล คณะ ละครตลอด ถึง คุณพ่อ ของ สายสวาท เอง รู้ ว่า ทั้งสองกำลังจะเริ่มรักกันเพียงใด ต่างก็พากัน แยกย้ายไปชม สวนมะพร้าว ที่ ปลูก เย็นทิว สุด สายตา บางคนก็ลงเล่นน้ำที่ไหลในลำธาร จากน้ำตกน้อย ๆ ใกล้ ฮ่วงซุ้ย ปล่อยให้ หนุ่มสาวคุยกันสองต่อสอง โอกาสอันนั้น คุณ ชยุติ จึง แสดง ความรัก ต่อ สายสวาท เย็น ครั้งแรก เขา พร่ำ ถึงนิสสัย อันงาม ของ เจ้าหล่อน ฐานะของเขาซึ่งถึงแม้จะไม่มั่งคั่ง นักก็พอที่จะให้ความสุขแก่เจ้าหล่อนได้ ตลอด ถึงความหวัง เบื้องหน้าใน ความสุข ของเขาทั้ง สองเมื่อ แต่งงาน กันแล้ว ถ้า สายสวาท ไม่ ห้ามไว้ เขา ก็ คงไปเรียน คุณพ่อ เจ้าหล่อน ขอ แต่งงาน กับ เจ้าหล่อนใน เดี๋ยว นั้น ส่วน สายสวาท เล่าก็รู้อยู่เต็มใจว่า เจ้าหล่อนได้เรียน รู้ จนรัก คุณ ชยุติ เพียงใด แทบจะลืมหมด ถึง ความหวังใน อิสสรภาพ หรือ ประโยชน์ที่ อยากจะทำไว้ ให้แก่เพศเดียวกัน คิดปลาบปลื้ม ถึงความสุข ซึ่งเขาทั้งสองจะได้รับโดย ฉะเพาะ ทั้งนี้ ที่จริงก็เป็นธรรมชาติ ของโลก ที่มุ่งอยู่แต่ ว่ามิให้มนุษย์สูนย์สิ้นพันธุ์ไปเสีย จึงทำให้

ในใจคู่รักทั้งหลาย เต็มไปด้วยความรักซึ่งกันและกัน ความหวังในความสุขของตัวเองมากกว่าจะพิจารณาเหตุผล แต่คืนนั้นเย็นคืนสุดท้ายที่ละครจะแสดงในสงขลา สายสวาทได้เลือกแสดงเรื่องศกุนตลาอีกครั้งหนึ่ง เพื่อจะได้เย็นที่ระลึกในวันที่เจ้าหล่อนได้เห็นคุณชยุติเย็นครั้งแรก และเจ้าหล่อนรู้ว่าเจ้าหล่อนแสดงเย็นตัว ศกุนตลาดีกว่าอื่น โดยความหวังความฝันในความรักของเจ้าหล่อนอยู่ที่ศกุนตลา เวลาแสดงเคยลืมเสมอว่าเจ้าหล่อนไม่ใช่ศกุนตลาจริง ๆ เพราะฉะนั้นเจ้าหล่อนหวังว่าจะแสดงให้ดีที่สุดที่เจ้าหล่อนได้เคยแสดงมา แสดงเพื่อคุณชยุติ แสดงให้คุณชยุติเมื่อเลิกแล้วจะได้ไปเดินเล่นที่หาดทรายชายทะเล เจ้าหล่อนตั้งใจจะแสดงความรักตอบคุณชยุติจะดีใจเพียงใด ภายใต้แสงเดือน ทั้งเขาและเจ้าหล่อนก็จะได้นั่งคุยกันกะหนุงกะหนิง คิดถึงความสุขภายหน้าเหมือนกับอยู่ในความฝัน

◎ ◎ ◎

ชายทะเลสงขลา วันสิบห้าค่ำ พระจันทร์ขึ้นเต็มดวง ส่องแสงมาต้องทรายเปล่งรัศมิราวกับชายหาดนั้นลาดด้วยทองคำ ลมพัดคลื่นมากระทบฝั่งปนกับเสียงกิ่งสนใบสนสั่นไปมาราวกับเสียงดนตรี สายสวาทและคุณชยุติค่อย ๆ เดินพะนอกันไปช้า ๆ คุณชยุติในใจเต็มไปด้วยความสุข แต่สายสวาทรู้สึกเศร้าเพราะเจ้าหล่อนพึ่งรู้ความจริงว่า ความรักนั้นเป็นแต่เพียงฝัน โดยคืนนั้นความตั้งใจที่จะแสดงละครให้ยอดเยี่ยมกลับศูนย์สิ้นไปหมดเผ้าแต่เห็นว่า การแสดงดูเขิน ๆ ตลอดเวลาไม่ลืมตัวได้ว่าเจ้าหล่อนเย็น สายสวาทไม่ใช่ศกุนตลา แทนที่จะเอาใจใส่ในความรักของท้าวทุษยันต์ เจ้าหล่อนเผ้าแต่หันมองไปทางคุณชยุติ ทั้งนี้ก็เพราะใจเจ้าหล่อนเต็มไปด้วยความรัก ก็เรื่องรักอันใดเล่าจะมาเทียบกับความรักจริง

“คุณชยุติขา” สายสวาทตัดใจพูด “สิ่งที่ดิฉันจะพูดต่อไปนี้ ขออย่าให้คุณสงสัยว่าเนื่องจากดิฉันไม่รักคุณ ดิฉันรักคุณมากกว่าที่จะอธิบายได้ ถ้าเวลานี้เราทั้งสองจะกอดคอกันโดดทะเลตายไปเสีย โดยรู้แน่ว่าความรู้สึกนี้จะไม่เปลี่ยนแปลงชั่วกัลปาวสาน ดิฉันก็ไม่ต้องการอะไรดีกว่า แต่เมื่อเรายังมีชีวิตอยู่ และจะต้องประจญบัญหาแห่งชีวิต ดิฉันคิดว่าทางดีที่สุด เราควรจะจากกันไปเสียดีกว่า เพื่อความรักของเราจะได้ดำเนินยืดยาวต่อไป เมื่อดิฉันได้แต่งงานกับคุณแล้ว ดิฉัน

หนังสือพิมพ์ชาวไทยเชื้อสายจีน

ศ. ทิมศิลป์ มิน

นิ่ง เพราะความยิ่มของเบ๊ส หรือมีสิ่งไม่ดีมากกว่าดี พูดง่าย ๆ ก็คือ ทุก ๆ อย่างล้วนเป็นทุกข์ทั้งนั้น

◎ ◎ ◎

หมายเหตุ: เรื่องนี้กล่าวโดยลัทธิ ๒ อย่าง คือ ๑ ลัทธิเบ๊สซิมมิสซัม *Pessimism* ซึ่งถือว่า สิ่งใด ๆ ที่เป็นอยู่ภายในพิภพนี้ล้วนเป็นของไม่ดีทั้งนั้น หรือไม่มีอะไรดีเลยเลย ๒ ลัทธิอ๊อปติมิสซัม *Optimism* ซึ่งถือว่า สิ่งใด ๆ ที่เป็นอยู่ในพิภพนี้ล้วนดีแล้วทั้งนั้น ตรงกันข้ามกับลัทธิที่กล่าวแล้วในข้อ ๑ ไม่มีอะไรเลวเสียเลย

◎ แม้แต่น้อยยกพร่องควรต้องแก้ อย่าปล่อยแม้แต่น้อยค่อยแก้ ไข
เพราะมากเกิดแต่น้อยขึ้นปล่อยไป ก็มากได้ โทษถ่อยไม่น้อยเลย ฯ

ศ. ท.

ชีวิต

เรื่องที่ ๒

โดย

หม่อมเจ้าอากาศดำเกิง .

อังเดรย์ เชอริลส์ เป็นชายผู้มีตระกูล โอกาสให้ไป เขาต้องการที่จะลืมเรื่องรัก มีทรัพย์ และได้รับการศึกษาเป็นอันดี เมื่อ เรื่องหนึ่ง ซึ่งตนได้รับความชอกช้ำใจมาแล้ว สำเร็จการเล่าเรียนที่มหาวิทยาลัยใหม่ ๆ ก็ และมาจำเรื่องรักอีก เรื่องหนึ่ง ซึ่ง ตนจำเป็น จะ เริ่มหางานที่เป็นแก่นสารทำ อังเดรย์ไม่ใช่ ต้องลืมอีกเหมือนกันในไม่ช้า คนเกียจคร้าน เมื่อได้งานและมีฐานเป็นหลัก อยู่มาวันหนึ่ง อังเดรย์ได้มีโอกาสพบ ฐานดีแล้วก็เริ่มหาคู่ เขามีโอกาสได้ รู้จัก นางสาว จอเรลดา เมอร์ตัน ที่ในภัตตาคาร หญิงมากหลายทุกชั้นและเกือบทุกภาษา แต่ เซวิลส์ ณ กรุงโรม หล่อนเป็น ธิดาของ พ่อค้า อังเดรย์เป็นคนมีนิสสัยค่อนข้างแปลก สำหรับ ผู้มีชื่อคนหนึ่งในประเทศอเมริกา ในชั้นแรก สตรีคนใดที่ชอบพอ กับเขา ๆ ไม่ เคยรัก หรือ หนุ่มสาวคู่นี้ก็ชอบกันอย่างเพื่อน เมื่อขนบ ชอบตอบ สำหรับสตรีคนใดที่ชอบไว้ตัวและ ธรรมเนียมอนุญาต ความอิสสระ ระหว่างหนุ่ม ไม่ใยดีในผู้ที่มีนิสสัยเช่นเขา อังเดรย์ ช่าง สาวได้มากเพียงไร อังเดรย์ และ จอเรลดา ชอบพะวงหลงรักเสียนี่กระไร หวังไป—มุ่งไป ก็ถือวิสสาสะเดิรไปตามวิถีแห่งความเพลิดเพลิน ในสิ่งที่อาจพึงสำเร็จได้ ในที่สุด ปีแล้วก็ อันไกลที่สุดที่จะเป็นไปได้เพียงนั้น สองเดือน ปีเล่า อังเดรย์ ยังคงเป็นโสด เที่ยวไปตาม ต่อมา ความมิตรภาพ ก็กลาย เป็น ความรัก ขึ้น ประเทศต่าง ๆ แล้วแต่ กิจธุระของตนจะอำนวย อย่างน้อยก็เป็นความรัก ที่เกิดขึ้น ภายในความ

ก็จะแสดงละครอีกไม่ได้ โดยมัวแต่เฝ้าคิดถึงความรัก ในคุณ เห็น การแสดงละคร เย็นของเชินไปหมดอย่างนี้นี่ และถ้าดังนั้นไม่ช้าดิฉันก็จะเย็นแต่เพียงผู้ดูแลบ้านของคุณ เพราะเราก็เย็นแต่มนุษย์ธรรมดา ความเคยชินก็จะทำลายความหวังในความสุข ลงเย็นความฝัน”

“อะไร แม่สายสวาท” คุณ ชยุติ พร่ำตอบ “เธอสงสัยหรือว่าฉันไม่รักเธอจริง จริงอยู่เวลานี้ เราเหมือน กับ อยู่ใน ความฝัน แต่ความรักของเราทั้งสองจะทำให้ความฝันนี้กลายเย็นจริงได้ตลอดชีวิต”

“คุณ ชยุติ ขา” สายสวาท ตอบ “ถ้ามีใครในโลกนี้ที่จะให้ดิฉันเชื่อว่าความฝันนี้อาจกลายเย็นความสุขได้จริง ผู้นั้นก็คือตัวคุณ แต่ธรรมชาติไม่ได้ หมายให้ มนุษย์เรา เกิด มาเพื่อความสุขส่วนตัวเท่านั้น ต้องการให้ได้ความสุขโดยได้ทำประโยชน์ไว้ ให้ ผู้ อื่น เพื่อจะ บำรุงให้มนุษย์ดีเลิศ ขึ้นทุกขั้น จนนับว่าเย็นเลิศมนุษย์ เพราะฉะนั้นอย่างไรก็ดี ความรักของเราก็จะต้องจืดจางลง จนกว่าจะมีความรักใหม่เกิดขึ้นแทน คือความรักในบุตรหลานที่จะเกิดขึ้นภายหน้า ช่วยกันทำนุบำรุงให้ดีขึ้นกว่าเราเอง มิฉะนั้นผู้ ที่มีความรักในระหว่างตนเองก็จะไม่มีประโยชน์อะไรกับโลก โดยต่างก็มุ่งจะให้ความสุขซึ่งกันและกัน เท่านั้นจนไม่คิดถึงอะไรหมด อย่างดิฉันเมื่อรู้ สึกรักคุณเข้าก็มีใจคิดอยู่แต่ที่คุณ จนแสดงละครให้ดีเท่าเดิมไม่ได้ หรือคุณก็มัวมุ่งคิดถึงแต่ดิฉัน จนไม่เอาใจใส่ในการ สั่งสอน กุลบุตรเท่าเดิม และถ้าเรารู้ดังนั้นแล้ว เหตุผลที่เราจะแต่งงานก็ไม่ใช่เนื่องจากความรัก แต่เนื่องจากประโยชน์ ที่จะ มีต่อผู้ ที่เกิดมาภายหลัง ซึ่งจะต้องมีฐานะที่จะตั้งต้นได้ดีกว่าเรา มิฉะนั้นก็คงเย็นแต่กงเกวียนกำเกวียน ไม่ดีเลิศขึ้นได้ เราต้องพยายาม ปลกอนชนให้เย็นมนุษย์ที่เลิศที่สุดให้ ได้สมหวัง”

“สายสวาท จ๋า” คุณ ชยุติ พร่ำว่า “ถ้าดังนั้นเธอจะไม่หวังให้เธอและฉันมีความสุขส่วนตัวเลยหรือ ? ถ้าความรักเย็นแต่เพียงความฝัน เหตุใดธรรมชาติจะทำให้เรารู้ สึกรักซึ่งกันและกัน”

“อนิจจาเอ๋ย” สายสวาท ตอบ “ธรรมชาติหมายถึงประโยชน์ของมนุษย์ทั้งหมด ไม่เอาใจใส่ฉะเพาะบุคคล บังคับให้มนุษย์รู้จักรักก็เพื่อให้ รู้จักโศก เพราะถ้าไม่มีความโศก ใจก็เต็มไปด้วยความ ทนงในตัวเอง ไม่ใช้ความคิดที่จะเย็นประโยชน์ต่อโลก เพราะความรักในคุณและความโศกที่เกิดจากความรักนี้ แหละจะทำ

ให้ดิฉันพยายามในสิ่งที่ดิฉันสามารถจะทำให้ดีขึ้น คือแสดงละครให้ดี เลือกเรื่องที่ดีเพื่อจะทำให้ละครมีประโยชน์แท้จริง แทนที่จะให้ความรื่นเริงชั่วคราวเท่านั้น ส่วนคุณก็จะได้เสาะแสวงหาวิชชาเพื่อสั่งสอนกุลบุตรให้ดียิ่งขึ้นไปอีก”

“และเราจะไม่มีหวังอันเลยหรือ?” คุณชยุติว่า

สายสวาทมองดูคุณชยุติด้วยตาอันชุ่มด้วยน้ำตา ความรัก ความสงสาร แทบจะไม่ให้เจ้าหล่อนพูดได้

“บางทีต่อไปภายหน้า เมื่อคุณและดิฉันรู้สึกว่า เราได้พยายามทำประโยชน์ได้เต็มที่ที่เราสามารถทำได้ และมีฐานะเพียงพอที่จะให้ผู้ที่เกิดมาภายหลังตั้งต้นได้ดีกว่าเราแล้ว เมื่อนั้นดิฉันจะไม่ปฏิเสธ”

“ฉันจะคอย แม่สายสวาทยอดที่รัก”

คุณชยุติพูดค่อย ๆ

พระจันทร์ค่อย ๆ คล้อยต่ำลงทุกที เงามืดทอดลงปกคลุมชายผ่งทะเล เสียงลมพัดแรงขึ้น ทะเลกำลังปั่นป่วน คลื่นกระทบผ่งราวกับจะช่วยกันเศร้าโศก เสียใจ ให้คู่รักทั้งสองซึ่งหันหลังเดินกลับไป ต่างก็แยกกันไป บางทีอาจจะไม่พบกันอีก เขาทั้งสองผู้ที่เต็มไปด้วยความรักและความโศก เพราะมีหวังในชีวิตมาก พอที่จะไม่คิดถึงความสุขของตนโดยฉะเพาะ เขาทั้งสองซึ่งเป็น ‘สภาพแห่งความโศก’ ของโลก ซึ่งกำลังจะเรียนรู้ถึงหน้าที่ของมนุษย์นั่นเอง.

◎ คบกันใหม่ใจเขาเราไม่รู้
ขืนเลื่อนเบือนลามปามเกินงามไป
ว่าชอบสู้ชอบหนีวิธีไหน
ต้องขัดใจเกรี้ยวกราดขาดไมตรี ฯ

ศ. ท.

ดีผีสางอะไร

โดย

ศ. ทิมศิลป์

"เบ๊ส ทำไมแกถึงหน้าจ๋อยนักเล่า?" เถิด อ๊อปติมิสต์ถามเบ๊สซิมิสต์ ผู้สูหายในขณะที่หย่อนก้นนั่งเก้าอี้ข้าง ๆ เบ๊ส

"โฮ้ย! กันแย่ – กะดิกตัวไม่ไหวเทียวแกเอ๋ย" เบ๊สกล่าวพลางโคลงศีรษะ

"แย่ยังไง เพื่อน?––เล่าให้กันฟังบ้างซิ"

"โธ่! – ทำไมจะไม่แย่เล่า บริษัทซึ่งกันมีหุ้นอยู่มากกว่าใคร ๆ ได้ล้มเสียแล้ว กันถึงกับสิ้นเนื้อประดาตัวเทียวแกเอ๋ย––" เบ๊สกล่าวอ่อย ๆ ด้วยความสลดใจ

"อือ! ถึงกับอย่างนั้นเจียวรึ! แต่นี่แน่สูหายเอ๋ย กันจะขอให้สติเตือนแกสักหน่อย เพราะถ้าหากกันจะปล่อยให้แกคงคิดโทมนัสอยู่เช่นนี้ มันเท่ากับทอนชีวิตของแกให้สั้นเข้า และตายเร็วที่สุด แต่ถ้าแกลองถืออย่างกันบ้าง จะรู้สึกเย็นสุขใจมิใช่น้อย" อ๊อปวางท่าเย็นครูสอนเบ๊ส พลางไขว่ห้างกะดิกขา เอามือบิดหนวด

"ไหน–แกลองว่ามาถิ––ถืออย่างไงถึงจะสุขแก่ใจ" เบ๊สจ้องหน้าถาม และออกรู้สึกสนใจอยู่บ้าง

"แกเล่าว่าบริษัทของแกฉิบหายหมดไม่ใช่รึ?" อ๊อปเอ่ยขึ้น "นั่นแหละ กันขอยอกว่า มันฉิบหายแต่บริษัทเท่านั้นก็นับว่าดีแล้ว มันไม่ฉิบหายมาถึงตัวแก–––"

"ถึงซิ ใครว่าไม่ถึง" เบ๊สเถียงจนคอเขียวเส้นเอ็น "ไม่ถึงตัวกันแล้ว จะต้องมาเสียอกเสียใจมันเอาแก้วอะไร"

"ที่กันว่าไม่ถึงก็โดยเห็นว่า ชีวิตของแกยังไม่ฉิบหายไปด้วย จริงไหมล่ะ?" อ๊อปยิ้ม

"แล้วยังไงอีก? ถูกละกนยังไม่ตาย" เบ๊สว่า

"เมื่อแกยังไม่ตาย แกก็อาจจะหาได้อีกนี่นา ส่วนที่จะหาได้มากหรือน้อยนั้น มันเป็นอีกปัญหาหนึ่ง บางทีมันอาจหาได้มากกว่าเดิมก็ได้ ฉะนั้น แกควรคิดว่า เพียง จังหน้า แต่เท่านั้น นับว่าดีพออยู่แล้ว นี่แน่ะ กันจะยกตัวอย่างให้ฟัง เอาเถอะ—ต่างว่าแกพลาดพลั้งถูกผู้ร้ายยิงที่ขา ขาของแกเสีย ถึงกับเดินขาดเดินไม่ได้ แต่แกควรยินดีว่าเป็นการดีแล้ว ที่ว่าดีก็เพราะแกยังไม่ถึงกับเสียชีวิต" อ๊อปแข็ง "ที่สุดนี้ กันขอให้แกถือและเข้าใจเสียว่า ในโลกนี้ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นไปอย่างดีแล้ว ทั้งนั้น"

"ดีแล้ว ของแก กันพึงรู้สึกว่าสบายใจจริงอย่างแกว่า ถ้าคิดเช่นนี้ ความคิดของแกค่อนข้างแยบคายดีมาก บัดนี้ กันสงบอารมณ์ของกันได้แล้ว กันขอขอบใจแก ที่อุตส่าห์แนะนำให้" เบ๊สกล่าวโดยเห็นว่าไม่มีทางใดที่จะกล่าวให้ดีไปกว่านี้ และไม่ประสงค์จะขัดใจเพื่อนอีกโสดหนึ่งด้วย

ต่อมาเย็นเวลาประมาณ ๕—๖ เดือน เบ๊สซิมิสต์ ยังจำคำเตือนของ อ๊อปติมิสต์ได้ดี และมั่นใจไว้ว่า มีวันใดก็วันหนึ่งคงได้แย้งความเห็นของ อ๊อป ด้วยความจริงบ้างเป็นแน่ เผอิญสบโอกาสเหมาะ วันหนึ่ง อ๊อปติมิสต์เดินโคลงศีรษะ มาพบ เบ๊สซิมิสต์ สหายรัก เข้า พลางปรารภขึ้นก่อนว่า "กันเคราะห์ร้ายเสียแล้ว"

"เคราะห์ร้ายยังไง?" เบ๊สซักธนบัตรของกัน ฉะบับละ ๑๐๐ บาทซึ่งใส่ไว้ ในซองหนัง มันได้หายไปพร้อมกับซองนั้นเสียแล้ว" อ๊อปเล่า

"อ้อ! ดีแล้ว ต่อไปแกจะได้เพิ่มความระวังให้ดีขึ้นอีก" เบ๊สกล่าวพลางยิ้มอย่างผู้มีไชย

"ดีผีสางอะไร—เข้าไปตั้งพัน——" อ๊อปหลุดปากออกมาได้เพียงเท่านี้ แล้วก็ต้อง

รู้สึกผิดชอบของ อังเดรย์ อังเดรย์ได้รับความช้ำใจ ในที่สุดหล่อน ขอเรลดาเป็นหญิงที่ไม่ชอบพูดเรื่องส่วน จุมพิตเขาครั้งหนึ่ง แล้วบอกว่าหล่อนจะตอบให้ ตัวของหล่อนให้ใครทราบ ดังนั้น อังเดรย์ ทราบในวันรุ่งขึ้น จึงไม่มีโอกาสได้ทราบธระอันแท้จริงของหล่อน ตรงตามเวลาที่ได้กำหนดไว้ อังเดรย์ ในการที่หล่อนมาพักอยู่ใน กรุงโรม ตาม ได้รับจดหมายจากหล่อนฉะบับหนึ่งความดังนี้—

ที่ อังเดรย์เข้าใจคงมีอยู่เพียงว่า หล่อนมาเที่ยว

กับพ่อ ยิ่งกว่านั้น ขอเรลดา ยังไม่เคยถาม

เรื่องส่วนตัวของ อังเดรย์ เลย . หล่อนไม่

เห็นแปลกในการที่เขาจะเป็นโสด หรือเป็นคน

มีภรรยา แล้ว

คืนวันหนึ่ง ขอเรลดา มาพบ อังเดรย์ที่

ภัตตาคาร เซวิลส์ ตามนัด เขาวิงวอนขอให้

หล่อนแต่งงานเป็นภรรยาเขา ขอเรลดา ทราบ

ตระหนักอยู่ดีแล้วว่า หล่อนไม่มีสิทธิจะรับความ

รักของ อังเดรย์ เพราะเขามารู้จักหล่อน

และรักหล่อนสายเกินไปเสียแล้ว เขาเผ้า

วิงวอนอยู่เป็นเวลาช้านาน บนดาดฟ้าชั้นบน

แห่งภัตตาคารที่กล่าวนามมาแล้ว วิงวอน

จน หล่อน รู้สึกสงสาร ไม่อยากจะปฏิเสธให้

“ อังเดรย์ เพื่อนที่รักยิ่ง

ฉันไม่ใช่ ดอกลิลี่ (*lily*) เสียแล้ว

ฉัน เป็นแต่ เพียง กุหลาบแดง ดอก

หนึ่งเท่านั้น ลาก่อนนะจ๊ะ พ่อ

เพื่อนที่รักยิ่งของฉัน เราจะต้อง

กลับไป เมือง นิวยอร์ค พรุ่งนี้ แล้ว

ผู้หญิงอื่นมีถมไป และเธอเป็น

ผู้ชายที่ดีและน่ารักที่สุด ใคร ๆ

ก็อยากรัก

จอเรลดา”

“ ดอกลิลี่ (*lily*) มีสีขาวเป็นเครื่องหมาย แห่งความบริสุทธิ์” อังเดรย์รำพึง “กุหลาบ แดง เป็น เครื่องหมาย ของ สิ่ง ที่มีผู้สงวน เป็น เจ้าของไว้แล้ว ฉันเข้าใจ จอเรลดา.....”

วิทยุทัศน์

ถนอม ธรรมเที่ยง

รวบรวม

เพลงสวด สำหรับ สวด ส่งวิญญาน คนตาย ไปสู่สวรรค์นั้น ได้แต่งขึ้นโดย มิสเตอร์ ราเวน สครอยทส์โทมาส เมื่อปี ค. ศ. ๑๖๒๑

◎ ◎ ◎

อุโมงค์ที่ยาว ที่สุด ใน โลก ชื่อ ซิมปลอง (*Simplon*) อยู่ในระหว่างเขตต์แดนประเทศ อิตาเลีย กับ สวิตเซอร์แลนด์ ยาว ๑๒๑.๔ ไมล์

◎ ◎ ◎

กล้องถ่ายภาพยนตร์ กล้องแรก ทำ สำเร็จ ในปี พ. ศ. ๒๔๓๒ ประมาณราว ๔๐ ปี มาแล้ว

◎ ◎ ◎

หนังสือพิมพ์ "ทิตบิต" *Tit-Bit* กล่าว ว่าใน กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ มีแมว ประหลาดอยู่ตัวหนึ่ง ชั่วในเวลาไม่ถึง ๑๐ ปี แมว ตัวนี้มีลูกถึง ๑๒๐ ตัว

◎ ◎ ◎

ต้นไม้ ปีศาจ (*The-ghost tree*) หรือ ต้นลูมินอส (*Luminows tree*) เขาก็เรียก ต้น ลูมินอส หรือ ต้น ไม้ ปีศาจ นี้แปลกมาก คือ เวลากลางคืนตามต้นและใบ มี แสงสว่างส่องไป ได้ ไกลประมาณ ๑ ไมล์ ต้นไม้ชะนิดนี้มี มากที่ ปราซิล (*Brazil*) สหปาลิรัฐอเมริกา

◎ ◎ ◎

หนังสือเปียสัน "*Pearson*" กล่าวว่า

มิสเตอร์ โรเบิทการ์ไซด์ พนักงานขับรถไฟสาย แกลแอนด์เวน ดับบลิว. เสลเวย์ ในระหว่างที่แก ทำงานอยู่ ณ หน้าที่ พนักงาน ขับรถไฟสายนี้ ๕๐ ปี ระยะทางประมาณ ๒,๒๕๐,๐๐๐ ไมล์

◎ ◎ ◎

แม่น้ำเซน ในกรุงปาริส ประเทศฝรั่งเศส มีสะพานข้าม ๑๒ สะพาน และสะพานหนึ่ง ๆ มีระยะห่างกัน ๓๔๕ หลา

◎ ◎ ◎

บ้านสร้างด้วยเหล็ก ได้นิยม สร้างขึ้น เมื่อปลายปี พ. ศ. ๒๔๖๙ นี่เอง ราคาบ้านเหล็กไม่แพงเลย เพียง ๔๒๕ ปอนด์เท่านั้น

◎ ◎ ◎

ชาวอิตาเลียน เป็น นักดนตรี ที่เก่ง ที่สุดในโลก เพราะเป็นผู้คิดทำดนตรีขึ้นก่อนชาติใด ๆ ทั้งหมด

◎ ◎ ◎

ช้างตัวเล็ก ๆ ในประเทศอังกฤษ ถ้าจะเอาขึ้นบรรทุกรถไฟ ต้องเสียค่าโดยสารตัวละ ๗ เพนส์ ต่อครึ่งไมล์

หารม้า ที่เก่ง ที่สุด ใน โลก คือ หารม้าคอสแซ็ก ของ รุสเซีย ปรากฏว่าพวกนี้หัดขี่ม้าตั้งแต่อายุ ๓ ขวบ

◎ ◎ ◎

กรุงลอนดอนเพิ่งใช้ โทรศัพท์เป็นครั้งแรกเมื่อ ค. ศ ๑๘๘๐

◎ ◎ ◎

ทางรถไฟใต้ดิน ที่ยาว ที่สุดในโลก อยู่ในประเทศอังกฤษ ยาว ๑๗ ไมล์

◎ ◎ ◎

หนังสือพิมพ์ สเก๊าท์ *The scout* กล่าวว่า มหาชนใน อเมริกา ที่อ่านและ เขียน หนังสือไม่ได้เลยมีประมาณ ๕,๐๐๐,๐๐๐ คน

◎ ◎ ◎

ที่ จังหวัด มาซิโลนนา ใน ประเทศ สเปญ เวลาฝนตกมักมีเลนตมปนลงมาด้วยเสมอ ๆ

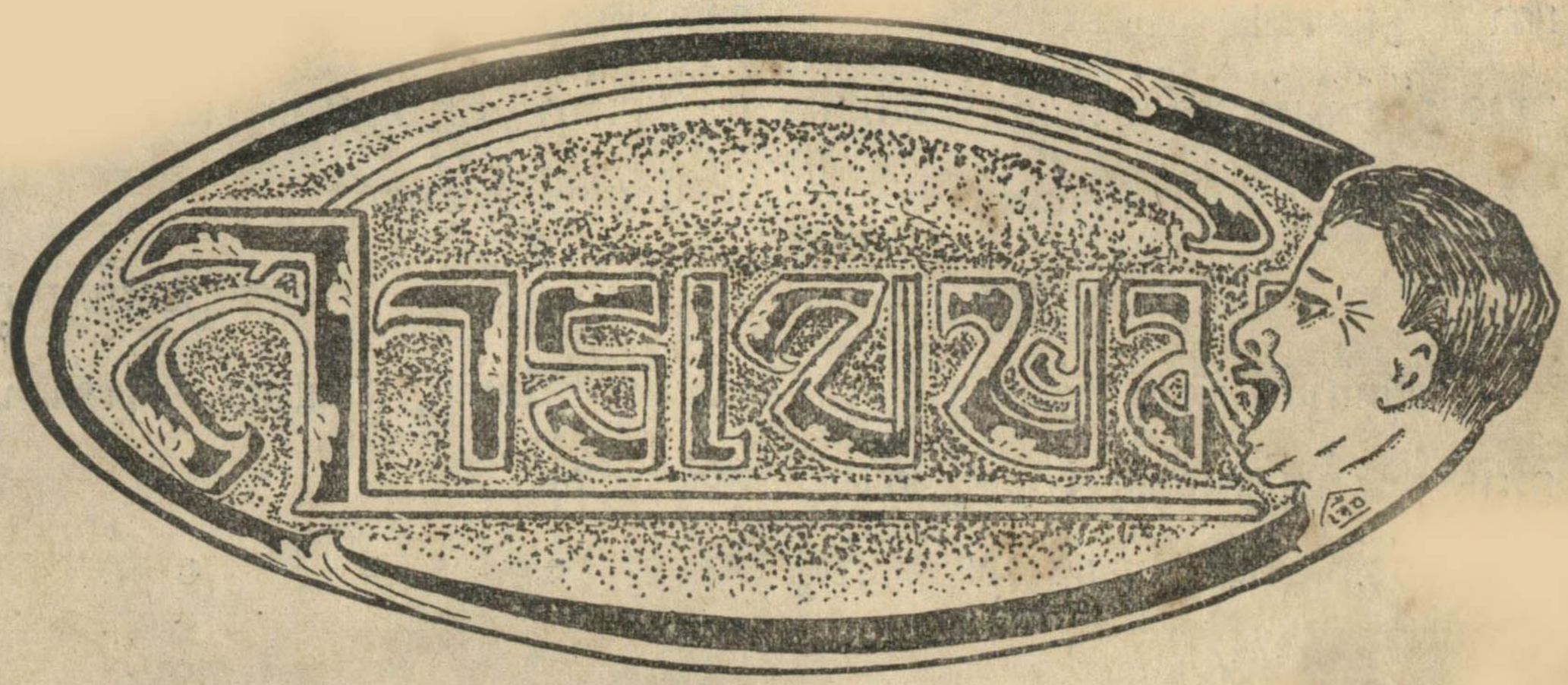

ข เพ็ชร์มีศรี

ตำรวจเดินไปตามถนน เห็นเด็กข้านนอกคนหนึ่งท่าทางตื่น ๆ ก็เข้าใจว่าหลงทาง จึงตรงเข้าไปขัมือ แล้วถามว่า

"หนูมาจากไหน"

เด็ก "กรุงเก่าครับ"

ตำรวจ "หลงทางกะมัง?"

เด็ก "เปล่าครับ แต่พ่อผมซิไม่รู้หายไปไหน และผมก็ไม่รู้ว่าจะไปทางไหน"

◎ ◎ ◎

คนเจ็บผงกศีรษะขึ้นถามหมอซึ่งนั่งอยู่ข้าง ๆ "เป็นไงครับอาการของผม สัปดาห์ที่แล้วมากับสัปดาห์นี้?"

หมอ "สัปดาห์ที่แล้วมากับสัปดาห์นี้น่ะไม่กระไรหรอก แต่สัปดาห์ต่อไปซิฉันวิตกนัก"

คนเจ็บ "งั้นซิ ผมเองจึงยังไม่แน่ใจว่าควรจะเปลี่ยนยาดีหรือเปลี่ยนหมอดี"

◎ ◎ ◎

บุตรชายตรงเข้ากอดคอบิดา "ทำไมพ่อไม่จูบหนูเหมือนจูบน้องเล็ก ๆ บ้างล่ะ?"

บิดา "หนูโตแล้ว พ่อไม่จูบหรอก"

บุตรชาย "คนโต ๆ พ่อไม่จูบหรือ?"

บิดา "ก็งั้นซิ!"

บุตรชาย "ก็อิแม่วสาวใช้โตแล้ว ทำไมพ่อขูบล่ะ?"

◎ ◎ ◎

ชายผู้หนึ่งเดินไปตามบาทวิถีภายใต้ตึกสูงตระหง่าน ซึ่งกำลังก่อสร้างใหม่ มีคนงานกำลังวุ่นก่ออิฐ ขนอิฐกันอยู่ชุลมุน บังเอิญอิฐร่วงตกลงมาเฉียดศีรษะชายผู้นั้นไปเพียงกะเบียดเดียว เขาโกรธมาก เงยหน้าขึ้นไปดู และยกกำปั้นชูร่อน

"อ้ายสัตว์นรก ถ้าข้าตายละก็คอยดูเถอะมึง ข้าไม่ขึ้นไปฟาดปาก ก็อย่าว่าข้าเย็น"

◎ ◎ ◎

◎ มีทองคำทำเย็นลวดเท่าหนวดกุ้ง
เหมือนกิ้งก่าได้ทองมาสองไพ
เกิดเย็นคนชั่วดีอยู่ที่จิตต์
อย่ายโสโอหังระวังตัว

นอนสะดุ้งสั่นเลื่อนจนเรือนไหว
เคารพใครไม่เย็นชักเล่นตัว
ไม่ควรคิดคึกคะนองพองขนหัว
จะดีชั่วคงที่ยอดดีเอย ฯ

ศ. ท.